

У ЗЕМУНУ, 4. ФЕБРУАРА 1868.

ЗЕМУНСКИ ГЛАСНИК.

окупаци Гласник издаје се у Зему. Цена му је годишња 5 ко-
рених у банкарском износу с поштом или достављане у кућу. За
подписнике у Србији стоје лист овиј днах поштом с поштом.
За Београд, Аустријану и Слату Србију 60 гроа турских, пак турске
аустријанске, које одређујући свако ишаће.

ГОДИНА VI.

Бр 8.

СТАВЛАМ

Сарајево, Јуни 1893.

ГОДИНА VI.

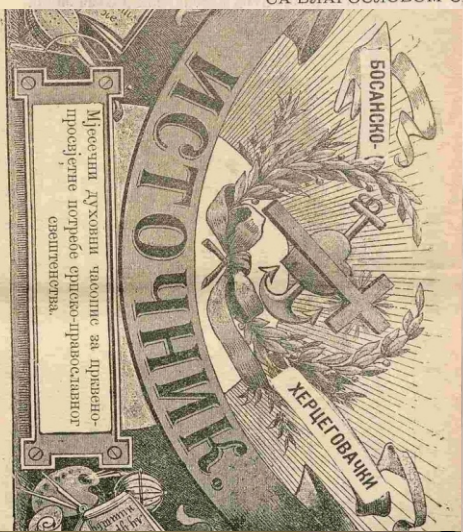
ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВИ.

ПРАВДА

БРОЈ 1. Издање се примљује у администрацији: Кнез Милошова
ул. 18. Часовна црква код Порта Швајцарске бр. 3239.
ТЕЛЕФОНИ: РЕДАКЦИЈИ 7034. АДМИНИСТРАЦИЈИ 81.
БЕОГРАД. НЕДЕЉА, 1. ЈАНУАРА 1928. ГОДИНЕ. Година XXI.
Уредништво: Кнез Милошова 13. Месечна ценова
за Краљевину С.Х.С. 25 дина. за иностранство 50 дина.
Годишња ценова за иностранство 450 дина. (поштом 450).

Ruma u staroj srpskoj štampi

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АУТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Beogradske Novine

Бр. 6. БЕОГРАД, неђеља 6. јануара 1918.

Ruma, 2018.

БРОЈ 1 ДИНАР
ПРЕПЛАТА ЗА ЈЕДАН МЕСЕЦ
НАША ЗЕМЉА - 25 динара
ИНОСТРАНСТВО - 50 динара

ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ

Бр. 1. Београд, 26. Октобра 1918. Власник: Љуб. Ј. Божовић. Цена 0-20 д. Година XX.

Ruma u staroj srpskoj štampi

**priredio
Đorđe Bošković**

Ruma, 2018.

Ruma u staroj srpskoj štampi

Priredivač

Đorđe Bošković

Izdavač

Zavičajni muzej Ruma

Za izdavača

Snežana Janković

Recenzent

Žarko Dimić

Štampa

D.O.O. Štampa, Ruma

Tiraž

300

Reč priređivača

Prošlost Rume je još uvek nedovoljno istražena. Dok je o ranijim razdobljima rumske prošlosti koliko-toliko pisano, vreme između dva svetska rata je skoro netaknuto. Onima koji se budu latili ovog posla, pored bogate arhivske građe, važan izvor biće i strana i domaća periodika tog doba.

Sretna okolnost, bar kada se radi o srpskoj staroj štampi, je to što je ona dobrim delom digitalizovana. Za ovu priliku koristili smo digitalizovan materijal Univerzitetske biblioteke „Svetozar Marković“, u okviru koga je digitalizovano preko 400.000 novinskih stranica. To je, ujedno i prva i najveća u potpunosti pretraživa digitalna kolekcija na ćirilickom pismu.

Dakle, pretraživanjem po različitim kriterijumima, ustanovili smo veliki broj novinskih članaka u kojima se pominje Ruma, kao i njeni stanovnici. Nakon pažljivog pregledanja svih tekstova, selekcijom su odabrani samo oni interesantni za proučavanje prošlosti Rume sa raznih stanovišta. Zato, veliki broj, uglavnom kraćih vesti, mahom sportskih rezultata i oglasa, nije uvršten u ovu zbirku. Takođe, ovim izborom nije obuhvaćena ni sva tadašnja periodika. Nema članaka iz razne lokalne (rumske) štampe, zatim iz lista *Politika* i još nekih novina, jer se nisu našli u okviru digitalne baze Univerzitetske biblioteke „Svetozar Marković“.

Tekstovi su preuzeti iz sledećih listova: *Podunavka*, *Školski list*, *Zemunski glasnik*, *Glas naroda*, *Stražilovo*, *Starmali*, *Prosvetni glasnik*, *Male novine*, *Srpski sion*, *Bosansko-hercegovački istočnik*, *Zora*, *Istočnik*, *Nova iskra*, *Starmladi*, *Pravda*, *Policijski glasnik*, *Težak*, *Srpsko kolo*, *Straža*, *Beogradske Novine*, *Večernje novosti*, *Službeni vojni list* i *Vreme* – ukupno 23 lista.

Iako je najstariji novinski članak iz 1856. godine (list *Podunavka*) najveći broj je iz već naznačenog perioda između Prvog i Drugog svetskog rata, do 1941. godine.

Većina tekstova počinju sa: „Iz Rume nam pišu“, „Iz Rume javljaju“, „U Rumi“, „Iz Rume“... Uglavnom se radi o vestima iz Rume ili na neki način povezanih sa Rumom, a manji broj vesti je iz okoline. Teme su različite: političke, komunalne, nekrolozi, izveštaji o radu društava i organizacija, sa društvenih proslava i jubileja, pisma, šale, iz kulture i školskog života, privrede, biografije znamenitih ličnosti, policijske i sudske hronike, sa obeležavanja državnih i verskih praznika, sećanja, sportske vesti, oglasi...

Među njima izdvajamo: pismo Marka Pejačevića o utemeljenju škole, o naslednicima milijardi iz Rume, o crkvi Sv. Duha (beseda Marka Šaule), pčelarskoj izložbi 1909, proslavi oslobođenja Rume 1918, zatim opis Rume iz 1925. godine, o tragediji porodice Đurišić, pronalazaču Nikoli Bizumiću, romanu Emilijana Glocara, poseti kineskog novinara Rumi, Rumljaninu Servaciju – teroristi iz Rume, Hitlerovom poklonu Rumljanki ...

Ukoliko se i navode, autori članaka uglavnom su potpisani inicijalima. To su: S. M. (*Školski list*, 1860), Milutin Ratković, profesor Bogoslovije (*Školski list*, 1866), A. K. (*Zemunski glasnik*, 1869), Steva Janošević, učitelj (*Školski list*, 1886), P. V. K. (*Srpski Sion*, 1893), St. S. Ilkić, učitelj (*Školski list*, 1896), Š[aula?] (*Srpski Sion*, 1897), Svetozar Marković paroh Ogarski (*Srpski Sion*, 1900), Marko Šaula, paroh rumski (*Srpski Sion*, 1905), D[imitrije?] R[uvarac?] (*Srpski Sion*, 1907), Đ. (*Večernje novosti*, 1918), Rastko Purić (*Pravda*, 1925), Roman Soretić (*Vreme*, 1927), N. (*Pravda*, 1927), Lazar Delja (*Vreme*, 1928), D-r Pera Đ. Stefanović, upravni banjski lekar u Daruvaru (*Vreme*, 1928), B. Budimir (*Vreme*, 1928), Stanislav Krakov (*Vreme*, 1928), Stevan Pinter (*Vreme*, 1929), A. R. (*Vreme*, 1929), Đ. B. (*Vreme*, 1929), Dušan Janić iz Londona (*Vreme*, 1929), Jovan Sevdic, Beograd (*Vreme*, 1929), M. Pavlović (*Vreme*, 1930), Bor. St. Mrđa (*Vreme*, 1930), N. Kapetanović (*Pravda*, 1930), A. Radišić (*Vreme*, 1931), P. N. (*Pravda*, 1930), S. R. (*Pravda*, 1930), M. (*Pravda*, 1931), S. M. (*Pravda*, 1931), M. Cr. (*Vreme*, 1932), M. G. (*Pravda*, 1932), I[v]. G. (*Pravda*, 1932–33), M. Š. (*Pravda*, 1933), S. P. (*Pravda*, 1933), B[ranko] Sp[jajić] (*Pravda*, 1933), M. G. Rufert (*Pravda*, 1934), M. Š. (*Pravda*, 1934), K[rsta] Fabri (*Vreme*, 1934), S. B. (*Pravda*, 1934), K. (*Pravda*, 1934), D[imitrije] B[ranka] Sp[jajić] (*Pravda*, 1937), Eugen Karati (*Pravda*, 1937–39), E. P. (*Pravda*, 1937), T. (*Pravda*, 1937), S. G. (*Vreme*, 1937), H. (*Pravda*, 1939), N. Dž. (*Pravda*, 1940). Među njima, naravno, nisu svi bili profesionalni novinski izveštači, poput na primer, Rumljana Dimitrija Spajića i Krste Fabrija, već su tu i osobe koje su jednostavno reagovala na prethodno objavljene vesti, učesnici samog događaja i slično. Takođe, mnogi od novinara nisu bili Rumljani.

U ovoj publikaciji svi novinski članci su dati u izvornom obliku, uz samo neznatne korekcije. Jedan broj članaka, oni sa fotografijama, predstavljeni su u fototipskoj formi.

Istraživanje digitalizovane stare domaće periodike, kada se radi o Rumi i bližoj okolini, ovim svakako nije završen. Proces digitalizacije je, može se reći, tek na početku, te u narednom periodu treba očekivati mnoštvo novih informacija koje će upotpuniti naše znanje o prošlosti zavičaja. Ovde publikovani novinski izveštaji mogu da se posmatraju kao svojevrzne zanimljivosti – crtice iz prošlosti Rume, ali i kao istorijski izvori za temeljniju i sveobuhvatniju obradu nekih istorijskih tema.

U nastavku sledi kompletan sadržaj odabranih novinskih tekstova, poređanih hronološki.

Podunavka, 7. april 1856.

Putujući ovi dana iz Mitrovice preko Rume u Zemun mogli smo na više mjesta razumeti, da po Sremu rana skoro u polak još nije ni posejana, a to zbog velike suše, koja je cele jeseni vladala. No uzdamo se u Boga, da će još koji dan bez mraza biti, i dopustiti zemljodjelcu zadocnilo sejanje izvršiti. – Kao što smo naveli prošli smo pre neki dan kroz Rumu; u tome mjestu bijaše onda samo jedan razgovor, koji se ticalo osam zločinaca, koji čedu do koji dan obešeni biti. Na taj konac, došla je jedna kompanija regulaša i jedna graničarska na ekzekuciju; u jedno i sudijska gospoda iz Novog Sada, da drže pre-ki sud nad tim nesrećnicima. Kao što smo čuti mogli, ti su zločinci same ubice i drumske aramiije. – Po donjim predjelima su se zločinstva u poslednje doba strahovito umnožila, što je tome uzrok? Kao odgovor na to pitanje navodimo samo reči slavnoga državnika Štaina: „dobre škole uzrokuju prazne zatvore”.

Školski list, 30. april 1860.

S. M. U Rumi, na V. Petak. I srbske obštine dođoše do uviđenja, da su im glavne škole preko nužдне, te počеše, bar sa željom da glavnu školu osnuju, na vidik izlaziti a neke želju ovu ostvarati. Među poslednjima je i našа rumska obština. I ona pre kratkog vremena osnova glavnu školu ali zasad – samo po imenu, i to zato, što još nema dovoljno učitelja, koji su kadri dužnosti učiteljske na glavnoj školi otpravlјati. Istina učitelj IV. razreda jeste valjan i vrstan, jer radi sa čeličnom odvažnošću i neizkazanom revnošću, rečju, učitelj je imenom i delom, ali je svo njegovo zauzimanje uzaludno, jer što troica učine da ramlje, to četvrti neispravi. Da nam ostali učitelji za otpravlјanje učiteljske dužnosti na glavnoj školi sposobni nisu, pokazuje ta okolnost, što preparandije ni videli nisu, a ko je rad na glavnoj školi učiteljovati, taj treba da somborsku preparandiju propisanim putem sa otličnim uspehom svrši, jer samom voljom (ako je ima) bez učenja preparandije nemože se (savesno) na glavnoj školi učitelj biti. – I tako mi zasad imamo samo nazovi glavnu školu, ali se tvrdo uzdamo, da će je slavna opština, po kratkom vremenu, i u samoj stvari znati i hteti osnovati, da bude onaka kao što je Novosadska i Somborska. Pedagogična nauka korača iz dana u dan napred i sve se većma usavršava, a ova se zasada kod nas Srbalja samo u Somborskoj preparandiji kako valja naučiti može, i zato bi trebalo, da obština našа školu svoju pripravicima iz nove somborske škole preda, pa će nam onda škole sasvim drugčije napredovati.

Školski list, 1. decembar 1866.

Pismo iz Plaškoga

Kaluđeru Lazi u Fruškoj Gori.

(Svršetak.)

Ded otče Lazo da vidim, ima li kitnjasti Srjem, kolevka moja, istoričnih spomenika?

Ima da kako!

Kad sa visine tog glavnoga drumu pogledam na sav Srjem, opominjem se svetog „Dimitrija” kao patrona slavnog grada „Dmitrovica,” starog Sirmiuma.

Kad pogledam na samu Frušku planinu, sjećam se još rimskog Imperatora Probusa, koji je u sadašnjem selu Gregurevci prvi vinovu lozu zasadio, sjećam se i smrti njegove, koji je vojnike gonio, da kopaju jarak iz rijeke Save kroz donji Srjem, pa koji je to i glavom platilo.

Sjećam se Srjema kao dragog kamena, koji je u kruni utkan bio ljepog i prostranog srbskog carstva. I on me opominje na negdašnju slavu, kad je u njemu 13. stoleća u gradu Dabracu (sad selo Dobrinci) živio srbski kralj Dragutin, gospodar od Srjema i Mačve, pošto je ustupio kraljevstvo srbsko, rođenome a mlađemu bratu svom, kralju Milutinu. Vrh kule crkve Dobrinačke ispod cerja se vidi sa drumu što je više Hopova.

Sa istog pogleda, kad sam istočno pogledao, i nehotice stavljao mi se na ugled Slankamen, tužno mjesto sladke uspomene od godine 1471. do 1497., u kome je Zmaj Despot Vuk, na ponos naroda srbskog 26 godina gospodstvovao nad svim oblastima, u kojima je narod srbski živio pod ugarskom krunom. Gospodstvujući tamo, sebi je i zadužbinu svetu crkvu sazidao. Pa poslje mnogih na bojnome polju sabranih lavrovih vjenaca, kojima je junačku svoju uvjenčao glavu, onde je i kosti svoje ostavio 1497.

Slankamen ovaj i po smrti Zmaj Despota Vuka, povjestnicu je srbsku al na tuđ račun dičio. Srbliji su sebi izabrali 1691. god. vojvodu Jovana Monastirliju, pa pod predvođenjem njegovim, sdruženi sa cesarskom vojskom te iste godine u velikoj i rješitelnoj bitki kod Slankamena, silno su porazili Turke. Oni su tada 34 zastave i 11 tuguva turski zadobili (tugovi su konjski repovi, koji turskim pašama za nakit i odličje služe). Ovdje je i sam veliki vezir turski Ćuprilić, sa 20,000 svoji Turaka na bojištu ostao. Monasterlija sa svojim hrabrim Srblijima, zaišao je bio tom prilikom Turcima za leđa, pa ih je zbunio, te tako Srbi učiniše da ova po Turke nesretna bitka, a po česara sretno riješena bude. Osim svedočanstva, koja je Monasterlija od carski generala zadobio, da se sa Srblijima junački borio, i ko slavom uvjenčanom oružiju carskom mnogo doprineo, šta je narod srbski za nagradu dobio?

Slankamen pun je slavne uspomene za kitnjasti Srjem naš od godine 1694., u kojoj su Turci grad Varadin obsjeli bili, te kod Slankamena na Dunavu od Srbalja ne samo da su potučeni bili, nego su im Srbli još puni 12 lađi oteli na juriš, i to: 3 lađe pune topova, pušaka, puščanog praha, olova i raznog drugog oružja; a 9 lađa' rane, haljina i drugi za rat potrebni sprava.

Od istočno ležećeg istorično srbskog Slankamena, nješto malo k sje-veru kad sam pogledao, svagda sam upirao oči na sveto Despotsku svetinju Krušedolsku, gdi je majka Angelina, udovica Despota Stefana, osnovala Ma-nastir za djevojke. Krušedol opominjao me je na godinu 1509, kad je Despot Đurađ Branković, koji se u narodu našem kao Maksim vladika spominje, Ma-nastir sazio. Opominje me i na Jovana Despota, koji je Manastiru Krušedolu 16 sela na poklon darivao. Pak gdi su sad ta sela?

Krušedol je i zbog toga istorično znatan, što se u njemu čuvaju tjelesni ostatci, po većoj časti izgnanaca, patnika i za narod stradajući Srba. A ti su: Stefan Despot, Đurađ Despot kao Maksim vladika; Jovan Despot brat njegov; Đurađ II. Branković Despot, koga je česar Leopold za barona najpre, a naskoro za tim godine 1688. za grofa priznao, pa koga je poslje kod Kladova 29. Oktobra 1689., dakle ravno 300 godina poslje padenija srbskog carstva na Kosovu polju, črez Generala svoga Markgrafa Badenskog pod stražu stavio i u Sibinj pod zatvor otpravio. Odande je sledujuće godine u Beč odveden, gdi je 11 godina proveo, a iz Beča premješten bude u Jegru u Českoj i tamo 10 godina u zatvoru provede. Zatočenik ovaj prestavio se god. 1711; a 1743. pukovnik Tanasije Rašković tjelo mu u Manastir Krušedol prenese.

U Krušedolu je saranjen 1848. Stefan Šupljikac c. kr. General-Major i novopotvrđeni vojvoda srbski. U Krušedolu je saranjen i preosvešteni Petar Jovanović, istorični muž za crkvu prekosavski Srbalja, prvi Mitropolit po uskrsnuću Srbije, koji se u Srjemski Karlovci Septemvrija meseca 1864. god. u vječnost preselio. Osim drugi mužki još se i ženski tjelesni ostatci hrane u Manastiru Krušedolu, i to: Majke „Angeline” Despotice, i gospođe „Ljubice” knjeginje Srbske, supruge pokojnog knjaza Miloša, i majke vladajućeg srbskoga knjaza Mihaila Obrenovića.

Sa glavnog drumu Manastira Hopova gledoaću, preko udaljeni modreći se šuma, kao na jasnom ogledalu na suprot stoji onaj položaj na rjeki Savi, gdi je Despotice majke Angeline i njeni sinova Đurđa i Jovana despota srbski „Kupinik” prestolnica bila (sadašnje selo Kupinovo u Petrovaradinskoj pukovini), u kome je Đurađ po smrti majčinoj Despotstvo bratu Jovanu ustupio,^{*} a sam črez Levita Mitropolita Sofijskog 1486. kao monah u hramu posvećenom svetom Luki, za sveštenika rukopoložen a poslje i za vladiku posvećen bio. Ovaj

^{*} Despot ovaj Jovan, imao je suprugu Jelenu, kćer Stefana Jakšića, sa ovom je rodio samo jednu kćer Mariju, ova se uda za Bana horvatskog Grafa Frangepana, s njim rodi Stefana i Katarinu. Stefan je bio župan modruški. Razvaline zamka njegovog, kako kroz prozor pogledim pred očima mi stoje. Katarina se uda za Nikolu Zrinija Bana horvatskog, slavna junaka od Sigeta god. 1566. – Raić kn. 3. br. 336.

je bio i Mitropolit u Karavlahiji, gdi je vrlo znatnu ulogu igrao, kako kod romana tako i kod kralja ugarskog Vladislava II. pa koji je naposljedku u Krušedolu život svoj okončao 1516. god.

Sa istog toga gornjega drumu Hopovskog gledajući istočno Slankamen, gdi se Fruška gora od istočne strane započinje i gledajući na protivnoj strani zapadno kraj njen kod visokog brešta u Gruntu „Privine glave” predstavlja se figura nekog maloga srpa, preko koga savijutka sakrivene za planinom leže razvaline grada nekadašnjeg „Bereksova” (sadašnje selo Berkasovo, gospodština unijatskog vladike) prestolnice Despota Jovana, u kom se zbog napadanja turskog iz Kupinova preseliti morao. Berkasovo tužna uspomena srbska, u kome je poslednja grančica despota srbski od loze Brankovića zasušila se 10. Dekembra 1503. godine.

Od prilike jedan sat od Berkasova sa onu stranu Fruške planine u varošici Šaregradu, vidi se zaostavša razvalina kule, u kojoj je Mojsilo Rašković u činu pukovnika kao predvoditelj vojske srbske i mjestozastupnik podvojvode živio. Razvaline kule ove, modričasto tavisne sjenke, pri izlasku i zaodu sunca mrtva krila svoja kupaju, u tihom i ladnom Dunavu.

Posmatrajući sa drumu toga divni stroj kitnjasti bosanski planina, opominjo sam se na negdašnju sjajnost Bosne pod srbskim vladarima; opominjo sam se i na tužno sadašnje robstvo podčinjene braće, kojoj se diplomacija Evropejska pod imenom „Raje” na očigled bez svakog sažaljenja smeje. Izbaavljenje kad će poslati Gospod ljudima svojim; i kad će polumesec životvorećemu krstu pokloniti se?

Na ravnu sa ovu stranu valovite Drine, šumama zaklonjeno leži selo Morović, obitalište kratkovremenog prihvatnika dostojinstva srbskoga despotstva Stefana Štiljanovića, koji je također zbog Turaka u Baranju prešao. Tamo je 4. Oktobra 1515. vremena život sa vječnim zamjenio. Sa drumu vašeg vidi se i to parče Fruškogorske slave, gdi u manastiru Šišatovcu u svetom čivotu hrani se tijelo Svetitelja ovog.

Gornjii i glavni taj drum Hopovski vodi k Varadinu gradu, koji je po Srbiji istorično znatan zbog god. 1694. u kojoj su se sa Turci borili.

Ne daleko od Hopova leži Patrijaršija srbska srjemski Karlovci, koji su istorično znatni zbog god. 1699. u kojima je car „Leopold” mir sa turci zaključio. Isti ovi vostočno prema Hopovu ležeći Karlovci istorični su za Srbiju i zbog god. 1848, u kojima su Srbiji 1. Maja dostojanstvo vojvode srbskog i patrijarha uskrsnuli.

Južno ispod manastira Hopova leži istorično mesto Irig, u kome su Srbiji na brežuljku kod crkve Uspenja Bogomateri, sa Turci junački megdan podjellili, no znatnom većinom napadnuti ustupiti morali.

Irig je znatan i zbog negdašnje sljepačke škole, u kojoj su sljepci jedan drugome srbske narodne pjesme pripovjedajući, djela: Kraljeva, junaka i voj-

voda srbski pjevali, pa črez to su svagda u svježoj uspomeni kod naroda našeg živila, te nisu vječnom zaboravu predana.

Zapadno od drumu tog vidi se zeleni Gaj, na koga trбуhu istočno leži obitelj Ravanica, koja je sada s polja i iznutra svjela, zbog vrednoće i mudrosti nadziratelja njenog. U njoj leži sveto tijelo posljednjeg među carevi srbski Kneza Lazara, koji je u vtorник 15. Junija 1389. god. na polju Kosovu vјencem mučeničestva uvjenčan, gorku čašu grozne smrti ispiti morao.

Na podnožju istoga brega zapadno leži manastir Jazak, u kome se u svetom ćivotu s desne strane pred oltarem čuva sveto tijelo posljednje grančice sveto-Nemanjine loze, posljednjeg cara srbskog Uroša, koji je na Kosovu polju pod bregom Nekudima, na izvoru studene vodice, od grješne ruke bogomrzkog Vukašina, u četvrtak 2. Dekembra 1367. godine, groznu i bezčovečnu smrt izkusio.

Sa pogleda tog gornjega drumu, na jasnom i čistom ogledalu prostora ravnoga Srjema, osobi mojoj na suprot stojo je najmiliji predmet: Ruma, milo mjesto rođena i gibka koljevka nježnog i nevinog djetinstva moga, u kojoj sam sva draga mi i mila na uvijek ostavio. Dal ću Bože još kadgod je viditi Srjema; i dal ću znance i prijatelje, kumove i srodnike k sebi nježno prigriliti, pa podmlađen kao jelen priskočivši staroj majki ruku poljubiti? Ah, Bože izvedi iz tavnice dušu moju!

A kad sam okrenuvši se vјencu planine Fruškogorske desno niz zelene vinograde pogledao, usmotrio sam krst na kuli onog samostana, u kome se slavni Dositej u mladosti svojoj čitajući žitija sveti otaca, posvetiti želio, i u kome sam Miloš – Milutinom postao!

Dragi Otče Lazo, praštajući se s Vama črez bjeli list ovaj, pozdravljam Vam nastupajuće prazdnike: Roždestva Hristova, novu godinu i sveto Bogojavljenje. Ravnim načinom pored Vas pozdravljam ove praznike i svima milim mojim Srjemcima uobšte, a osobeno predragim i nigda nezaboravljenim Rumljanima mojima.

U Plaškome na Tucin dan 1866.

Milutin Ratković

sv. Bogoslovije Profesor.

Zemunski glasnik, 12. oktobar 1867.

Ruma, 2. decembra. (O. D.) Već zorom danas mogao si primetiti, da se u našoj varoši zbiva neki po narod vrlo znameniti akt, jer osvanuše sve kuće ukrašene narodnim zastavama, malo i veliko hodaše u svečanom ruvu po ulicama, radnje sve zatvorene, premda je bio baš dan nedeljnog trga. Svaki putnik morao bi stati i zapitati, kakva je ta današnja narodna sve-

tkovina? i na odgovor dobio bi, „da je danas izbor našeg narodnog poslanika za sabor.“ Istina, mi i dosad imadosmo više prilika takovih izbora, no ovakvog oduševljenja nikad ne beše. Birači skupiše se u opštinskom domu, gde bijahu gospodin veliki sudac Branko Jovanović, počastni sudac gosp. Koić, naš vrstni prvi građanski zastupnik g. Ljuba E. Panajotović, i svo ostalo zastupništvo, i tako se pristupi k izboru. Kandidati narodne liberalne stranke bili su: za varoš Rumu g. Dr. Jovan Subotić, a za rumski srez g. S. Filipović, ovdašnji advokat, a od unionistične partije, g. Živković, ovdašnji građanin g. Jančo i ovdašnji vlastelinski činovnik g. Kiš. Pobjeda beše liberalne stranke, i oba navedena kandidata budu izbrana. Sad nastane veselje po varoši, zastave se vijaše po sokacima, kroz koje veseo svet hođaše, bez razlike stanja i uzrasta. Dva stara građana gg. Kritovac i Marinković nosiše zastave. Uveče bi varoš osvetljena, i veličanstvena bakljada bude priređena, pesme i „živio“ oriše se pred gostionicom „crnog orla,“ gde je stanovao g. Subotić, koga sutra dan zorom sa zvonima i pucnjavom prangija, u sprovodu sa dvadeset i dvoji koli najotličnijih građana do Iriga, za put u Novi Sad ispratiše. Povodom da je osvetljenje priređeno bez da je iskato dozvoljenje od velikog sudca, bude naš prvi građanski zastupnik g. Ljuba E. Panajotović sa svog zvanija smetnut. Cela obština protestovala je protiv tog postupka, s kojim uspehom javiću vam u svoje vreme. – Irižani izbiraše g. Polita za svoga zastupnika na hrvatskom saboru. U večje izbornog dana beše osvetljenje varoši i bakljade.

Zemunski glasnik, 18. februar 1868.

Iz Rume javljaju nam: Pre neki dan bio je bal u ovdašnjoj jednoj građanskoj kući, na koji su bili većinom oficiri ovde stanujuće ulanerske regimente pozvati. Na balu posvađaše se dvojica njih oficira, potporučik M...r i potporučik M...e, te jedan drugoga pozove na dvoboj. Sutradan otidoše sa sekundantima na opredeljeno mesto, gde deliše megdan. Obojica se držahu junački, no najposle nadbije lajtnant M...r svoga protivnika, raneći ga ljuto preko ramena i preko trbuha. Zadate rane dosta su teške.

Zemunski glasnik, 25. februar 1868.

Iz Rume nam pišu pod 5. o. meseca: „Danas do podne bio je izbor poslanika za zagrebački sabor na Subotićevo mesto. Izbran je St. Jančov, i sami su Nemci bili birači. Srbi dadoše protest zbog nereda pri izboru. G. Stevan Jančov dobio je 71 glas. Čuli ste da se ukidaju bande kod konjanika s konca idućeg meseca. Ova vest nemilo dirnula i naše građanstvo, jer ulanerska banda mnogo je prinela k veselju u varoši. U Nedelju bilo je mnogo sveta na

promenadi. Gospođe i gospođice saranjivale su bandu sa crnim pokrivačem s krstom." (?)

Zemunski glasnik, 17. mart 1868.

Ruma, 14. Marta. (o. d.) Rana pada i na našoj pijaci. Za čisto žito plaćaju 100 oka po 10. – napolicu po 8. – kukuruz po 6. – Liferanti od zobi za konje ulanerske daju merov po 2.40. Na javnoj licitaciji prodato je 100 komada konja katanskih, sve po dobroj ceni. Ovi dana odnešeno je iz Iriga jedna partija od 300 centi slanine, centa po 28 forinti.

Zemunski glasnik, 7. april 1868.

Ruma, 4. Aprila. Rana se sad slabo traži kod nas i padaju cene. Za kukuruz se plaća 6 for., za žito 8–9 for. 100 oka. Merov ječma 2.60, zobi 2.20. Kućevno življenje skupo je. Govedinu plaćamo po 22, teletinu po 24 novčića. Jaganci bili su skupi, jer ih malo imade; mnogo je uginulo od ladnoće, i kažu da neće ni pola ostati na miru. I svinje su bile o vašaru skupe, a uopšte marva rogata. Plaćaju par dobra vola po 240 for. lošije po 190–200 for. Danas u Četv. kupili su zemunski mesari 30 komada ranjenih volova po 320 forinti par od našeg spahije. Prvi i drugi dan uskrsa imadosmo lepe kiše. Ovdašnja spajinska uprava dobila je izveštaje iz Slavonije, po kome je padao tamo pred uskrš sneg, koji je u planini tako dubok kao o božiću.

Iz Rume javljaju nam ovo: Rumljani izjaviše svome poslaniku na zagrebačkom saboru g. Filipoviću svoje negodovanje zbog ponašanja nje-govog na saboru. Drugi dan uskrsa u večer u 9 sati skupila se omladina pred stanom rečenog gospodina i držaše tu mačiju muziku. Psećije urlikanje, zviždanje i sviranje u tri egede uz lupanje leginja i drugih sudova od metala sačinjavalo je tu večernju zabavu. – 8. o. m. držaše oficiri ovdašnje ulanerske regimente trku na konjima u Tivoli grofa Pejačevića u četiri razreda i toliko premija.

Zemunski glasnik, 12. maj 1868.

Vašar u Rumi

Ruma, 9. maja. (o. d.) Vašar naš može se srednjim nazvati, osim marvenog, koji je bio slab, što nije bilo kupaca. U Ponedeljnik nije njih bilo zbog

jake kiše, no ni oni, što dolazaše u utornik ne pokazaše veliku volju na kupovanje. Rogate marve za klanje ni malo nije bilo. Mršave krave pak prodalo se par po 100–110 for., volove za rad po 240–260 forinti. Toliko su platili i za volove i oni, kojima je potreba da dopune nužni broj volova za pustaru. Matore ovce s jaganjcima 16–48 for. Jaganjaca bilo je tu 100 komada srbijanskih, od kojih se prodalo čift. po 5–6, a sremački dobri po 8–9 forinti. Najviše je bilo sremačkih svinja. Paloka (?) prodalo oe po 16–20 for. par. Matore za hranenje sremačke po 30–35, šumandinske po 42–45 sa 4% radoša. Rado kupiše sremske prasice za u Šopron. Usevi u celom Sremu dobri su. Sve do Putinaca bilo je lepih kiša. Od Putinaca k Dunavu nije bilo kiše, i premda usevi još dobro stoje, ipak je od krajnje potrebe jedna izdašna kiša.

Zemunski glasnik, 14. jul 1868.

Iz Rume smo dobili dopis, ali ga sa njegove opširnosti nemožemo saopštiti. I u Rumi je bio parastos knezu Mihajilu. Sveta nije bilo mnogo, jer se nije znalo zacelo, kad će biti parastos zbog toga, što se mnoge smetnje činiše od strane mesne vlasti.

Zemunski glasnik, 18. avgust 1868.

Iz Rume nam pišu! Dođe i na nas red, da vidimo srpsko narodno pozorište. Uzvišenom zabavom, koju nam pozorište daje, malo smo oživili. Naše je pozorište obišlo već mnoga mesta srpska, ali je retko gde bilo tako, da je i družina s našim odzivom zadovoljna kao i mi s njome. Poseta je od strane Rumljana velika, i ako nas vreme ne uznemiri, društvo se može pohvaliti. Kao što čujemo ostaće kod nas još preko četiri nedelje. Pretstave se daju kod „zelenog venca,” gde je vrlo lepa arena načinjena. Doznali smo, da će se i u Beogradu narodno pozorište podići, i da je već izišao poziv za glumce i glumice. Tom prilikom zacelo će neki članovi našega pozorišta preći u ono. Mi bismo želeli, da bude dogovora između novosadskog i beogradskoga pozorišnog odbora. Naše narodno pozorište koliko može od svoje snage onome ustupiti, neka učini i učiniće, ali sa štetom a možda i propašću jednoga nesme se drugo dizati. Oba su srpska, oba služe svesti jednoga i istog naroda. – Do nekoliko dana imaćemo ovde besedu u korist narodnome pozorištu, na kojoj će su-delovati i sama družina.

Školski list, 30. avgust 1868.

Nova ženska škola. U Adi otvoriće se skoram ženska škola. Plata je učitelju određena od 300 f. i uživanje po sesiji zemlje. – čestito predstavništvo Rumsko zaključilo je, da se u Oktobru ove godine otvori nova srbska škola za devojčice u Rumi, u kojoj će se obučavanje i vaspitavanje dece izobražanoj i za učiteljsko zvanje spremljenoj Srbkinji poveriti. – Od srca se radujemo što odabrane obštine srbske sve većma uviđaju potrebu ženskih škola.

Zemunski glasnik, 15. septembar 1868.

Iz Rume nam pišu pod 11. o. m: Danas su otišli glumci narodnog pozorišta. Vrlo su zadovoljni sa našom publikom, koja je pretstave mnogobrojno posećavala, tako, da od dvadeset dve pretstave i jedne besede 2700 forinata prihoda pade. Rumljani se dakle valjano pokazaše. Ovde je veliko vojno vežbanje graničara i konjanika, koji će 18. o. m. imati veliku trku, kao što beše proleto. (Ovome dodajemo, da je juče već u N. Sadu bila prva predstava.)

Zemunski glasnik, 15. jun 1869.

O učiteljskom zboru u Rumi dobili smo ovaj dopis: „Prvi zbor srem-skih srpskih učitelja beše 10. o. m. u Rumi. Većinom ih beše iz provincijala. Ostali behu iz krajine. Koliko se imamo radovati kretanju iz dremeža u opšte narodnih učitelja, toliko pak i još većma veseli nas to, što se je ta živost i u srem-skih srpskih učitelja odomaćila, počem je Srem bio iza drugih srpskih provincija zaostao. Divno beše pogledati u radosti plivajuću braću – braću velim – jer svi jedno misle, svi jedno delaju i svi za jednim teže. Svi dakle jedno i isto najuzvišenije i sveto zvanje na sebi nose. U toj veljoj radosti i blagorodnim težnjama sakupiše se da većaju kako bi svoje stanje kako intelektualno tako i materijalno poboljšali. Zaista mora svaki odobriti kad se kaže: bez uvažanja t. j. dokle god bude u očima naroda učiteljsko zvanje tako maleno i neznatno, da dotle ne može i neće biti onoga uspeha, koga škola ima da čini. Vrlo je dobro rekao slavni Disterveg: „Narod koji svoje učitelje uzdiže – uzdiže samoga sebe”.

Srpski crkv. školski sabor u Karlovcima saboriše. Njegov je zadatak – slobodno se reći može – poglavito škola. Škola je prvi stub prosvete i napretka narodnjeg. Škola je prvi vođ iz tame u svetlost. Škola je dakle mesto, gde će čovek u svoje mlado doba ono sebi prisvojiti, čime može reći da je čovek, čime će postati valjanim članom svoje porodice, građanstva i mile narodnosti svoje. Daj bože da naši zastupnici, kojima smo poverenje poklonili, poglavito školu i

njen napredak pa umu imaju; jera je ona jedina – kao što rekoš – istok, sa koga nam sunce lepše budućnosti zasijati može.

Sremski srp. učitelji žudeći dakle da se jednom iz temelja taj izvor blagostanja narodnjeg popravi, stekoše se na poziv braće svoje u Rumi. Oko devet časova iz jutra skupiše se 35 narodnih učitelja u školskoj dvorani. Izabraše za svoga predsednika iz svoje sredine učitelja rumskog Arona Aršinova i dvojicu za perevođe. Pri početku rada dođe pismeni izveštaj od prote mitrovačkog, da neće doći na zbor s toga, što je našao(!) da učitelji žele se izvući ispod tutorstva popovskog i želi bolju sreću i napredak učiteljima. U taj par evo i g. Dimića, škola krajinskih upravitelja lično i stade nam pričati kako je bio „kod Njegove ekscelencije komandirendera u Varadinu na ručku a zatim kod Nj. svetlosti patrijara u Karlovcu, kako je bio lepo počastvovan i t. d. i još reče da učitelji treba da se izraze da je to malo tri školska inšpektora i t. d.”

No da pređemo na samu stvar. Ja ću vam ovde navesti u glavnom samo onih sedam zaključaka, što ih donese ovaj učit. zbor.

1.) Da se umoli slavni sabor u Karlovcu da učini korak kod visoke vlade kako bi naše škole u krajini potpunu svoju avtonomiju dobile t. j. da sve srp. nar. škole dođu pod upravu srp. nar. sabora.

2.) Da se ište na saboru da iz svake dijeceze po jedan učitelj na saboru stolicu imade. Dakle 7 učitelja imali bi se slati na crk. školski sabor.

3.) Da se intelektualno stanje učiteljsko poboljša. Glavno je sretstvo za to da mu se materijalno stanje popravi. S toga se moli da je učitelju plata najmanja 800 f.

4.) Da se učitelju osigura mirovina (penzija). Preporučeno je projekt učitelja mitrovačkog Jovana Popovića, u br. 64. „Zastave” kao vrlo zgodan da se dođe olako do grdnog fonda.

5.) Da se uzmu u obzir oni ljudi za nadzornike školske, koji su u tome pokazali i volje i sposobnosti.

6.) Da se učitelju oduzme crkveno pevničko zvanje.

7.) Da se u srp. školama duhovna struka odvoji od struke realne; a ova da se po današnjim potrebama raširi.

Pri debatovanju beše publike iz razni staleža. Beše dosta i otmenih rumskih građana, koji pokazaše time koliko im leži napredak škole na srcu. Vredno je spomenuti brata Živana Gojkovića, pravnika, koji je živo učestvovao u većanju. On je takođe posvedočio da mu je škola jedina uzdanica. Po svršetku poslovnog reda bude izabrat odbor od tri lica i to: isti pravnik, i učitelji zemunski Nešković i Kuzmanović, koji će peticiju štilizirati i preko g. J. Subotića, zemunskog poslanika saboru upraviti. I s tim bi svršen zbor.”

A. K.

(Meteži u Rumi.) Iz Rume nam javljaju za žalosne prizore, koji se desiše prilikom izbora varoškog zastupništva. Celo građanstvo se podelilo na dve stranke, na stranku „kaputašku” i stranku „paorsku”. Ovu poslednju stranku predvodi ili upravo zavodi nekakav trgovac Sima Milutinović Tuta, koji bi rad da dođe na stolicu varoškog načeonništva. pa je toga radi počeo da seje seme razdora među „kaputašima” i „paorima”, te je tako sad razdor na sve strane zahvatio maha. A evo šta je bio prvi povod tome. Po zaključku srpskog sabora, valja u Rumi da imaju samo dva sveštenika, i pošto je jedan od trojice umro, nije se popunjavalo to mesto, te s toga crkvena opština zaključi, da se jedna od tri crkve zatvori, jer ne mogu dva sveštenika obavljati dužnosti u trima crkvama. „Paori” su hteli, kad se već zatvara crkva, a ono da se zatvori ona, koja je na najglavnijem mestu u varoši, na pijaci. Opština na to ne pristade i otuda postade vika na „kaputaše,” koji su u većini u opštini. Vika se ta sve dalje i dalje širila, a mržnju je neprestano podgrevaao taj Tuta, koji je do duše i sam u „kaputu,” ali koji se umeo napraviti tamo, kao da je on najveći prijatelj svome narodu, pa je nagovorio prost svet, da sada u varoško zastupništvo izabere samo „paore,” a nijednog „kaputaša,” pa će onda oni moći upravljati po svojoj volji, smanjice opštinske prireze, obaliti opštinskom knezu platu na 100 for. i t. d., dočepaće se i crkvene opštine, pa će moći zatvoriti crkvu na pijaci ili postaviti i trećeg sveštenika, pa ako ovo poslednje ne uzide drukčije, o ono će smanjiti učiteljima platu ili zatvoriti jednu školu, jer za nekoliko stotina školske dece dosta je i jedan učitelj.

Odmah, čim se prvi put došlo na biralište, napravio se takav nered, da se izbor morao odložiti. I drugi put ne prođe bolje. Kad su se prozivala imena birača, neki od Tutine stranke nisu bili tu. Kad posle dođoše, rekoše im, da malo pričekaju, dok ne pročitaju sva imena, pa će se onda na novo prozvati oni, koji od pre nisu tu bili. Ovi ne htedoše da čekaju, nego hoće odmah da glasaju. Oni, koji su na polju stajali, navale sad u opštinsku kuću, opet se napravi nered i gungula, te se izbor i opet odgodi.

Kad će se i hoće li se u opšte doći do novog izbora, ne znamo, ali je žalost, kad vidimo, gde se tako naš svet povodi za kojekakvim sebičnjacima, koji mute vodu samo da mogu što više lova za sebe nahvatati, a odvraća lice svoje od osvedočenih rodoljuba i prijatelja narodnome napretku! Kome da ne padnu na um reči pesnikove:

Besna, pusta neslogo,
Kćeri adske zmije!
Gde bi znala živeti,
Da Srbina nije?!

Glas naroda, 6. mart 1875.

U Rumi 1. Marta. 14. Februara o. g. beše ovde sastanak trgovaca odavde i iz Iriga i Kamenice, da se govore o tome, kako bi se izradilo, da se što pre sagradi željeznica od Pešte preko Subotice, Novoga Sada, i Rume u Zemun. Na sastanku izabran je stalan odbor, kome je predsednik grof. A. Pejačević i perovođa Svetozar Nikolajević. Grof Peačević je poklonio društvu, koje će željeznicu graditi koliko treba za put preko čitava njegova spahluka, koji je dugačak milju i po, a opština Rumska poklonila je mesto za stanicu. Čujemo, da je i Zemun poklonio 20 lanaca zemlje za stanicu, i da je društvo, koje hoće da gradi željeznicu za taj posao zadobilo neku znamenitu banku englesku, koja je već poslala inžinire da pregledaju put kuda će željeznica ići. Još imam i to da javim, da je priprema za građenje željeznice od Zemuna do Siska već gotova. Željeznica će se ta graditi iz krajiškog fonda, koji ima 27.500 lanaca šuma koje vrede 30 miliona i 5 miliona 461 hiljadu i 18 Fr. i 58 n. gotovih novaca. Dakle ako Bog da, skorim će zarzati vatreni konj na poljanama ravnoga Srema. Kiridžije na kantar u ispod Grada zakukaće kao one negda na onu u Novome Sadu, kada je prvi dimšić kraj Novoga Sada proplovio, ali će im taj vatreni konj triput onoliko doneti koliko odnosi samo ako sa prvim vozom kočijašku im lenjost odneo bude.

Školski list, 15. novembar 1881.

(Rumska podžupanija.) Dosadanji podžupan g. Budisav pl. Budisavljević premešten je u Požegu. Isti je istina silom pokomunio škole u rumskoj podžupaniji i zbog tog je zaslužio da mu se taj čin ne zaboravi u srpskom narodu, ali pravda zahteva, da damo mesta osećajima, kojima se učiteljstvo pomenute podžupanije prašta od svog podžupana. Otud nam pišu: Podžupan Budisavljević bio je jedan od retkih prijatelja školinih. On je podigao do 10 novih škola, a učitelji dobivahu najurednije svoju zaslugu za svo vreme njegova podžupanovanja u Rumi. Svaka naša škola dobija na račun školske blagajne i „Napredak” i „Školski list”, a toga nema u drugim podžupanijama. (Učiteljstvo treba to samo da želi, pa bi bilo i drugde. U.) Prema učitelju bio je istina strog, ali i pravedan i delo učiteljstvo rumske podžupanije ožalostio je jako njegov odlazak.

Starmali, 31. avgust 1883.

U Rumi.

A. Ta stani čoveče kud se žuriš!

B. Moram ići na agenciju, jer lađa se kreće u Zemun u ½ 5 sahata!

A. Kakva lađa, kakva agencija! Od kud u Rumi lađa i agencija!

B. Pa evo u rumskom „Srpskom glasu” „Red lovidbe” – tu stoji da lađa ide u Zemun svaki dan u ½ 5 sahata.

A. Eh, ta tu je sлагаč zaboravio kazati, da se taj red plovidbe samo Novog Sada tiče, a ne Rume.

Starmali, 30. septembar 1883.

Veliko blato.

Jedan đak, rodом iz Rume putovao je nekud peške. Dođe u selo Putince baš kad je kiša padala i veliko blato bilo. Na putu srete nekog debelog Putinčana pa mu reče;

- Uf, striče, u ovom vašem blatu moglo bi se udaviti i tele.

- Da bogme, – prihvati Putinčanin, – tako tele, kao što si ti. Ali u vašem Rumskom blatu mogao bi se udaviti i vo.

- Da bogme, – odgovori đak, – još veći vo nego što ste vi.

Prosvetni glasnik, 15. oktobar 1884.

U ovom mesecu preminuo je

Dimitrije Matić

član Državnog saveta

Dimitrije Matić rođen je 18. Avgusta 1821. godine u Rumi, u Sremu, i tu je i otpočeo svoje školovanje, koje je nastavio u Sremskim Karlovcima i u Kragujevcu, gde je svršio i licej, a dovršio na univerzitetu u Hajdelbergu, gde je izučio filozofiju i prava, i položio doktorat iz filozofije. Pošto se vratio s nauke 1848. godine, bio je tri godine profesor Velike Škole, za koje vreme izradio je „Komentar zemaljskog građanskog zakonika”, „Državno pravo”, „Javno pravo Kneževine Srbije”, a kasnije „Istoriju filozofije” po Šveglерu, i „Nauku o va-spitanju”, i preveo „Marka Avrelija”. On je u dva maha bio i ministar prosvete i

crkvenih poslova, i sa toga mesta kretao je više prosvetnih pitanja, a naročito spada njemu u zaslugu ustanovljenje prve Učiteljske Škole u Srbiji.

Neka mu je laka zemlja!

Stražilovo, 25. jul 1885.

Pozorište i umetnost

(Srpsko narodno pozorište u Rumi). Pozorišna družina prikazala je u Rumi dosada 4 komada. – U subotu 6. jula dalo je društvo prvi komad: „Robijaševu ćerku” pozorišnu igru od Vilbranta. – U nedelju 7. jula bila je druga predstava van predplate: „Rat u mirno doba” šaljiva igra od Mozera i Šentana. U ovome komadu videsmo prvi put novoga člana g Desimirovića u ulovi đenerala Dragića. Promišljeno i ozbiljno, kao što to jednom đeneralu pristoji, bez ikakvog preterivanja, izveo je svoju ulogu dobro – samo primećujemo na njemu još nesigurno kretanje, koje će vremenom nestati. Gđce M. Maksimovićeva i S. Brkićeva, nove članice, nisu imale tom prilikom veće uloge, no reći ćemo o njima svoje mnjenje docnije. U utorak 9. jula dalo je društvo: „Naše žene” šaljivu igru od Mozera i Šentana. – U četvrtak 11. jula dalo je društvo šaljivu igru: „Čašu vode” od Škriba – U subotu bila je pozorišna igra: „Debora”.

Školski list, 10. novembar 1885.

Zapisnik

prve sednice rumske podžupanijske učiteljske skupštine držane u Rumi dana 7. Septembra 1885. godine.

Prisutni: Kr. županijski školski nadzornik poglaviti gosp. Dimitrije Vurdelja i 59 učitelja i učiteljica podžupanije rumske i trgovišta Rume sa 4 gosta.

Predsednik otvorivši skupštinu, pozdravi sakupljeno učiteljstvo sa dobrodošlicom, preporučujući mu savestan i razborit rad. Poziva skupštinu da u smislu postojećeg poslovnog reda izabere podpredsednika i perovođe.

Za podpredsednika skupština jednoglasno izabra g. Mitu Neškovića učitelja pavlovačkog; a za perovođe g. g. Stevana Janoševića i Josifa Anšaua, učitelje rumske.

Predsednik stavlja na dnevni red pitanje izdano naredbom vis. kr. hrv. slav. dalmatinske zemalj. vlade odjela za bogoštovlje i nastavu od 19. Maja 1885. br. 8228. glaseće: „Što učiteljski sastanak misli o ručnom radu (Hand-

gefertigkeitsunterricht) u dječjačkim pučkim školah u obće, te koje bi se struke toga rada prema mjesnim okolnostima u tamošnjem području negovati mogle.”

Za ovo pitanje prijavili su se sljedeći izvestitelji: g. g. Gavra Putnik, Mita Nešković, Ilija Radivojević, Jakov Gesl, David Mišić, Marko Subotić i Antonije Poturčić.

Predsednik pozove g. Jakova Gesla ravnajućeg učitelja rumskih rimo-katoličkih škola, da izvesti skupštinu o tom pitanju. Govornik napominje: „Pitanje o ručnom radu u osnovnoj školi raspravlja se na sve strane. Nije novo, već su Komenski, Loke, Ruso, Pestaloci i drugi pedagozi naglasili važnost toga predmeta, i priznati pedagozi sadašnjosti, kao Dr. Schwab, a i mnogi drugi preporučuju, kao vrlo važno vaspitno sredstvo. U kulturno naprednim zemljama, postignuti rezultati ubrzuju širenje te ideje. Ručni rad je raširen u Nemačkoj, Švajcarskoj, Danskoj, Švedskoj i Austro Ugarskoj monarhiji. Razna društva podupiru tu ideju, te je stoga taj predmet uveden već kao obligatan u mnoge zavode. – Takove radionice nalaze se već u mnogim nemačkim gradovima. Zadaća im je: „da učenici pribave sebi okretnosti, da oplemenjuju ukus raznim ručnim radovima, kao stolarstvom, tokarstvom, rezbarstvom i t. d.” – §. 76 školskoga zakona u Trojedinici, napominje školske radionice uz preparandije, a osim toga je raspravljao taj predmet hrv. pedagoški zbor u prošlogodišnjoj svojoj glavnoj skupštini i nije pronašao, da se ručni rad za muškarce zabaci – kao predmet osnovne škole.

Razlozi koji preporučuju ručni rad jesu ovi: 1. Ručnim radom razvijaju se sve sposobnosti čovečije, a bez njega zanemaruju se fizične – velevažne u praktičnom životu, gde se stečeno znanje korisno upotrebljuje! 2. Ručni rad pospješava ostalu obuku, oštiri oko, izobražava ukus i budi ljubav učenika i učenica k radinosti; čuva mladež od dosade i bezposlice, koja je mati svakom zlu.

Prigovori protiv uvađanja označenog predmeta jesu: 1. Dvojbena (sumnjiva) naobražujuća vrednost. 2. Nedostatak stručno obrazovanih učiteljskih sila. 3. Zastarelost iste ideje, do najnovijeg doba. 4. Da je predmet, koji ne spada školi već porodici. 5. Što prouzrokuje prevelik trošak. Ovi prigovori nisu opravdani, jer bez ručnog rada je odgoj jednostran; potrebitu veštinu mogu učitelji nabaviti tečajevima preko ferija u preparandijama; u više evropskih država ručni je rad uveden u osnovne škole; roditelji ne dospevaju da sami poučavaju mladež, i naposljetku za tako plemenito poduzeće lako se nađe dobrotvora.

Prema mestnim okolnostima u našem predelu t. j. Sremu, trebalo bi negovati ove radove: pletenje slamom, vrbovim prućem i rogozom, drvodeljstvo, no ne kao struke, već kao priprema za praktičan život. Ovo važi za seljake, koji čitavu zimu provedu u besposlici; u trgovištima neka se podižu stručne obrtne škole.

Izvestitelj se izjavljuje za uvađanje ručnog rada i preporučuje sljedeće rezolucije:

I. Učiteljska skupština ova izjavljuje se za ručni rad u muškim osnovnim školama s ovih razloga: a) što osnovna škola ima harmonično obrazovati sve sposobnosti deteta, da ga tako što bolje za budući praktičan život pripravi; b) što ručni rad ostalu obuku podupire i unapređuje; v) što ručni rad budi u deci ljubav k radinosti; što je od blagotvornog upliva za budući praktičan život.

II. Ručni rad ima se predhodno uvesti u one škole, gde su učitelji vešti tomu radu.

III. Radovi, koji bi se prema mesnim okolnostima u ovom kraju negovati mogli, jesu: a) pletenje slamom; b) pletenje prućem; v) pletenje rogozom; i g) drvodeljstvo.

G. David Mišić učitelj divoški o raspravnom predmetu veli: Danas je na osnovnu školu bacio pogled obrtnik, trgovac, zemljedelec, vojnik i t. d. a nisu imali na umu reči § 1. šk. zakona za Trojednicu. Tek je 10 godina od kad osnovna škola radi na propisanom pravcu, na već navališe na nju sa svi strana, da premalo radi. Učiteljske skupštine od prošle godine, dokazaše preobtećenje osnovne škole i štetne posledice otud, te bi nedosledno bilo, nov predmet uvađati, i to takav predmet, koji pripada zanatlijama a nikako osnovnoj školi.

Naše su okolnosti sa svim drugačije, nego onih naroda, koji žive na severu; tamo ručni rad prelazi i bez škole na mladež, da iz toga vrela pribavi najnužnije potrebe za život. U našoj domovini, koja je bogato prirodom obdarena, najveće je blago u zemljedelstvu, stočarstvu, voćarstvu, pčelarstvu, vinogradarstvu, svilarstvu, te je prema tome osnovna škola dužna zarana poučiti podmladak u tim granama, jer im je to životni zadatak.

Da se ne bi zanemarilo ovo što je po nas najvažnije, ne može se ništa novoga uvađati u osnovnu školu. Ručni rad nije nuždan u školi, jer se deca od roditelja uče svemu što im treba. Tako naši seljaci prave sami plug, kola, sačurice, lesice, kotarice, košnice, valove i druge razne stvari od pruća, slame i rogoza. Uvađanjem ručnog rada nanela bi se ogromna šteta i onako već jadnom zanatlijskom staležu, a što je još glavnije, odvrćala bi se zemljedelska deca od pravoga im poziva, koji se sastoji u „uzornom gospodarstvu.”

Osnovne škole nek ostanu kakve su sada, a učitelj nek podstiče učenike da sami prave, što im se sviđa, od: drveta, pruća, slame, al ne treba dete privezati za te poslove, jer je opasno po njegovo zdravlje.

Protivan je uvađanju ručnoga rada u osnovne škole za muškarce sa ovih razloga: 1. Što je narod naš zemljedelski, te da im decu za taj stalež pripremiti valja. 2. Da bi se ovake industrijalne radnje zavesti mogle, valja se tome radu više godina posvetiti, a usavršiće se naučnik samo kod veštog zanatlje. 3. Što ovake radnje u najskromnijem smislu zahtevaju novčane podpore, koje inače jedva dobivamo za najnužnije potrebe u školi. 4. Što bi se učenici odvrćali od sada propisanih predmeta i radije se koje čim bavili. 5. Što bi još više njih školu napustili umnožavanjem premnogim brojem časova. 6. Napo-

sletku, što je za učiteljstvo preveliko breme, premda već i sada jedva savlađuju propisano. (Svršiče se)

Školski list, 10. april 1886.

Zapisnik

druge sednice rumske podžupanijske učiteljske skupštine držane u Rumi dana 7. Septembra 1885. godine.

Prisutni: Kr. županijski školski nadzornik poglaviti gosp. Dimitrije Vurde-lja i svo prisutno učiteljstvo podžupanije rumske i trgovišta Rume.

Predsednik otvorivši sednicu u 3 sahata posle podne podeli reč g. Miti Neškoviću učitelju pavlovačkom.

Govornik veli: da mu je milo, što se u skupštini glede ručnog rada u osnovnoj školi dva protivna mnjenja pojavila – jer se tako dolazi lakše do istine!

Napominje: da se kod nas nije organički razvijalo to pitanje s toga, što smo podalje od ognjišta, gde se to pitanje rodilo i ostvarivalo. – Rad i uspeh ne mogosmo videti, a i sami oni, koji to pitanje preporučuju, vele: da je to problem! Napominje Pestalocijeve reči: da je učenje bez večbanja i umenja, prava nesreća po čovečanstvo; jer, da se tako obrazuje samo po čoveka! Frebl je to načelo primio i ostvario. – Govori o švedskoj, kako se tamo zamislila i uvela škola za muški ručni rad; napominje, da tamo ima dve vrste takovih škola, te tumači njihovu organizaciju. – To kretanje sa severa zainteresovalo je i druge države pa i našu Austro-Ugarsku.

Nemački se pedagozi izjaviše u glavnom: „da se osnovna škola ne sme obzirati na stalež, na zanate, nego da ima spremiti zemljište za opšte obrazovanje, za budući život”!

Nastavom prevlađuje formalna celj obrazovanja, a ta mora i u ručnom radu da prevlada.

U pogledu toga, šta da se unese u osnovnu školu iz ručnih radova, ima dva mišljenja; jedno je zato: da se radi zarad rada t. j. da se bira samo ono, što se može spojiti kao dopuna običnoj nastavi – dakle, kao obrazovno sredstvo! Drugo je mišljenje to: da se sa osnovnom školom spoje prave radionice, kao neposredna sprema za zanate.

Govornik se izjavljuje za prvo mišljenje obeležavajući svoje stanovište time, da je apsolutno protivan uvađanju pravih stručnih radionica u osnovnoj školi; pristaje uz to, da ručan rad kao i u Freblovom zavodu posluži samo kao sredstvo u svezi s ostalim predmetima.

Na osnovu toga obrazloženja predlaže skupštini sledeće rezolucije na usvajanje:

1. Ručni rad po muškim osnovnim školama treba smatrati samo kao obrazovno sredstvo, kao organsku dopunu školske nastave, obrađenu prema opštim didaktičko-metodičkim načelima.

2. Osnovna škola, stupivši u svezu sa Freblovom ustanovom, prima iz ove nužni deo ručnih radova.

3. Za niže razrede iz ručnih radova preduzimaće se: pletenje i slaganje hartije u razne oblike; izbadanje, prošivanje i izrezivanje shodnih figura u mekoj i krutoj hartiji. Sve ovo da posluži samo kao dopuna zornoj obuci.

4. U višim razredima uz vrtarstvo, ručni rad će da dopunjuje pojedine nastavne predmete crtanjem, modeliranjem uz najosnovnije rezanje u drvetu.

5. Po opetovnicama, iz kojih deca, tako reći, neposredno u praktičan život prelaze, negovaće se po selima poglavito vrtarstvo i poljoprivreda u opšte. Po varošima pak obratiće se uz to još naročita pažnja izrađivanju raznih rukotvorina, n. pr. pletenje slamom, rogozom, prućem, najobičnije iz drvodeljstva i t. d. Sve ovo ima se upravljati pre-ma potrebi i okolnostima mesta.

6. Sve navedeno iz ručnih radova, uvešće se u osnovne škole tek onda, kad preparandije budu tako ustrojene, da svoje pitomce uzmoгу i u tom pogledu potpuno spremati.

Pošto se više niko ne prijavi, da o istom predmetu govori, to predsednik predloži da skupština izabere odbor, koji će sve rezolucije proučiti i konačnu rezoluciju sastaviti i skupštini na odobrenje podneti.

U odbor za sastavljanje definitivne rezolucije budu izabrana: g. g. Mita Nešković, Jakov Gesl, Gavra Putnik, Ilija Radivojević, Steva Janošević, Marko Subotić, David Mišić, Dragutin Hekman i Josif Anšau.

Predsednik dozvoli skupštini odmor, za koje se vreme spomenuti odbornici posavetovaše i skupštini na definitivno rešenje sledeću rezoluciju podnesoše:

„Ručni rad u muškim osnovnim školama sme se u obšte smatrati samo kao obrazovno sredstvo, kao organska dopuna školske nastave, obrađena prema obštim didaktičko-metodičkim načelima.

Naravno je, da učitelj treba da poznaje po mogućnosti takova sredstva, te smatrajući ih kao dopunu nastave, upoznaје njima učenike svoje u koliko mu to dopuštale budu okolnosti, vreme i sredstva.

Ovu konačnu rezoluciju pročitav perovođa Steva Janošević skupštini, bude ista sa većinom glasova prihvaćena.

Predsednik napominje, da je tim činom dnevni red iscrpljen i sednicu za danas podiže, a treću redovnu sednicu zakazuje za 9 sati pre podne 8. Septembra 1885. g. – Skupština ga pozdravlja sa burnim živeo!

Saobštio:

Steva Janošević, učitelj rumski i perovođa opštinski.

Školski list, 10. jun 1886.

Zapisnik

treće sednice rumske podžupanijske učiteljske skupštine držane u Rumi dana 8. Septembra 1885. godine

Prisutni svi učitelji i učiteljice kr. podžupanije rumske i trgovišta Rume.

Podpredsednik g. Mita Nešković učitelj pavlovački stavlja skupštini do znanja, da je poglaviti g. Dimitrije Vurdelja kr. žup. šk. nadzornik zvaničnim poslom zaprečen, i otvorivši skupštinu iznosi na dnevni red drugo pitanje, koje glasi: „postizava li se prama do sada stečenom iskustvu cilj ženskoga ručnoga rada u osnovnoj školi? Ako ne, šta tome smeta, i kako bi se te zapreke otkloniti mogle?”

Za izvestiteljke toga pitanja prijaviše se: gđice Ida Pavlović inđijska učiteljica, Zorka Milutinović iriška učiteljica i Jelena Gruber učiteljica rumska.

Gđica Ida Pavlović napomenuvši važnost toga pitanja izjavljuje: da se kod nas ne postizava svuda cilj ručnoga rada; nabraja dobra svojstva učiteljice i njenoga načina pri predavanju, da bi se što sigurnije propisan cilj postigao; a isto tako nabraja i smetnje koje ne dopuštaju, da se pored svega toga povoljan uspeh u ženskom ručnom radu ne postigne. Uverena je, da bi te zapreke bile tim uklonjene, kad učiteljica ne bi imala prevelik broj dece, kad bi savetno nadzirala rad devojčica. Kad bi se uzimao obzir na mestne okolnosti, da roditelji bolje potpomognu rad učiteljice, i kad bi mestna oblast što većma išla na ruku školi, predlaže skupštini sledeće rezolucije:

Da se cilj ženskog ručnoga rada u osnovnoj školi postigne, ima se u obzir uzeti i polučiti sledeće:

1. Temeljan nauk propisanog ručnog rada. 2. Marljivost u radu. 3. Štednju. 4. Ukus u poslu. 5. Samostalnost u radu. 6. Strpljenje. 7. Čistoću u radu. 8. Red u radu.

A da se ovaj cilj ne postizava svuda, moralo je smetati sledeće:

1. Velika sirotinja. 2. Velik broj dece. 3. Nepotpuno predavanje i nadzor t. j. redovito nadgledanje ručnoga rada iste učiteljice. 4. Sami roditelji. 5. Sama mestna oblast.

Te zapreke: mogle bi se otkloniti:

1. Sa smanjivanjem broja dece na jednu učiteljicu. 2. Redovnim nadgledanjem ručnog rada. 3. Ravnanjem prema mestnim okolnostima. 4. Zaje-

dničko nastojanje učiteljica i roditelja oko unapređenja žen. ručnog rada. 5. Materijalna pomoć političkih i crkvenih opština siromašnoj deci.

Gđica Zorka Milutinović iriška učiteljica ističe: da i od načina, kojim se ženski ručni rad u osnovnoj školi predaje, zavisi uspeh nastave u tom predmetu. Naglašuje, da kao što kod drugih nastavnih predmeta osnovne škole mora biti skupni način predavanja, da se toga metoda mora svaka učiteljica pridržavati predavajući i ženski ručni rad.

Uspešan bi rad bio, kad bi svaka obština nabavila za svu školsku decu nuždan materijal za celu godinu, a uz to i svoje škole snabdela sa nužnim pregledalicama za ženski ručni rad, sa kojima nije, drži, ni jedna škola u celoj ovoj podžupaniji snabdevena.

Sa izloženih razloga podnosi skupštini sledeće rezolucije: Dosadašnje stečeno iskustvo pokazalo je, da celj nastave u ženskom ručnom radu ni pored najizvrsnijeg metoda, a ni pored najbolje volje učiteljčine nije postignuta. Uzrok je tome:

1. Što sve učenice nisu snabdevene dovoljno sa materijalom potrebnim za ženski ručni rad. Među ovima su na prvom mestu učenice, kojih roditelji nisu u stanju zbog krajnjeg siromaštva, da nabave svojoj deci nuždan materijal. Drugo su učenice, kojih su roditelji nemarni prema žen. ručnom radu govoreći deci: – imaćeš kad naučiti ručni rad i kad iz škole izađeš!

2. Osnovna škola nije dovoljno snabdevena sa tiskanim pregledalicama za žen. ruč. rad i stručnim listom, iz kog bi učiteljica mogla pratiti napredak učinjen na žen. ručnom radu.

3. Ženska školska mladež u obospolnim osnovnim školama preobterecena je učevnim satima iz drugih predmeta, te ne dostaje vremena, da se broj sati za žen ruč. rad, naukovnom osnovom propisan, uzvede!

Da se te smetnje otklone nužno je:

1. Da obština nabavi za vremena materijal za žen. ruč. rad i preko učiteljice razdaje, i to tako da siromašne učenice za dobiven materijal ne moraju otplatiti; a onim učenicama, kojih su roditelji nemarni, ima se materijal razdati s' tim, da za njega plate.

2. Osnovna škola imala bi se snabdeti sa nužnim pregledalicama za žen. ručni rad, sa stručnim listom, da bi se učiteljici i učenicama omogućilo pratiti razvitak i napredak učinjen na žen. ručnom radu.

8. Broj učeveni sati kod devojčica u obospolnim školama imao bi se ustegnuti i pridodati časovima za ručan rad.

Gđa Jelena Gruber rumska učiteljica takođe govori o važnosti toga predmeta veleći: Da pored duševnog obrazovanja svakoj devojčici dolikuje, da nauči i ženski ručni rad, jer: „samo tim znanjem će ona kao buduća domaćica moći učiniti svoju kuću domom udobnosti i zadovoljstva”.

Obuka u žen. ruč. radu treba da priuči devojku ozbiljnosti i marljivosti, te samostalnoj veštini u poslu. Napominje, da je učiteljicama dužnost, da radinost kod učenica pobuđuju, uvode i olakšavaju, a to će učiniti kad učiteljice pred učenicama najpre same s' grubijim materijalom rad izvode, i što naočiglednije predmet predstave. Razlaže, da se uz sve to ipak cilj svuda ne postizava, pošto roditelji ne nabavljaju učenicama nuždan materijal, a to služi jako na uštrb obuke. No tome bi se zlu dalo doskočiti, kad bi poglavarstvo obštinsko, kao što nabavlja nužne knjige za sve učenike i učenice, da isto tako i materijal za ženski ručni rad nabavi. Kad bi se to učinilo, uspeh bi bio sigurniji, pošto bi se vežbe u tom poslu mogle uneti strogo po stanovitom redu. – Ručni poslovi u osnovnoj školi odgovaraće uzrastu, a i duševnom razviću dečijem, ako se na najpotrebitije poslove ograniče; ovu okolnost ne sme ni jedna učiteljica iz vida ispustiti.

Skupština po svršetku govora poslednje izvestiteljke odluči, da se kr. podžupanija odnosno gradska poglavarstva u podžupaniji rumskoj umole, da bi naručbu nužnoga materijala pri ženskom ručnom radu za sve područne škole preduzela.

Posle pročitavanja gornje odluke držao je praktično predavanje g. Nikola Jovanović učitelj stejanovački o: „Začatnici” – predmet iz bukvara za osnovne škole u Trojedinici.

Predavač pita učenika: Kako se zovu školska deca? Čemu se ljudi posvećuju, kad iz osnovne škole izađu? Šta je nužno za održanje života? (hrana, piće, odeća i stan.) Koje je glavna hrana? Kako se gotovi? Za tim govori o hrani, piću, odeći i stanu. Ko nam obdelava zemlju? Za tim govori o ratarima i ratarskom oruđu. Napominje deci, kako i narodna poslovice veli o rataru: Bez orača i zdrava kopača ne bi bilo hleba ni kolača! Ko pravi seljaku plug i kola? Ko mu pravi obuću? Ko odeću? Za tim ispituje decu, koji su im zanati poznati? Šta svaki zanatlija izrađuje? Pripoveda o materijalima, koje razne zanatlije u svojim zanatima izrađuju. Govori o alatima, koje treba: kolar, kovač, pekar, dunderin, bačvar, remenar, krojač, tkalac, mesar i t. d. Napominje, da bi sve ovo, što je govorio, pokazao i na tempskovim slikama, zgodnim pitanjima sve to ponovio, za tim ispitao najbolje, srednje pa loše učenike. Na kraju predavanja kazuje, da su zanatlije od vrlo velike koristi čovečanstvu, i da onaj, koji se posvećuje zanatu, treba dobro zanat da nauči, na nek se ne boji h'ladi, jer i nar. poslovice veli: Zanat je zlatan! Kao završetak predavanja uči decu pevati pesmu: „Mladom zanatliji”.

Antonije Muha rumski učitelj primećuje na Jovanovićevo predavanje, da je trebao većma pitanja isprepletati, jer se naočiglednom nastavom deca moraju učiti i govoriti. – Definiciju šta su zanatlije, to bi on tek onda izrekao, pošto je već o zanatljama pripovedio, te da bi se na svršetku predavanja mogla nadovezati zgodna pripovetka o kojem zanatliji.

Skupština odobrava predavanje g. Nikole Jovanovića uz primedbe g. Antonija Muhe.

Podpredsednik podiže sednicu, i zakazuje za 3 sata posle podne četvrtu sednicu.

Saopštio:

Steva Janošević, učitelj rumski i skupštinski perovođa.

Stražilovo, 27. avgust 1887.

Gde je grob profesora Đorđa Magaraševića – to upravo ovde vam radi smo kazati.

Znalo se, da je u porti saborne crkve novosadske sahranjen – al niko nam ne znade pokazati mesta grobu tom; baš kao što se zna i to, da je u istoj porti sahranjen i nekadašnji nadzornik škola nam i međ prvima stihtvorac Aleksije Vezilić, i slavni profesor harkovski, potonji sekretar Sovetu Srpskom u Srbiji i desna ruka Karađorđu (godine 1805.–1807.) dr. prava Božo Grujović, a po pravom imenu Todor Filipović, Rumljanin; ali se ni njima danas tu za grob više ne zna!

Do pre neke godine bilo je još dosta starih ploča s natpisi – obeležja grobnicama gdekojim; ali su posle sve te ploče s mesta pokrenuli i u jedan red ponameštali kraj pomenute ograde iz porte – kad će ono današnja drveta da zasade i svu portu busenastom travom da zaseju.

Stražilovo, 24. septembar 1887.

Pozorište i umetnost

...

(Josif Falta) je pri konkurenciji za Šifmanovu stipendiju u poslednjoj glavnoj redovnoj skupštini „Matice Srpske” pobedio. Izložio je dve svoje slikarske radnje, dva lika poznatih osoba, rađene crnom kredom na hartiji. Likovi su divno pogođeni, a izrada je vrlo fina, umetnička. Hvale ga ljudi, koji su mu i druge radnje vidili, da je vešt i komponovanju. Josif je rodom Rumljanin, a gimnaziju je svršio u Novom Sadu, gde je položio i ispit zrelosti s odlikom, pa pošao bio u univerzitet, da sluša prava. No s univerziteta ga odvede volja k slikarstvu. Kad je kao samouk svoj lepi dar umeo tako lepo razviti, u školi će još bolje, Sretno mu!

Školski list, 15. februar 1888.

Škola za žeski stručni rad u Rumi

Naredbom vis. kr. hrv.-slav. zemaljske vlade od 24. Decembra 1887. Odelenja za bogoštovlje i nastavu br. 12365 odobrena je škola za ženski ručni rad u Rumi, koju je osnovala i o svom trošku izdržava politična obština u tom trgovištu. Ta škola ima dati devojkama priliku da pribave sebi u ženskom ručnom radu onoliko znanja, koliko je nužno za kuću ili drugu samosvojnu privredu. Ova se škola deli na 4 tečaja, od kojih svaki traje po deset meseci. U nju se primaju devojčice, koje su narodnu školu svršile i mlađe su od 17 godina. Učenice iz Rume uče se besplatno, a one sa strane plaćaju upisnu taksu od 1 for. i godišnju školarinu od 4 for. Gradivo za radnju i opremu dužne su učenice same nabavljati.

Od naručenih i predatih radnji 50% pripada dotičnoj učenici 30% učiteljici, a 20% školi. Na koncu školske godine priređivaće se izložba urađenih poslova. Učenice se imaju vladati po propisima školskoga zakona i na svršetku svake školske godine dobijaju svedodžbu o svom vladanju, polaženju škole, marljivosti i uspehu.

Po nastavnom planu ove škole učiće se u prvom razredu pletenje, kačkanje, bilježenje, mrežkanje i šupljanje u 20 sedmičnih časova. U drugom razredu učiće se krojenje i šivenje rublja rukom i na šivalu, u 20 sedmičnih časova. U trećem razredu veštbanju se učenice u vezenju belom i s bojama, sa osobitim obzirom na slavjanski slog veziva, sedmično u 25 časova. U četvrtom razredu veštbanju se učenice u krojenju šivenju haljina.

Sedmično u 25 časova. Učiteljica ove škole uživaće platu od 360 for. 100 for. u ime stanarine i tri hvata drva.

U školi će se ovoj svetkovati nedelja i praznici, kako istočne tako i zapadne crkve. (Iz Služb. Glasnika.)

Male novine, 28. mart i 15. april 1889.

Naslednici miliona. Pre mesec nešto više dana, došla je iz Rumunije u Rumu, u Sremu, komisija od tri čoveka da traže, da li tamo postoji porodica ili ma ko od porodice Đorđevića, pošto je u Rumuniji iza pokojnog Timotija Đorđevića ostala masa od nekih 4000000 gotovog novca i u spahiluku. Timotije je posle sebe ostavio samo nezakonitu kćer, od prilike 70 godina staru, koja bi sav imetak imala podeliti sa najbližim rođacima njegovim u Rumi, ako ih još ima. U magistratu je nađeno po knjigama da je pre 112 godina zapisano ime Timotija Đorđevića, koji je imao izvesnu količinu zemlje i porez plaćao; dalje da

se Timotije podelio sa svojom braćom. Knjige su onda vođene na latinskom jeziku.

Neke osobe javile su se kao naslednici. Kako je među tim vrlo moguće da od te porodice bude ko god i u Srbiji, mi donosimo ovu belešku da se jave rumunskim vlastima ako bi ih bilo.

Male novine, 14. jun 1889.

Kosovska proslava. Iz Rume javlja zemunsko „N. V.“ da je državni nadodvetnik Oto Špicer iznenada u Rumu prispeo i odma se uputio predsedniku Rumskog priređivačkog odbora za kosovsku proslavu, g. Đuričiću, i od istog zatražio, da mu sav skupljeni novac za pokrivanje troškova kosovske svetkovine uruči. Đuričić je državnom nadodvetniku uz protest pred svedocima predao knjižicu rumske štedione od 1.000 for. Državni nadodvetnik Špicer uzeo je knjižicu k sebi, i izjavio je da će odboru pismenu odluku dostaviti, iz koje će videti, zašto je novac konfiskovao.

Srpski sion, 27. jun 1893.

Čitulja

(+ **Dušan Pisarević**) paroh rumski, postavio se u Rumi 15. maja o. g., a sutra dan, baš na prvi dan naših Duhova opojan je u crkvi „Svih Svetih“ i uz veliko saučešće naroda saranjen u srpskom groblju rumskom.

Mlađani pokojnik, vredan i savestan delatelj u vinogradu Gospodnjem, rodio se 28. marta 1864. g. u Rumi od siromašnog zanatlije Stevana Pisarevića. Posle svršene osnovne škole u mestu svoga rođenja, stupi 1875. g. u gimnaziju, te I. i II. razred i celu gornju gimnaziju svrši u Novom Sadu, a III. i IV. razred u Sremskim Karlovcima. Godine 1883. s velikim oduševljenjem upiše se u karlovačku bogosloviju. Ovde se mnogo napatio, boreći se sa najvećom siromaštinom; no dobra ona duša stradalnog protosinđela Nikodima Lemajića dade mu zasluge u arhidijeceznoj konsistorijalnoj kancelariji, gde je pokojnik u slobodnim časovima svojim, dok su se njegovi imućniji drugovi šetali i zabavljali, kao crv radio prepisivajući razne konsistorijalne okružnice i zapisnike. Kao vrednom i odličnom bogoslovu dozvoli mu blaženopoč. patrijarh German i k. ugarsko ministarstvo, da se zapopi nakon navršene III. godine bogoslovije. Oženivši se s Olgom, srednjom kćerkom prote sreza vukovarskoga i paroha osečkoga Lazara Popovića, zađakoni ga blaženopoč. patrijarh German u oči, a zapopi na sami praznik Vavedenija 1886. god. i pristavi ga za kapelana svom bratu Stevanu Anđeliću, parohu mitrovačkom, gde ostade sve do januara 1891. god.

Čisto mu je svanulo, kad je 1891. god. u januaru u Rumu za administratora parohije pri crkvi Svih Svetih došao! Ne prođe ni pola godine, i njega Rumljani izaberu za svoga paroha. I tek što je počeo da živi, neumitna smrt pokosi mu mlađani život njegov, i zavi vernu mu ljubav i dvoje ženske nejači u crno. Žalost i tuga sirote udovice tim je veća i teža, što je ostavi iza sebe neosiguranu i nezbrinutu.

Roditelji pokojnikovi također izgubiše u njemu hranitelja i branitelja svoga pod stare svoje dane.

Pokojnik beše upravo rođen za sveštenika. Tih i blag, skroz pošten i valjan, stekao je on ljubavi u svakoga svoga parohijana u Mitrovici i u Rumi. Tačan, vredan i savestan beše u svojoj sveštenečkoj službi i ispunjavanju svojih dužnosti. Pored drugih osobina svojih odlikovao se lepim i umilnim glasom, kojim je prilikom pojanja ili pevanja vrlo vešto vladao. A beše i dobar ceremonijer. Pri tom je bio uvek čist i nosio se činovno, kao što se to i traži od sluge oltara Božjeg i strogitelja svetih tajana.

Pokojnik je živo nastojao, da se crkva njegova, koja je već lep broj godina probavila s neizmolovanim ikonostasom svojim, opravi i ikonostas izmoluje, ali eto on umre pre no što je tu želju svoju i svojih parohijana ostvarenu videti mogao.

Bog mu dao dušu u raju naselja, a njegovoj ojađenoj porodici utehe!

P. V. K.

Školski list, 1. jun 1896.

Persida Pinterovićeve

učiteljica upraviteljica v. ženske škole u Beogradu predsednica Beogradskog Ženskog Društva i t.d.

Brzajavna žica raznela je u sve krajeve srpstva, kuda god srpska knjiga dopire, tužnu vest da je u subotu 3. junija o. g. ispustila svoju plemenitu dušu, dobra pravoslavna hrišćanka i vatrena srpkinja Persida Pinterovićeve. Tužni glas o smrti njenoj duboko je ganuo sve prijatelje i ljubitelje srpske knjige i prosvete. Vredna radenica na polju književnosti i prosvete srpske, Persida Pinterovićeve, nije više među živima, ona se preselila u večni i bolji život.

Pokojnica je rođena u našim krajevima, u ravnom Sremu, u varošici Rumi god. 1845. Doba mladosti svoje provela je u Vel. Bečkereku gde je i potrebna znanja sebi pribavila, pa iz prevelike ljubavi prema srpstvu prešla je potome u Srbiju gde je po predhodno položenom ispitu postavljena bila za učiteljicu u gradu Šapcu god. 1862. – Odmah druge godine t. j. 1864. postavljena je za učiteljicu onih rodoljubivih srpkinja, koje se spremaju da budu učiteljice podmladka narodnog. Godine 1874. išla je u Nemačku, da se usavrši

u pedagoškoj struci koju je jako obljubila, i posle godinu dana vratila se natrag u milo prebavalište svoje – u Srbiju, da i na dalje, obogaćena sa više znanja i iskustva, posluži rodu svome. Sve do smrti svoje bila je vredna radenica na književno-prosvetnom polju, ali zato je i od svih slojeva naroda našeg uvažena bila. Beogradsko Žensko Društvo, koga, su članice sve najotmenije gospođe beogradske, izabralo ju je za svoju počasnu članicu i predsednicu; nju koja sama sebe nikada nije znala preuznositi, kojoj nikada lična slava ne bejaše celj, uzdigla je na najviši stupanj slave, duši joj urođena smernost. Krasne duševne osobine kao što su smernost, ljubaznost, znanje i mudrost učinile su, da je Persida Pinterovićeve postala opšte ljubljena i opšte poštovana ličnost.

Pa i srpska država nije mogla previditi tu uzor žensku, tu primernu radenicu na prosvetnom polju, s toga i uvažavajući znanje, iskustvo i mudrost njenu, postavila ju je za upraviteljicu beogradske više ženske škole, tog najvišeg prosvetnog zavoda za ženske u kraljevini Srbiji.

Dobrotvorne zadruge srpkinja u Novome Sadu i Vel. Kikindi, uvažavajući zasluge pokojničine, izabraše je za svoju počasnu članicu. Kao učiteljica bejaše gospođica Persida uzor svojim učenicama; vazda dosljedna u svima delima svojim zadobila je ona neograničenu ljubav svojih učenica, taj najlepši venac priznanja za učitelja. Svojim predavanjima umela je omiliti nauku, a svojim poukama kadra je bila potstaknuti na življi i delatniji rad, a klonule duhom obodriti i od potpunoga pada sačuvati.

Kao književnica pokojnica je gledala, da samo ono pruži u knjizi narodu, u čemu ima zbiljske nauke i pouke a pored toga i nevine zabave. Do dvadeset odabranih pozorišnih dela prevela je ona sa stranih jezika i poklonila ih narodu srpskome da se njima duševno koristi; tako isto bila je i vredna saradnica „Domaćice” organa Beogradskog Ženskog Društva, u kojoj su ugledali sveta mnogi originalni i prevedeni članci njeni, koji najbolje osvedočiše u kolikoj je meri poznavala ona stanje našega ženskinja u današnje doba.

Veličanstveni pogreb pokojničini bio je u nedelju 4. juna, na kome je prisutno bilo i Nj. Veličanstvo kraljica Natalija, a pri opelu činodjejtvovalo je Nj. Visokopreosveštenstvo mitropolit Mihail. Među silnim vencima različitih društava i osoba, najodličnije mesto zauzima venac koji je poklonilo Nj. Veličanstvo kraljica Natalija, priznavajući time velike zasluge pokojničine za srpsku knjigu i prosvetu.

Držana su tri nadgrobna govora, u kojima je pokojnica predstavljena kao uzor učiteljica i vredna književnica, a Beogradsko Žensko Društvo, izdalo je zasebni broj svoga organa „Domaćice” koji je posvećen uspomeni pokojničinoj.

Velikoj i vrednoj trudbenici na knjizi i prosveti srpskoj, pobožnoj pravoslavnoj hrišćanci Persidi Pinterovićevoj, preblagi Gospod neka daruje večni pokoj, a u srpstvu večnu uspomenu! Slava i hvala joj!

St. S. Ilkić, učitelj.

Bosansko-hercegovački istočnik, 1. jul 1896.

**Testamenat Dabro-bosanskog Mitropolita blaženo-upokojenog
Đorđa Nikolajevića (20. aprila 1807–8. februara 1896.)**

U ime Boga svemogućega.

Ja dolje potpisani mitropolit Đorđe Nikolajević, sin pokojnog sveštenika oca Simeona i matere Vasilije, rodio sam se u selu Jasku (Jazak) u Srijemu. U mojoj porodici bio sam nesrećan, izgubivši sina od 16 godina, a kćer od 13 godina obadvoje u Dubrovniku u tri mjeseca godine 1850., – druge djece nisam imao: također i suprugu prije vremena izgubio sam u Zadru 1866. godine. – Dakle nužnih ili neophodnih nasljednika nemam. – Za to pri mojoj zdravoj pameti s mojim imanjem, što sam ga blagoslovom Božijim, a svojim trudom i štednjom stekao i sačuvao, raspolazem na sljedeći način:

1. Ja sam imao dvije sestre, rođene od jednog istog oca i matere Jelisavetu i Sofiju. Jedisaveta se udala u Rumu za Stefana D. Stajića i obadvoje umrli su, a iza njih ostalo je jedno dijete i to Simo, današnji trgovac i posjednik u Rumi. – Sofija udala se u Martince za Đoku Žilića i obadvoje umrli su, a iza njih ostalo je četvero djece i to: Persa udata za Sretu Tešića u Batrovce, Hristina (Nina) neudata, Savo oženjen i Dušan neoženjen. – Ove dvije gore imenovane sestre i ova njihova djeca, to mi je najbliža svojta.

2. Simi Stajiću, sinu moje pokojne sestre Jelisavete u Rumi, ostavljam i poklanjam iz ljubavi, a ne iz dužnosti, dvije stotine cesarskih dukata (200 zlatnih cekina), da mu se predadu odmah poslije moje smrti.

3. Djeci moje pokojne sestre Sofiji u Martinci, Peri, Nini, Savi i Dušanu ukupno svoj četvorici ostavljam također istovjetnu svotu, dvjesto zlatnih cesarskih dukata (200 cekina), koje dukate (cekine) imaju među sobom podjeliti tako, da svakom na dio dođe po pedeset dukata (50 dukata), što im se ima isplatiti odmah poslije moje smrti.

4. Druga daljna linija moje rodbine do petoga stepena jesu: Đoka i Miloš Nikolajević, koji žive u Jasku i Dimitrije Nikolajević, koji stanuje u Gregujevci. – Njima trojici svakom posebice ostavljam po hiljadu forinti u bankama austrijske vrijednosti, u sve skupa tri hiljade for. (8000 for.), da se svakome posebice preda po 1000 for. a. vr. i to iz ljubavi poklanjam, što su zadržali prezime Nikolajević.

...

U Sarajevu, dne 2./14. februara 1893.

M. P. Đorđe Nikolajević s. r. mitropolit.

Đ. Petrović s. r. proto. kao svjedok oporuke

St. N. Davidović s. r. proto, kao svjedok oporuke.

Đorđe S. Bjelanović s. r. sveštenik kao svjedok oporuke.

U ime Oca, Sina i Svetoga Duha.

Dodatak mojem testamentu od 2./14. februara 1893.

...

HIV. Moj zlatni sahat poklanjam za uspomenu Đorđi Sime Stajića u Rumi.

...

Srpski sion, 11. maj 1897.

Nekrolog.

+ **Vasilije Krstić**, paroh sv. voznesenske crkve u Rumi preminuo je nakon tromesečne teške bolesti dne 30. Aprila o. g. u 77. godini života svog, a treći dan 2. (14.) Maja – opojalo ga je u sv. voznesenskoj crkvi Rumskoj 15 sveštenika i okružni protoprezviter Mitrovački visokopreč. gosp. Avakum Stajić. Ma što je kiša nemilice padala, crkva i prostrana porta bila je dupkom puna naroda, među kojim su i sve mestne vlasti i društva zastupljene bile, dočim je preko hiljadu školske dece, koje nemačke a koje srpske, zauzelo ceo sokak od crkve do groblja, dok ih nije nagla kiša još pre svršetka opela oterala kući. Opelo su pojali preč. g. g. Sergije Popić upravitelj man. Vrdnika i Bogoljub Dejanović admin. parohije u Stejanovci, a na jektenije odgovaralo je srp. pevačko društvo Rumsko. Posle trećeg jevanđelja oprostio se sa pokojnikom lični mu kapelan Dimitrije Zeković a nad otvorenom rakom visokopreč. gosp. Avakum Stajić kao sa svojim saparohom, s kojim je 23 godine u Rumi u najvećoj ljubavi i slozi živio. Oproštaj g. prote Stajića dirljiv je bio, da je u sviju prisutnih suze izazvao.

Pokojnik se rodio u Rumi 1820. godine Juna 20. i od rukopoloženja mu – od god. 1845. Febr. 2. – pa sve do smrti bio je parohom Rumskim kod sv. voznesenske crkve. Stotinu i pedeset godina – odkako je sv. voznesenske crkve Rumske – neprekidno su sveštenici iz porodice Krstića tu crkvu služili, dolazeći na parohiju uvek po smrti oca sin mu: Tridesetim Aprilom o. g. prekinula je smrt tu sveštenučku lozu Krstića.

Svoje sveštenučke dužnosti vršio je pokojnik marljivo. Organ za pojanje i služenje imao je prijatan i u mlađim godinama često je i propovedao, te ima u rukopisu vrlo lepih propovedi, zadahnutih pravim duhom crkvenim i osećajima srpskim. Blaženopok. patrijarh Prokopije odlikovao ga je crvenim pojasom. Po prirodi tih, blag i skroman, kao što se samo svešteniku poželiti može, nije se isticao ni onde gde je pozvan bio, a kamo li da je tražio priznanje za svoj rad. Sa te skromnosti i bio je poštovan kako od sugrađana tako i od sviju saparoha svojih, počem od Lazara Cikovca, Avakuma Stajića, Dušana Pisarevića i Marka

Šaule. Sa blaženopokojnim episkopom Jeremijem Madžarevićem bio je školski drug i kad je za smrt njegovu čuo prorekao je svoju smrt rekavši: „sad vidim skori konac i mog života, ali samo, da mi se smiluje Bog da ne umrem, dok nevidim: Hoće li ovaj sabor staviti našu crkvu na njen pravi prvobitni temelj”!

Mir pepelu tvom vrli pokojniče – poslednju želju tvoju ispuni će nama Bog.

Š.

Zora, 1. jun 1897.

Dr. Žarko Miladinović, advokat u Rumi, pokreće nov list, koji će se zvati Srpska samozakonija. Glavni saradnik tome listu biće Dr. Emil Gavrilu. U današnjim prilikama, od prijeko nam je potrebe jedan ovakav list, te mu želimo najbolji uspjeh.

Srpski sion, 26. jul 1898.

(Pčelarska skupština). U predprošlom broju smo doneli iz „Srpskoga Pčelara” poziv na pčelarsku skupštinu koja će se držati u Rumi 13. (25.) avgusta – upozorujemo na taj poziv naše sveštenike oba reda u nadi da će i sami biti u što većem broju zastupljeni a i da će druge na to pokrenuti. Svaki od manastira treba da pošlje po jednoga svoga izaslanika.

Srpski sion, 2. avgust 1898.

Poziv!

Ovim se učtivo pozivaju sva p. n. g. g. pčelari na skupštinu, radi osnivanja Srpske Pčelarske Zadruga,

koja će se održati 13. (25) avgusta o g. u 9 sati pre podne u Rumi, u porti crkve Svih Svetih a za slučaj nepogodna vremena, u dvorani trgovišta Rume.

Dnevni je red sledeći:

1. Izveštaj o dosadanjem radu privrem. odbora za osnivanje „Srpske Pčelarske Zadruga”;
2. Pretres nacrtu društ. pravila;
3. Konstituisanje privremene uprave, te izbor časnika;

4. Mogući predlozi; i

5. Držanje predavanja iz racijalnog pčelarstva.

Za g. g. pčelare, iz daljih krajeva postaraće se ovaj odbor za stanove; s toga neka se svaki, ko želi stan imati, do 8. (20.) avg. odboru prijavi.

Isto tako neka se do istoga dana prijave i ona g. g. posetioci skupštine, koji žele na zajedničkom ručku učestvovati. Cena će biti za ručak od osobe najviše 1 f. 50 n. Iz sednice privr. odbora za osnivanje „Srpske Pčelarske Zadruga”.

U Rumi, 19. (31.) jula 1898.

Predsednik:

Toša Bogdanović veleposednik

Srpski sion, 23. avgust 1898.

(Pčelarska skupština u Rumi.) O pčelarskoj skupštini, o kojoj smo mi u svoje vreme više puta napominjali, dobili smo ovaj izveštaj: „Na našu pčelarsku skupštinu, koja je imala glavni zadatak da utvrdi pravila „Srpske pčelarske zadruga”, steklo se 13. (25.) avgusta u Rumi mnogo pčelara sa strane i iz mesta. Stranaca je bilo blizu stotine, a toliko i iz mesta. Bilo je i Hrvata i Slovaka i Nemaca i Mađara; bilo je sveštenika i učitelja i trgovaca i ekonomata i zanatlija i lečnika i lekara i advokata i mernika i t. d. samo onih, koji su trebali na prvom mestu da budu, njih nije bilo. Od manastirskih kaluđera bio je samo jedan jedini g. Sergije Popić! Je li tome uzrok indiferentizam, koji liči indiferentizmu prema svakom radu i pokretu za opšte dobro i viši duhovni život? Kakav bio uzrok, pojava ta ne može biti (u prilog manastirskog našeg kaluđerstva, a osobito u dobu, koje nije baš najprijaznije njemu.

Na skupštini je posao tekao vrlo glatko. Pravila, koja je doneo privremeni odbor pretresena su i utvrđena, te se imaju sada poslati vis. vladi na odobrenje. Kada se pravila pretresla na opću želju raspravljao je g. prof. J. Živanović razna pčelarska pitanja, koja su mu pčelari stavljali. Osim toga skupština je jednodušno usvojila predlog g. V. Latinkića, paroha Jazačkoga, da se brzojavno pozdravi Njegova Svetost patrijarh Georgije, kao zaštitnik pčele i pčelarstva. Jednoglasno je usvojen i predlog g. Đ. Kolarovića paroha Veliko Radinačkoga, da se osudi šarlatanstvo nekoga nazovi pčelara Ace Živanovića iz Beograda, koji se razmetljivo džilitnuo na rad prof. Živanovića, a ujedno da se izrazi blagodarnost i priznanje prof. J. Živanoviću na njegovu radu.

Kad se skupština svršila, odoše pčelari na zajednički ručak. Posle ručka razgledali su pčelari pčelinjak g. dr. Ž. Miladinovića i g. F. Ristera, gde se opet raspravljala razna pitanja i naskoro se pčelari rastanu i razidu svaki na svoju stranu sa pozdravom: „Do skora viđenja!”

Srpski sion, 20. septembar 1898.

Nove knjige

*Šematizam pravoslavne srpske eparhije Pakračke za godinu 1898.
Izdala uprava eparhije Pakračke*

...

XIII. **Georgije Hranislav.** 1829–1839. Rodio se u Rumi 8. nov. 1775. Posle odlično svršenih filozofskih i pravničkih nauka, primi se profesure na gimnaziji karlovačkoj, gdi je služio od 1804. do kraja 1812.

Poslije stupa u čin sveštenečki i mitropolit Stratimirović rukopoloži ga za đakona 6. okt. 1812. Po tom 11. jan. 1816. primi čin monaški u man. Krušedolu i 2. juna 1818. bude rukopoložen za prezvitera, a 28. nov. 1821. rukopoložen za arhimandrita i nastojatelja rakovačkoga manastira, koga je stanje jako podigao.

Od 1813. pa do kraja 1827. predavao je u bogosloviji razne prijedmete, a uz to je bio notar arhidijecezalni i apelatorijalni, a od god. 1826. i reprezentant arhidijec. konsistorije i Fruškogorskih manastira na kongregacijama srijemske županije.

Za episkopa pakračkoga posvećen je mitropolitom Stratimirovićem 24. januara 1829., a previšnjim riješenjem od 26. maja (7. juna) 1839. premješten za episkopa bačkoga u N. Sad, gdje je umro 22. juna 1843. i sahranjen u sabornoj crkvi.

Po smrti mitropolita Stankovića (+31. jula 1841) bio je administratorom mitropolije do izbora mitropolita Rajačića 1842.

Bio je čovjek klasično izobražen, a života čista i uredna. Bio je i vanredno štedljiv, no zato je i mogao da steče i ostavi iza smrti svoje na osamdeset hiljada for. B. V., koji su išli u fond nar. crkveni.

Srpski sion, 28. novembar 1898.

(Osvećenje krsta u Rumi.) Pišu nam iz Rume, da je tamo u nedjelju 14. (26.) novembra o. g. svečanim načinom osvećen srpski pravoslavni krst, koji se nalazi u sredini varoši na tako zvanom starom vašarištu. Osvećenje krsta izvršio je preč. g. prota mitrovački, Avakum Stajić, sa mestnim sveštenstvom. Govor je držao g. Marko Šaula, katiheta i administrator parohije. Na liturgiji i pri osvećenju pevalo je rumsko pevačko društvo. – Krst taj upravo je samo obnovo-
vljen i opravljen, lepim umetničkim živopisom ukrašen i krasnom gvozdenom ogradom ograđen. Sve je to tako divno izrađeno, da može poslužiti na diku i

čast srpskom građanstvu rumskom. Opravka ta, koja je mnogo troška stala, izvedena je priložima rodoljubivog rumskog građanstva, potporom srpske zanatlijske zadruge, srpske ženske dobrotvorne zadruge, srpske crkvene opštine i prihodom od zabava, koje je srpsko pevačko društvo na tu cel priređivalo. Slikarski posao izradio je na osobito zadovoljstvo mladi i daroviti slikar Josif Falta, rodom iz Rume, koji je od više godina pitomac „Matice srpske” i koji sada dovršuje živopisnu umetnost na slikarskoj akademiji u Monakovu. Toga večera priređen je koncerat sa igrankom u korist mladom živopiscu Josifu Falti.

Srpski sion, 13. decembar 1898.

(+**Umirovljeni iguman Amfilohije Krešić**) preminuo je u Gospodu 28. novembra o. g., u 94. godini svojoj. Rođen je bio u Rumi 1805. g., gde je svršio osnovne škole, a u Karlovcima šest gimnazijskih razreda i jednu godinu bogoslovije. Posle toga stupio je odmah u manastir Bešenovo, u kojem je ceo svoj vek proveo. Upraviteljem manastira Bešenova postavljen je bio 1866., a 1869. godine postao je igumanom. Umirovljen je 1882. g. Punih 60 godina proveo je u monaškom činu. Beše dobra srca i blage naravi, te od svakog poštovan. Pri pogrebu učestvovao je mnogi narod, a opojaše ga, pod načelstvom igumana Jazačkoga g. Save Orlovića, pet jeromonaha i paroh Bešenovački g. Gedeon Vurdelja, koji se sa pokojnikom i oprostio u shodnom govoru. Laka mu zemlja i vječnaja pamjat!

(+**Svetozar Kosanović**) kr. kotar. prestojnik u Rumi preselio se u večnost, posle dužega teškoga bolovanja, 29. novembra o. g., u 40. godini svojoj. Pokojnik beše vrstan i savestan činovnik, i dobar pravoslavan Srbin. Šteta ga je velika! Gimnaziju je svršio u Karlovcima, a pravne nauke u Zagrebu, sve sa odličnim uspehom. U crkvi, pri pogrebu, oprostio sa vrlim pokojnikom, u shodnom i dirljivom govoru, Rumski paroh g. Marko Šaula. Pokojnom Svetozaru neka je laka zemlja i večan spomen!

Srpski sion, 20. avgust 1900.

(Skupština srpske pčelarske zadruge u Rumi.)

„Srpska pčelarska zadruga u Rumi” održala je dana 17. (30) avgusta o. g. svoju glavnu skupštinu u Karlovcima, u gimnazijskoj dvorani, pod predsedništvom svoga predsednika Toše Bogdanovića veleposednika iz Rume. Perovođa skupštini bio je društveni tajnik, paroh Rumski Marko Šaula. Pošto je skupštinska sednica otvorena bila, zaključila je skupština, da se Njegova Svetost, preuzvišeni gospodin patrijarh srpski Georgije Branković, kao zadrugin član

utemeljač naročitim skupštinskim izaslanstvom pozove u skupštinu, što je i učinjeno. Njegova Svetost je blagoizvoleo izaslanstvo ljubazno primiti i na pažljivom pozivu skupštinskom zahvaliti se. Zatim je paroh Marko Šaula kratkim no usrdnim govorom pozdravio profesora Jovana Živanovića, oca racionalnog pčelarstva među Srbima, a povodom 25 godišnjice njegova uzorna i vredna pčelarskog rada. Skupština je ustajanjem i usklikima živeo odala jednodušnu počast svome prvaku. Skupština je za tim pristupila svome dnevnom redu označenom u pozivu na skupštinu, štampanom i u 30 broju o. g., od kojega je osobitoga spomena i hvale vredno predavanje profesora Jovana Živanovića: „Profesor Dr. Bihner i pčela ili staropčelari i mladopčelari“, koje će predavanje otštampano biti u ovogodišnjem kalendaru „Orlu“.

Srpski sion, 29. avgust 1900.

Razne beleške.

(**Podžupan sremske županije**), dr. Dragutin Brnić udaren kapljom naprasno je umro u prošlu nedelju u Rumi, pri jednom banketu. Veliki gubitak, koji je stigao ovom smrću sremsku županiju, žali ova jednodušno, jer je pokojnik kao vrstan, pravedan i predusretljiv upravni činovnik već mnogo godina u županiji Sremskoj uživao svestrane simpatije. Laka mu zemlja i večan spomen!

Srpski sion, 17. septembar 1900.

Konstantin Pantelić.

Srpski slikar.

Prečasni gospodine uredniče!

U 35. broju lista „Srpski Sion“ na strani 670. pri završetku nabranjanja slikara, od L. Bogdanovića, napomenuli ste u belešci i Konstantina Pantelića, i nazvaste ga jednim od najboljih slikara naših, što ste zaista i pravo imali. No iz te notice vidim, da Vam je o njemu i njegovoj radnji vrlo malo poznato. Pa, da ne bi – ne imajući niko da mu život opiše – kao jedan od najboljih slikara mlađem naraštaju nepoznat ostao, evo ću ja, koliko za sigurno o njemu znam, ovde saopštiti.

Konstantin Pantelić, rođen je u Rumi 1800. godine. Ne znam koje je godine u Beču učio slikarsku akademiju, te je odmah, kako je iz akademije izašao, pozvat bio od mitropolita Stratimirovića u Kulpin, i dobio da izmoluje crkvu Kulpinsku. Ne znam, da li je njegov taj rukotvor do danas ostao, ili ga je nesretna 1848 g., razorila, samo toliko iz toga doba znadem, po njegovom pri-

povedanju, da je bio vrlo rado viđen od rečenog mitropolita. Tada je tamo u Kulpinu bio paroh blagoupokojeni otac Njegove Svetosti preuzvišenog gospodina Patrijarha našega Georgija, koji se je baš za vreme slikanja te crkve rodio, Pantelić je uvek rado pripovedao, da je bio lični prijatelj Njegove Svetosti, današnjega sv. patrijarha. I kad su ovoga sa krštenja doneli, da ga je on na svoje ruke primio i darivao. Naravno kad je on to meni pripovedao, bila je Njegova Svetost tada prota Somborski.

Pantelić je, po njegovu pričanju, za svoga života, osim mnogih slika i ikona, naslikao 18 ikonostasa u crkvama, ali ja nisam sve zapamtio, pa ih ne znam nabrojati, no sigurno se sećam, da je spominjao: Sakule i Batoš u Banatu, te Adaševce i Bačince, a ja sam sam video ikonostase vrlo lepo njegovom rukom izrađene u Deču, Mihaljevci i D. Tovarniku, koji mu je (u D. Tovarniku) bio i poslednje slikarsko delo.

Od njegovih radova ostale su dve lepe slike, veštački izrađene, kod mene, koje su se vrlo dopale i blagoupokojenom patrijarhu Germanu, prilikom njegove kanoničke vizitacije; a nalazi se i jedna veštačka slika kod Pantelićeve unuke u Rumi, udove gđe Matičeve.

Pantelić je umro u D. Tovarniku, gde se u poslednje vreme svoga života iz Pančeva preselio i nastanio, godine 1882.*

Ogar.

Svetozar Marković paroh Ogarski

Istočnik, 15. april 1902.

Čitula

U Zaječaru (Srbija) preminuo je u četvrtak 28. marta t. god. pošlje kratka teška bolovanja državni ekonom za timočki okrug Vladimir Đorđević u 42. godini života. Pokojnik bješe rodom iz Rume (Srijem). Od 1883. do oktobra 1885. godine bio je stalan saradnik u uredništvu „Sarajevskog Lista” u kojem je napisao mnoge poučne članke iz poljske privrede. Za to vrijeme predavao je ekonomiju i u saraj. učiteljskoj školi; 1885. naimenovan je glavnim ekonomom i učiteljem u srp.-prav. bogosloviji u Reljevu, gdje je u tom svojstvu služio do oktobra 1891. g., kada je svojvoljno odstupio i pošao za profesora ratarske škole u Kraljevu (Srbija). Do lani djelovao je u toj školi i napisao nekoliko stručnih knjiga o stočarstvu, pčelarstvu i t. d. Iz Kraljeva pošao je kao državni ekonom prvo u Niš, a pošlje je premješten u istom svojstvu u Zaječar. Pokojni Vladimir Đorđević bješe temeljno spreman ekonom, veoma vrijedan pisac a dobra i čestita duša, koji je sa svoje ljubaznosti i dobrote ostavio lijep spomen

* Veoma zahvaljujemo g. Markoviću na ovim podacima. Ur.

među mnogim svojim učenicima, sada već sveštenicima i prijateljima u Bosni i Hercegovini. Za sobom ostavlja stara oca, suprugu i osmoro nejake djece. Vječan mu spomen!

Srpski sion, 31. jul 1903.

Rumska crkv. opština izveštena je, da je konzistorija odobrila dostavljenu joj skicu ikone Spasiteljeve, koja će troškom tamošnjeg građanina Vase Maksimovića u prirodnoj veličini u mozajiku biti izrađena, te bi imala doći s polja na portalu pri ulazu u crkvu sv. Svetih.

Srpski sion, 31. oktobar 1905.

Osvećenje obnovljene crkve rumske.

Dana 22. Septembra (5. Oktobra) o. g. osvećena je obnovljena rumska parohijalna crkva Svih Svetih – Sošestviju Sv. Duha. Pre nego što rečem koju o obnovljenju i osvećenju njenom, držim za nužno, da makar i u najkraćim potezima rečem o postanku njenom.

Broj srpskih pravoslavnih duša nije u Rumi nikada veći bio od 2800, pa ipak stari sagrađiše tri crkve na tako mali broj duša. Prva je sagrađena u Staroj Rumi, a kada, o tome u parohijalnoj arhivi ne nađoh traga. Visokočasni g. prota Dimitrije Ruvarac u knjizi „Mitropolija karlovačka u pol. HVIII. veka” spominje, da je ova crkva postojala već 1732. god., da je bila drvena i trošna. Kada je ova drvenjara porušena i mesto nje današnja zidana Sv. Nikolajevska crkva podignuta. Takođe nema podataka u paroh. arhivi.

Kada se Srbi sa Jelenaca i Borkovca, gde su u zemunicama stanovali, grupisaše oko drumu, koji spaja Rumu sa Irigom i Mitrovicom, podigoše pored groblja, koje je danas školska bašta, i drugu crkvu – Vaznesenja Gospodnjeg i nastanjivahu se sve bliže prema katoličkoj crkvi, i školi. Usled „Frajbrifa” grofa Pejačevića, počеше se u Rumi u velikoj meri naseljavati Nemci na prostoru od katoličke crkve desno i levo pored drumu što vodi u Mitrovicu. Trgovina i obrt stade se koncentrisati, gde je i danas središte Rume, naime oko vlastelinskog dvora, rimokatoličke crkve i škole. Iz spisa, kojima su Srbi molili, da u središtu Rume podignu treću crkvu, vidi se, da je onda sav obrt i trgovina bila u rukama srpskim i da je broj obrtnika neverovatno velik bio. Nemci su se isključivo zemljoradnjom bavili. U nikakve javne poslove nisu se mešali, nego samo gledali kako će do što više zemlje doći i što bolje je obrađivati. Do celji svoje i dođoše najviše pomoću srpskog svatovskoga razmetanja i drugih običaja, koji kuću upropašćuju.

Postojeće dve crkve srpske ostadoše na periferiji Rume i oko njih srpski ratarski elemenat, a obrtnici i trgovci podigoše u središtu Rume i treću crkvu. Ne poslušаше mitropolita Stratimirovića, da prave zidanu crkvu, nego brže bolje podigoše drvenu crkvicu i posvetiše ju Svima Svetima. Posle 1792. godine počеше činiti korake, da mesgo drvene sagrađe zidanu crkvu, ali je sada teško išlo, jer im se smetalo i od vlastelinstva, i od državne vlasti i od rimokatoličke crkve iz razloga: da im nije nužna treća crkva, drugi put opet što nesme biti veća od katoličke, naposljetku i što će biti u blizini katoličkoj crkvi, pa će uznemirivati katolike. Moljakanje na sve strane i šiljanje nekoliko prestavki carskom prestolu trajalo je sve do 1836. godine, kada je konačno dozvoljena gradnja ove crkve, kojoj 24. Maja iste godine položiše temelj.

Kao što mi u mnogom čemu bez računa radimo i danas, tako i Rumljani počеше zidati veliku crkvu po nacrtu arhitekta Freliha, i taman što dođoše do prozora, moradoše prestati, jer iscrpeše sva srestva, da tek 1844. dovrše crkvu. Za nuždu postaviše ikonostas iz stare crkvice, dok im 1851. ne izradi Đura Dević iz Palanke ikonostas, remek rezbarskog dela. Imam pri ruci sve podatke o ovoj crkvi od 1792. god. do danas, samo ne, kada je osvećena i ko ju je osvetio. Godine 1851. nabaviše pored dva mala zvona iz stare crkvice još dva veća nova i podigoše ih uz veliku svečanost, koja se sastojala u velikoj gozbi, kao što je to na žalost svuda kod srpskoga naroda esencija pri svakoj crkvenoj funkciji od znamenja do poslednjega parastosa.

Kako je ova treća crkva velika, prostrana, vidna, osobito akustična, u sred mesta i na zgodnom položaju, da je bilo uviđavnosti, pa da se u njoj samo služilo, a mogla bi obe parohije u se primiti; mogla je odavno lepo ukrašena i bar koliko toliko posećivana biti, kada bi ujedinjeni bili. Ovako razmetnuti na tri strane ni ne vidi se, da nas ima, a zbog trostrukog troška za crkvenjake, utvari i t. d. sve tri su po spoljašnjem i unutarnjem stanju bile sam o jedna sramota za Rumu, a ova treća i pogotovo. Prozori u njoj otrunuše, da je propast bila zimi i na vetru u njoj biti. Krasni ikonostas, na kome behu svega dve ikone, svaka od drugoga slikara, jako je crv oštetiо. Zbog rđave konstrukcije krova, i svodovi popucaše. Građa na zvoniku, koji je šindrom samo nadkriven bio otrunu – ukratko rečeno, sve beše trošno i žalosno.

Po primeru sviju svojih prethodnika, koji su svojom brigom oko ove crkve ostavili u parohijalnoj arhivi lep spomen, počeo je i paroh Stajić sadanji prota mitrovački, nastojati, kako bi se ovaj hram božji dostojno opravio. U prvi mah skupi toliko priloga, da se mesto izglodanih običnih cigalja, kojima je crkva bila patosana, patoše sa lepim glačanim kamenim pločama. Sastavi i rasporez takav, koji nebi ni najsiriomašnjem ni najmanje na teret pao, a koji bi da je prihvaćen bio još pre odlaska Stajićeva iz Rume, bio toliki da se crkva lepo mogla opraviti. I pokojni Dušan Pisarević lati se kupljenja priloga sa pok. Tošom Bogdanovićem, ali slabe sreće behu.

Godine 1894. napusti trgovinu imućni i uvaženi građanin rumski g. Vasa Maksimović i posveti svu brigu crkvi. Te godine skupi sa mnom oko 6000 kruna. Zauzimanjem njegovim, obeća i vis. kr. zem. vlada pripomoć, čim joj se po-

dnese nacrt i proračun. Sa njenom pripomoći, skupljenim prilozima i zajmom na 40 jutara zemlje koje crkva ima, bila bi opravljena. Ali promisao Božji okrenu stvar drukčije.

Godine 1902. Januara 18. uze Bog jedinicu kćer Veru g. Vase Maksimovića, kojoj on za dušu opravi crkvu o svom trošku. Iste godine Januara 22. zamoli me, da mu dođem na savet radi zidanja mauzoleuma na groblju. Kako je mesto toga opravio crkvu, i kako je dalje teklo sve što se ove stvari tiče, nije nužno ovde mesta zauzimati. Dosta je, pa ovde napomenem, da su radnje počele posle otslužene sv preždeosvjašćene liturgije u sredu pete nedelje uskršnjega posta godine 1903., a konačno sa najmanjim poslovima dovršene u subotu 17. (30.) Septembra o. g.

Sveukupnom opravkom, rukovodio je učenik znamenitoga arhitekta Šmita građevni savetnik g. Bole, koji je pokazao svoje umenje reštauracijom prvostolne crkve zagrebačke i nekoliko naših pravoslavnih. Slikarski rad na ikonostasu izvela je vešta ruka najboljeg našeg crkvenog slikara g. Uroša Predića. Ne osećam se spremnim, da ocenjujem jednog i drugog, mogu samo po općem sudu stručnjaka, reći, da je ovo najlepša crkva u Trojednici.

Osvećenje je obavio potpisani kao nadležni paroh 22. Sept. (5. Okt.) o. g. jer Njegova Svetost Preuzvišeni Gospodin Patrijarh nam Georgije, ne mogao obaviti tronosanje zbog starosti i neprilika u crkvenoj skupštini i zbog izbora predsednika i trećine skupština.

U oči osvećanja održano je u obnovljenom hramu bdenije, a sutra u ½ 10 sati osvećenje. Na uzvišenom i lepo ukrašenom mestu pred zapadnim vratima obavljeno je vodoosvećenje, a po tom osvećena skupocena odjevanija, koja je poklonio g. Maksimović, jedno za preždeosvjašćenu, a za obična jedno, u kome je obavljeno osvećenje. Srpsko pevačko društvo pojalo je vrlo skladno na potpuno uživanje inovernog i našeg naroda, koga je dupkom bila puna crkva.

U svoje vreme izgovorio sam ovu besedu:

Bogoljubezni !

U ime trijednoga Boga, a u slavu Sošestvija Sv. Duha, svrših evo po ovlašćenju Njegove Svetosti Preuzvišenoga Gospodina patrijarha našeg Georgija sv. čin osvećenja obnovljenog hrama ovog.

I dosad smo se mi ovde sastajali na raznim svečanostima, ali nikada još ni na jedvoj sa takim osećajima radosti i ponosa kao na današnjoj.

A kako da i ne?! Kako da nije radostan i ponosan svaki član pravoslavne srpske crkvene opštine rumske, kada vidi ovaj svoj sv. hram sada po lepoti prvi u celoj trojednoj kraljevini, posle onako žalasnoga stanja u kome je 69 godina bio, da smo od grehote pred Bogom, a od stida pred svetom oči u zemlju obarati morali.

Sa takim, eto, osećajima radosti i ponosa stupismo mi danas u zagrljaj ove sv. majke, a ona nas dočeka sa nebesnim darom; zaodenu nam radost i

ponos pobožnošću, bez koje to sve nikakve vrednosti nebi ni imalo. Tajanstvenim činom osvećenja rasplamti nam čuvstva pobožnosti, sv. pesmama i molitvama, koje je sam Bog u pero svetiteljima stavio, uzdiže nam dušu, srce i misli u visine nebesne, otkuda nas blažene senke milih naših predaka radosno blagosiljaju, kada nas take vide u naručju sv. crkve, u kojoj su se i oni u svima hrišćanskim vrlinama učvršćivali, narodnost svoju očuvali i dušu svoju spasli.

Da, bogoljubezni moji, ona je njih tvrdom verom u Boga svemogućega, toplom ljubavi prema Njemu i nepokolebivom nadom na pomoć Njegovu čeličila u svakome dobru jednoga za drugoga, a sve za narod svoj.

I danas na talasima sv. pesama i molitava naših kruže oko nas blažene senke njihove i šapuću nam; deco! u veri vam je spas; prava ljubav i sinovska predanost sv. crkvi i svojim arhipastirima i pastirima ujedinije vas; kroz nju ćete doleteti svakome zlu ovoga sveta, dolazilo ono ma s koje strane! Jest! Jest! Kome ona rasvetljuje staze života, taj ih sretno prolazi makar i najstrmije bile i postizava svrhu života ljudskoga, – u jedan glas potvrđuju ovi blagi svetiteljski likovi sa sv. ikonostasa!

Pa hoćemo li, draga braćo, zatvoriti oči i uši pred tim glasom njihovim i milih predaka naših? Hoćemo li pustiti, da nam nestane današnjega pobožnoga oduševljenja sa poslednjim odjekom naše pesme danas ovde? Hoćemo li pustiti, da nam današnji ponos tavní, kao što će pod zubom vremena tavniti ovi sjajni zidovi? Hoćemo li poslušati glasa kakvoga besavesnoga brata, koji govori: što ću u crkvi, kad se može Bogu moliti na svakome mestu?

Ne! Ne, tako vam duše i sreće vaše i vašega podmlatka ! A zašto ne, ne mogu vam danas o svemu tome govoriti, jer je vreme odmereno, telo sad već od stajanja umoreno, a duša je današnjim prizorima razdragana, da joj danas o tome nije ni nužna pastirska reč. Biće prilike od danas da vam o svemu tome govorim, – da vam govorim o svima istinama vere, svima dužnostima prema Bogu, prema bližnjemu i prema samima sebi, i da vam živim primerima pokažem, da su u prošlosti srpskoj najsvetlija dela ponikla onda, kada je narod najtešnje svojoj crkvi i njenim služiteljima priljubljen bio, i obratno, da su ga sva zla snalazila, kada je od nje i od njih otuđen bio.

A da to i uzmogne biti, da ja svojoj pastirskoj, a vi vašoj hrišćanskoj dužnosti odgovoriti budete mogli; prva i sveta vam je dužnost, da se svake nedelje i praznika odazivate nežnom materinskom glasu njenom, kojim vas k sebi zove. Ljubav njena prema nama je kao eno one golubice nad arhijerejskim stolom, što je grudi svoje rasporela i golubčad krvlju svojom hrani.

Ne poslušamo li toga glasa njena, ne poslušamo li tu prvu zapoved njenu, čestit hrišćanski svet, gledajući ovaj sjajni hram prazan, bez nas, bez žive crkve koja Boga slavi, s pravom će nas moći po rečima Hristovim nazivati okrećenim grobom.

Ne budemo li izvršivali tu njenu prvu, osnovnu zapoved, izgubićemo iz vida i ostalih osam, malaksaćemo i u drugim dužnostima i prema Bogu, prema

bližnjemu i prema sebi. Kad bi vas, koji od srca poroda imate, pitao, oko čega najveću brigu brinete – ukratko rečeno, za koga živite? Svi bi mi od reda odgovorili: za decu, za uzdanicu svoju! Tako je, tako i treba da je! Ali badava je sav trud i briga ovome, ko misli, da će mu deca taka biti mimo vaspitanja, koga je sv. crkva posretstvom sv. pesme, molitve i bogoslužjenja u stanju duši i srcu pružiti. Budu li nam pak deca od rane mladosti zadahnuta čistim duhom sv. pravoslavne crkve; postane li od rane mladosti potreba duše njihove, da voljno vrši dužnosti koje sv. crkva čoveku propisuje, a to će moći biti samo onda, kada im mi primerom prethodili budemo; – onda neće naši sv. hramovi nemo stajati kao grobni spomenici, nego će rečito svetu govoriti, da smo narod za život. Onda će u porodici cvetati sve vrline, a kroz njih i u celom narodu. Biće složan i na dobro sklon, međusobna ljubav i ljubav prema općim stvarima pokazivaće se u dobrim delima, a ne samo u rečima.

Iz take ljubavi prema Bogu i bližnjemu poteklo je evo i ovo veliko dobro delo našega uvaženoga građanina Vase Maksimovića i supruge mu Marije. Svima je vama, malom i velikom, stranom i domaćem poznato, da su njih dvoje ovaj sveti hram ovako sjajno ukasili i carski ga darivali sa ovim skupocenim briljantima, amestitima, safirima i smaragdima posutim sv. krstom, ovim zlatotkanim odeždama, krasnim polijelejima i čiracima itd. Dar je to veliki, koji se vekovima retko viđa.

Bog nikome dužan ne ostaje, pa će i njima za tu ljubav milošću svojom vratiti. A čime ćemo mi, ljubezni moji? Kako ko o Bogu i sv. crkvi njegovoj misli, kakve je ko duše i srca, onako će i gledati, da im iskaže priznanje i blagodarnost. Ali ja vas sa ovoga sv. mesta uveravam, da oni imaju jednu jedinu želju, jednu jedinu utehu, jedan jedini način na koji im se može ljubav i priznaše izraziti, a taj je što vam i ja napred rekoh, da se odazovete prvoj zapovedi sv. crkve, da još svojim očima vide, da su imali kome i zašto učiniti ovako delo.

Bog vam, a duša vam, bogoljubezni moji! Duše sveti! Izvoru, svakoga života! Ti si sišao na učenike Hristove u vidu ognjenih jezika, umudrio ih i zagrejao bezgraničnom ljubavi prema sv. nauci Hristovoj! Tebi je danas posvećen ovaj sv. hram ... siđi se i na nas ... umudri nas, zagrej nas ljubavi prema sv. crkvi, da nam cveta oltar, vera, srpsko ime, slava stara! Amin.

Tako eto, što u 69 godina ne učini cela crkvena opština; učini jedan njezin član. Velikim mirazom namenjenim udomljenju svoje jedinice kćeri, opravi on dom Božji. Bogatim ukrasom njenim u biseru i dragom kamenju, ukrasi krst za časnu trapezu, kakvi se pa daleko videti ne može. Mesto venčane haljine obdari nevestu Hristovu skupocenim zlatotkanim odeždama, – učini Bogu ugodno a Rumljanima korisno delo. Na njima je da pokažu, da je kome imao tako šta i učiniti!

Marko Šaula, paroh rumski.

Nova iskra, 1. novembar 1905.

D-r Žarko Miladinović (Ruma) javlja da je već sasvim rastureno prvo izdanje knjige „Tumač povlastica, zakona, uredaba i drugih naređenja srpske narodne crkvene avtonomije u Ugarskoj, Hrvatskoj i Slavoniji” i da zbog toga sprema drugo popunjeno izdanje. Delo će sada izneti oko 40 štampanih tabaka a imaće dva dela: I. Sistem srpskih narodno-crkvenih avtonomnih ustanova, i II. Tumač pojedinih avtonomnih ustanova. – Knjiga će izlaziti u svescima od 4 štampana tabaka, a svakom će biti cena (u pretplati) 60 potura. Delo će se štampati tek kada se javi 500 pretplatnika.

Starmladi, 22. april 1907.

Otkupili mu patent. Jefti Dušanoviću, bivšem glumcu a sadašnjem birtašu u Rumi, otkupili su spravu za kljukanje gusaka. Kako se sprava pokazala vrlo praktičnom za kljukanje gusaka, – to će uredništvo „Zastave”, koje je patent otkupilo, obustaviti „morgenjaču” i kljukaće svoje pretplatnike neposredno tom spravom. Prvo brže ide, a drugo i jeftinije je.

Starmladi, 15. jul 1907.

„Literarna gnjavatorka iz Rume” (verovatno Milena Miladinović, supruga Žarka Miladinovića – p. p)

M. P. u V. K. – i. Imate pravo kad velite da je naša „Krajiškinja” još pre 11 godina pokrenula živom reči sa pozornice pitanje srpske nošnje. Od to doba se i pokušava, da se stvori narodna nošnja, te ono razmetanje one literarne gnjavatorke iz Rume, da su Srbi i Srpkinje čekali na Švabice da nas one potsete i stvore nam narodnu nošnju više je za šaljivi list ili kalendar „Gnjavator”. Kad je prvi put „Krajiškinja” igrana – 1896. godine, još onda se u narodnom odelu došlo na zabavu – a posle toga se javljalo po Banatu ovde, onde, narodna nošnja. Pre „Krajiškinje” na 20 godina pisao je Đoka Miroslavljević, sadanji knjigovođa vršačke banke o srp. platnu – a je li kogod pre njega to pitanje pokretao nije nam poznato. Mi bi toj osobi preporučili ečanskog pope uzrečicu: „Malo više skromnosti a manje vrpoljenja!”

Srpski sion, 19. jul 1907.

Dva pisma barona Nikole Pejačevića. (U pitanju je Marko baron Pejačević – p. p)

D. R.

Navešćemo ovde dva pisma barona Nikole Pejačevića, plenipotencijara dukata Sremskog, pisana svojeručno ćirilskim slovima u Iloku.

Prvo je pisano 29. Marta 1728. protosingelu Vasiliju Dimitrijeviću, poonjem vladici budimskom, a drugo 8. Julija 1730. mitropolitu Mojsiju Petroviću u Beograd.

I.

Prepoštovani otac protosingele nami ljubazni prijatelju.*

Primio sam vaš list i razumio poradi tužbe manastira Šišatovca zaradi kvartira u parnjavoru, pišete da se tome nikada niste nadali, verujtemi da se i ja nisam nadao da ću takono slabo pošćenje od manastirah imat, naročito od manastira Šišatovca, a da negovorim nišča zaradi pošćenja samo da ne bi se činile neprilike, koje se podnosit nemoru i ako morebit niste od toga informirani, obznanujem parvo da rečenoga manastira iguman zbližnjim selma neživi u pokaju kako bi se dostojalo jednome monahu i svešteniku veće čini svakoake turbacie u toliko, da mi skoro svaki dan od ljudi tužba dohodi, drugo budući od toliko godina ondi pored carkve bivao vašar i nikada nie ufatio vrime iguman kada će vašar oborit i dignuti, veće onda baš kad sam ja nastupio na vladanje Srema velikom mojom sramotom i potapkanjom pošćenja moga i tako nemojte se čuditi ako i ja nenosim onakovu ljubav manastiru, kakovu bi nosio da manastir sam ne daje uzroka i prigodu od neskladnosti i uvrećenja na tim načinom ako u napredak od rečenago monastira ne budem imao kakove neprilike, ne samo da hoću biti dobar prijatelj, veće hoću se ukazat otac manastirom. S tim ostajem prepošćovanoga očanstva vašego na službu pripravan.

U Iloku 29. Marta 1728.

baron Nikolaj Peačević
plenipotenciar dukata sremskago s. r.

II.

Preusvišeni i preosvešćeni Gospodine Arhibiskupe i Metropolite meni dobri patron.

* Pejačević ne piše nigde na kraju Ё. Prema tadašnjem pisanju, upada u oči, kako je Pejačević lepo srpski pisao. Ured

Primio sam list koga ste vaše preuzvišeno gospodstvo po protopopi šidskome meni poslali i razumio tužbe od sveštenika kojese vašemu preuzvišenome gospodstvu prineli, da ja ot isti sveštenika suprot privilegie i suprot slobošćine carkovne pretendiruem i uzimam desetak, u toliko žao mi je da onaj koji vaše preuzvišeno gospodstvo informirao, nije istinu kazao, jerbo fala bogu nisam toliko bezuman da to neznam, da po celome karstanstvu (hrišćanstvu) sveštenici koji oltaru služe, jesu slobodni u takove stvari, niti se od njih kakoti od sveštenika more uzimati desetak, ili koji drugi danak, ali more bit da se rečeni desetak pretendirue od njihovu braću i od rodbine u toliko razumjete vaše preuzvišeno gospodstvo, da ja u tome desetku nikakvoga interesa ili fajde neimam, budući da nije moj veće cesarski desetak, samo toliko da imam i jedno brime na vratu isti desetak od ljudi pokupiti i u cesarovinu podpuno predati, i tako po isti način budući da meni u istom desetku nišća neima, ja od moje strane ne bi mario, ako bi ne samo popova rodbina već i cili Srim bio slobodan od desetka, niti ja taj desetak prepisuem, veće prepisujuga komorski ljudi, pak se meni onda prikaže teffer od prepisa i koga god načem da je u tefferu upisat, valja da plati, i jerbo drugojače valjalo bi da ja mesto takovoga od svoga doplatim, kako bi izišla suma podpuno, i tako vidite vaše preuzvišeno gospodstvo, da ja u tome nišća nemam jer kad bi koju fajdu u tome desetku imao, zašćo bi dakle kod svetle komore toliku trud podneo i mnogo solicitiruvao dokle sam izvadio da isti desetak koji se parvo po dva forinta hakov po sremu plaćao, sada pak izvadio jesam da se po šestdeset novaca hakov plaća. I tako kako rekoh i od moje strane ne marim, ako će svi po sremu slobodni biti od desetka, i tako nemojte misliti da je šćo od mene, veće vaše preuzvišeno gospodstvo koliko parvo providite kod svetle cesarske komore, neka se pošlju na oberdirekciju osićku iz komore zapovist neka oni zakažu svojim desećarom, da odsele oci, braću i rodbinah svešćenićki neimaju prepisivati, onda meni lašnje bude.

Samo toliko mi je žao da vaše preuzvišeno gospodstvo u niki stvari neprimite dobru informaciju, pak mislite, kako i u knjigi pišete, da sam ja suprotivnik carkvi i narodu, dosada ako tko nije vidio kakove pomoći, a suprovšćine nije bilo nikakve, najposle ako koji misli da je od moje strane u čemu pregraviran, neka slobodno prikaže na kojoj god inšćancii, svuda sam gotov odgovarat kolikoje potriba. Meću togo ostajem temeljiti oni pravi prijatelj koisam i dosada bio.

Vašega preuzvišenoga gospodsta

U Iloku 8. Julia 1730.

Na službi pripravan svagda

baron Nikolaj Peačević s. r.

*

Iz ova se dva pisma jasno vidi, kako je baron Nikola Pejačević bio veliki prijatelj srpski, nu, na žalost iz njih se vidi i to, kako su i od srpske strane – po srpskom običaju – podnosile mitropolitu i neosnovane tužbe.

Baron Nikola (u tekstu precrtano *Nikola* i dopisano *Marko* – p. p) Pejačević je bio u prijateljstvu i sa mitropolitom Pavlom Nenadovićem.

Iz važnog „nastavlenija” Nenadovićevo svome eksarhu Gerasimu (Radosavljeviću), vidi se, da je baron Nikola (Marko – prim. prior.) Pejačević (umro je pri kraju 1761. il 1762.) ostavio bio i neku fundaciju za srpsku školu (Srbe).

Šta je i kakvo je naređenje učinio on u svome testamentu za pomenutu školu, o kojoj se govori u „nastavleniju”; ne znamo.

O tom bi se moglo naći šta pobliže u zapisniku sednica županijskih skupština – kongregacija – u Vukovaru.

A možda bi se šta moglo naći o ovome i u Rumi.

Ako ima detića u Vukovaru – mladi g. Ozren Subotić, učinio bi rodu veliku ljubav da na izvoru izvidi ovu stvar – ili u Rumi – ili inače gdegod –, koji bi se odao na istraživanje ove stvari; neka ne požale truda, te neka javno iznesu šta su našli i saznali.

Vredno bi bilo iznaći istinu u ovoj stvari.

I ovo Nenadovićevo „nastavlenie” izdaje ga za velikog Srbina i mudrog jerarha, koji je na svašta motrio i za svašta se brinuo, zbog čega je i zaslužio ime „velikog jerarha”.

Samo nastavlenie glasi:

Nastavlenie

našemu Arh. mptropolitskomu eksarhu Gerasimu.

Kako mi o imeni Božii k carstvujušćemu gradu Beču othodim, tako jemu našem eksarhu Gerasimu nalagaem, da vo otsustvii našem, vo vremena jegda pri plemenitoj varmeđi sremskoj Generalne i Partikularne Kongregacie toržestvovala se budut, ot strane naše prisustvuet, jakože mnogo krat doslje, i jelika ašče slučajutsja, i on vjedomost o tjech imat, a jurisdikcie naše ili našego ispravlenija kasajutsja, da iščet vsegda nam ot varmeđe da soobščajutsja djela ot slučajaja na slučaj.

Ašče li kaja sut, ili predlagalase ili sovještovala budut protiv zavona našego, protiv privilegii, protiv svobody cerkvej, monastirej, klera i naroda našego, o tjech da protestiruet so vsjakoju čestiju i smirenijem, i prosit prežde so mnoju soobščiti, ili v protokolje postaviti, da tomu on naš poslanik neprivilil, no protestiral, i ot takovih sebje da notiruet vešč so vsjemi obstojateletvi, i nam da javljaet.

A zaneže na 10. denj greduščago mca Avg. po novom kalendaru nareždjena jest generalna kongregacija u varoši Vukovaru: tako da imat na

vreme ondje biti i prisustvovati, gdje naipače razumjem, da među proćimi o fundaciji školi črez prestavlšagosja G. barona Marka Pejačevića testamentom zavješćanija traktirati se budet, po koem testamentu zavješćano jest, da vsja s porazumjeniem našego Arh. Mitropolitškago poslanika radi toja školi djejuťsja i bivajuť.

On ubo eksarh naš da dobro vnimaet v sem djelje, i slišaet, čto i kakovo namjerenie s takovimi školama jest plemenite varmeđe, kakova se sistema tjem školam ustroiti hotjat, i na kotorij način ustrojaegsja, da našeg naroda i zakona djeti tretij tal polze ot fundacie priemljut, i v čem ta polza ili Blagodjejanie sostoitsja, v samom li hoždenii v školu, i neplaćanii magistrov, ili v prepitanii, ili odjejanii, ili čem inom. Razumjev ubo vsja sija legko poznati možet, ašče škola ta narodu našem (po jeliku gotovo cjela varmeđa, kromje nekoliko mjest rimškago zakona, ot naših sostoitsja) polzu, kakovu prinesti možet, i vsegda v sem djelje školi radi tako da obhoditsja, aki bi slišatelj bil djela, a ne sovjetnik ili pristalac, i da besjedu svoju mjerit po namjereniju ih, kako ne bi v čem svezalse.

Ašče ubo po testamentu hotjeli budut u Rumi tu školu osnovati, vjemi mnogih biti tomu protivnih, tako i on eksarh aki ot sebe, i aki znaja da i mi tomu shodni budem, da glagolet, lučše mjesto biti za škole Vukovar, neželi Ruma ili llok, začēže: 1) Ruma jest bliz turske granice ve-sma, a ot Dunava daleko 2) Čto djeti u Rumi nebi onakvih domov imjeli, jakože u Vukovaru za kost, 3) u Rumi njest nemečkago ili mađarskago jezika ljudej, gdje bi djeti na kvartireh tomu jaziku naviknuti mogli a 4) Vukovar bi blizšij bil i ot drugih zdješnjih komitativ i ot varmeđe bačke djetem prihoditi, i škole i nauke umnožati, i proćaja takova, koja će i ostali varmeđski oficjeri fupdamenta imati, samo da u Rumi ne budet ta škola.

Jegdaže vidit on eksarh, da ili v sistemje kotoraje za te škole izložitjsja, ili inače ubitočno bila bi našeg zakona ljudem, ili ašče bi to i nešpecificiralo se, niti za sad u sistemi poznavalo se, no samo generalnima termini ustroilo se, on eksarh ot strane naše plemenitoj varmeđi da predložit, kako

1. Mi ovo sama ot sebe, ovo pak i ot ih c. k. veličestva pominaemi, videći kolj poleznesu škole, truždaemsja i jedva u svakom bolšem selu i mjestu škole zavedohom, a naipače u Karlovci, gdje i latinkim i nemeckim jazikom ućenija prepodajuťsja do ritorike, sljedsvatelnje jegda više takovih škol budeg, višej polzi nadjejatise, nainače jegda ot škol i ućenija vsevisoćajšaja služba i interes carski narašćaet. Mi o tom i trudimse i nastoim, obače opominaem

2. Plemenitu varmeđu, da bi ova Pejačevića fundiciom zavodima škola šćogod u napred našej vjeri i zakonu, i privilegiam kakvu školu i turbaciju nenanesla ili usilovanie ka unii.

3. Da nebi ova škola našej karlovačkoj kakovi ušćrb uzrokovala, ašče bi djeti samo u tu Pejačevića fundaciju hoditi, a u karlovačku ne, zapreščali se.

4. Ako će u toj Pejačevića fundaciji djeca naša ot začala po vsjeh školah i ućeniah svobodno prohoditi, i nebudut samo do treće ili četvrte škole pripuščati

u svoem zakonu, ili na frekventacie, katihizacie, kongregacie, procesie, cerkve, mise i procih cerkve latinskago zakona ceremonie ili ispovjed i pričašćenie, kako se na inih mjestah događalo; tako da nije volja naroda našego djeti u takvu školu davati, nego bi pak uzrokovalo se, da naša djeca k luteranom i kalvinom u škole othodet.

5. Ašče plemenita varmeđa narod naš ne asekuriruet, da će pored svoje nauke u varmeđske, kraljevskih varošej, komorske, spahijske i ostale službe, u purgerstva, u zanatov cehove prijamati biti, to djeti našego zakona i naroda u škole ni hoditi nebudet, videći da nauke svoje konac to jest aplikacie a akomodacie neimut, kako je i u samoj ovoj plemenitoj varmeđi poznalo se, da našega naroda i zakona čelovjeka ni za hadnađa varmeđskog uzeti hotjeli nisu, gdje po drugih varmeđah luterani vicišpani i solgabirova bivajut. No

6. I koi se naučet, a radi zakona svojego u oficie i službe neprijmljutse, zakona že svojego ostaviti nehoščut, sljedueg, da morajut za svojim hljbom u čužde potencie i najposle u Rosiju emigrirati, koja emigracia s velikim trudom jedva utolena, a ih c k. veličestvu vesma ubitočno jest.

I ovakva punkta eksarh da predložit, i da bi prežde naš narod frajkorovat bil, da će djetem ih i svoboda zakona svojego i privilegij nenarušno ostati, i poslje, jegda naučatsja, da će u sve i svake službe, jakože i rimokatolici priemleni biti, prosit za pismenu asekuraciju.

Čto i kako za ovu školu sljedovalo budet, nam obzostatelnoe izvjestie i kopiju sisteme, i onoga paragrafa testamenta Pejačevića za istu školu ekstrakt, oboe vidimirato, da pristara, i nam pošlet i javit.

Takožde i procih djeleh, koja traktirala se budut na sadašnjoj i budućih kongregacijah, da javljaet nam izvjestno i pismeno.

Dano v Dalje 17. Julija 1762,

Pravda, 13. mart 1909.

Traže dokaza

U Rumi su se bavili istražne sudije Košutić i Urbanić. Prizivali su i saslušavali pojedine ljude iz Rume i sa strane, saslušali su sve komšije d-ra Žarka Miladinovića i jednog solicatora njegovog. Pitali su da li je ko iz Srbije dolazio kod Žarka i ko, da li je Žarko skupljao dobrovoljce i novac za Srbiju itd. Dakle najpre uhapsili d-ra Miladinovića, pa tek sad traže „dokaze“ za njegovu „veleizdaju“. Od interesa je da je saslušan i neki Debić, koji se po kafanama javno hvalio da će za novac posvedočiti sve. Ostali su svi svedočili u korist Žarkovu.

Policijski glasnik, 12. april 1909.

dr Pavle Vujević dobija državljanstvo Kraljevine Srbije

Ukazom Njegovoga Veličanstva Kralja Petra I., na predlog Ministra unutrašnjih dela, a na osnovu čl. 34. zakona o poslovnom redu u Državnom Savetu, odobreno je rešenje Državnog Saveta od 17. marta 1909. god. Br. 1797, doneto na osnovu člana 144. tačke 9. Ustava, koje glasi:

da se D-r Paja Vujević, docent Univerziteta u Beogradu, rodом iz Rume u Austro-Ugarskoj i podanik ugarski, po svojoj molbi primi u srpsko podanstvo, izuzetno od § 44. građanskog zakona, pošto je podneo uredan otpust iz svojeg dosadašnjeg podanstva.

Iz kancelarije Ministarstva unutrašnjih dela, 24. marta 1909. god. u Beogradu.

Školski glasnik, 15. april 1909.

Pijetet prema dobrotvorci. Redovna skupština srpskog učiteljskog konvikta u Novom Sadu od prošle godine rešila je, da se svakih pet godina deputativno izlaza na grobove dobrotvora ovog zavoda, da se tamo učini pomen i prelije grob po srpskom pravoslavnom običaju. To je otpočeto ove godine. Na svetli četvrtak o. g. izišao je predsednik g. A. Varaćanin i blagajnik g. Đ. Milić u Rumu na grob dobrotvorke konvikta, pok. Katarine Dimitrijevićeve, koja je ostavila konviktu svoje dve kuće i 4 jutra oraće zemlje, koji su konviktu doneli oko 12.000 Kruna čiste dobiti. Učiteljstvo rumsko i ono iz najbliže okoline zajedno sa jednim delom građanstva pridružilo se izaslanicima konvikta i izišli su na grob ove pokojnice sa sveštenikom g. Petrom Bronzićem iz Platičeva, jer se rum-ski sveštenici koje poboleli, koje su odsustvovali. Na grobu je održan pomen, grob je preliven, a spomenik, koji je podigao sam zavod, okićen je lepim vencem svežeg cveća. Svešteniku su odgovarali na jektenija rumski i okolni učitelji, a predsednik je u ime društva celivao krst u znak blagodarnosti učiteljskog konvikta. Po tom su otišli svi sa sveštenikom do groba skoro preminulog učitelja rumske Ogrizovića pa onda i do groba pok. Ane Đuričić-Biorčeve, preminule mlade ćerke g. Jovana Đuričića-Biorca, u čiji pomen je priložio otac 1000 K srpskom učiteljskom konviktu, i otpojali tu „So svjatimi upokoj” i „Vječnaja pamjat”. U počast izaslanicima konvikta, a u pokoj duši pomenute velike dobrotvorke konvikta, priredio je lep i bogat ručak gostioničar rumski g. Emil Karakašević, bivši učitelj, član konvikta, koji je prekučio obe kuće pok. Kat. Dimitrijevičke.

Istom prilikom otišlo je izaslanstvo konvikta lično da se zahvali upravi „Rumske Štedionice”, koja redovno od poslednjih jedanaest godina prilaže konviktu godišnje po 50 K.

Zako se srpsko narodno učiteljstvo odužuje svojim dobrotvorima i priložnicima.

Težak, 20. septembar 1909.

Pčelarska izložba. Srpska Pčelarska Zadruga u Rumi, u Sremu, priredila je zemaljsku pčelarsku izložbu od 16/29. avgusta do 24. avgusta odnosno 13. septembra tek. godine u zgradi srpske pučke škole u Rumi. U vezi sa izložbom 17. ov. meseca održan je i pčelarski kongres, na kome je stari pčelar g. Jovan Živanović; profesor u penziji iz Karlovaca držao veoma interesantno predavanje o tome: kako mi danas stojimo s pčelarstvom?

I ako nije bio sa zvanične strane odziv onakav kakav je trebao biti, ipak je pri otvaranju izložbe bilo silna sveta – sve samih Srba iz raznih krajeva srpskih Austro-ugarske monarhije, pa i za sve vreme trajanja izložbe u masama je žurio narod; da poseti izložbu i vidi uspešan rad srpskih pčelara. I vredno je bilo videti ovu izložbu, jer je pored toga, što su izloženi predmeti bili ukusno namešteni, što služi na pohvalu priređivačkom odboru, tako su lepo bili raspoređeni, da ih je lako i lepo bilo pregledati. Izložba je bila podeljena u dva odeljenja: 1) Izložbu produkata i potrebnih sprava i literature (u sali) i 2) izložbu košnica (u dvorištu), a sem toga bili su, u sali na gornjem spratu, izloženi i ženski ručni radovi iz sviju srpskih krajeva. Teško je reći, gde je bilo lepše, jer je na sva tri mesta bilo obilno lepih stvari.

Razne vrste meda, likera i vina s medom medenih kolača, voska i raznih izrađevina od voska, kao: piramida, veštačko saće (belo i žuto), ukrasi na ramovima, gde se naročito ističe ram sa slikom patrijarha Lukijana Bogdanovića i razne druge ukrasne stvarčice bile su izložene od izlagača iz sviju skoro srpskih krajeva a naročito Srema, Banata, Slavonije, Bosne i Hercegovine. Naročito se ističu predmeti izloženi od pčelinjaka: Prote Šaule, Srpskog Trgovačkog Društva i Dušana Lovrenskog, trgovca iz Rume; Đorđa Kolarovića, paroha iz V. Radinaca; Manastira Jaska; Jovana Živanovića, profesora iz Karlovaca; Jovana Boškovića, pčelara iz Grgurevaca; Joce Miljkovića, pčelara iz Vršca; Konjovića, učitelja iz Jarka i još mnogih drugih izlagača.

Bilo je raznih košnica od najstarijeg doba, kao i današnje t. zv „Amerikanke.” Među ovima ističe se košnica profesora Živanovića sa svima njenim metamorfozama. Sprave za preradu meda, kao i pčelarska literatura svakoga su zadivile, jer je bilo mnogobrojno i lepo raspoređeno. Kao najstarije pčelarsko delo, ističe se „Novi Pčelar” od Avrama Maksimovića, paroha Somborskog, štampano u Budimu 1810. godine.

U odeljenju u dvorištu, gde su bile nameštene košnice sa živim pčelama, od mnogobrojnih raznovrsnih košnica jako se ističu ove: u vidu paviljona, svojina Maksimovića iz Rume; Manastira Ravanice „Paviljon s košnicama u vidu sobnog nameštaja;” u vidu crkava: „Manastir Ravanica iz Srbije”, svojina

profesora Živanovića; „Karlovačka Saborna Crkva”, svojina Prote Šaule; „Crkva sa Uroševca”, oca Milutina iz Jaska; i „Crkva u kazamatu Mitrovačkom” izrađena od osuđenika. Sve su ove košnice tako udešene, da je rad u njima lak i spretan.

Vrlo je lepo videti košnicu za posmatranje života i rada pčela, svojina profesora Živanovića. Saće je u stakletu, te se ceo rad pčela da lako i lepo pregledati. Pored ovih veštačkih košnica bilo je i nekoliko „Dubenica” – šuplji krakovi drveća, u kojima su se pčele same nastanile i ispunile saće.

Interesantno i vrlo važno za pčelare su kola sa košnicama (32 košnice) od Jovana Boškovića, pčelara iz Grgurevaca, koja služe za prenašanje pčela s paše na pašu, a udešena su tako, da se, u njima u svako doba bez ikakve teškoće može da radi. Kola su u vidu cirkusnih kola, na čijim se stranama nalaze po 16 košnica s malom otvorima spolja radi saobraćaja pčela, a iznutra sa naročitim vrataocama radi rada u košncama.

Saopštavajući ovo našim poljoprivrednicima želim, da se i u našoj zemlji obrati što veća pažnja životu i radu pčela, jer je pčela veoma korisna i obilno nagrađuje pčelara, te svaki privrednik treba da ima po nekoliko košnica u svome vrtu i dvorištu, a naročito siromašniji, koji nemaju mnogo ziratne zemlje, jer je pčela odista „sirotinjska ovčica”, kao što je mnogi nazivaju.

25. VIII. 1909. god.

Beograd.

Jedan posetilac izložbe

Srpsko kolo, 22. april 1910.

Nožem na braću.

Kod izbora za crkvenu skupštinu u Rumi, koji su bili prošle nedelje, potegli su neki zalučeni radikalski korteši noževe, da s njima bodu pristalice samostalne stranke. Naročito su bili navalili, da probodu Miju Dobrosavljevića i neke ratare. Samo prisebnosti i svesti samostalaca ima se zahvaliti, što nije došlo do krvi.

Dakle, dočekali smo tu sramotu i grdilo, da Srbi Srbe noževima bodu, da Srbi Srbima o glavi rade. Je li čudo onda, što nas je Rauh hteo vešati? Za što bi mu mi miliji bili, nego što smo jedni drugima? Ali, mi se ne čudimo ovom toliko, kad znamo ko vodi radikalnu stranku. Kad je Jaša Tomić, čovek školovan, mogao nožem probosti 1889. na Tucindan velikog srpskog rodoljuba d-ra Mišu Dimitrijevića, pa zato odrobovati u Vacu šest godina i posle toga opet postati urednik „Zastave” i vođa stranke radikalne, kao da nije ništa ni bilo, zašto ne bi noževima boli oni u njegovoj stranci, koji manje znadu od njega! Kao

misle ljudi: Ko u našoj radikalnoj stranci više Srba probode dolazi do veće časti. Pa ded, da i mi pokušamo bosti samostalce, koji su toliko mrski Jaši Tomiću.

No srpski narod je sit već bratoubilačke borbe. On hoće sloge, ljubavi međusobne među braćom, on hoće da odahne od klanja međusobnog i složno da počne raditi narodne srpske poslove. I zato će on pokazati na izborima, da je sit onih što unose buktinju razdora među Srbe, onih što uče svoje pristaše da budu noževima druge Srbe, koji drže, da smeju drugačije u nečem misliti od radikala i ne biti radikali. Kad ne bi tako bilo, srpski narod i ne bi zaslužio bolje sudbe od ove. A srpski narod je zaslužio bolju sudbu i on će umeti i pokazati da je bolje sudbe vredan. Put do te bolje sudbe srpske je međusobna ljubav, poštovanje, sloga srpska. Ona četiri lepa srpska slova zbog kojih su toliki Srbi stradali, a koja znače: Samo sloga Srbina spasava, ne će ostati prazna slova, koja Srbi samo na zastave umeju izvesti ili ih pijani spominjati. Ta slova i reči moraju ući u duše i srca srpska, Srbi ih moraju u prsima svojim nositi. Srbito moraju i hoće, oni su počeli već raditi po tim slovima i rečima. Stoga će Srbi i ostaviti listom one koji ruše delima svojim sveto srpsko znamenje, one što noževima nasrću na braću i okupiti se listom oko onih, koji su najpre Srbi, pa onda sve drugo, koji su za svoje Srpstvo toliko i stradali.

Srpsko kolo, 23. oktobar 1910.

Uvrijedio ratara.

Koncipijent d-ra Žarka Miladinovića u Rumi Jovan Radivojević uvrijedio je prilikom izbora u narodno-crkveni sabor u ljetu 1910. g. ratara Mihaila Dobrosavljevića pristašu S. s. s. Nagrdio ga je raznim ružnim riječima, koje nam je sramota štampati. Ratar ga je tužio i gospodin budući advokat osuđen je radi uvrede poštenja na 8 dana zatvora ili 40 K globe i naknadu troškova.

Starmladi, 16. jul 1911.

Psećiji dani...

Još nije prošla sezona kiselih krastavaca i „slatkog” – Kuen Tomašićevog obećanja, – a već su nastupili psećiji dani na sve strane. Pre neki dan je u Zagrebu taka vrućina bila, da je se koalicija, koja je htela da se malo ogreje na vladinom suncu tako opekla, da se njene nade, da će ikada na vladu doći, prosto istopile kao Kujenova obećanja paprikaševcima, da će sprovesti „opšte jednako tajno prava glasa”. A psećiji dani su i u saboru izbili... šta više jedna vladina pudlica iz Rume, koja se vabi na ime „Rister” prosto je pobesnela lajući na Srbe. U Beogradu se također osetili psećiji dani... Jednom austrijskom novinaru je čak mozak uzavreo i on je u nastupu besnila razbio glavu jednom

svom kolegi Rusu. U Novom Sadu na pr. zbog psećijih dana nisu socijaliste mogle da održe zbor za opšte pravo glasa.

Ali je još sva sreća što ti psećiji dani u Pešti, Zagrebu i, Beču... ne traju dugo... jer naopako kud bi svet se deo, kad bi večito pseći dani trajali.

Prosvetni glasnik, 1. januar 1912.

Pročitano je pismo Gospodina Ministra prosvete i crkvenih poslova, od 14. avgusta ove godine PBr. 9108, kojim šalje na ocenu i mišljenje molbu g-đe Milene Ž. Miladinovičke, iz Rume, koja moli da se njena knjiga „Mučenici” otkupi radi poklanjanja učenicima osnovnih i srednjih škola.

Savet je odlučio: da se umole g. g. Jeremija Živanović, profesor i Mihailo M. Stanojević, učitelj, da ovu knjigu pregledaju i Savetu podnesu zajednički referat, pošto moliteljka prethodno deponuje Blagajni Ministarstva prosvete i crkvenih poslova (30) trideset dinara na ime nagrade g. g. referentima.

Prosvetni glasnik, 1. april 1913.

Prema predstavi Rektora Univerziteta, a u smislu čl. 4 opšte Uredbe Univerziteta, G. Ministar Prosvete i Crkvenih Poslova odobrio je, da Univerzitet primi kao poklon od g-đe Hristine Filipović, udove iz Rume, sva dela po struci medecinskoj njenog pok. sina dr. Aleksandra Filipovića, biv. praktičnog lekara u Rumi, kao i razne lekarske instrumente – PBr. 4561 od 28–III–1913 g.

Prosvetni glasnik, 1. februar 1914.

Izveštaj rektora Univerziteta za 1912/13. godinu

...

3.) G-đa Hristina, udova Filipović, iz Rume, poklonila je Univerzitetu svu biblioteku i instrumente svog pok. sina dr. Aleksandra Filipovića, biv. prakt. lekara u Rumi. Pošto medicinskog Fakulteta za sada još nema, to je Univerzitetski Savet odlučio: da se sve knjige i instrumenti, po primljenom spisku, predadu na čuvanje g. Milanu Jovanoviću-Batutu, s tim da ih dr. Batut u naročiti inventar unese i u svoje vreme, kad se medicinski Fakultet bude osnovao, tome Fakultetu preda.

Pravda, 14. jul 1914.

Terorisanje Srba

Putnici, koji su juče fjumskim vozom doputovali do Zemuna, odakle su juče pre podne prevezeni u Beograd, pričaju, da su na stanici u Mitrovici videli oko pedeset sremskih Srba, okovani jednim velikim lancem. Slika je bila užasna. U Rumi su videli još veći broj srpskih seljana i seljanki iz Srema. Oni su bili opkoljeni vojnicima sa bajonetima na puškama. Kao što se vidi iz navedenoga, nad srpskim elementom u monarhiji počele su austrijske vlasti da vrše strahovit teror. Scene, koje su videli putnici fiumskog voza, na svaki način su samo neznatan deo sistema terorisanja uperenog protiv Srba, koji su bez ikakve zaštite.

Straža, 16. avgust 1915.

Nad Fruškom Gorom

Uspeh srpskih avijatičara

Solun, 15. avg.

Ovdašnji dobro informisani list „Nezavisnost” donosi telegram iz Bukurešta, u kome se javlja, da su srpski avijatičari pre nekoliko dana leteli nad Fruškom Gorom. Izbacili su znatan broj bombi na vojne objekte u Rumi, Vrdniku i Irigu, čime su počinili ogromne štete tek podignutim forovima. Poginuo je veliki broj vojnika. Na avijatičare je osuta silna puščana i artiljerijska paljba, ali bez ikakvog uspešnog rezultata.

Beogradske Novine, 16. januar 1916.

Osobni liečnik Petra Karagjorgjevića.

U milanskom „Secolo” opisuje vrlo lijepo dr. Simonović bijeg Petra Karagjorgjevića iz Prizrena u Solun. Dr. Simonović je bio osobni liječnik Petra Karagjorgjevića, pa je rodom iz Srijema. On je brat dr. Mladena Simonovića advokata u Rumi.

Večernje novosti, 19. novembar 1918.

Gosti iz Rume

Predsednik Sreskog odbora Narodnog Veća u Rumi g. dr. Žarko Miladinović i medicinar g. Pavle Bogdanović, doputovali su iz Rume u Beograd. U vezi s njihovim dolaskom saopštavamo, da je Narodno Veće u Rumi, pored ranijeg priloga od nekoliko vagona životnih namirnica, stavilo i sad našoj vladi na raspoloženje 2 vagona brašna.

Pravda, 30. novembar 1918.

Sremci za Beograd. – Ne prođe gotovo ni jedan dan, a da ne zabeležimo kakvo novo humano delo milih nam Sremaca za braću s ove strane Save. Sada nam javljaju da je selo Vitojevci (srez rumski) sakupilo za beogradsku sirotinju žita, kukuruza, krompira i pasulja u ukupnoj količini od 100 metarskih centi. Komanda mesta u Rumi stavila je na raspoloženje potrebna prevozna sredstva za prenos ovih namirnica u Beograd.

Večernje novosti, 2. decembar 1918.

Dopis iz Rume.

U nedelju 23. novembra održato je u Rumi svečano blagogarenje u čast Nj. V. Kralja Petra I. Službe su održate u svima crkvama; u crkvi „Sv. Duha“ služila su gospoda Emilijan Grbić i Marko Šaula. Službi je prisustovalo Srpsko pevačko društvo ga svojim horovođom g. Dušanom Popovićem, direktorom srpske škole u Rumi i sve nadležne vlasti i korporacije, kao i narodi svih vera. Posle službe i blagodarenja krenula se manifestacijona povorka sa učenicima sviju škola na čelu i predstavnicima sviju vlasti, kroz glavnu ulicu, kličući Kralju Petru, Prestolonasledniku, slobodi, slavnoj srpskoj vojsci i kličući slavu poginulim junacima. Omladina je pevala himnu. Pred stanom komandanta mesta majora g. Milana Dimitrijevića zaustavila se povorka, burno ga pozdravila, a majora je pozdravio g. profesor Baretić, svim govorom:

„Kao što ptica robinjica iz kaveza veselo propeva u dragoj slobodi, tako evo i mi koji do sad življasko ropskim životom, iziđosmo, da slobodni manifestiramo i iskažemo neizrecivu svoju radost, što smo dočekali čas, kad nam je osvanulo sunce slobode i ispunili se naši narodni i stoljetni ideali u tome, što se napokon braća po krvi i jeziku oslobodiše i združiliše u čvrstu zadrugu, u slobodnu i nezavisnu državu Srba, Hrvata i Slovenaca, kojoj na čelu svijetli simbol slobode: dinastija Karađorđevića. – Da je baš školska mladež pohitala, da dade oduške svetim osjećajima, koji prožimlju srce i dušu

svakoga Jugo-slovena razumljiva je. Omladina, taj cvijet naroda, bila je uvijek po mlađanoj svojoj revolucionarnoj prirodi nosilac narodnih ideala. – Danas, kada su ideali našeg naroda postali činjenicom, kad su pretvoreni u jedno veliko, vidljivo i blagosloveno djelo, izlazi naša omladina oduševljena s nama ostalima, da kličemo u čast i slavu onih koji podnesoše najveće žrtve, proliše najviše krvi, pretrpješe herojski najstrašnije patnje i progonstva te izvojevaše najsajniju pobjedu, pobjedu pravde nad silom. Velikom kralju osloboditelju i njegovoj neumrlom slavom ovjenčanoj srpskoj vojsci, koje ste vi g.-ne majore sa ostalom gospodom predstavnicima, izričemo iz dna duše svoje harnost i zahvalnost.

Ujedno vas, g. majore, kao predstavnika slavne pobjedonosne srpske vojske molimo, da budete tumač kod Nj. V. Veličanstva Kralja Petra, ovih naših osjećaja, poštovanja ljubavi, odanosti, radosti i divljenja. Sretna je ova školska mladež, a mi sa njome, što u času svoga odgoja može da se ugleda na vas div-junake kao živi primer požrtvovanosti, samoprijedora, koji ne klonuste i nenapustite nadu ni onda, kad ste bili rastureni daleko od svoje otadžbine. Nadamo se, dakle, da će ova omladina, ogrijana suncem po vama izvojevanu slobodu, znajući procijeniti za tu slobodu pridonese žrtve, raditi za povoljni razvitak, cvijetanje i napredak svoje slobodne otadžbine. I s tom željom da će omladina biti jaki i neoboriv stup ujedinjenog kraljevstva, kličem da živi Nj. V. Kralj Petar I, kralj Srba, Hrvata i Slovenaca, da živi Nj. Kr. V. regent Aleksandar, da živi narod srpski, hrvatski i slovenački, da živi slavna srpska vojska!"

Na govor g. Baretića, toplo je odgovorio major g. Dimitrijević. Za tim je bilo primanje kod komandanta mesta građanstva i predstavnika vlasti, a narod se razilazio u najvećem raspoloženju.

Đ.

Službeni vojni list, 13. septembar 1919.

Blagodarnost. – Direktor vlastelinstva Pejačević g. Rauer, iz Rume, na rođendan Nj. V. Kralja Petra I poklonio je vojnicima pionirskog polubataljona 400 litara vina.

Gospodin Ministar Vojni i Mornarice i ovim putem izjavljuje svoju toplu blagodarnost darodavcu.

EGBr. 42936. Iz kancelarije Ekonomnog Odeljenja Ministarstva Vojnog i Mornarice, 1. septembra 1919. godine u Beogradu.

Vreme, 15. april 1924.

Gimnazistkinja iz Rume beži zbog ljubavi iz roditeljske kuće

Zagreb, 14. aprila. – Danas oko 11 sati pre podne došao je u zagrebačku policiju i prijavio se šefu g. Klakeru g. Franc Rajnpreht ekonom iz Rume, koji je doputovao u Zagreb da traži svoju kćer Mariju. G. Klakeru Franc je izjavio da mu je kći Marija koja ima 17 godina i uči 7 razred gimnazije pobjegla od kuće sa nekim Janošom Rohencerom.

Vreme, 24. april 1924.

Gostovanje šabačke đачke pozorišne družine u Rumi

Ruma, 23. aprila. – Dramska družina šabačke gimnazije Dobrica Milutinović posle uspelog gostovanja u Zemunu stigla je juče, oko 4 časa po podne, u Rumu. Predveče su šabački đaci prikazali u hotelu Vašaš komediju u 4 čina od M. Glišića, Dva cvancika. Igra je izazvala oduševljenje kod publike. Ovo je bila najuspešnija a predstava u skoro desetogodišnjem delovanju ovoga đачkog pozorišta. Oko 9 časova uveče trupa se vratila u Šabac.

Pravda, 6. septembar 1925.

Ruma – žitnica bogatog Srema

Ograđena plodnim prošaranim njivama, Ruma se nalazi kao zelena oaza na sredini sremskih polja. Kada se posmatra izdalje Ruma izgleda kao park, rastegnut na nekoliko krajeva, u sred požutelih njiva kukuruza, prošaranih livadama i požnjevenim njivama. U strnima pasu male krmežljive i iskaljane ovce ili velike krave sa velikim vimenima i gojni volovi; a pastir legao, zagledao se u vedrinu neba i ko zna šta još misli.

Ruma je udaljena od stanice za dva kilometra, te se od železničke stanice ide kolima ili automobilima. Prvo što pada strancu u oči jeste prašina koja leti jako dosađuje stanovnicima. Opština je lišila građane i te utehe, da dnevno bar jedared pokvasi ulice. Dolazi se Prestolonaslednikovom ulicom, koja izlazi na glavnu, Kralja Petra ulicu kod same pijace – opštinskog trga. Pred putnikom se ukažu s leve strane dva hotela, „Kruna” i „Orao”, ne jedina, ali najbolja dva hogela Rume.

A na desnoj strani, u neposrednoj blizini puta, uzdižu se dva tornja starih crkava: sa desne strane veći, katolička crkva, a s leve manji toranj ali lepši park oko crkve, pravoslavna crkva. Na oba imaju veliki četvorni satovi.

Katolička crkva zidana je u 1813. godini, kao što pokazuju ovešćala latinska pismena više glavnog ulaza. Pravoslavna isto tako broji na stotinu leta.

U Rumi imaju dva bioskopa: „Korzo” i „Olimpija”. Kako mi reče sopstvenik „Korzo” kina, oni vrlo dobro rade.

Ruma nije najbolje skoncentrisana po ulicama. Ulica Kralja Petra pruža se kroz sredinu varoši, a ostale se naslanjaju na nju sa svih strana, kao pritoke reke. Oko svake kuće ima po koje drvo zasađeno, a retko je videti ulicu bez bulevara, sa bagrenjem orasima itd. Uprkos obilnoj prašini, često zasađeno drveće pravi hladovinu po ulicama i razbija oblake prašine, kada njima zakovitla vetar.

Lepušaste gospođe i ljupke i vragolaste devojke posluju po vazdan. Praznikom, ako ne išetaju u okolinu, sede u baštama hotela, ili šetaju glavnom ulicom. Njina lepota naročito pada strancima u oči.

Svuda zelenilo. I na ulici, i u dvorištu svake kuće, i po prozorima. A miris velikih palanačkih okruglih hlebova izjutra, meša se mirisom rascvetalog bagrenja i raznog mirisnog cveća.

Naročito u glavnoj ulici ima nekoliko apoteka, vrlo uređenih i bogatih. Takođe se često vide table sa natpisima lekara, a već za advokate i da ne govorimo.

Od novč. zavoda pomenućemo ove: Rumska Štedionica. Srpska Privredna Banka Dioničarsko Društvo, Srpska Sremska Banka D. D. itd. Kako sam doznao, sve banke stoje odlično sa kapitalom. Inače dobrim kapitalom raspolažu i mnogi građani, među kojima se ističu g. g. Aleksandar Đuričić – Biorac, (oko 45 miliona), Jovan Đurišić – Arapin (oko 30), Staja Krstić, Dušan Ostojić, Jova Pazarski itd.

Na rumskoj stanici dnevno staje 12 vozova redovnog saobraćaja. Inače je Ruma veliko izvozničko mesto. U dane, kada je sezona prodaje žita, na rumskoj pijaci može se videti po 40–50 vagona žita. Zemlja oko Rume jeste najplodnija zemlja ravnoga Srema. Seljaci su vrlo bogati, a mnogi i od građana zanima se paorstvom na sopstvenoj zemlji, odakle bere basnoslovne prihode. Nemci se većinom bave zemljoradnjom i prerađivanjem zemaljskih proizvoda, dok je trgovina najvećim delom u rukama pravoslavnih. U Rumi se čuju najviše srpski, nemački i mađžarski jezik. Novine se čitaju najviše zagrebačke, zatim beogradske.

Od zgrada naročito je lepa zgrada nove gimnazije, dovršena krajem 1924. godine zatim Hrvatski Dom i mnoge privatne zgrade.

Ostala državna nadležstva su skoro sva po privatnim kućama. Sresko poglavarstvo nalazi se nedaleko od hotela „Orao” u glavnoj ulici, ali u vrlo skromnoj i staroj kući. Rumska žandarmerija je u istoj ulici samo dosta dalje. Smeštena je u oronulu i staru privatnu zgradu, snisku i starinskog kroja.

- Pa zašto ovde sedite? pitao sam g. komesara, videvši kako od malog potresa padaju komadi kreča sa plafona.

- Nemamo kredita veli on. Ovde smo predratne kirajdzije i plaćamo tri-deset dinara mesečno. Kako će onda gazda opravljati?

Kotarski Sud, međutim, kao najveća ustanova Rume, takođe isto je u staroj zgradi. Kiriju plaća neznatnu, a sopstvenik ne opravlja.

Vredni i predusretljivi g. dr. Svetozar Jovanović, sudija kotarskog suda, koji ne može da snosi ni najmanje neurednosti gotovo je revoltiran ovom zgradom, naročito njenim iskrzanim hodnikom. On je došao pre 40 dana u Rumu. Od pomoćnog osoblja ima samo jednog sudiju i jednog pripravnika pisara, a svega 18 lica celom sudu.

Pokazao mi je hrpe predmeta nesvršenih.

- Trebao bi raditi i danju i noću da prečistim ovaj kaos; to moram većinom sam. U Zagrebu ih ima kao buva, kaže on u šali, a meni neće da dodele potreban broj, kako bih mogao raditi.

Na 22 opštine, odnosno 60.000 stanovnika, koliko ima srez rumski, zaista je ovo suviše malo osoblja, kada se ima u vidu, da kotarski sud isleđuje ceo kriminal, sve trgovačke sporove i drugo. Samo Ruma broji blizu 17.000 stanovnika.

I ako je Ruma jako izvozničko mesto i trgovačko prometničko, ipak ne zapostavljaju njeni građani i prosvetu. Na protiv. Izgleda vrlo interesantan slučaj da Rumljani imaju jaku kulturno-prosvetničku organizovanost. U varoši od 17 hiljada stanovnika ima oko 15 udruženja, Na prvom mestu su: Srpska ženska zadruga, Devojačko Udruženje i podružnica Kola Srpskih Sestara. Ova tri društva spojiće se U K. S. S.

Rumsko sportsko društvo, kome je predsednik g. Slavko Vukajlović inžinjer, ima oko 120 članova. Podeljeno je u sekcije: loptačku (nogometnu), hazzenu, tenis i mačevalačku. Energičnim radom g. Vukajlovića, a uz pripomoć ostalih članova tenis-sekcije, uređen je tenis po najnovijem načinu, tako da predstavlja jedan od prvih tenisa u državi, što naročito podvlačimo.

Ruma ima odličnih izgleda, da postane veliko središte Srema, a ne samo bogata žitnica, što je danas. Ona neprestano napreduje. Građani su vredni i umešni, [...]. Političke događaje prate, ali uvek sa nevericom i izdalje. Patriotska obeležja ističu samo u izbornim danima, inače složno i potpomažući se rade i zadovoljno žive.

Rastko Purić

Vreme, 20. decembar 1925.

Kod Rume voz je naleteo na jedne seoske saonice

Ruma, 19. decembra.

- Noćas je na ovdašnjem drumu voz broj 5532 naleteo na jedne seoske saonice, koje su se bile zaglavile u smetu na pruzi. Oba konja su poginula, dok se sopstvenik spasao.

Pruga Ruma – Vrdnik je ponovo zavejana

Ruma, 19. decembra.

- Voz broj 5532 zaglavio se danas u smetu između Rume i Vrdnika. Pomoću rudarskih radnika voz je oslobođen od snega i produžio put posle tri časa čekanja.

Vreme, 24. jun 1926.

Izložba konjskih grla i trke u Rumi

Ruma, 22. juna. – Na prvi dan Duhova održalo je Sremsko Kolo Jahača, „Prestolonaslednik Petar” na svom trkalištu u Rumi pre podne izložbu ždrebaca i omica a posle podne tri trke: trogodih grla, opštu ratarsku i opštu trku polukrvnih grla.

Prvu nagradu na izložbi od ždrebaca dobio je Sultan g. Novaka Mitrovića, a od omica bila je najbolja i najlepša Julča g. Štefana Šme iz Rume. Osman g. Miše Mihajlovića iz Kraljevaca, koji je na poslednjoj izložbi dobio prvu nagradu, a sada drugu, zadržao je već stečene simpatije. Na izložbi je podeljeno svega 7.000 dinara nagrada.

Trke su bile vrlo interesantne. Među trogodcima Sajka g. Lorenca Mikolaci iz Rume bila je prva, Mica g. Vlade Lupurevića iz Beške druga, a Olga g. Nikole Vračarića iz Jarka treća. Dužina staze 1.200 metara. Ukupne nagrade 2.700 dinara.

U opštoj ratarskoj trci sa dužinom staze od 1.500 metara i nagradama od 2.100 dinara pobedili su Pucka g. Trive Malenkovića iz Šašinaca, Riđa g. Mladena Stolića iz Rume i Soka g. Vase Kirjakovića iz M. Remete.

Za treću opštu trku polukrvnih grla većih posednika prijavljeno je bilo sedam grla, ali Dorat g. Novaka Vujića, koji je bio među pobednicima na poslednjim trkama, nije uopšte hteo krenuti, a favorit g. Dušana Ševića, koji je najviše imao izgleda na pobeđu, istrčao je iz staze nakon 200 metara. Prva je

stigla Šnuki g. Dušana Ševića, druga Rona g. d-ra Šandora Fišera iz Rume, a treći Vihor g. Stevana Bilića iz Sremske Mitrovice.

Vreme, 4. avgust 1926.

Katastrofalni sudar kod Rume

U stanici Voganj jedan brzi voz naleteo je juče svom silinom na teretni

Lokomotiva voza odbačena je na treći kolosek

Ima nekoliko žrtava, a šteta je ogromna, pošto su skoro svi vagoni uništeni

Saobraćaj je uspostavljen tek posle 12 sati

Ruma, 3. avgusta – Jedna velika železnička katastrofa dogodila se noćas na pruzi Beograd – Zagreb, nedaleko od Rume. Oko 1 časa po ponoći bio je strašan sudar u Vognju, prva stanica od Rume, između brzog putničkog voza koji polazi iz Beograda u 22 časa i jednog teretnog voza, koji je dolazio iz Mitrovice.

KAKO SE DOGODIO SUDAR

Nešto posle 1 časa teretni voz, koji je baš onda stigao iz Mitrovice, manevrisao je u stanici Voganj, računajući da nije još vreme prolasku brzog voza, koji je tada krenuo iz Rume. Pošto na stanici nije bila otvorena skretnica, voz je polako vršio manevru da bi otišao na sporednu prugu i oslobodio prolaz brzom vozu. Međutim, u to isto vreme, brzi voz sa velikim brojem putnika iz Beograda, jurio je iz Rume, ne sluteći kakva mu opasnost pretila. Zbog toga u trenutku kad je teretni voz hteo da pređe na drugu prugu, naleteo je na njega strahovitom silinom. Sudar je bio tako jak da su gotovo svi vagoni po malo oštećeni. Usled jakog udara među putnicima je bila nastala ogromna panika, tim pre što je neko od njih bio teže povređen.

OBE LOKOMOTIVE POTPUNO UPROPAŠĆENE I ONESPOSOLJENE ZA UPOTREBU

Prilikom ovog sudara obe lokomotive, i brzog i teretnog voza, potpuno su upropašćene i onesposobljene za dalju upotrebu. Naročito lokomotiva brzog voza, koja je prilikom udara odbačena 10 metara sa pruge, čak na treći kolosek. Lokomotiva teretnog voza, međutim bila je nabačena na teretne vagone, koji su se pod jakim pritiskom mnogo polomili. Prva tri vagona, poslednja tri i službena kola potpuno su uništena. Od brzog voza službena kola su takođe razbijena, dok su poštanska kola polomljena i onesposobljena za dalji saobraćaj. Isto tako polomljeni su i znatno oštećeni i drugi vagoni. Naročito na brzom vozu, gde su skoro na svakom vagonu polomljeni prozori i vrata.

POGINULI I POVREĐENI IZ BRZOG VOZA

Kolika je bila katastrofa najbolje se vidi po poginulima i ranjenicima. Prilikom sudara ložać brzog voza poginuo je i ostao pod lokomotivom. U teretnom vozu bila su dva sprovodnika debelih svinja, od kojih je jedan na mestu poginuo, odnosno izgoreo, jer je vagon bio upaljen, a drugu je teško osakaćen i sumnja se da će ostati u životu. Za mašinovođe i vozovođe ne zna se, međutim, još ništa, ali se priča da su možda našli smrt među vagonima prilikom ove nesreće. Od putnika iz brzog voza, koji su zasebnim vozom nastavili put za Mitrovicu, ne zna se još koliko ima njih koji su ranjeni.

PREKID SAOBRAĆAJA I ŠTETA

Zbog sudara redovan saobraćaj bio je prekinut od 2 časa popodne do 2 časa danas posle podne. U Vognju je usled toga vršen pretovar putnika. Brzi voz iz Zagreba, koji je juče izjutra u 8 časova trebao da stigne u Beograd nije došao. Isto tako nije došao ni jučerašnji ekspres i dnevni vozovi. Putnike iz tih vozova dovezao je iz Rume jedan običan voz, koji je odmah posle katastrofe, bio tamo upućen iz Beograda.

Kolika je šteta od sudara, još se ne zna. Međutim tvrdi se da je ona basnoslovna, jer su svi vagoni teretnog voza i obe lokomotive, kao što sam gore napomenuo, potpuno uništeni i onesposobljeni za dalji saobraćaj i upotrebu.

Kompozicija brzog voza, izuzev službenih kola i poštanskog vagona, koji su upropašćeni, morala je biti vraćena u Rumu, gde se još uvek nalazi. Teretni voz i obe lokomotive, međutim ostale su na licu mesta, da bi se istragom i uviđajem utvrdilo do koga je krivica i proceni šteta.

MALO JE TREBALO DA VOZ SRUŠI I STRAŽARU

Sudar vozova bio je na samom, neosvetljenom ulazu u stanicu kod skretnice. Da je bio malo dalje od tog mesta lokomotive bi srušile staničnu stražaru i tada bi cela porodica stražara izginula.

Jutros, rano izjutra, mašinšloseri su došli na lice mesta i radili su celog dana na rasčišćavanju pruge. Ali i pored energičnog rada pruga se do sinoć nije mogla očistiti. Zbog toga je napravljen jedan pomoćni kolosek, te je saobraćaj između Zagreba i Beograda tek oko 14 časa uspostavljen.

GENERALNI DIREKTOR ŽELEZNICA NA LICU MESTA

Direktor Železnica, g. Mika Ilić, otputovao je odmah sa jednom specijalnom komisijom u Voganj da pa licu mesta utvrdi sve pojedinosti o katastrofi i da ustanovi do koga je krivica za ovaj slučaj. Neki tvrde da je sudar nastupio usled toga što je preko pogrešno otvorene skretnice brzi voz pušten na kolosek, na kome je stajao teretni. Zbog malog rastojanja i usled mraka mašinovođi brzog voza bilo je nemoguće da odmah zaustavi voz.

To će se sve utvrditi istragom, koja je odmah povedena na licu mesta.

Vreme, 5. avgust 1926.

Posle katastrofe u Vognju

Dežurni telefonista i saobraćajni činovnik krivi su za sudar vozova

Šteta se ceni na 5 miliona dinara

Ruma, 4. avgusta – Vreme je juče opširno pisalo o onoj železničkoj katastrofi u Vognju, u kojoj su dva čoveka platila životom dok su ostali lakše ili teže povređeni. Sam slučaj hteo je da ne bude više žrtava i ako se sudar dogodio iznenada, kada su svi putnici spavali. Ali i pored toga ima priličan broj ljudi, koji su se od jakog potresa dobro ugruvali ili ogrebali. Ima ih dosta koji su onda pali u nesvest, pa su posle sa teškom mukom povraćeni.

Po tarifnom propisu brzi voz koji polazi u 22 časa iz Beograda, ne staje u Vognju već odmah produžava put za Zagreb. To je zbog toga što je voganjska stanica vrlo mala i ima svega dva koloseka. Kada se one noći dogodio sudar voz je jurio brzinom 30 kilometara na sat i mašinovođa Mijo Takač nije nikako mogao da voz zaustavi u onako malom rastojanju.

Ložač brzog voza, Aksentije Selenić, bio je taj, koji je našao smrt u ruševinama lokomotive, koja je izbačena iz koloseka na 10 metara od mesta gde se sudar dogodio. Njegov leš izvučen je tek docnije sav ispečen i grozno unakažen od vrele vode iz kazana lokomotive. Ime druge žrtve, sprovodnika debelih svinja, nije se još moglo saznati. On je, kad se katastrofa dogodila pao onesvešćen gde je docnije pošto se vagon zapalio od petroleumske lampe, sav izgoreo.

Generalni Direktor Železnica g. Mika Ilić, kao što smo javili, poveo je odmah istragu. Ali tom istragom bilo je teško odrediti ko je krivac. Jasno je bilo samo to da je stanica Voganj vrlo mala i da ni po koju cenu nije smela da dozvoli manevrisanje jednom teretnom vozu, kada je već u to vreme dolazio brzi voz iz Beograda. Što je najinteresantnije sam šef stanice vršio je tada manevru.

Najzad posle dužeg ispitivanja i veštačenja utvrđeno je do koga je krivica za ovaj sudar. Za katastrofu su krivi dežurni telegrafista i dežurni saobraćajni činovnik, koji su znali za prolazak brzog voza, a o tome nisu izvestili osoblje teretnog voza da ne vrši manevru.

Šteta koja je dosad procenjena iznosi preko 5 miliona dinara.

Vreme, 2. septembar 1926.

Radićevci u Rumi prelaze radikalima

Ruma, 1. septembra. – U Rumi je do pre kratkog vremena bila dosta jaka organizacija Radićeve stranke. Ovu su organizaciju u glavnom sačinjavali rumski Nemci.

Predsednik organizacije Radićeve stranke u Rumi i to on sam prešao je g. Nikiću.

Ceo ostali odbor dosadanje Radićeve stranke u Rumi sa svima svojim članovima održao je 29. avgusta skupštinu. Na ovoj je skupštini rešeno, da se rastura dosadanja organizacija Radićeve stranke. Ceo odbor je prišao radikalnoj stranci zajedno sa oko 250 članova. 29. avgusta osnovana je od dosadanih članova Radićeve stranke u Rumi, organizacija nemačke radikalne stranke, koja je odmah kod osnivanja brojala preko 250 članova.

Vreme, 11. septembar 1926.

Trke u Rumi

Ruma, 8. septembra, – Sremsko Oblasno Kolo Jahača Prestolonaslednik Petar u Rumi priređuje na svom trkalištu u Rumi u nedelju 19. septembra ove godine treći trkački sastanak: Nagrada 14.200 dinara.

1. U 14.30 sati trka trogodnih grla oba pola. Dužina staze 1200 metara. Nagrada 2300 dinara (I. 1500, II. 500, III. 800 dinara). Upisnina 50 dinara.

2. U 15 sati opšta ratarska trka od 4 do punih 8 godina. Dužina staze 1500 metara. Nagrada 2400 dinara (I. 1500, II. 600, III. 300 dinara). Upisnina 50 dinara.

3. Trka polukrvnih grla u 15.45 sati. Dužina staze 1600 metara. Nagrada 3300 dinara (I. 2000, II. 1000, III. 300 dinara). Upisnina 60 dinara.

4. U 16.15 sati trka priplodnih grla iz cele Kraljevine. Dužina staze 2400 metara. Nagrada 6500 dinara (I. 5000, II. 1000, III. 500 dinara) Upisnina 80 dinara.

Prijava za upis grla vršiće se svakog dana u kancelariji ove Uprave (Kralja Petra ulica broj 132. Telefon 72 u Rumi), a najdalje do 17. septembra ove godine do mraka.

Pregled grla za trku izvršiće se septembra ove godine u 16 sati.

Vreme, 6. oktobar 1926.

Direktor filijale zagrebačke firme „Dekos” u Rumi uhapšen

Ruma, 5. oktobra – Jučerašnji dan u ovdašnjim trgovačkim krugovima zabeležio je jednu senzaciju. Na osnovu prijave vlasti su uhapsile Pavla Handlera, direktora filijale zagrebačke firme „Dekos”. Koliko se za sada zna, Handler je u ime svoje filijale na raznim mestima podizao veće zajmove, koje je sve upotrebio u svoje lične svrhe. Ovih dana se ušlo u trag ovim njegovim mahinacijama, pa je na osnovu prijave uhapšen. Istraga je počela i ona će po svoj prilici dati dobre rezultate.

Pravda, 7. oktobar 1926.

Kako su otkrivene zloupotrebe direktora filijale „Dekosa” u Rumi

Proneverene sume, tvrdi se, dostižu cifru od 600.000 dinara

Ruma, 6. oktobra. – Hapšenje Pavla Handlera, direktora rumske filijale trgovačkog društva „Dekos”, izazvalo je čitavu senzaciju ne samo u Rumi, nego i u Novom Sadu i okolnim mestima, pošto je Handler imao velike veze sa trgovačkim svetom.

Istragom je utvrđeno da je on proneverio preko 1 milion dinara. Što je najinteresantnije, ni danas se ne zna kako je on taj novac upotrebio. U Rumi još nikako ne mogu da veruju da je on mogao učiniti proneveru, jer je uživao veliko poverenje kod svih građana i trgovaca. Ne jedanput dobijao je znatne sume na zajam bez ikakve priznanice, samo na reč.

Handler je pre nekoliko godina postao direktor rumske filijale „Dekos”, koje ima svoju centralu u Zagrebu, a koje se bavi trgovinom žita i ostalih produkata na veliko. Za kratko vreme on je uspeo da ovu filijalu podigne na veliki nivo, tako da je imao ogroman posao. Promet je išao na milione. On je uživao glas čoveka solidnog i trezvenog. Nedavno se dobro oženio.

Pre neki dan zagrebačka centrala izvestila je Handlera, da će doći jedan činovnik iz Zagreba da pregleda knjige filijale, kako je to običaj kod ovih društava. Od toga momenta, Handler koji je i do sada uzajmljivao manje i veće sume novaca od pojedinih ljudi, na brzu ruku uspeo je da podigne znatne sume novca na ime zajma od pojedinih lica, govoreći da ima da izvrši neke veće isplate, a još nije dobio novac iz Zagreba. Ljudi su mu dali potreban novac, tako da je on za nekoliko dana uspeo da skupi oko 827.000 dinara.

Kad je iz Zagreba došao direktor g. Oskar Vajs, on je odmah pristupio pregledu knjiga i konstatovao da je Handler ne samo uzimao novac od privatnih

lica, nego da je i samu firmu ošteti. G. Vajs nije hteo reći, kolikom je sumom oštećen zavod tvrdeći da to za sada još ne može tačno da se utvrdi. U Rumi se govori, da ta suma iznosi preko 600.000 dinara.

Čim je Handler video da je stvar dobila ozbiljnu formu, on je sam otišao vlastima i prijavio se. G. Dušan Dimitrijević, istražni sudija u Mitrovici odmah je uzeo Handlera na saslušanje. Međutim on je kategorički odbio da ma šta kaže o celoj stvari, izjavljujući da će to sve reći u Mitrovici, misleći valjda na sud. Ne samo istražnom sudiji, nego ni svojim prijateljima ni direktoru g. Vajsu nije hteo da kaže, u šta je taj novac upotrebio. Svi su ga poznavali kao čoveka solidnog koji nije trošio velike pare, nije se kockao, pa zato ova pronevera izgleda tim čudnovatija. Prema jednoj pretpostavci on je na berzanskim spekulacijama izgubio znatne sume, pa da bi to nekako uredio morao je da pribegne ovom načinu. Po drugoj verziji on je taj novac plasirao u neku banku u inostranstvu, pa je nameravao da i sam pobegne. Tvrdi se naime da je kod njega prilikom hapšenja pronađen potpuno uredan pasoš. Do sada se zna da je od znatnijih suma koje je uzajmljivao uzeo od g. Jovana Đuričića gvoždara iz Rume 180.000 dinara, od g. Lendera, trgovca iz Oseka 100.000 dinara, od jednog novosadskog trgovca kome se ime nije moglo saznati 50.000 dinara, a osim toga postoji veliki broj onih, od kojih je pozajmio nekoliko desetina hiljada dinara. Najinteresantnije je, da je dužan svome kočijašu 15 hiljada dinara, a od šofera je unajmio 6000 dinara. Jedan znatan deo poverilaca neće se ni prijaviti za svoje potraživanje iz razloga što je Handler njima plaćao velike kamate, tako da bi u tom slučaju i oni potpali pod zakonsku odgovornost zbog zlenastva.

Uhapšeni Handler je iz dosta ugledne porodice iz Rume. U njegovom ranijem životu ima jedan veoma interesantan momenat t. j. da je on u svojoj 4 godini ubio svoga rođenog oca. Njegov otac bio je potpuno uzet i odlučio je da se ubije. Međutim, pošto to nije mogao sam da učini on je svog četvorogodišnjeg sinčića Pavla dozvao jednom prilikom k sebi i pokazavši mu na revolver rekao mu je da prisloni na njegovo srce i da povuče za oroz. Četvorogodišnji dečak nije znao kakve će biti posledice toga dela, poslušao je svoga oca, prislonio revolversku cev na očeve grudi i povukao za oroz. Otac je ostao na mestu mrtav. Istraga se nastavlja, Handler je sproveden sudu u Sremsku Mitrovicu.

Vreme, 23. oktobar 1926.

Eksplzija jednog vagona u Rumi

Na jednom sporednom koloseku na železničkoj stanici u Rumi eksplodirao preključe jedan putnički vagon.

Taj vagon bio je još pre nekoliko dana izbačen iz jedne kompozicije voza koji saobraća na pruzi Ruma – Vrdnik i postavljen na sporedan kolosek.

Prekjuče iznenadno eksplodirao je vagon. Celu karoseriju uništila je eksplozija i od vagona ostali su samo masivni gvozdeni delovi.

Žrtava srećom nije bilo.

Šef stanice i policija povelili su odmah istragu da utvrde šta je eksplodiralo i raznelo vagon, ali još nisu mogli ništa pozitivno da utvrde.

Po jednoj verziji, koja se još ne smatra kao sasvim pouzdana, izgleda da je u vagonu bio zaboravljen jedan paket sa dinamitom namenjen vrdničkom majdanu i da je dinamit eksplodirao. S druge strane sumnja se da je eksplodirao rezervoar sa gasom.

Vreme, 5. decembar 1926.

Čudovište od magareta

Ruma, novembra. – 15. oktobra t. g. dogodio se jedan redak slučaj u selu Vognju kod Rume. Milan Popović, starac od 78 godina, imao je jedno magare koje mu je iz štale pobeglo na seosku utrinu. Čika Milan, poznavajući svoje magare kao veoma jogunasto, uzme parče hleba i pođe za njim da ga uhvati. Kad je starac došao blizu, pružio mu je hlebac iz ruke pred njušku. Ali mesto da uzme hlebac, magare uhvati starca zubima za ruku, svali na zemlju i strahovito ga počne gaziti i ujedati zubima, tako da mu je naneo smrtonosne rane po rukama, glavi i grudnom košu. Još je nesretniku s jedne strane iščupalo rebra zubima, te je starac istog dana ranama podlegao.

Vreme, 22. decembar 1926.

Kandidacije u srezu rumskom

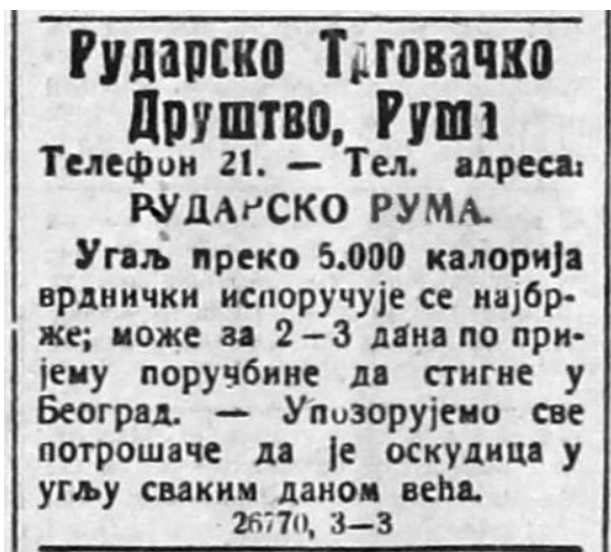
Ruma, 20. decembra. – Na jučerašnjoj sednici sreske organizacije radikalne stranke u Rumi, na kojoj je bilo zastupljeno 18 organizacija, donesen je jednoglasno zaključak, da se izvrši sporazum sklopljen između Radikalne Stranke i stranke Nemaca s tim da se na izbore izađe sa jednom listom.

Izabrani su ovi kandidati: Dušan Ostojić, trgovac iz Rume, Gavra Sremčević, ratar iz Buđanovaca, Ladislav Jančo, kr. javni beležnik iz Rume, Čedomir Surčinski, ratar i trgovac iz Donjih Petrovaca, Rada Ćurčić, ratar iz Subotića.

Zamenici kandidata: Todor Isajlović, cipelar iz Rume, Milan Mihajlović, ratar iz Kraljevaca, Fabijan P. Švarc, ekonom iz Inđije, Živan Marelj, ratar iz Vitojevaca i Emil Harak, strojobravar iz Hrtkovaca.

Sam akt sporazuma izazvao je najlepši utisak i kod radikala i kod Nemaca.

Vreme, 25. decembar 1926.

Vreme, 18. jun 1927.

Kandidat samostalnih demokrata za sremski okrug

Ruma, 17. juna. — Juče je u Rumi održana oblasna konferencija Samostalno-demokratske stranke za sremski izborni okrug, na kojoj su sudelovali predstavnici iz sviju srezova, pa je na istoj aklamacijom izabran za nosioca liste samostalno demokratske stranke u Sremu g. d-r Svetislav Popović, ministar na raspoloženju.

Vreme, 16. avgust 1927.

Zborovi G. B. Maksimovića u Rumi i Irigu

Ruma, 15. avgusta — Za nedelju, 14. o. m., zakazao je g. Boža Maksimović sreski zbor u Rumi i Irigu.

U Rumi je počeo zbor u 10 sati pre podne. Na ovome zboru bilo je prisutno 800–1000 ljudi. Naročito su se na zboru isticali opštinski beležnici i blagajnici. Bilo je i seljaka iz okolnih sela, koji su došli na nekoliko kola. Među tim prisutnim bilo je mnogo pristalica drugih grupa, koji su na zbor došli iz radoznalosti.

Na zboru je prvi dobio reč g. B. Maksimović, koji je govorio o istorijatu radikalne stranke i naročito naglašavao zasluge Nikole Pašića za stvaranje naše države. Posle njega su govorili g. g. Emilijan Grbić, dr. Jevrem Vidić i drugi.

Ovacija nikakvih nije bilo, nego su naprotiv prisutni upadali govornicima i klicali d-ru Janiću i d-ru Aleksi Iviću. Do većih nereda nije došlo zbog toga što je policija svakog onog, koji je upadao, opkoljavala i pretila mu da će ga zatvoriti.

U Irigu je počeo zbor posle tri sata po podne. Zbor je bio dosta dobro posećen, bilo je prisutno preko 1000 ljudi. Međutim od prisutnih je bilo vrlo malo pristalica g. Bože Maksimovića i njegove liste. Prvi je uzeo reč g. Maksimović, koji je i na ovom zboru govorio o istorijatu radikalne stranke. Govor g. Maksimovića bio je u više mahova prekidan žučnim upadicama i burnim usklikima: „Živeo Voja Janić!“, „Živeo Vasa Isajlović!“.

Posle g. Maksimovića pokušali su da govore g. g. E. Grbić, dr. D.. Orešković, dr. J. Stevanović i drugi, ali ni jedan nije uspeo da održi govor, od upadica i svađa. Na zboru je stvorena jedna paklena larma, u kojoj su se čuli jedino usklici: „Živeo Voja Janić!“, „Dole Boža Kundak!“, „Dole ubica Nikole Pašića!“.

Pošto je na taj način onemogućeno održanje zbora g. B. Maksimović se sa svojim prijateljima povukao u jednu kafanu, gde se zadržao od prilike pola časa. Kada je g. B. Maksimović sa svojim prijateljima, vraćajući se na automobilima iz Iriga, prolazio kroz glavnu ulicu skupljene mase naroda klicale su: „Živeo Voja Janić, Vasa Isajlović!“.

U poslednjem autu pratnje g. G. Maksimovića, bila su dva čoveka revolverima naoružani, u četničkom odelu, koji su u pravcu demonstiranja ispalili nekoliko revolverskih metaka. Ova pucnjava izazvala je u prvi mah paniku kod naroda, ali docnije je zbog te pucnjave narod bio strašno ogorčen, tako da je i onaj mali broj pristalica g. B. Maksimovića u Irigu burno protestovao protiv toga.

Vreme, 19. avgust 1927.

Jedan železničar pokušava da izvrši nasilje nad damom koja je pogrešila voz

Vinkovci, 17. avgusta. – Juče je na ovdašnjoj policiji jedna otmena mlada dama izjavila dežurnom činovniku da je jedan železničar na stanici u Rumi pokušao da nad njom izvrši nasilje. Na saslušanju, ona je ovako predstavila događaj:

Pošavši iz Vinkovaca svojoj kući u Dalj, g-đa M. O. pogrešno je sela u beogradski voz, iz koga je izašla tek u Rumi, nameravajući da se vrati u Vinkovce, a odatle ponovo pođe za Dalj. Usled dosade uputi se prugom prema stanici Voganj, ali nije bila ni iz stanice izašla, kad je jedan železničar zaustavio. Pošto je stala, on joj je predložio da sačeka pod obližnjim nasipom teretni voz i da njime produži put za Vinkovce. Ne sluteći ništa rđavo, ona ga je poslušala, ali čim je sišla pod nasip, železničar je zgrabio za ruke i oborio na zemlju. Zapušivši joj jednom rukom usta, napregao je sve sile da je savlada. Međutim i ona se očajno branila. Posle duge očajne borbe, pri kojoj joj je pocepana haljina i donje rublje, ona je uspela da se otme i da pojuri prema stanici, uspevši da još stigne na beogradski voz.

Davši policiji detaljne podatke o spoljašnosti napadača, za koga misli da je skretničar, zatražila je da s njom pođe jedan policijski organ, kako bi napadača mogli uhvatiti. Policija je povelu istragu da pronade napadača.

Vreme, 26. septembar 1927.

Protestni zbor protiv ukidanja viših razreda gimnazije u Rumi

Iz Rume je Uredništvo primilo sledeći telegram:

Ruma, 25. septembra. – Danas je jedan veličanstven zbor građana ovde jednodušno manifestovao za održanje gimnazije, za koju je opština utrošila 5 miliona dinara. Sutra će jedna veća deputacija posetiti Predsednika Ministarskog Saveta i Ministra Prosvete i tražiti da se gimnazija ne svodi na nižu.

Predsednik zbora

dr. Soretić

Pravda, 2. novembar 1927.

Hazena: Šumadija – Sremac 2:1 (2:1)

Ruma, 30. oktobra. – U ovu nedelju gostovala je najbolja hazena provincije S. K. Šumadija iz Kragujevca u Rumi, gde se borila sa izvanredno naprednom hazenom S. K. Sremca. Igra je bila odlična i veoma uzbudljiva. Hazena Šumadije je prilično bolje igrala. U njenome timu nije bilo slabog mesta. Za svo vreme igre bila je nadmoćnija, imajući divne situacije pred protivničkim vratima, koje je uspešno rašavala golman Srema, Lia Tašner, koj je branila sjajno. U timu Šumadije bila je najbolja Vida Simićeva, na halfu, koja je ujedno bila i najbolja na terenu. Može se reći da je sa Hadžićevom najbolji half na teritoriji B. X. P. Pored izvorsne Simićeve istakle su se: Zaga Stojiljković. M. Nikolić i V. Jovanović. Šumadija je kao celina ostavila odličan utisak i dokazala da je najbolja V provinciji. Sremac je igrao vrlo dobro, ali nekorisno. U timu su bile najbolje: Lia Tašner, Vesl i Uskić. Šumadija je s minimalnim rezultatom pobedila.

Sudio je g. Milan Nikolić, iz Beograda, odlično.

Srbija (Beograd) – Sparta 5:3 (4:0)

Srbija je počela odlično, te a prvih 15 min. postigla četiri gola. Pružila je igru, kakvu Ruma do sada nije videla. U timu nema slaboga mesta. Bila je gospodar igre. Sparta, koja je jedan od najboljih klubova provincije, igrala je dobro i požrtvovano. Izgubila je opravdano i to sa minimalnim rezultatom. Srbija je danas jedan najboljih klubova drugog razreda.

Sudija g. Žigić, odličan.

N.

Vreme, 4. novembar 1927.

Kraljev odlazak na Belje

Juče u 8 časova pre podne Kralj je otputovao automobilom za Rumu. U Kraljevoj sviti bili su Maršal Dvora general g. A. Dimitrijević, Upravnik Dvora pukovnik g. V. Dimitrijević i ađutant pukovnik g. Ljubičić.

Predsednik Vlade pratio je Kralja na ovome putu do Rume i po podne vratio se automobilom u Beograd.

Oko 3 časa po podne Kralj je dvorskim vozom pošao iz Rume za Belje gde će ostati dva dana u lovu.

Vreme, 28. februar 1928.

Pokraden general Pavličenko

Ruma, 27. februara

- U vozu između Sremske Mitrovice i Rume ukraden je putnički kofer sa stvarima ruskom kozačkom generalu g. Ivanu Pavličenu, vođi poznate džigitovke. U koferu se nalazilo njegova nova svečana generalska uniforma, srebrom ukrašeni nož „kindžal” i revolver tipa Nagan, sve u vrednosgi 5.000 dinara.

Bilijarski turnir u Rumi

Ruma, 27. februara.

- Juče je završen bilijarski turnir koji je trajao skoro 2 meseca usled velikog broja učesnika. Za pobjednika je proglašen g. Vasa Šatrić, koji je dobio na poklon jednu veoma lepu srebrnu kutiju za cigarete.

Vreme, 3. mart 1928.

Gradnja moderne klanice

- Ruma, 2. marta: Uskoro će se u Rumi početi graditi jedna sasvim nova i potpuno moderno uređena klanica. Potreba jedne moderno uređene klanice se ovde već odavno vrlo jako oseća, a naročito se trgovina i izvoz goveda u većem obimu neda bez nje ni zamisliti. Preduslova za življu trgovinu govedima ima vrlo dobrih, pošto Srem obiluje dobrom hranom i pašnjacima. Do sada su se goveda izvozila živa. Dok će gradnjom ovako moderne klanice biti omogućen izvoz zaklane marve, konzervirane u ledu.

22. septembra prošle godine Opština je raspisala tri nagrade u visini od 10.000, 7.000 i 5.000 dinara za najbolje projekte velike klanice, koja bi se imala ovde sagraditi. Na stečaj se javilo sedam raznih projekata.

Po planu, koji je dobio prvu nagradu klanica bi se sastojala u glavnom od dve velike zgrade – od kojih bi prva koštala oko 750.000 dinara, a druga oko 900.000 dinara.

Klanica će se podići blizu železničke stanice, da bude transport mesa mnogo više olakšan, a da bi se troškovi oko kanalizacije sveli na minimum,

nastojće se, da se što racionalnije iskoristi potok Veliki Gat, koji pored stanice protiče. I tako će Ruma dobiti u najskorije vreme toliko mnogo potrebnu klanicu.

Vreme, 4. mart 1928.

Ruma, Zabava Srpske Ženske Dobrotvorne Zadruga.

Ruma. 6. marta: U subotu aprila, 3. o. m. priredila je Srpska Ženska Dobrotvorna Zadruga jednu vrlo otmenu i uspelu zabavu uz prijateljsko sudelovanje g-de Žanke Stokić i g. g. Ginića i Gošića, članova Narodnog Pozorišta u Beogradu. Program koji su gosti izvađali, učinili su na rumsku publiku vrlo prijatan utisak. Gosti su bili lepo primljeni, a naročito je publika oduševljena pozdravljala veselu i punu humora g-đu Žanku Stokić.

Vreme, 14. mart 1928.

Nepoznati lopovi pokrali su obe pravoslavne crkve u Rumi

Ruma, 13. marta. – U noći između 10. i 11. marta pokradene su u Rumi obe pravoslavne crkve. U nedelju ujutru zatečena su, i na jednoj i na drugoj crkvi, vrata potpuno otvorena, ali neoštećena. Interesantno da su lopovi odneli samo novac, koji se zatekao u tutorskom stolu, a da ostale predmete od vrednosti, kojih je u crkvi bilo mnogo, nisu ni dirnuli.

Zaključuje se po svim znacima, da su ista lica pokrala obe crkve. Istraga je jako otežana time, što su posle krađe održavane službe u obe crkve.

U vezi sa ovim krađama neka su lica osumnjičena, ali istražne vlasti drže njihova imena u tajnosti, dok se istraga ne privede potpuno kraju.

Vreme, 23. mart 1928.

Ruma

Policijski pas, šunke, slanine i cigani

Ruma, 22. marta: U ponedeljak 19 O. m. ujutru primetio je g. Pavle Dorn, da su vrata od ostave širom otvorena, premda ih je prošle večeri zaključao. Kada je prišao bliže, opazio je, na svoje najveće zaprepašćenje, da je odnesen jedan veliki broj šunki i slanina u vrednosti od nekoliko hiljada dinara.

G. Dorn je krađu odmah prijavio žandarmeriji i žandarmerijski narednik g. Milan Lončarević poveo je odmah energičnu istragu.

Kako su lopovi krađu vrlo vešto izveli žandarmeriji je bilo vrlo teško da im uđu u trag. U ponedjeljak popodne doneo je g. Lončarević iz Futoga policijskog psa koji je u Rumi već više puta uspešno tragao za lopovima. Pas je posle kraćeg traganja odveo žandarme u jednu cigansku kuću i tamo skočio na prsa Jovi Jovanoviću, koji se baš u to vreme nalazio u kući.

Žandarmi su odmah uhapsili Jovanovića, njegovog sina Mladena i ženu Sultanu. Oni ništa ne priznaju i pružaju alibi, da su te noći bili u Kamenici. Međutim svedocima je dokazano, da su oni u subotu uveče doputovali brzim vozom u Rumu i da je prema tome njihov iskaz neistinit. Žandarmerija sada insistira na tome, da pronađe ukradene stvari, jer ih pri pretresu nije mogla da pronađe u Jovanovićevoj kući.

Iste noći kada je pokraden g. Dorn, nestao je u njegovom najbližem susedstvu jedan ogrtač i neki drugi predmeti. Odmah se posumnjalo da su obe krađe izvršili isti lopovi.

Vreme, 29. avgust 1928.

Uspeh B. K. „Beograd” na sportskom mitingu u Rumi

Rumska „Sparta” priredila je u nedelju 26. o. m. jedan miting sa učešćem lakoatletičara i beogradskih boksera. „Sparta” je otvorila ovaj miting utakmicom sa reprezentacijom seoskih fudbalera iz okoline. Igra je završena pobedom nadmoćne Sparte sa 7:0. U lakoj atletici na stazi od 1500 metara, stigao je prvi Pospišil za 4,23 minuta.

Sparta je angažovala boksera B. K. „Beograda” u cilju propagande boksa u Rumi. Trener g. Stanisavljević je pre početka boksovanja tumačio pravila, dozvoljene i nedozvoljene udarce, kao i dobre strane ovog kod nas novog sporta. Prvi su nastupili u ring (koji su bokseri sa sobom poneli) Vrbaškić i Rajter u meču bez odluke. Borili su se četiri runde po dva minuta. Publika je bila neobično zadovoljna; naročito je lakši Vrbaškić, svojom borbenošću učinio dobar utisak. Prvak države g. Petrović istupio je protiv snažnog Grozdanića. Petrović je dokazao da je zaista dostojan titule prvaka države. Svojom brzinom uspevao je izbeći najopa-snije udarce težeg protivnika, a sam je pokazao da je u stanju da bude opasan i za snažnijeg od sebe. Publika, koje je bilo oko 600, burno je pozdravila prvaka države a isto tako i njegovog borbenog protivnika.

Osim njih nastupila su i dvojica boksera iz Rume. Oni su svojom veštinom učinili da su se Rumljani srdačno smejali. Sudija g. Stanisavljević znajući da bi se pobeđeni morao seliti iz Rume, proglasio je meč nerešenim. Publika je bila neobično iznenađena veštinom Beograđana. Boks će u Rumi

bolje uspeti nego u mnogim većim varošima. Svi su izgledi, da će agilna uprava „Sparte” uskoro osnovati bokstersku sekciju.

Vreme, 8. septembar 1928.

Strahovita porodična tragedija u Rumi

Jedna mati, žena vrlo uglednog i bogatog građanina, truje iz ljubomore sebe i dvoje dece

Ruma, 7. septembra. – Prekjuče u podne odigrala se u Rumi jedna strahovita porodična tragedija. Žena poznatog milionara g. Jovana Đurišića iz Rume otrovala je svoja dva sina i po tom je izvršila samoubistvo. Ovaj grozni zločin izazvao je kako u Rumi tako i u celoj okolini duboko uzbuđenje.

Po pričanju komšija, koji su upućeni u nekoliko u samu stvar, događaj je tekao ovako:

Još u utorak po podne g. Jovan Đurišić, poznati milioner iz Rume, otputovao je nekim svojim poslom za Beograd. U Rumi je ostala njegova žena sa svoja dva sina, starijim, učenikom sedmog razreda gimnazije i mlađim, đakom 4. razreda gimnazije. Nesrećni otac pri polasku nije ni slutio kakva će tragedija zadesiti njegovu kuću.

Toga dana, kada je otputovao za Beograd, pozdravio se kao obično sa svojom porodicom. U Beogradu je ostao dva dana. Kada je došao u sredu uveče oko 9 sati svojoj kući, zatekao je strašan prizor. Jedan njegov sin bio je već hladan, dok je drugi pokazivao još izvesne znake života. U njegovoj spavaćoj sobi ležala je supruga, skoro polumrtva, u poslednjim trzajima života. Iznenaden ovim strašnim prizorom, on je odmah odjurio do prvog lekara i obavestio komesara policije u Rumi. Malo kasnije skupio se poveći broj građana koji su već slutili strašnu tragediju, jer toga dana nisu videli nikoga od porodice Đurišić.

JEDAN NESNOŠLJIV ŽIVOT

Kako se priča po Rumi, g. Đurišić sa svojom suprugom Darom nije živeo, već duže vremena u slozi i ljubavi. G. Đurišić bio je veoma bogat čovek, upravo najbogatiji čovek u Rumi, ako ne i jedan od prvih bogataša u zemlji. Njegovo se bogatstvo ceni na preko 60 miliona dinara.

Njegova žena bila je jedna od najlepših žena u Rumi i jedna od retko cenjenih dama. Pa ipak, nesrećna žena se žalila na život sa svojim suprugom. Govorila je svojim drugaricama da ne može ovakav život da podnese. Zašto i zbog čega, to nije poznato. Tvrdi se da je bila po sredi ljubomora, ali i to nije sigurno, jer je g. Đurišić stariji i vrlo ozbiljan čovek od svojih 40 godina.

Međutim, veći deo građana tvrdi, da je g. Đurišić faktično svojim vladanjem prema ženi izazvao kod nje ljubomoru, koja je bila upravo povod ovoj strašnoj tragediji.

Kako sam juče mogao saznati, pok. Dara još pre izvesnog vremena upozoravala je svoga brata u Daruvaru da joj je život sa mužem postao nesnošljiv. Brat joj je odgovarao da se smiri i objašnjavao joj da treba imati strpljenja. Ona je te savete slušala sve do pre nekoliko dana kada je svome bratu uputila ponovo jedno pismo u kome je rekla da je strpljenje već prevršilo svaku meru. U pismu je, između ostalog, pisala:

„10 godina bračnog života je prošlo i opet se jedno te isto ponavlja od strane moga muža. Ja ne mogu više s njim da živim; moraću učiniti sebi kraja”...

JEDNA OPAKA MISAO...

I zaista. Ostala je dosledna svojoj odluci. Onoga dana, kada je njen muž g. Đurišić otišao za Beograd, ona je već bila rešena da svoju odluku, koju je već ranije stvorila, privede u delo. Zato je sutradan, da bi zavarala trag, rekla služavci da će i ona otputovati u Beograd jer ju je pozvao muž. Spremila je dva kufera puna robe i uputila ih na železničku stanicu. U isto vreme dala je svojoj služavci ključ, rekavši joj da kupi nekoliko lubenica i da ih odnese u podrum da bi se rashladile dok se njen muž vrati. Međutim, u mesto da ode na stanicu, ona se sa svoja dva sina zatvorila u sobu. I mesto da im spremi ručak, ona im je u dve vodene čaše pripremila limunadu u koju je bila usula izvesnu količinu morfijuma. Takav isti napitak pripremila je bila i sebi i odmah ga ispila. U međuvremenu kako se docnije utvrdilo, ona je napisala tri pisma. Jedno pismo je adresovano bilo njenome mužu, drugo islednom sudiji a treće bratu u Daruvar. U pismu, adresovanom na brata, nesrećna žena je pisala:

„Kada ti ovo pismo pišem, moj sin Nikica je mrtav, dok se Đorđe još bori sa životom. Ja ću ići njihovim stopama. Ti znaš zbog čega.”

Sadržina pisama, koja su adresovana na islednog sudiju i njenog muža, nije poznata, ali je verovatio da opisuje svoju strašnu sudbinu i život koji je provela u zajednici sa svojim mužem. Pošto je sredila ta pisma, ona je po svoj prilici otšila u svoju sobu gde je ispila spremljen otrov. Njen muž ju je zatekao još u životu. Bila je živa sve do sinoć, kada je izdahnula.

SAHRANA

U prisustvu ogromne mase sveta, koju Ruma ne pamti do sada, sahranjene su juče nevine žrtve ove strašne porodične tragedije. Iz suviše velikog poštovanja, koje je nesrećna žena uživala kod ovdašnjeg građanstva, zajedno sa sinovima Nikolom i Đorđem, sanduci u kojima su ležala njihova mrtva tela nosili su građani na rukama od crkve do groblja, kroz celu varoš. Na pogrebu je

primećen i veliki broj Beograđana, poštovalaca i prijatelja g. Jovana Đurišića. Oni su došli da mu u ovome teškom času olakšaju tugu za nestalom porodicom.

Lazar Delja

Vreme, 18. septembar 1928.

„Strahovita porodična tragedija u Rumi”

Poštovani gospodine direktore!

Molim Vas učtivo, da istini za volju izvolite odštampati u narednom broju Vašeg cenjenog lista, pod istim naslovom, ovu ispravku Vašeg izveštaja od 8. septembra o. g. „Strahovita porodična tragedija u Rumi”, i time ispravite grešku, koja je neistinitim prikazivanjem pravog stanja stvari počinjena i koja se, možda nehotice potkrala.

Posle teškog udarca sudbine, koji me je zadesio tragičnom smrću moje jedine i nezaboravljene sestre i njene dobre dece, pročitao sam izveštaj o tom tužnom i nesretnom događaju u Vašem listu od 8. septembra o. g. Sadržaj tog izveštaja netačan je, a mnoge stvari neistinite. Izgleda da je izveštaj inspirisao neko kome je stalo do toga, da se krivica zbaci sa onoga, koji je neposredan povod tom tragičnom događaju bio, i pripiše onome, koji više ne može da govori. Čudnovata je logika tog izveštaja, u kome pravi uzroci te tragedije tobože nisu poznati, dok se detaljno opisuje sve ono, što se između četiri zida događalo s pokojnicima, koji nikome ništa ne progovaraše. Da je pisac tog izveštaja malo razmislio, i da nije trebalo tendencionalno izveštavati, ne bi mu se mogle nelogične činjenice potkrasti, što se uistinu dogodilo. A da je imao iole pojma o tome, šta je morfijum, i kakvoga je gorkog ukusa, te kolika je množina za letalnu dozu potrebna, ne bi mogao nikada napisati – sve da je i trebalo – da je bilo moguće nekoga odrasloga tajno i varkom trovati s praškom morfija i čašom vode. Napisano je to tako da bi se time pripisao zločin nekome ko ga uistinu nije počinio, a metnula na obraz maska nevinosti onome ko ju je najmanje zaslužio. Pisac izveštaja citira čak i pasuse iz pisma, koje je meni bilo upravljeno, a ti citati potpuno su izmišljeni i fantastično iskonstruisani. Prikazujući Vam istinskim razloge ove tragedije, dajem Vam ovim jedan pasus toga pisma, koji mnogo kaže, i koga doslovce prepisujem: „Deca me mole i preklinju, da zajedno umremo. Da li ću imati toliko snage, da im to dozvolim – ne znam još!” Tome pasusu prethodi drugi sa krupnim familijarnim razlozima, koje neću da navodim, jer žigošu nekoga koji je ostao u životu, a koji su pokojnicu i decu doveli u tešku duševnu borbu i očajanje, jer su i deca bila odrasla i razumna. Posle već svršene tragedije saznao sam još detaljnije povode od nekih ozbiljnih i verodostojnih građana rumskih, koji s punim pravom pripisaše ovaj „grozni zločin” – kako pisac reče – nekom drugom.

Razvratan život i nemoralne afere njenog supruga – koje pisac tendenciozno pravda, govoreći da je „on stariji i ozbiljan čovek od 40 godina” – sa osobama čija su mi imena sada tek poznata i saopštena u Rumi, trovale su već odavna taj bračni život, koji je poznatom tragedijom pre neki dan završen.

Lični ponos moje jedine sestre i neprežaljene pokojnice, njeno vaspitanje i karakter predratnog morala, koga su i pokojna deca nasledila, nije joj nažalost dao mogućnost drugog puta i rešenja u njenoj psihičkoj borbi i patnji. A odrasloj deci bile su te stvari poznate, i ta dobra deca energijom svoje ljubavi prema majci, koja je trpela, poslala su, moleći, i svojom voljom ovim putem, koga je njihova mama odabrala.

To su u glavnim crtama uzroci i povodi i istinito stanje stvari ovog retko tragičnog događaja, koji mora ostaviti trajnu i prljavu ljagu na obrazu onih, koji su tu tragediju prouzrokovali i izazvali.

Zahvaljujući Vam, gospodine direktore, za uvršenje ovih nekoliko redaka molim Vas da izvolite primiti izraz mog dubokog poštovanja.

D-r Pera Đ. Stefanović

upravni banjski lekar u Daruvaru.

Vreme, 7. oktobar 1928.

Krvavo razbojništvo u Buđanovcima, u Sremu, u kome je platio glavom jedan ugledan domaćin, njegova žena i sin

Ruma, 6. oktobra. – Sinoć je u selu Buđanovcima došlo do jednog drskog i krvavog razbojništva u kome su platili glavom otac, sin i majka.

Đoka Božić ugledni i bogati seljak iz Buđanovaca imao je kćer Jelenu koja je bila za udaju. Kako je to običaj, otac je kupio svojoj ćerci 50 seferina. Kupujući seferine Đoka nije ni slutio da će oni izazvati krvavo razbojništvo u kome će gotovo cela porodica platiti glavom.

U doba vršidbe, kako je Đoka imao ogromno imanje, nije mu bilo moguće da sam obavlja posao, nego je ove jeseni najmio za posao jednog seljaka iz okoline sela Jaska. Taj seljak je ranije radio u Srbiji i otuda je doveo sa sobom dvojicu Srbijanaca sa kojima je zajedno radio, vršeći ljudima žito. Radeći kod Đoke imao je prilike da se uveri o bogatstvu gazdine kuće. Ali su mu najviše zapali za oči seferini gazdine ćerke. Žetva je već bila prestala, ali on nije prestao da misli o tome kako da se jednog dana domogne gazdinih seferina.

Pre nekoliko dana on je poverio ovu svoju nameru u prvom redu onoj dvojici Srbijanaca, a po tome su našli još jednog seljaka u Buđanovcima. Dogovorili su se da juče u noći izvrše napad. Izabrali su kao najzgodniji

momenat vreme kada su ukućani bili za večerom, jer su se tada ostali seljaci razišli kućama te ih nisu mogli omesti u izvršenju plana.

Pošto su ukućani završili rad u polju, sakupili su se oko 7 časova u kući. Za vreme večere u kuću je upao jedan maskirani razbojnik sa jednim nožem u jednoj, a revolverom u drugoj ruci. Pojava razbojnika na vratima izazvala je zabunu kod sviju ukućana. Jedino sin domaćinov Đorđe nije se zbunio.

- Pst – rekao je razbojnik tihim glasom.

- Ama, znam ja ko si ti, rekao mu je domaćinov sin, jer je u njemu poznao radnika koji je kod njih bio na poslu za vreme vršidbe, iako je razbojnik imao masku od crnog platna i velike crne brkove. Razbojnik je na to uzviknuo:

- Niko da se nije maknuo s mesta. Pare, ili život! Na to mu je prišao domaćinov sin ali je razbojnik uperio na njega revolver i opalio jedan metak. Smrtno ranjen Đorđe se srušio na zemlju. Tada je skočio otac, ali je razbojnik i s njim svršio kao i sa sinom. Kada se najzad podigla i stara domaćica i potrčala prema vratima da zove u pomoć, razbojnik joj je ispalio jedan metak u trbuh i ona je pala teško ranjena. Sve se ovo odigralo za nekoliko trenutaka tako, da se ostali ukućani nisu mogli snaći.

- U kući su se nalazile još i domaćinova snaha Marija i njegova kći Jelena. One su bile toliko uplašene da nisu mogle progovoriti ni jednu reč.

Kada su susedi čuli pucnjavu, nekoliko odvažnijih ljudi pošlo je prema kući da vide šta se događa. Međutim, ostali razbojnici koji su se nalazili napolju i čuvali stražu, primetili su dolazak suseda i pobjegli su, ne obavestivši razbojnika u kući da mu pretila opasnost. Između suseda izdvojio se sinovac domaćinov i ušao sam u kuću, u kojoj je tada već tama prikrivala žrtve. Razbojnik koji je smerao da se u tome momentu da na posao, pomislio je da je ušao jedan od njegovih saučesnika i povikao mu: Pst! Međutim, snažni mladić skočio je na razbojnika i tada je između njih nastalo očajno gušanje. Mladić se borio da otme razbojniku nož i da mu sam presudi na licu mesta. Ta borba trajala je sve dok nisu pristigli i ostali susedi koji su bili naoružani. Njima je tada uspelo da razbojnika uhvate.

Susedi su stigli u kuću upravo u momentu, kada je mladić uspeo da se domogne noža da njime zakolje razbojnika. Međutim našlo se prisebnih ljudi koji su ga u tome sprečili, tako da je on mogao razbojnika samo da okrzne nožem po vratu. Jedan deo prisutnih hteo je da linčuje razbojnika. Sreskom beležniku uspelo je jedva da mu spase život.

O događaju je izveštena susedna žandarmerijska stanica u Hrtkovcima, koja je odmah preduzela traganje za odbeglim razbojnicima. Izdate su poternice i izveštene su sve susedne žandarmerijske stanice. Iz Rume je pozvat lekar g. dr. Sajdl da pruži pomoć ranjenoj domaćici koja je još bila u životu. Lekar je došao ukazao joj pomoć, ali je i ona jutros, kao treća žrtva ovoga razbojništva, umrla.

Uhvaćeni razbojnik stavljen je u jedna kola i dovezen u Rumu gde je predat kotarskom poglavarstvu. Usled zadobijenih ozleda, on se nalazi u agoniji; nije ga bilo moguće saslušati. Dok je bio pri svesti, na samom mestu događaja, on nije hteo da kaže svoje pravo ime, ali je tvrdio da je on izvršio krađu novca u Jasku, zbog koje se već dve godine vodi istraga nad tamošnjim blagajnikom.

Ruma. 6. oktobra – Prema podacima, koje sam večeras dobio od žandarmerije u Hrtkovcima, koja je organizovala poturu za odbeglim razbojnicima, razbojništvo su izvršili Ivan Obadašić iz Žarkova, Miloš Mitrović, takođe iz Žarkova i Pajo i Milan Tatalović. Narednik žandarmerijske stanice u Hrtkovcima, Đuro Posavac i narednik Ivan Vidoš, iz Vrdnika, uspeali su da danas po podne uhvate Milana Tatalovića. On je večeras sproveden kotarskom poglavarstvu u Rumi.

B. Budimir

Vreme, 5. novembar 1928.

ПРЕ ДЕСЕТ ГОДИНА

Улазак првих српских војника у Руму

Грађанска патрола у Шапцу у тренутку уласка српске војске 1918 г.

Месец и по дана ишли смо увек напред. Комад по комад наше земље остајао је за нама и што смо ишли више на север наш је марш био све бржи. Последње истрањеле видели смо пред Крагујевцем. За мене се ту цео један животни круг завршио. Врелих јулских дана 1914 вагони тако пуни да смо у њих кроз проворе улазили, седали по поду и у мрежама за пртљаг, пуни песме, смеха, брзих опроштаја, разнели су нас, питомце последње 46. класе Војне Академије, у пукове дуж граничних река, да се половина од нас више никада не састане. Под кишним облачним небом, преко раскалањених нива и брегова спуштао сам се четири године, касније опет ка Крагујевцу, пред којим смо последњу борбу у светскоме рату издржали.

Али и ато су борбе престале, било је још увек непријатеља, још увек се морало ићи напред, и сутра дан по уласку у варош у селу Кутлову на путу између Крагујевца и Горњег Милановца наш батаљон са 4. коњичким пуком и једном пољском батеријом ушао је у Колубарски Одред, коме је дат правац једном једином речју: Шабац.

Марш је отпочео по киши. Непрекидно су људи по блату корачали. Тај ход без одмора постао је за нас као опесенија. Требало је ићи што брже напред. Полазили смо у зору по мраку и ишли. Корачали смо читав дан, седали на каљаву земљу да отворимо конзерве, и ломимо некимит и онда опет маршовали. Падала је киша, путеви се претворили у логве воде и блато, а ми смо ишли. Додасица је ноћ, настављати смо по мраку и касно су нам светлости сеоских кућа казивале да ћемо у неком воћњаку у сред бара и хладноће

наћи преноћиште. У сну се мокро одело лепило за тело, људи су дрхтали у грозници, али је и тај сан био кратак, јер је брзо долазила зора, када се опет кретало напред. Обућа се на ногама распадала. Отпочињао је и опет да веје са кишом. Најмањи дневни марш био је 40 километара. Аустријанце нисмо нигде стигли, али су нам опљачкане куће, лешеве побијених сељака крај пута, заглављене заре и пољске кујне, бележиле њихов последњи траг кроз нашу земљу. Прешли смо и Колубару и 1. новембра у вече ушле су наше патроле у Шабац.

Сутра дан неколико сељака из Орема прешло је на чамцу преко Саве. Допили су да нам јаве да се аустријске трупе повлаче од обале.

У јутро 3. новембра прешла је једна наша патрола на рибарском чамцу на другу обалу и није наишла нигде на аустроугарске војнике. Из Руме је стигао у Кленак др Жарко Милединовић и на аустријској обали састао се са командантом батаљона потпуковником г. Максимовићем. Прешли су заједно у Шабац и у кући апотекара г. Гашића споразумело се о преласку у Срем. Наше чете требале су да се превезу код Јарка и Митровице. Чамца није било. Читав дан скупљане су старе рибарске барке, криљене кучином и катраном и прибиране на месту где је прелаз требало вршити.

5. новембра у зору пошла је 3. чета капетана Тепавчића да изврши прелаз код Јарка. То јутро наређено ми је од команданта батаљона да одем у 3. чету и да привремено, само за дан два, примим један вод са којим ћу први имати да пређем Саву. Тек сам се растављао сада од својих добровољаца. Два моја

Жонанса молила су да поћу са мном. Дозволили су ми да поведем ове своје војнике?

Једна мала рибарска барка за три човека, и други већи чамац за десетак људи били су сва превозна средства за прелазак преко Саве. Рибари у кошуљама и гаћама скидали су своје шубаре када смо на обалу сишли.

Са друге стране на самој реци код села видела се велика маса света.

Носећи две машинске пушке са собом са десетак војника, сео сам у први чамац. Махали су нам са обале. Почињао је сунчани дан. Рибари су журно веслали, и нестрпљиво смо гледали како лагано расте у нашим очима друга обала. Чамац је ударио о црвену оброњену земљу и један за другим искакали смо. Одједном били смо опкољени светом. Жене су доносиле жуто цвеће и јабуке, девојке су китиле војнике пешкирима, људи су се љубили, али су сви били узнемирани. Страшно искуство од пре четири године није се заборавило. Старији људи су нам прилазили и питали:

— Зашто вас је тако мало? Да ли ће вас још доћи?

Два чамца већ су се била вратила по друге војнике мога новог вода.

Одједном друмом се указао облак прашине.

Узнемиреност се појачала код сељака.

— Да није то коњица? питали су се и њихови су погледи били преплашени.

Није била коњица, већ кола у којима су седела два сељака. Коњи су били бели од пене. Јурили

су право ка обали. Док је један држао дизгине други се издигао и машући рукама викао је нешто сељацима дуж шора којим су пролазили. Жене су излетале из кућа. Долазили су све ближе и сада се јасно чуо глас из кола:

— Бежите, људи, спасавајте се. Иде 8000 Немаца од Голубинаца и све коље.

Настала је кукњава и врисак. На обали је неколико сељака закивало лице и греде правећи сплав за превозење коморе, али који још није био готов. Ни једног чамца није било на овој обали. Жене су вукле децу, и носећи јастуке у рукама, или какву непотребну ствар трчале ка обали.

Покушао сам да умирим сељаке, али су они преплашено говорили:

— Та не знате ви, господине, шта смо ми препатили после Чевртије. Па зар опет сада?

Други су гурнули онај недовршени сплав у воду и цео тај свет са обале појурио је на њега. Не чекајући ни за тренутак остале одгурнули су сплав од обале. Одједном на сред воде још неуковане греде отпочеле су да се размичу и људи да падају у воду. Пиштање и запомагање оних који су се давили долазило је и до нас.

Нисам могао веровати у 8000 Немаца, али сам ипак како је стигао и други чамац са остатком вода повео своје војнике напред и посео ивицу села за одбрану.

Два сељака са једним мојим подофициром одјурили су на голим коњима, ухваћеним у ливади напред да виде да ли има некога пред нама.

Лагано су се пребацивали остали војници преко Саве.

У село је дојурио један камион из Сремске Митровице пун комита, које су тамо прешле. И њих су обавестили о Немцима па су пошли у сусрет. Што је време више пролазило у толико се и паника код сељака стишавала. Најзад се вратила патрола на коњима и јавила да нигде нема ни аустријских ни немачких трупа.

Како сам имао наређење да се врећем за Руму покупио сам неколико сеоских кола и на њима пошао на вароши, у којој би без ова непотребне узбуње, већ били пре подне.

После два сата трескања у сремачким котима, угледали смо звоник Руме. Испред железничке станице сипали смо са кола и уређени у колону пошли напред.

Већ на првом уласку у варош дочекала нас је маса света. Једна девојка притрчала ми је и везала преко груди широку свилену тробојну траку као ленту. Друга ми је дала огроман букет ружа. Све су војничке пушке биле закићене, сви људи у цвећу, пешкирима, српским тробојницама. Цвеће је са свих страна падало. Додавао сам венце двојници својих ордонакса, који су их стављали себи око врата, и ипак сам обема рукама држао пред собом читаво наручје букета.

Нисам ни могао више да се јављам, да отпоздрављам, да машем руком већ сам само климао главом. Гледао сам где људи плачу од одушевљења. Довојке су прилазиле и љубиле војнике.

Изненада у сред узвика, клицања целог града који је изишао на улицу да поздраве прве српске војнике, које су у опште на своме земљишту видели, разлегли су се звуци музике:

— Хеј, Словени.

Пред собом угледао сам читав пешакир од аустро-угарских униформи. Када смо дошли ближе испред тих војника изашао је један аустро-угарски потпуковник и пошао ми у сусрет. На грудима је имао српску и чешку траку, а на калги кокарду са чешким бојама. Представио ми се и известио ме је да су Чеси образовали ту своју револуционарни пук, који је изашао да поздравља српске војнике.

Са свих страна мога вода окупили су се стотине и хиљаде људи, у сред којих су се моји војници изгубили. Два члана Народног Већа који су корачали лево и десно од мене и неколико коњаника и велосипедиста са заставима, тешко су крчили пут.

Пок. Жарко Миладиновић бив. министар и председник Народног Већа у Руми

Најзад смо стигли пред кућу др. Жарка Миладиновића. Са прозора поздравио нас је. На поздрав одговорио сам. Али шта је он говорио и шта сам ја одговарао, то сигурно да ни онда нисам знао. Једино знам да смо сви имали сузе у очима.

Неколико десетина девојака дигло ме је одједном у вис и на рукама понело у кућу др. Миладиновића. На вратима његовог стана смо се пољубили. Потом је настављен триумфални поход тридесет мојих војника кроз Руму и лудо одушевљење носило нас је кроз улице. Војници су најзад одведени у општину и у свечаној сали општинској у сред стотина Румљана донета је војницима вечера, и отпочело весеље. У стану г-ђе Богдановић био је банкет на коме сам ја једини представљао српску војску.	Морао сам и по ноћи да излазим на улицу где се клицања нису стишавала. Били смо ушли сви под шлемовима, али су Срби из Руме захтевали да виде шајкачу. Она је за њих била највише знамење. Најзад сам код једног свога војника пронашао стару, масну шајкачу, и са њом сам се читаво вече, у сред запаљених факљи и клицања шетао кроз Руму. Верујем да је то био најрадоснији дан Руме, али је био и најрадоснији дан у моме животу. СТАНИСЛАВ КРАКОВ
--	---

Pravda, 19. novembar 1928.

Autobus naleteo na luksuzni auto

Juče je veliki autobus, koji saobraća na pruzi Srem. Mitrovica – Ruma – Novi Sad, kod sela Vognja naleteo na luksuzni automobil, ranivši tom prilikom direktora Nemačke Banke g. Helermana teže i jedno lice lakše. Tvrdi se da je krivica do šofera autobusa, koji je kod zaobilaženja izgubio prisebnost te naleteo na auto. Autobus je vlasništvo preduzeća „Fruška Gora” u Rumi.

Vreme, 2. decembar 1928.

Haпшење једног препредепог джепароша u Rumi

Ruma, 30. novembra. – Šefu rumske policije pošlo je za rukom da uhvati једног малог али врло препредепог джепароша, старог свега 13 година, који је извршио око 20 крада. Vредност украдених ствари цени се на 10.000 dinara.

Uhvaćeni джепарош зове се Rudolf Gintner, родом је из Rume шегрт код овдашњег tapacirera Ferdinanda Riga. Dečko је признао да је најпре svome gazdi ukrao један джепни sat i једну „akten tašnu” sve u вредности 1000 dinara. Sat је продао једном radniku за 60 dinara. Једном seljaku извукao је из джепа novčanik u коме је било 1500 dinara.

Dalje je priznao da je za vreme pijačnih dana vadio seljacima i seljankama novac iz džepova. Madi lopov tvrdi da je sav novac predavao majci na čuvanje.

Vreme, 12. decembar 1928.

Zbor Ženske Stranke u Rumi

Ruma, 11. decembra. – U nedelju je ovde Ženska Stranka održala svoj prvi zbor. Zboru su prisustvovala izaslanice Glavnog Izvršnog Odbora Ženske Stranke g-đe: O. Kapetanović, Vasić, Radojević, dr. J. Nešković-Vučetić i g-ce Jovanka Hadži-Starević, Ljuba Ajdačić kao i delegati Mesnog Izvršnog Odbora iz Sremske Mitrovice g-ce Spajić i Crnobarić.

Zbor je otvorila g-ca Danka Preradović, adv. pripravnik, govorom u kome je iznela potrebu borbe žene za njena prava, potrebu borbe kroz jednu jedinstvenu Žensku Stranku, nezavisnu političku organizaciju.

U Rumi je Ženska Stranka sprovela organizaciju. Uspostavljen je Mesni Izvršni Odbor sa g-đama: Jančo, Mirković, Krtica, Vujić, Rudan, Preradović, Lovrić, Hercog i g-cama Preradović i Putnik.

Pravda, 15. decembar 1928.

Zbor ženske stranke u Rumi

Ruma, 14. (izv „Pravdi”) – Danas je održan prvi zbor ženske stranke. Zboru su prisustvovali delegati Centralnog Izvršnog Odbora iz Beograda i to g-đe Jelica Vučetić-Nešković, Radojević, Kapetanović, gđice Jovanka Hadži-Starević, Ljubica Ajdačić i Katarina Mišić.

Kao gosti prisustvovali su delegati iz Sremske Mitrovice g-đice Crnobarić i Spajić.

Na zboru je izabran poslovni mesni odbor, u koji je ušlo nekoliko uglednih rumskih gospođa i gospođica.

U razgovoru sa novinarima izjavile su članice Izvršnog Odbora iz Beograda, da svuda nailaze na lep odziv i razumevanje, iako katkad imaju neprilika i poteškoća.

Pravda, 17. decembar 1928.

Umetnička izložba u Rumi

Ruma, 21. – (S. M. J. izv „Pravdi”) – Od 22–26. decembra priređuje svoju prvu izložbu u Rumi, mladi talentovani slikar Karl Franc First, absolvent bečke umetničke akademije. First je rođen u Rumi i kao đak još je pokazivao veliki talenat u crtanju. U Beču, pak, ovaj mladi umetnik imao je takođe velikih uspeha.

Vreme, 5. januar 1929.

Jedan bogat trgovac u Rumi ubija se, pošto je pao pod stečaj

Ruma, 4. januara. – Danas je izvršio samoubistvo bogati trgovac sa hranom Jozef Šme, koji je pre mesec dana predao sudu ključeve, tražeći da mu se otvori stečaj nad celokupnom imovinom.

Jozef Šme uživao je u Rumi i okolini glas bogatog trgovca. Pad njegove firme pod stečaj izazvao je čitavu senzaciju među njegovim mnogobrojnim poveriocima, jer je njegov stečaj oštetiio mnoge rumske banke i građane. Pasiva Šmea iznosi oko pet miliona dinara, dok aktiva iznosi svega 200.000 dinara. Sud je odredio za staraoce mase advokata g. d-r Simu Šupila, a kao njegovog zamenika advokata g. d-r Marka Lamešića.

Međutim, juče je nastupio preokret u njegovoj stvari, i on je od strane suda pozvan, te je nad njim vršen kazneni uviđaj od strane državnog tužioca iz Sremske Mitrovice g. d-r Steve Rogulje. Danas je trebao biti opet on saslušan, kao i njegov knjigovođa, ali je Šme danas u 9 sati izvršio samoubistvo, ispalivši iz revolvera tipa Mauzer, sebi jedan metak u slepoočnicu. Metak se zadržao u telu. Odmah mu je od strane lekara ukazana hitna pomoć, ali sve je bilo uzaludno i posle nekoliko sati Šme je izdahnuo u najvećim mukama.

Od strane suda u Rumi izvršio je uviđaj g. d-r Franja Stanković, i sreski lekar g. d-r Vasa Vukadinović.

Pokojni Šme nije ostavio nikakvo pismo, u kome bi objasnio ovaj svoj korak.

Vreme, 17. januar 1929.

Lažni narednik krađe kasarnu u Rumi

Ruma, 16. januara. – Pre nekoliko dana došao je u ovdašnju kasarnu jedan konjički narednik koji se predstavio kao Pavle Ilić na službi u Petro-

varadinu i zamolio dežurnog za prenoćište. Dežurni mu je dozvolio i odredio krevet gde će spavati.

Sutradan kad su se vojnici probudili primetili su da im je pokraden sav novac, cipele, košulje i razne druge vojne stvari. Odmah su prijavili stvar policiji i opisali kako izgleda narednik, napomenuvši da ima rasečenu gornju usnu. Povedena je istraga i zapitana je vojna komanda u Petrovaradinu o naredniku Iliću. Komanda je odgovorila da narednik pod tim imenom ne postoji kod njih.

Odmah je bilo jasno da on upotrebljava uniformu samo zato da bi lakše vršio krađe. Danas je lopov uhapšen u Rumi i na saslušanju je priznao da nije narednik. Lažni narednik predan je sudu na dalje postupanje.

Hapšenje jednog internacionalnog kockara u Rumi

Ruma, 16. januara. – Danas je u jednoj gostionici policija u Rumi uhvatila jednog opasnog internacionalnog kockara. Uhapšeni se zove Stepan Bahorič. Rođen je na Rijeci 1894. g. Bahorič je imao kod sebe samo jedan paket u kome su bile zavijene tri svilene haljine. Pregledom njegovih džepova pronađeno je 12 ključeva većinom od hotelskih soba. Uhapšen je baš u trenutku kada je pokušao da ukrade bundu putnika jedne zagrebačke firme.

Bahorič je kod policije priznao da se bavio krađom i ispričao svoju istoriju:

Pre svetskog rata, kaže, bio je kuvar na jednom putničkom brodu koji je saobraćao između Aleksandrije i Marselja. Kao kuvar ostao je sve do početka rata kada se vratio u domovinu, gde je odmah mobilisan. Po svršetku rata bio je direktor i portir po raznim hotelima u inostranstvu, što je istragom utvrđeno. U poslednje vreme, pak, živio je jedino od krađa koje je vršio po hotelima. Bahorič govori osim materinskog jezika još nemački, francuski, mađarski, italijanski i engleski.

Policija U Rumi obavestila je o ovom hapšenju policijske vlasti svih većih mesta u zemlji.

Vreme, 30. april 1929.

Kako se postupa sa putnicima na autobuskoj pruzi Novi Sad – Ruma

Ne odovaraju istini u opšte da je došlo do ma kakvoga defekta a još manje katastrofe prema zvaničnom uverenju nadležne policijske vlasti a tako isto nije istina da naši organi postupaju nekorektno sa publikom. Već 4 godine kako naše preduzeće služi korisno narodu na opšte zadovoljstvo prema zvaničnom uverenju trgovišnog poglavarstva i građevinske sekcije u Rumi a do

danas nije se niko požalio ni potužio na ma kakvu neispravnost. Naše poduzeće vrši saobraćaj između Novoga Sada i Mitrovice sigurno i jeftino. Na protiv je istina to da su po nagovoru konkurencije došli kod mene dva mladića predstavivši se Steva Jakovljević i Vukadinović sa ovim rečima: „Došli smo kod Vas i tražimo 1000 din. ako nam (ne) date mi ćemo dobiti od konkurencije koja nam je već obećala, a vas ćemo staviti u novine. Ovo su rekli posebno pred g. g. Karlom Horžićem, Alfred Kingom i Ajgenom Sećom svi iz Rume.

Ja sam odbio da dam novac jer mi je izgledalo kao ucena i dao sam nalog mome advokatu da ih tuži radi ovoga postupka. Zbog lansiranja tendencioznih vesti, koje je doneo list „Vreme” a sa kojima se vestima ubija moj trgovački renome i ugled u opšte kao ugled moga poduzeća.

Za Prvo Rumsko Autobusko Saobraćajno Poduzeće

Stevan Pinter

Vreme, 11. maj 1929.

G. Stevan Pinter vlasnik Prvog Rumskog Saobraćajnog Preduzeća povlači svoju ispravku

Poštovani g. Uredniče, U Vremenu od 30. aprila 1929. u broju 2642 strana 6. stubac 1. i 2. u sredini, pod naslovom. „Kako se postupa sa putnicima na autobuskoj pruži Novi Sad – Ruma” moja ispravka povodom jednog izveštaja koji je u vašem cenjenom listu štampan 15. aprila o. g. U toj ispravci nalazi se i ovaj pasus:

„Naprotiv je istina to da su došli kod mene dva mladića predstavivši se Steva Jakovljević i Vukadinović sa ovim rečima: „Došli smo kod vas i tražimo 1000 din. Ako nam ne date mi ćemo vas staviti u novine.”

Povodom toga izjavljujem da je taj pasus pogreškom i usled mojih rđavih informacija ušao u moju ispravku, jer g. g. Stevan Jakovljević i Nikola Vukadinović nisu nikada dolazili k meni s ovakovim zahtevom, niti su od mene ili moga preduzeća zahtevali novac niti su mi pretili da će napasti moje preduzeće.

Zato povlačim citirani pasus i žalim što je došlo do tog neugodnog incidenta, tim više što sam o g. g. Stevi Jakovljeviću i Nikoli Vukadinoviću imao uvek najlepše mišljenje.

Sa odličnim poštovanjem, za 1. Rumsko Saobraćajno Preduzeće Stevan Pinter Ruma, 8. maja 1929.

Pravda, 29. jul 1929.

Vesti iz Rume

Rumska opština nabavila je jedan veliki i moderno uređen auto za polivanje ulica.

Vreme, 31. jul 1929.

Sparta (Ruma) – Obilić (Beograd) 2:2 (0 : 2)

Gostovanje Obilića, privuklo je na igralište Sparte, veliki broj gledalaca. Obilić se predstavio kao vrlo dobar tim, i raspolaže sa nekoliko odličnih igrača te je nastupio u sledećoj postavi: Hercog, Čičanović, Petrović, Živojinović, Kuzmanović, Tasovac, Oknarević, Mandić, Bresjanac, K. Popović, B. Popović. Predveo je dosta dobru igru, naročito u prvome poluvremenu kada je postigao obadva gola. Sparta koja je nastupila bez odličnog Crnogorca nije predvela očekivanu igru naročito u prvome poluvremenu. Ceo tim je igrao ležerno i rastrgano. U drugome poluvremenu, Sparta predvđa mnogo bolju igru i drži je celo vreme u svojim rukama, te odlična odbrana Obilića još potpomognuta navalom brani se sa uspehom, ali Sparta ipak postiže dva lepa gola i izjenučuje.

Najbolje bi rezultat odgovarao po predvedenoj igri 4:2 za Spartu. Kod Obilića su se istakli Hercog na голу, Čičanović, Tasovac, a naročito K. Popović koji je bio najbolji na terenu. Kod Sparte Pospišil, Bosiljkic i Jovanović. Sudio je g. Gavrilović vrlo slabo.

A. R.

Vreme, 18. avgust 1929.

Ruma

Žitarski dan sa izložbom u Rumi

Ruma, 17. avgust – Mesni Poljoprivredni Odbor u Rumi uz pripomoć oblasne samouprave i saradnju mesnih poljoprivrednih odbora sreza rumskog priređuje 19. avgusta žitarski dan u Rumi, sa izborom najlepšeg klasa ovogodišnje žetve.

Istog dana biće u 9 sati pre podne svečano otvorena izložba pšenice u klasu i zrnju u donjoj državnoj osnovnoj školi. Posle pregleda izložbenih uzoraka biće predavanje o veštačkim đubrivima prikazano u filmu. Zatim biće deljenje

nagrada nagrađenim izlagačima. Posle toga održaće se kongres mesnih poljoprivrednih odbora sreza rumskog kao i svih sakupljenih poljoprivrednika, na kome će se raspravljati o proizvodnji pšenice i njenom poboljšanju. Na toj konferenciji saslušaće se predlozi svih poznatih poljoprivrednika i stručnjaka, te će se na osnovu toga izraditi zaključak i rezolucija.

Posetiocima ratarima razdeliće se po 1 kgr. selekcionog semena pšenice u ogledne svrhe.

Do sada je stiglo preko 400 uzoraka žita, vrlo dobrog kvaliteta. Među istima ima odličnih primeraka i retkih proizvoda. Naročito će biti interesantno odeljenje iz prošlosti rumskog vlastelinstva, koje je vrlo poučno i zanimljivo sa naučnog gledišta. Mesni Poljoprivredni Odbor je uložio mnogo truda, da ova izložba u svakom pogledu uspe. Zato se očekuje dolazak mnogobrojnih ekonomista i ratara ne samo iz rumske okoline nego iz cele sremske oblasti.

Đ. B.

Vreme, 25. avgust 1929.

Ruma

Izložba šegrtskih radova – Ruma, 24. avgusta. – Sutra priređuje Zanatlijska zadruga u Rumi izložbu šegrtskih radova u zgradi ovdašnjeg vatrogasnog udruženja.

Povlastice na autobusima. – Ruma, 24. avgusta. – Vreme je javilo da je autobusko preduzeće u Rumi odlučilo da od 1. septembra da svima državnim činovnicima i novinarima povlastice od 50 od sto. Međutim treba da stoji da je preduzeće odlučilo da da 25 od sto popusta na svojim autobusima.

Vreme, 30. avgust 1929.

Milijarder iz Rume umro je kao puki siromah u Londonu

Od g. Dušana Janića, našeg vrlo uglednog sunarodnika u Londonu, uredništvo je primilo ovo interesantno pismo

Poštovani g. uredniče!

Videći gornji naslov u vašem cenjenom listu „Vreme” od 17. o. m. pročitao sam sadržaj toga članka sa velikim interesovanjem. U toliko više me je stvar interesirala pošto sam ja pokojnog Nikolu Bizumića dobro poznavao. Mi smo se, koliko se sećam, 1880. u Beču upoznali i od tog vremena stalno dobri

prijatelji bili. 1884. ja sam došao u London, a Nikola je nekih 7 ili 8 godina posle mene u London prispeo.

Poznavajućn pokojnog Nikolu Bizumića sve do njegove smrti, kao i njegov rad i život ovde u Londonu, nalazim za moju dužnost da vas izvestim o pravoj istini što se toga pokojnika tiče.

Već prve godine po svome dolasku u London, Nikola je počeo gubiti vid, i za kratko vreme postao je više od pola slep. Toga radi je malo radio svoj berberski zanat; patio se siromah najgore, bio je više gladan nego sit. Mi Srbi koji smo ga poznavali, rado smo ga potpomagali, ma da on nikad nije ni od koga pomoć tražio, samo onda je primio ako mu je ko ponudio. Poslednjih godina svoga života pokušavao je, da, iznese na pijacu jedno novo gvožđe za kudrovanje sečene ženske kose. To gvožđe bilo je njegov lični izum, ali na žalost nije uspeo. Nikola je umro u bolnici, sahranjen je bio ka „Pauper”, što znači, kao siromah u siromašnu grobnicu.

Nikola Bizumić, sve što je ostavio, to je dobro ime i lep karakter. A što se te fantastične svote tiče od 6.160.000.000 dinara, mogu da vas, g. uredniče, sa najdubljim pouzdanjem uveriti, da je to jedan gigantni švindeli!

S poštovanjem

Dušan Janić

3. Polperro Mansions

Lyneropt Grdens

London, N. W. 6,

avgust 25. 1939.

Vreme, 12. septembar 1929.

Oko jednog milijarderskog nasleđa

Gospodine Direktore!

U jučerašnjem broju vašeg cenjenog lista „Vreme”, ponovo se tretira pitanje ostave pok. našeg rođaka Nikole Bizumića, za koga tvrde da je ostavio 22 miliona engleskih funti sterlinga, dok g. Janić iz Londona tvrdi da je umro u Sirotinjskom domu i da je bedno živeo!?

Zainteresovan i kao jedan od naslednika i kao punomoćnik od njih preko 60 naslednika, ja sam skoro potpuno ušao u samu suštinu stvari i još malo treba, pa će stvar biti potpuno rasvetljena.

15. avgusta t. g. u „Politici” izašao je dopis iz Rume o nasledstvu pok. Bizumića. 16. avgusta predao sam molbu pod br. A. 21743 našem Ministarstvu

Spoljnih Poslova zajedno sa pomenutim dopisom, položio sam taksu, da naše Ministarstvo preko našega poslanika u Londonu izvidi celu tu stvar i dokle god se tačni podatci sa zvanične strane ne dobiju, ja mislim da je izlišno baviti se pretpostavkama, jer dok više njih tvrde da je pok. Bizumić ne samo bio veoma bogat čak i za pojmove londonske, da je ne samo kavaljerski živio, već da je prosto rasipao novce, a naročito da je bio darežljiv naspram naših Srba, što tvrdi i Maksim Bizumić iz Amerike, koji je dugo vremena živio kod njega u Londonu, koji je prvi i pokrenuo pitanje o tom nasleđu, pa čak i šta više uputio i svog advokata g. Grinfelda, da po toj stvari traga i prikupi što realnije informacije i dokaze.

Čak šta više i da je istina što g. Janić tvrdi da je pok. Bizumić umro u Sirotinjskom Domu, to ne može biti razlog da pok. Bizumić nije imao nikakav imetak kada je potpuno utvrđeno da je ne samo on lično pronašao mašinu za šišanje, već da je putem oglasa preko novina nudio 1 milion funti sterlinga nagrade onome ko bolju šišaću mašinu pronađe.

Pa zar je malo milionera osobenjaka u svetu koji umru od gladi, kao što je pre nekoliko godina bio slučaj u samome Beogradu na Hadži-Popovcu, kada je jedan naš građanin tako isto umro od gladi, a kada su ga mrtvog podigli ispod njega su našli u novcu i hartijama od vrednosti preko 600 hiljada dinara?

Ja sam primio na sebe, kao što tvrdi g. Lazar Bizumić, da prikupim sve naslednike pok. Nikole Bizumića (ako se u istini zvao Nikola, jer tako isto u Londonu umro je Kuzman Bizumić sin Nićifora Bizumića i žene mu Teofane), a to stoga da bi se lakše i brže došlo ne samo do pravih naslednika, već da bi se što pre to nasledstvo, za koje sam siguran da postoji, izuzelo od engleskih banaka i prenelo u našu zemlju, a koje ne bi moglo biti učinjeno dokle god ne bi sa dokazima uverili engleske vlasti da naslednici postoje i da su se svi prijavili. Pa kada se nasledstvo prenese kod nas, onda nastaje deoba nasledstva pravim naslednicima, koji to svoje pravo dokumentuju kod nadležnih vlasti.

Kada se dobave podatci od našega poslanstva iz Londona u isto vreme znaće se odmah koliko je veliko pomenuto nasledstvo i koji su pra-vi naslednici, a dotle treba imati strpljenja.

Unapred blagodarim vam na gostoprimstvu.

Vaš

Jovan Sevdzić, građ. inž

Beograd, 10. septembra 1929. g.

Vreme, 3. oktobar 1929.

Nesreća na železničkoj stanici u Rumi

Ruma, 2. oktobra. – Prekjuče ujutru na železničkoj stanici u Rumi Milutin Jović odsluženi kadrovac iz okoline Valjeva pri povratku iz Petrovaradina kući u samoj stanici svojom nepažnjom pri iskakanju s voza pao je pod točkove koji su mu presekli obe noge i levu ruku. Desna noga presečena mu je iznad stopala, leva više kolena i ruka više lakta. Prvim vozom prenet je u Beograd gde mu je na železničkoj stanici ukazao prvu pomoć g. dr. Milovan Adošević koji ga je odmah zatim uputio u vojnu bolnicu.

Vreme, 17. decembar 1929.

Lovačka hajka u okolini Rume

Lovačko udruženje u Rumi priredilo je prošle nedelje kružnu hajku na zečeve. Tom prilikom pozvati su gosti iz Beograda i Mitrovice. Lov je ispao preko očekivanja. Palo je 311 zečeva i nekoliko jarebica. Od posle rata nije nikada ulovljeno toliko zečeva na tome lovištu.

Rumljani su pored poznate gostoprимljivosti pokazali i ovom prilikom da njihovo Udruženje stoji na visini i dali vidan primer kako s lovišta ima čuvati i lov gajiti.

Vreme, 6. januar 1930.

Uspeh pomade Michel

Mnogo poštovani gospodine pre 5 meseci sam od vas poručila Pomadu Mišel 160 gr. i do pre mesec dana mi je doticalo, za ovo vreme upotrebe vašega leka, meni je obustavilo opadanje i sedenje kose, i nova kosa dosta mi gusta raste, nemam više ni peruta ni svrbeža glave što sam od toga mnogo patila. Zato vas molim da mi pošaljete 80 gr. pomade Mišel oću da imam taj lek stalno u kući.

Ruma, 25. H. 1929. god.

S poštovanjem

Anka Bikicki

Vreme, 19. januar 1930.

Anegdote o velikim ljudima naše zemlje

Giga Geršić – prigodni pesnik

U svojim zabeleškama Pavlović je sačuvao od zaborava dva epigrama, bolje reći dve pesmice dvojice svojih starijih prijatelja, zapisavši ih u trenutku kada su ih ovi sastavljali.

To su Giga Geršić i dr. Dragiša Stanojević.

Krajem oktobra 1911. godine priređena je bila u Rumi, u Sremu velika svečanost: otkrivao se spomenik pesniku Zmaju Jovanu Jovanoviću. Naskoro posle Zmajeve smrti sastavljen je bio jedan odbor, koji je od naroda, većinom iz Vojvodine prikupio priloge za Zmajev spomenik. Bistu pesnikovu i postolje za istu izradio je naš poznati vajar Đoka Jovanović.

Među prvim zvanicama koje su trebale da prisustvuju toj svečanosti i na kojoj bi imale da održe besedu bio je Giga Goršić, drug i prijatelj pesnikov još iz mladih dana. Poziv za svečanost i proslavu lično je Geršiću predao prof. Pavlović, koji je sa odborom stajao u vezi. On je Geršiću predao poziv i molbu za besedu 20. oktobra.

Dan kasnije Geršić je idući kući na ručak oko dva i po sata po podne, a prolazeći pored Pavlovićeve stana banuo iznenada u njegovu sobu.

I još s vrata se razdera na domaćina.

- A što su ti prozori otvoreni? Jesi li ti pri sebi? Svraka ti je mozak popila... To je glupo, to je propast.

Pavlović htjede nešto u odbranu da primeti, ali se Geršić još glasnije razdera.

- Nemoj mi tu tvoje gluposti pričati. Zatvaraj, brzo zatvaraj, inače ću odmah pobeći.

Pošto domaćin hitro priskoči prozorima i zatvori ih, Giga izvadi iz džepa lepezu i počeo se hladiti.

- Ti si mi, obrati se on Pavloviću, juče predao poziv za Zmaja i molbu odboru za besedu ili predavanje... Dakle, da li da idem?

- Zar još pitate? začudi se Pavlović. Vi pre nego iko, drugi i prijatelj Zmajev. Vi niste samo pozvani – vi ste najpozvaniji.

- Dakle i ti tako misliš...

Geršić hodaše malo zamišljeno po sobi. Najednom stade i okrete se Pavloviću:

- Slušaj! reče mu.

I poče deklamovati:
Il' ću kleti moment
Koji sad nastupa
Ili svoju majku
Što m' ne rodi glupa
Al' na obe kletve
Srce bolno lupa

Pavlović je zastao zbunjen i iznenađen: on zna da Geršić voli društvo i pesmu, ali sad, prvi put u životu čuje i posmatra Gigu kad sastavlja pesmu. Ali se ipak brzo snađe i dobaci Geršiću živo:

- Dalje, molim, samo dalje!

I Geršić malo zastade, nastavi hodati po sobi razmišljajući, šta će dalje da kaže; posle trenutka dva pribra se i ponova podiže glas:

Ma da moja muza
Stihom se ne bavi,
Put u Rumu mora
Uz mene da pravi –
Da da prilog Zmaju
I njegovoj slavi...

- Dalje, dalje? Uzvikuje Pavlović.

- Tačka! dobacuje Geršić. Šta hoćeš više? To ti je sve!

Razume se Giga Geršić se odazvao pozivu i molbi odbora za Zmajevu proslavu u Rumi: održao je besedu, kako je samo on umeo – sjajnu, izvrsnu, jedinstvenu. Reči su njegove sa srca poticale i sve prisutne za srce hvatale.

Tako je ostala sačuvana od zaborava možda jedina prigodna pesma ovoga poznatog naučnika, i pravnika, parlamentarca i čuvenog besednika Gige Geršića.

M. Pavlović

Vreme, 27. januar 1930.

Potomci pok. Timotija Georgijevića iz Rume veruju da će, na ročištu u Bukureštu 2. maja, dobiti nasledstvo od 2 milijarde dinara

Да ли ће бити окончан један спор који траје 50 година

Потомци пок. Тимотија Георгијевића из Руме верују да ће, на рочишту у Букурешту 2. маја, добити наследство од 2 милијарде динара

Сремска Митровица, 26. јануара. — Сензационалне вести о баснословном богатству, које је оставио проналазач машине за пишање пок. Никола Бизумић из Добринаца у Срему понављају се ових дана, а листови су почели помињати још једно ново милијардерско наслеђе, које је у Румунији оставио пок. Тимотије Георгијевић, трговац из

трговац
из Руме

Руме. Процес овог наслеђа води се већ скоро пола века, а пошто се ове године поново покреће, прича се о њему много, само нетачно. Поводом тога данас сам посетио једног од главних наследника г. Николу Гелинека, трговца из Руме, а та-

кође и његове заступнике г. г. др. Лазара Рашовића и др. Јеврема Видића, адвокате из Срем. Митровице.

О овом огромном наслеђу, које прелази суму од преко две милијарде динара, добио сам од поменуте госпoде следећа обавештења:

Тимотије Георгијевић син угледног румунског трговца Косте Тимотијевића, који је живео негде око 1760. год, извршивши деветнаесту годину напустио је родитељску кућу и пошао у свет, да самостално ради и створи себи егзистенцију. Син опробаног трговца, а васпитан у трговачком духу, окретан и уметан он је дошао у Румунију. У књигама српске црквене општине забележено је да се настанио у Сибињу 1802. године. Ту је он заправо почео трговину са храном и земаљским производима и јевтину пшеницу, коју је куповао по Румунији и јужној Русији скупо је продавао на пијацама западне Европе, која је, опустошена дугим ратовима, нарочито Наполеоновим, оскудевала у свему. Радећи тако, увек са успехом, он је у току живота стекао огроман капитал.

Тимотије је још умножио своје богатство женидбом са Мариолом Анастасиу, ћерком богатог трговца, а у браку са њом имао је само једну кћер, која се звала Катарина. Катарина је испрва била глумица, а касније се удала за богатог трговца Панајота Момолу. После смрти својих родитеља, као јединица

наследила је целокупно њихово имање, а њеном смрћу — муж јој је умро пре ње — остало је све богатство наследницима из породице Георгијевића, јер она није имала деце. Од тада датира и процес који се води око тог наследства, а почео је 1885. и наставља се 2. маја ове године.

Интересантно је и у цифрама забележити имање Тимотијево, које је он створио из ничега. Тачна вредност богатства се не зна, али да је оно огромно сведочи већ и сам инвентар од 576 страница ситно писаних на писаћој машини. У том инвентару се помињу разни накити; које прелазе вредност од 1.200.000 златних леја, затим готовина од 2.000.000 зл. леја, па 15.000 јутара првокласне оранице са многобројним господарским зградама; затим шест великих кућа у Букурешту и још много тога. Све то претставља једну огромну вредност, нарочито ако се узме у обзир, да су имања за време од 45 година морала скопити најмање пет пута.

ЗАШТО НАСЛЕДНИЦИ НИСУ МОГЛИ РАНИЈЕ ДОЋИ ДО НАСЛЕДСТВА

После смрти Екатерине Момолу, рођаци по мужевљевој страни ступили су у посед њеног великог имања. Данас имање држи породица Лека. Ранији поседници на све могуће начине ометали су праве наследнике. То њихово ометање, било је толико моћно, да је пред њим остајала безуспешна интервенција и тадањег бечког минтервенција српске владе.

Наследнике из Руме заступао је пок. др. Жарко Миладиновић, бивши народни посланик и министар пошта, а у Букурешту је он имао свога заступника. За време вођења процеса измењала су се три заступника, који су своје интересе претпоставили интересима својих клијената и они су постали врло богати људи.

Интересантно је поменути још и то, да је отац садашњих поседника имања пок. Константин Лека, долазио 1908. године из Румуније у Срем и у Руми нудио Димитрију Георгијевићу, трговцу из Деча, суму од 800.000 круна, да одустане од потраживања свог дела. У том послу он није успео и тако је остало до данашњих дана нерешено питање правих наследника, који ће и од породице Лека тражити отштету.

ДИПЛОМАТСКА ПРЕПИСКА ПО СПОРУ ОКО ИМАЊА

У своје време су се биле ангажовале за овај велики спор око наследства и бивша бечка, као и београдска влада. Заступници наследника г. г. др. Раповић и др. Видић имају читаву крпу дипломатских аката и разне дипломатске преписке по овом предмету. Па и овога пута биће потребна помоћ наше владе, да се постигне праведно решење целог процеса. Заступници наследника спремају опширну претставку Министарском савету у Београду у којој ће изложити историјат овог предмета и затражити интервенцију код румунске владе, као и конзуларну помоћ у погледу превође-

ња аката и легализовања у Букурешту.

На нека моја питања г. др. Рашовић је одговорио:

— Ја и колега г. др. Видић преузели смо акцију, да на рочиште од 2. маја о. г. позовемо и претставнике свих угледних европских листова, који ће заинтересовати и европску јавност.

Уједино молим, да у вашем извештају исправите неке нетачности неких листова, које би могле донекле ометати целу ствар. Пре свега није тачно, да на рочишту одржаном 1908. године, југословенски наследници нису имали исправне документе на основу којих су базирали своје право на наслеђе. Ти наследници су били снабдевени са потпуно исправним документима, у зору да је још тада ствар ометана лежи у корупцији тамошњих људи. То потврђује и чињеница, да је било потребно, да од тога рочишта прођу пуне двадесет и две године, па да се одреди друго рочиште.

Такође није тачно, да је тадашњи адвокат, а касније велики румунски политичар пок. Таке Јонеску заступао женине рођаке, него баш на против, наследнике из Југославије. Он је веома успешно заступао њихову ствар све дотле, док га политика није омела у томе и скренула му пажњу на друге ствари.

Ствар је доста отежана — наставио је г. др. Рашовић — и том околношћу, што су се за наследство јавиле из Руме и све остале особе са презименом Ђорђевић рачунајући на сличност, шта више истоветност презимена — презиме је једно у старијем и новијем облику — а у ствари не потичу од Тимотија.

Г. Гелинек најавио је вашем дописнику да верује у корисност интервенције наше владе, и да ће стога половину имања даровати држави, да га употреби у хумане сврхе. Он такође верује, да ће се цела та ствар овога пута окончати најисправнијим и најправеднијим решењем.

— Да ми нисмо ошромашни, наставио је г. Гелинек, до данас би вероватно цела ствар била повољно решена по нас. Уосталом, после рочишта, које ће се одржати 2. маја о. г. пред Првостепеним судом у Букурешту, најјасније ће се видети у ком ће се правцу цела ствар развијати.

На моје питање који су још наследници, г. Гелинек је одговорио:

— Наследници, које заступају адвокати г. г. др. Рашовић и др. Видић ови су: Милева Георгијевић из Руме, Бистрица Крачуновић рођ. Георгијевић из Пријавора у Мачви, Божа Георгијевић из Пријавора у Мачви, Светислав Георгијевић, трговац у Београду, Даринка Георгијевић, супруга пок. Вељка Георгијевића, трговца из Руме, Стаменко и Аница, деца пок. Вељка Георгијевића, трг. из Руме и Коначно Стеван Георгијевић, аутокар из Будимпеште. Има још наследника, бар оних који мисле, да имају право на наследство са презименом Ђорђевић, али њих заступа други адвокат, а њихови изгледи за успех су минимални по мом мишљењу, јер су они друга породица са другим презименом и не потичу од Тимотија Георгијевића.

Цео овај спор је врло популаран у Срему и са много интересовања очекује се његово даље развијање.

Бор. Ст. Мрђа.

Vreme, 20. februar 1930.

Autobuska nesreća na putu Novi Sad – Ruma

Novi Sad, 19. februara. – Danas po podne oko 2 časa dogodila se na Iriškom vencu, u Fruškoj Gori, jeziva automobilska nesreća, koja zahvaljujući samo sreći nije završena smrću mnogih putnika.

Jedan autobus preduzeća Pinter i drugovi iz Rume koji saobraća između Rume i Novog Sada survao se u jednu provaliju ponevši sobom 28 putnika, koliko je bilo u autobusu. Nesreća se dogodila na 3 kilometra pred letovališta u Paragovu. Na tome mestu nalazi se jedan mali mostić u dužini od 12 do 15 metara. Današnja nesreća, kako izgleda, prouzrokovana je defektom u kolima i velikom klizavicom od napadalog snega. Automobil prema pričanju očevidaca krenuo je u određeno vreme posle 12 časova iz Rume u Novi Sad. Autobus je bio krcat putnika tako da je, po pričanju putnika, unutra sa šoferom i konduktinom bilo 28 osoba. Čim su kola prešla most, šofer je skrenuo u desno i u tome momentu nastao je defekt u upravljaču, tako da su kola produžila put u ambis. Taj momenat bio je strašan. Jedan od učesnika u ovom jezivom događaju, večeras se sam prijavio redakciji Vremena u Novom Sadu i ispričao, sećajući se za divno čudo, vrlodobre pojedinih momenata, kako se sve to odigralo:

- Onog momenta, kada su kola naišla na obronak ambisa, u autobusu je nastala neopisiva panika: vrisak i zapomaganje izmešali su se sa potmulom tutnjavom. U tome momentu meni je pred očima bila samo magla i ja sam skoro izgubio daha iako sam po prirodi zdrav čovek i zdravih nerava. Sreća je u tome što je šofer zadržao apsolutnu prisebnost duha, inače Bog zna koliko bi nas platilo glavom. Blagodareći njemu kola se nisu preturila nego su kliznula niz kosu udarivši o jedno drvo, o koje su se zadržala. Jedni od putnika glavačke su popadali kroz okna na autobusu, dok su drugi htevi da što pre iskoče iz kola u gužvi razbili prozorska stakla i tom prilikom iskrvavili ruke. U ovoj gužvi ima nekoliko kontuzovanih – završio je ovaj očevidac.

U kolima su se između ostalih nalazili g. dr. Frančević sudija iz Iriga, Svetislav Antić sudski beležnik, Milan Popić apotekar iz Novog Sada, koji izuzev jakog straha i malo kontuzije, nisu teško ozleđeni. Malo teže je ozleđen g. Hofman trgovac iz Rume. Zatim se u autobusu nalazio g. Svetozar Radojičić, šumarski nadzornik iz Sremske Kamenice sa svojom petogodišnjom ćerkom, kojima se takođe za divno čudo nije ništa desilo. Osim njih bilo je još nekoliko ličnosti iz Novog Sada, koje su, pošto su upućena druga pomoćna kola, nastavile put za Novi Sad i otišle svojim kućama.

Na vest o ovoj nesreći, iz Novog Sada odmah je upućeno u pomoć nekoliko automobila radi prevoza ranjenih, a od strane policije na mesto nesreće izašli su upravnik policije g. dr. Veljko Momirović sa svojim pomoćnikom g. Simom Nikolićem, šef saobraćajne policije g. Rodoljub Malenčić i lekar g. dr. Đorđe Kluka koji je ranjenima ukazao prvu pomoć.

Odmah je konstatovano da niko od prisutnih nije zadobio teže ozlede. Naravno, odmah je povelena istraga u pravcu da se utvrdi odgovornost za ovu nesreću. Prema iskazima putnika, koji se u glavnom slažu, nema nikakve krivice do šofera, nego izgleda da je ovaj slučaj nastao usled defekta u upravljaču što se već drugi put dešava ovom preduzeću na istoj pruzi.

Vreme, 27. mart 1930.

Смрт архимандрита Гедсона Критовца, настојатеља манастира Ковиља

25 марта преминуо је у Руми, у древној кући Критовчеве породице, архимандрит Гедсон. Рођен је био 5 маја 1873. Прадедови његови су били Грци са Крита, који су дошли после пада Крита 1609 године под турску власт преко Клисуре у Руму. Критовци су саградили у Руми

родољубац и један од најомиљенијих, најпознатијих личности српског друштва Војводине.

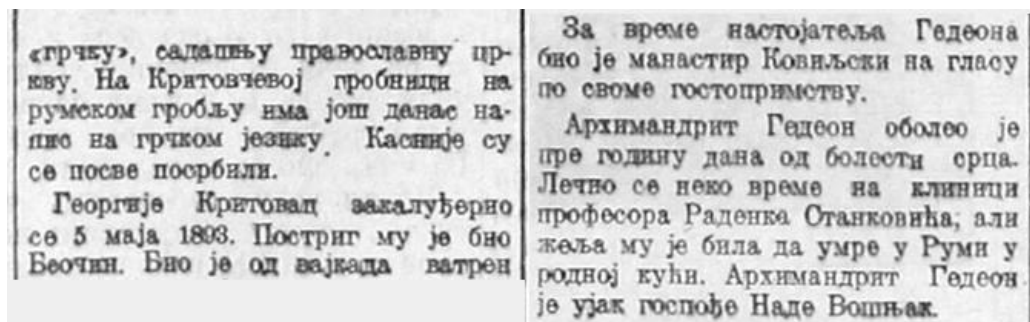
О архимандриту Гедсону пише г. др. Богумил Вошњак у својој књизи »У борби за уједињену народну државу«: »Аустрофилски Енглези наравно нису видели својим отима стрељање православних свештеника и калуђера, нису видели како их протосинђел Гедсон Критовац причешћује пред шапчевима Петроварадинске тврђаве пре смрти те их целује — последњи пут.« Касније је био интерниран у Бечу због веленадаје и стављен пред војнички суд. Услед сјајне одбране др. Ловрића био је ослобођен.

Године 1918-19 био је протосинђел Гедсон додељен нашој војној мисији у Бечу.

После ослобођења Критовац је био наименован архимандритом манастира Вајловице код Панчева. После смрти архимандрита Видицког године 1925, постао је Критовац настојатељ манастира Ковиља у Бачкој, оног Ковиља, у којему је Јован Рајић радио и умро. Критовац је био у исто време и члан управног одбора Карловачке митрополије.

Архимандрит Гедсон

Pravda, 20. avgust 1930.

Poljoprivredna izložba i kongres poljoprivrednika

Ruma, 19. – (Izv. „Pravdi“). – Juče pre podne otvorena je u Rumi izložba poljoprivrednih produkata. Izložbu je organizovao mesni poljoprivredni odbor uz pomoć Sremske Oblasne Samouprave. Na izložbi je zastupljeno preko 420 izlagača, koji su izložili svoje produkte. Posle izložbe koja je priređena u rumskoj državnoj školi, otvoren je u velikoj sali kongres poljoprivrednika iz cele sremske oblasti. Kongresu je prisustvovalo blizu četiri stotine delegata pojedinih seoskih poljoprivrednih organizacija. Od strane nadležnih vlasti kongresu je prisustvovao izaslanik ministarstva poljoprivrede, inspektor g. Nikola Belobrk. Prisustvovali su takođe izaslanik Sremske Oblasti i oblasni poljoprivredni referent inspektor g. Đ. Radojčin, direktor poljoprivredne škole iz Šapca g. Kosta Popović, kao i svi sreski agronomi iz Srema.

Otvaranje izložbe

Prostrana dvorana rumske osnovne škole bila je puna gostiju mahom poljoprivrednika, već u 9 časova pre podne, a nešto kasnije, izložbu je otvorio izaslanik ministarstva poljoprivrede g. Nikola Belobrk, koji je između ostalog rekao:

- I ako je ova izložba po svom obimu mala, ipak ona je velika po svom značaju. Današnja izložba ima karakter jedne smotre pojedinih vrsta pšenice, koje se gaje u Sremu. Ona, u isti mah, pruža podstreka da poljoprivrednici ovoga kraja uzmu što više inicijative za poboljšanje i kvaliteta i kvantiteta naše pšenice. Danas je to već javna tajna da u pogledu kulture pšenice kod nas, ne idu stvari u najboljem redu. Došlo se već dotle da se počelo sumnjati uopšte u rentabilitet produkcije pšenice. Otuda se među našim naprednijim poljoprivrednicima javila potreba da se dogovore, da zajedničkom akcijom otklone izvesne štetne uticaje, na cenu i na kvalitet žita. Današnja poljoprivredna izložba i

kongres imaju tu zadaću da se svi mi, koji se interesujemo za stanje naše poljoprivrede dogovorimo šta ćemo i kako ćemo.

Posle govora g. Belobrka prešlo se na razgledanje izložbe. Na izložbi su zastupljeni svi srezovi iz Srema sa svojim mustrama. Kvalitativno najbolje produkte izložili su poljoprivrednici iz indijskog sreza. Poljoprivredne mašine izložile su firme Brahfeld i Bardoš iz Novog Sada i Lucijanović i Čortan iz Rume. Veštačko đubre izložio je „Fosfat“ iz Zagreba, Delegacija proizvođača čilske šalitre i „Biljana“.

Otvaranje kongresa sremskih poljoprivrednika

Pošto je izložba razgledana, prešlo se u veliku salu „Vašaš“, gde je održan kongres. Kongres je otvorio predsednik Šević, koji je odmah predložio da se sa kongresa upute telegrafski pozdravi Nj. V. Kralju, predsedniku vlade generalu g. Živkoviću i ministru poljoprivrede g. dr. Frangešu. Svi prisutni tom prilikom uskliknuli su: „Živeo Kralj!“ Posle toga se prešlo na stručne referate. Prvi je uzeo reč sreski agronom iz Rume g. Đorđe Bujnović.

Kakvo je sadašnje stanje žitarske proizvodnje u Sremu

U svom referatu g. Bujnović izneo je prilike žitarske produkcije u Sremu. Pre rata rumski srez je u pogledu proizvodnje žita bio na prvom mestu u Sremu. On je imao 36 hiljada hektara zasejane pšenice, a to je sedmi deo celokupne površine, zasejane žitom u Sremu. I sada Ruma ima velike površine zasejane žitom ali, mora se priznati, ona kao i veliki deo Srema živi samo od prošlosti. To je, uostalom, već utvrđen fakat da mi nemamo više onakve pšenice, kakva je nekad bila. Međutim pokrenuta je akcija kod nadležnih da se putem racionalnog obrađivanja zemljišta poveća prinos. 1927. godine rumski srez dobio je od oblasne samouprave pola vagona selekcioniranog semena za rasplod, a to znači na svaku opštinu po dve metarske cente. Međutim, ove godine dobio je srez dva vagona pšenice. Očigledno je, dakle, nastojanje da se naša poljoprivreda osposobi za takmičenje sa stranom poljoprivredom, a to će se moći postići samo putem obaveštavanja seljaka od strane sreskih agronoma i stručnjaka za poljoprivredu, kako da rade i kojim metodama da se služe. G. Bujnović izložio je, sem toga, i neka praktična uputstva u pogledu vremena, koje je najpogodnije za sejanje žita. On misli da je najbolje vreme za sejanje pšenice polovina oktobra. Na kraju se g. Bujnović založio za komasaciju zemljišta. Naši poljoprivrednici imaju većinom zemljišta na nekoliko strana, te im to mnogo oduzima i u vremenu i u tehnici posla, a uporedo s tim i u prinosu ploda.

- Mi danas vidimo – završio je g. Bujnović, – kako nam druge države oduzimaju žitne pijace. Amerika je prva počela. Treba se dakle, spremati, da nas opasnost ne bi zatekla nespremne. Bez komasacije zemljišta, bez stvaranje velikih zadruga, i bez intenzifikacije i racionalizacije poljoprivredne proizvodnje mi ćemo zaista otići u ćorsokak.

„Naš spas leži u nama samima!”

Govor g. Bujnovića burno je pozdravljen. Posle njega uzeo je reč izaslanik beogradske selekzione stanice inženjer g. dr. Ćosić. On je u svom govoru tvrdio da su u zabludi svi oni, koji misle da se poboljšanje kvaliteta našeg žita može postići na taj način što će se u Dansku ili neku drugu naprednu zemlju poslati nekoliko kompozicija vozova, natovariti dansko seme, preneti u naše krajeve i posejati. G. dr. Ćosić tvrdi da te strane vrste ne mogu uspevati pod našom klimom. Međutim, mi imao mnogo dobrih vrsta žita, koje treba samo putem selekcije toliko oplemeniti da one dadu duplo veći prinos. Stoga je naš glavni zadatak – da naše vrste tipiciramo, da stvorimo naročite rase, koje će za naše prilike biti najpogodnije. Mi nismo protivnici proučavanja stranih vrsta, ali moramo naše vrste uvek pretpostaviti stranim vrstama.

Kako da se poveća prinos?

Zatim je održao jedno interesantno predavanje o novoj metodi sejanja pšenice direktor šabačke poljoprivredne škole g. Kosta Popović. On je još pre nekoliko godina kao upravnik rumskog vlastelinstva pokušao da izvrši jedno novo sađenje žita, umesto dosadanjeg sejanja. Ta se metoda naročito vrši u Danskoj, gde se na jednom hektaru površine dobije 25–30 metarskih centi žita, dok se kod nas dobije najviše 10–12 metarskih centi. On je zasadio u „kućice” po 25–30 zrna pšenice i te su „kućice” opkopavane četiri puta. „Kućice” su bile u razmaku jedna od druge 30 sm. Već o Đurđev-danu (dakle 6. maja, kada je ostalo posejano žito još potpuno zeleno) ovo „dansko” žito bilo je već u klasu, koji je bio dvostruko teži nego kod posejanog žita. G. Popović tvrdi da se ovakvom metodom može polučiti 20–25 metarskih centi po hektaru.

Zatim se prešlo na diskusiju. Kongres je zaključen u jedan čas po podne.

Izjava oblasnog referenta g. Đ. Radojčina

Poljoprivredni referent sremske oblasti g. Đ. Radojčin izjavio je saradniku „Pravde” povodom današnje izložbe i kongresa ovo:

- Današnja izložba priređena je da bi se dao jedan podstrek za intenziviranje sremske poljoprivrede. Poljoprivreda u Sremu pored svih glasova da je Srem žitnica naše države, ipak je na veoma niskom stepenu. Ovu zapuštenost treba otkloniti. I ne samo to, nego u poslednje vreme narod je preplašen novim padom cena poljoprivrednih proizvoda. Današnji kongres služi i za to da se svi poljoprivrednici iz Srema dogovore kako i na koji način da nađu izlaza iz mrtvila.

N. Kapetanović

Vreme, 25. septembar 1930.

Prvenstvena utakmica Novosadskog potsaveza

Sparta – Radnički (Novi Sad) 0:0

Ruma, 23. septembra. – 21. o. m. održana je gornja prvenstvena utakmica, koja se je posle ogorčene borbe svršila nerešenim rezultatom.

Za ovu utakmicu vladao je veliki interes u celome potsavezu, jer ovo je bila prva utakmica S. k. Sparti u prvi razred. Sparta, koja je nastupala bez svoja tri najbolja igrača predvela je bolju igru od Radničkog i trebala je pobediti. Ona je postigla 2 regularna gola, koje je sudija poništio – prvi zbog tobožnjeg ofsajda a drugi nije priznao jer je bio daleko od gola te nije video da je lopta prešla golliniju.

Radnički koji se je smatrao favoritom igrao je dobro i požrtvovano, u glavnom se ograničio na odbranu i dobro se branio. Radnički doveo je za sobom oko 50 navijača, koji su se slabo приметili sa navijanjem zbog bolje igre Sparte.

Utakmicu je sudio g. Banić iz Novog Sada odlično izuzev dve gornje krupne greške.

Vreme, 7. oktobar 1930.

Sudar automobila. – Novo Sad, 6. oktobra. – Noćas oko 12 sati došlo je u Futoškkaj ulici do sudara dva automobila. Auto br. 8-1934. čiji je sopstvenik g. Đurišić-Biorac iz Rume sudario se nepažnjom šofera sa automobilom 8-66. Prilikom ovog sudara oboja kola su lakše oštećena. Povedena je istraga da se utvrdi kako je došlo do sudara.

Vreme, 25. oktobar 1930.

Ministri su juče posetili Sremsku Mitrovicu, Šabac i Rumu

(Наставак са прве стране)

У РУМИ

Рума, 23. октобра. — Министри г. др. Кумануди Божа Максимовић, др. Франгеш и Прека стигли су у Руму данас, у 6 часова и 20 минута, где их је дочекала огромна маса света. Господа министри са пратњом одмах су се упутили у хотел Башаш где је одржан скуп с народом. Претседник Општине румске, г. Фердинанд Рајнпрехт поздравно је госпoду министрe срдачном добродошлицом у којој је, између осталогa, рекао:

— Ово је заиста један историјски догађај и преи случај да г. г. министри Њ. В. Краља долазе у народ, не да траже његово поверење или гласачке куглице, већ да у његовој средини виде и чују његове јаде и тешкоће, тежње и жеље.

Г. Рајнпрехт је даље изјавио да је народ овога града и овога краја поздравно најодушевљеније манифест Њ. В. Краља од 6. јануара и умолио госпoду министрe да буду тумачи безграничне љубави и оданости народа код Њ. В. Краља, наглашујући да су грађани Руме верни поданици Њ. В. Краља, без разлике вере и народности. После поздравног говора г. претседника Општине, добио је реч свештеник г. Емилијан Грбић. Он је у свом патристичком говору одао хвалу Њ. В. Краљу, као и сени блаженопочившега Краља Петра, изражујући захвалност за манифест од 6. јануара, којим су се све конструктивне снаге у држави сложиле и нашле на истом послу. Поздрављајући г. Министра претседника и Краљевске министре, он подвлачи да је садашња влада најдемократскија влада, јер се у њој скупно сав наш народ у једној заједници без разлике вере и племена.

Г. др. Душан Орешковић, адвокат из Ирига и бивши већник, говорник је у име града Ирига и Среза пришкот. Поздрављајући госпoду министрe, он је величао Њ. В. Краља и Његова дела рекавши да се крмило наше државе и нашег народа налази у сигурним рукама. Настало је, рекао је даље говорник, доба мирнога рада. Сваки је на овоме месту и на својој моти. Истиче благодети овога режима за народну свест народну економију и народне финансије, као и за општи државни и национални развој. Захваљује Краљевској влади на досадашњем раду, нарочито за отварање Аграрне банке, која је од велике користи народу.

Стеван Живковић, претседник општине из Ирига, поздравља госпoду министрe и истиче значај њиховог доласка у Руму, молећи за тачно увођење имовине и посела у Grundbesitz. Изложио је своју веру у добру вољу Краљевске владе и издучи да ће она дефинитивно сусрети народним потребама.

Др. Вилхем Либиш, лекар из Руме, Немац, у своме подужем говору рекао је:

— И ми, Немци, желимо овом приликом да изнесемо Вама, госпoду министрe, оно, што нам је на срцу. Манифест Њ. В. Краља од 6. јануара добро нам је дошао свима. Ми смо одмах могли осетити да је настала нова ера за нашу Отаџбину.

У даљем свом излагању говорник је одао признање Краљевској влади за њен плодан рад у корист народа. У име Немаца из Руме и околине, говорник је рекао да се потпуно слаже са говорницима, браћом Словенима, у свему ономе, што они буду изложили Краљевској влади. Г. Либиш је на крају рекао:

— Ми, Немци, као искрени родољуби и деца ове нама миле домовине Југославије, од свег срца и са истим поносом, као и наша браћа, Срби, Хрвати и Словенци стављамо сву нашу имовину и телесну снагу у службу наше земље за њен напредак и њен срећан развјатак.

Г. Стојан Крстић, трговац из Руме, говорио је у име Српског трговачког удружења у Руми, поздравио господу министре и изнео жеље у једној писменој претставци која је предата господи министрима.

Г. др. Петар Јовић, адвокат из Руме и Др. Прерадовић, јавни бележник из Руме, у име народа из овог краја захваљују Њ. В. Краљу на актима од 6 јануара и 3 октобра.

Г. Бранко Аврамовић, свештеник из Ирига, говорио је у име пољопривредних задруга. Одао је признање Аграрној банци и напорима министра г. др. Франгеша за привредно подизање народа. Молио је Краљевску владу да се досадашњи зајмови, додељивани од делегације за пољопривредни кредит, одрже и да им се рок за плаћање продужи. Молио је за што једноставнији и бржи поступак при добијању аграрних зајмова. Даље је тражио да се камате рачунају од дана ликвидирања.

Молио је даље да се употпуни Закон о пољопривредном кредиту.

После г. Аврамовића говорили су још г. г. Бранко Јовановић, тежак из Руме, Антун Пепчић, експерт из Хртоваца, Петар Кул, сељак из Руме који као Хрват поздравља манифест Њ. В. Краља и износи потребе сељака овог краја. Др. Стеван Стојковић, адвокат из Руме и Лазо Јовановић, кројач из Руме.

Ови говорници поздрављали су настојања Њ. В. Краља и рад Краљевске

влада износићи потребе овог краја.

Пошто су одаслани поздравни телеграми Њ. В. Краљу и Претседнику владе, председавајући је дао реч министру г. др. Франгешу.

— Порези су терети — каже министар г. др. Франгеш — али, порески закон донет је пре овог режима и за сада нисмо успели да га заменимо бољим. Падањем цена житарицама, пореска снага нашег најмногобројнијег staleжа сељака, постала је таква, да једва сноси пореске терете. Разлика између цене производње и потрошње је велика. Ви хотеће брзу помоћ. Она може да се састоји само у томе, да влада буде обзирнија при наплати порезе. Влада то мисли да и учини. Влада мисли да у ублажавању кризе поступи тако, да заосталу порезу не наплаћује од једанпут, већ да се плаћање пореских заостатака одложи на више година. Исто тако, влада жели да помогне крајевима који су страдали отписивањем порезе. Све мере влада мисли одмах да спроведе.

Пошто је одговорио на неке примедбе и изнео начине за унапређење пољопривреде и побољшање економског положаја сељака, г. др. Франгеш је завршио свој говор, рекавши:

— Нека народ верује да ова Влада нема да тражи присталице, или куглице и нема никаквих других задатак него тај, да помогне народу, чији је она део, јер припада томе народу. И ако Влада не би томе одговарала, верујте да Онај, који над свима нама очински бдије и брине се за благостање и задовољство Свога народа, да би Он био први који би рекао: Није овако добро, тражимо другу владу. Нажите

код vaše куће да ова Влада не тражи ништа друго, него само да води очинску бригу о добру свога народа (Одобравање).

После г. Франгеша добио је реч Министар г. **Божа Максимовић**, који је говорио о бившем партијско-политичком животу и о разлозима који су довели до укидања прошлог и инстурисања садашњег режима, као и о немогућности повратка старог стања. На божазан, изрично изражену на овом скупу, да би се могла вратити тај режим, г. Максимовић је изјавио да је у стању да то

Г. Божа Максимовић

јавно и отворено демантује. Наравно своје задовољство што су на овоме скупу сакупљени «сви без разлике, и Срби, и Хрвати и наша браћа Немци», што један православни свештеник седи заједно с високим католичким прелатом.

— Исти такав однос је и између чланова данашње владе, између којих не постоји апсолутно никаква разлика. Додуше, тога је било и раније; али, то су биле коалиције разних партија које су, под притиском својих присталица, настојале да што више отимају за своје присталице и своје странке. Министри су тада били претставници само својих група, а по мало и инструменат својих група.

Данашњи чланови Краљевске владе су сви једнаки, са истим тежњама и идејама. Они са истом ревношћу извршавају оно, што треба народу и што заповеда Њ. В. Краљ. Међу нама нема никаквог подзајања ни дивергирања.

Г. Максимовић затим подвлачи оно што је констатовано у том погледу и на скупу у Митровици и завршава говор овим речима:

— То нека, господе и браћо, буде и за вас потстрек да истрајете на раду око окупљања свих здравих националних снага на заједнички рад, јер то тражи од вас наш Узвишени Краљ и Ваше добро. (Одобравање).

После г. Максимовића узео је реч Министар г. др. Кумануди. Говорећи о разлозима, који су довели до данашњег стања, г. Кумануди је у свом говору, између осталог, рекао:

— У старој Народној скупштини није се могла овако озбиљно да води дискусија о општим питањима и проблемима, а врло је редак случај био да се покретала дискусија о спољној политици. Овде сте, међутим, чули једног говорника који је поменуо узнемиравале гласове

што долазе из иностранства и упитао се са страхом: какав то тутањ долази из даљине. Сматрам да сам дужан да овде на то питање дам одговор.

Тај тутањ, који се чује из даљине и много више него ма шта друго, то је ова иста економска криза, која и вас притискује, од које пати и цео свет. То је једна од несумњивих последица Светског рата. Докле год буду народи мучени од оваквих криза, уверен сам да на рат не могу ни помишљати. Дванаест је година протекло од рата; па ипак, још се нису могли да изборишу трагови оних ужаса које је рат за свега четири године својим трајањем произвео. Нема ни једног народа који би данас хтео рат. Наша држава никад није била ни ратничка ни освајачка. У колико смо водили ратове, водили смо их или да повратимо што је наше, или да се бранимо од туђинских напада. Ми немамо данас никаквог разлога да ма и најмањим делом зажелимо да се стање мира, у коме живимо, промени ма у коме смислу. Ми смо своје националне идеале у главном остварили и не желимо ни од кога да узимамо што је туђе. Наша је тежња, више него ма кога од наших суседа, да продужимо да живимо у миру. Ја сам сигуран да нас и цео свет сматра као главни стуб мира у овоме делу Европе и као државу, која ће до краја радити на очувању и одржавању мира.

Господо, француски министар г. Бријан, као што је мало час овде наведено, заиста је у почетку овогодишњег заседања Дру-

штва народа рекао да неће бити рата, докле год он буде у француској влади, а при крају заседања, да Француска мора да се оружја. У томе, господо, нема никаква противречности. Држава која се данас оружја, не оружја се зато да ратује као нападач, него да се брани, ако буде нападнута. Не може све дотле бити разоружања док не буде створено довољно гаранција и јемства да ће се мир очувати не само од стране једнога, него од стране свих држава у свету. То што жели Француска, желимо и ми, да нам се пружи гаранција за мир. А дотле ће наоружање служити одбрани земаљској, јер је сваки народ дужан да се брани од нападача.

Једно друго озбиљно и замашно питање, које је вечерас овде додирнуто, то је питање мањина, које је покренуо г др. Либиш. Господо, по уговорима о миру ми смо дужни да према мањинама поступамо онако, како то они изискују. Ја хоћу овде нарочито да истакнем, да је жеља ове Владе да мањине у нашој држави буду задовољне. Све што се буде учинило и што је учињено, а већ је много учињено, урађено је само за то, да се положај мањина поправи и да им се да не само оно, што смо дужни по стриктним прописима уговора о миру, него и преко тога. То је политика данашњег режима у погледу мањина и она ће се изводити у том правцу и даље.

Господо, сви говорници на данашњем састанку изјавили су, мање више, да имају поверење у добру вољу данашње владе. Ја бих вас тим поводом молио да

имате поверење и веру у реше-
ност данашње владе да истраје
на овоме путу којим је пошла,
и да ствара и поправља све оно
што је у њезиној снази, а нарочито
да поклони своју највећу
бригу пољопривредној кризи ко-
ја тако тешко притиска и нашу
земљу. На томе пољу, влада ра-
ди као што сте чули из говора
г. д-р Франгеша. Она ради и у
свим другим правцима у духу
и обиму великог програма који
је Њ. В. Краљ поставио својим
манифестом од 6. јануара. То је
рад будућности и ми само у бу-
дућности гледамо. А ја могу по-
ново да подвучем, да ми желимо
да идемо само напред и нећемо
више да се враћамо у полити-
ку прошлости (одобравање).
После г. др. Куманудна узео је
реч Министар г. Прека.

Pravda, 1. decembar 1930.

Odvajanje Indije od sreza Rume

Indija, 30. – (P. N. izv. „Pravdi“). – Danas je opštinski odbor održao vanrednu sednicu, pod upravom g. Vojnovića, predsednika opštine, na pitanje Dunavske banovine, da li je odbor saglasan da se varošica Indija otcepi od sreza Ruma i kome srezu da se dodeli. Posle duže diskusije, odbor je jedno-
glasno doneo zaključak da se varošica Indija ne otcepljuje i da i nadalje ostane u srezu Ruma. Ovo naređenje dobile su sve Opštinske uprave od Dunavske banovine, da bi se po tome mogla učiniti predstojeća raspodela opština po srezovima.

Uskoro će Dom narodnog zdravlja biti gotov

Ruma, 29. – (S. R. izv. „Pravdi“). – Pre godinu dana počela je ovde gradnja zgrade doma Narodnog zdravlja. Zgrada se dovršuje i uskoro će biti gotova nalazi se kod samog opštinskog parka. Gradnju ovog doma pomogla je i Rumska opština sa 100.000 dinara.

Čim bude gotovo dovršenje zgrade, higijenski zavod iz Novog Sada smestiće svoju ekspozituru.

Pripreme za proslavu prvog decembra u Rumi

Ruma, 29. – (R. izv. „Pravdi“). – Od danas su već počele pripreme za proslavu 1. decembra. Ovdašnji sokoli šampali su jedan dugi proglas u kome pozivaju Rumske građane na proslavu da bi što lepše i svečanije bilo.

Posle bogosluženja u pravoslavnoj i katoličkoj crkvi održaće se u sali ovdašnje gimnazije svečana akademija, na kojoj će predsednik sokolskog društva govoriti o značaju i važnosti 1. decembra. U 8 časova uveče u ovdašnjem hotelu „Vašaš“ održaće sokoli svečanu akademiju.

Pravda, 18. mart 1931.

Zločin zbog jednog besmislenog spora

Ruma, 16. marta. – (M. izv. „Pravdi“). – Sinoć oko 7 časova došlo je do svađe između Save Stoića, mesara, i Krsta Dedića, berberina. U svađi je Stoić udario kasapskim nožem Dedića u vrat i glavu i naneo mu teže povrede. Dedić je prenet u bolnicu, gde je podvrgnut težoj operaciji, dok je Stoić uhapšen. Do svađe je došlo usled jedne interesantne okolnosti. Stoić i Dedić su se u poslednje vreme mnogo prepirali oko toga ko je jači. Poslednja prepirka završila se tučom, te je Stoić otišao u zatvor, a Dedić u bolnicu.

Vreme, 10. april 1931.

Gostovanje drugog razreda reprezentacije Beograda u Rumi

Na katolički Uskrs, 5. i 6. aprila, gostovala je u Rumi drugorazredna reprezentacija Beograda i odigrala dve utakmice sa reprezentacijom Rume.

Prvi dan: Ruma – Beograd 3:1 (2:0)

Za ovu utakmicu vladao je veliki interes, pa i pored hladnoga vremena publike je bilo u rekordnom broju, koja je sa uživanjem posmatrala ceo tok igre.

Ovo je bila jedna od najinteresantnijih utakmica u Rumi, jer su svi igrači igrali odlično. Ruma koja je nastupila sa deset igrača iz S. k. Sparte i jednim iz S. k. Sremca, izvojevala je ovu značajnu pobjedu potpuno zasluženom i sa time dostojno reprezentovala nogomet Nov. pog. pomske saveze. Golove za Rumu dali: Vračarić 2, Nikolajević 1, a za Beograd Šilovcević iz penala.

Drugog dana: Ruma – Beograd 1:1 (1:0)

I revanš utakmica je bila vrlo interesantna, jer su Beograđani po svaku cenu hteli da se revanširaju Rumljanima za prvi poraz, koji su radi toga pozvali tri nova igrača iz Beograda, koji su na današnjoj utakmici pojačali svoj tim, pa i pored toga nisu uspeli pobediti domaću reprezentaciju.

Ruma je nastupila sa ovim timom: Reparski, Kesić, Bosiljkić, Šubert, Nikolajević, Jekić, Banjac, Justus, Jovanović, Vračarić, Pospisil. Tim Beograda, koji je danas bio pojačan golmanom, bekom i centarhalfom, igrao je kao i dan ranije odlično, te je potpuno opravdano izvojevao nerešeni rezultat. Igra je bila kroz čitavo vreme otvorena i vođena u jakom tempu, jer su obadva tima dali sve od sebe da bi izvojevali pobjedu. Rezultat je ipak ostao nerešen. Bod za Rumljane dao je u prvom poluvremenu u 20. min. levo krilo Pospisil, a Beograđani su izjednačili u 40. min. drugog poluvremena. I ako je beogradska reprezentacija pobedjena ostavila je sa svojom igrom odličan utisak u Rumi.

Obe utakmice sudio je g. Poper potpuno objektivno.

A. Radišić

Pravda, 24. april 1931.

Ruma ima 13.368 stanovnika

Ruma, 23. aprila. (S. M. izv. „Pravdi“) – Materijal popisa u Rumi potpuno je sređen i utvrdilo se da svega ima 13.368 stanovnika i to 6.505 muških i 6.863 ženska. Kuća za stanovanje ima u Rumi 2819, a poljoprivrednih gazdinstava 1249. Domaćinstava ima 3351. Za vreme izvršenja prošlog popisa Ruma je imala 12437 stanovnika. Prema tome, za deset i po godina prirast stanovništva iznosi 931.

Vreme, 21. jun 1931.

NEUSPEH JEDNE SREDNJE ŠKOLE

Gimnazija u Rumi imala je ove godine samo 9 dobrih učenika maturanata

Ruma, 20. juna. – Juče je završen viši tečajni ispit u Gimnaziji, a danas je kandidatima objavljen rezultat, koji je ove godine vrlo rđav. Na maturu je pušteno svega 33 učenika od kojih je odbijeno na godinu dana već na pismenim ispitima sedam učenika. Na usmenim ispitima odbijena su još tri učenika na godinu dana. Iz jednog ili dva predmeta palo je 14 učenika, a prešlo je svega 9.

Interesantno je da su sve učenice pale na godinu dana a samo jedna odbijena je na tri meseca. Interesantno je i to da je iz matematike palo preko 70 od sto učenika. Ovako slab uspeh do sada još nije pokazala ni jedna matorska generacija.

Vreme, 31. jul 1931.

Bezdušni majstor iz Iriga šegрта koji je pobegao od njega zbog batina stigao biciklom i kocem ga zverski premlatio

Ruma, 30 jula. – Na petom kilometru od Rume na drumu koji vodi za Irig odigrao se jutros jedan zverski zločin.

Ćurčija Nikola Zečević iz Iriga dostigao je svog odbeglog šegрта, šesnaestogodišnjeg Srbislava Katića rodnom iz Buđanovaca i dotukao ga jednim kocem.

Pre šest meseci roditelji su dali Srbislava kod Nikole Zečevića da izuči krznarski zanat. Kako ga je majstor mnogo tukao i zlostavljao Srbislav je jutros pobegao peške iz Iriga prema Rumi, odakle je hteo da produži put za Buđanovce. Međutim Zečević se dao u poteru za njim da ga povрати natrag jer se bojao odgovornosti što ga je zlostavljao. Na petom kilometru od Rume on ga je stigao i nemilice izudarao jednim kocem, a zatim se vratio u Irig dok je Srbislav ostao onesvešćen na drumu.

Uskoro je naišao kolima Stevan Dožudić zemljoradnik iz Iriga koji je nesrećnog šegрта odvezao u Rumu. Gradski fizikus g. dr. Dušan Petrović je Srbislava uputio u bolnicu, ali se sumnja da će ostati u životu, jer je zadobio teške unutrašnje ozlede.

Interesantno je napomenuti da je Nikola Zečević blagajnik Udruženja zanatlija u Irigu, te je na tom položaju kao i ceo odbor imao zadatak da štiti interese šegрта.

Vreme, 12. jul 1931.

Autobuski saobraćaj

Jedno dobro uvedeno i organizovano autobusko saobraćajno preduzeće, bez konkurencije, na dobroj prometnoj pruzi, prodaje se sa celokupnim inventarom, uz povoljne uslove. Obratiti se na I. rumsko autobusko saobraćajno poduzeće – Ruma.

Vreme, 5. avgust. 1931.

Rumska Sparta ostaje u prvom razredu

Ruma, 2. avgusta. – Pošto je prvak Novosadskog potsaveza s. k. Mačva iz Šapca sa jučerašnjom pobedom nad Bačkom osigurala učestvovanje u užem prvenstvu države, te neće igrati prvenstvene podsavezne utakmice, stoga Sparta kao poslednja plasirana ostaje u prvom razredu. U ovogodišnjem prvenstvu Novosadskog potsaveza boriće se u prvom razredu sledeći klubovi: Vojvodina, Nak i Radnički iz Novog Sada, Građanski iz Sremske Mitrovice, Sparta iz Rume i pobednik finalne utakmice drugog razreda Makabi iz Novog Sada ili Soko iz Sremskih Karlovaca.

A. R.

Vreme, 19. avgust 1931.

Proslava 10-godišnje vladavine Nj. B. Kralja u unutrašnjosti u RUMI

Ruma, 17. avgusta – Proslava desetogodišnje vladavine Nj. V. Kralja obavljena je u Rumi na najsvečaniji način. U oči desetogodišnjice priređena je svečana bakljada u kojoj su učestvovali pretstavnici vojnih i civilnih vlasti i sva humana i kulturna društva. Pred zgradom opštinskog poglavarstva pozdravio je građane načelnik, g. Ferdinand Rajnpreht. Na kraju njegovog govora prisutni su priredili burne manifestacije Nj. V Kralju i Jugoslaviji.

Na sam dan desetogodišnjice držana su u svima crkvama svečana blagodarenja. Posle završenih blagodarenja formirala se velika povorka koja je uz klicanje Nj. V. Kralju i Kraljevskom Domu došla pred opštinsko poglavarstvo. Tu je sakupljenom narodu održao divan govor izaslanik sokola, poznati nacionalni radnik profesor g. Stjepan Lovrić. Posle njegovog govora klicalo se dugo Nj. V. Kralju, Kraljevskom Domu i Jugoslaviji. U 10 i po časova održana je u sali opštinskog poglavarstva svečana sednica kojoj su prisustvovali odbornici i pretstavnici svih kulturnih i humanih udruženja. Sednicu je otvorio, g. Rajnpreht

koji je pozdravio prisutne, a zatim u lepom govoru izneo zasluge Nj. V. Kralja za naš narod i državu i značaj ove proslave. Posle toga sednica je jednodušno prihvatila predlog finansijskog odbora da se pri opštinskom poglavarstvu osnuje fond Nj. V. Kralja Aleksandra Prvog za pomaganje siromašne dece. Uveče, sokolsko društvo priredilo je svečanu akademiju uz učešće svih društava. Akademiju je otvorio oduševljenim govorom starešina, g. dr. Sava Soretić. Akademija je imala vanredan uspeh. Naročito se istaklo sokolsko, zatim nemačko muzičko i pevačko društvo. Akademija je završena igrankom.

Vreme, 3. septembar 1931.

Katastrofalni poraz Viteza u Rumi

Sparta – Vitez (Zemun) 5:1 (2:0)

Ruma, 31. avgusta. – Novo prvorazredni Vitez pretrpeo je poraz od domaće Sparte. Vitez je nastupao sa ovim timom: Rumenčić, Popov, Novotni, Cihaber (Zašk), Nikolić, Erdeljan, Milošević 1, Milošević 2. Budimir, Karakašević i Živanović. Igra Viteza nas nije zadovoljila i od njega se očekivalo mnogo više. Istakli su se: Cihaber, Novotni, Nikolić i Živanović. Sparta je nastupila bez Vračarića i Pospišila i pored toga predvela je odličnu igru. U timu nije bilo slabog mesta, a da je navala bila malo efikasnija rezultat bi bio još veći. Igra se kretala u stalnoj nadmoćnosti Sparte. Golovi su padali ovim redom u 12 m. Jovanović postiže prvi gol, u 26 m. Banjac povisuje na 2:0, u 85 m. Sparta ne iskorišćuje penal. U drugom poluvremenu u 10 m. Budimir postizava za Vitez počasn gol. Do kraja Sparta uspeva da da još 3 gola. U 16 m. sudija isključi centarfora Sparte Jovanovića, te je Sparta od tog vremena igrala sa 10 igrača. Sudio je g. Pogačnik odlično.

Vreme, 6. oktobar. 1931.

Otvaranje biroa „Putnika” u Rumi

Ruma, 6. oktobra – Juče je uz malu skromnu svečanost otvorena kancelarija društva Putnik u Rumi, koju je osnovalo i koju će voditi turističko društvo Fruška Gora iz Novog Sada. Kancelarija je osnovana sa zadatkom, da u neposrednom kontaktu sa najširim narodnim slojevima vrši propagandu za naš nacionalni turizam, te da, pružajući putujućoj publici sva potrebna putničko-turistička obaveštenja besplatno, i vršeći pretprodaju vozni karata, olakšava i unapređuje naš putnički i turistički saobraćaj.

Pošto je g. dr. Pavlas, u iscrpnom govoru izneo značaj turističke propagande i razvitka turizma uopšte, te ulogu turističkih organizacija u ovoj opšte

korisnoj aktivnosti, upućeni su g. g. Ministrima trgovine i industrije, saobraćaja i banu Dunavske banovine telegrami.

Pravda, 10. maj 1932.

Skupština dobrovoljnih požarnika u Rumi

Ruma, 9. maja. – (M. G. izv. „Pravdi“). – Dobrovoljno požarničko društvo u Rumi održalo je juče svoju 59. redovnu godišnju skupštinu u društvenim prostorijama. Skupštinu je otvorio nadzapovednik g. X. A. Foltman, pozdravivši prisutne. Zatim je g. dr. Roman Soretić pročitao godišnji izveštaj o radu. G. Franc Hanga je pročitao izveštaj nadzornog odbora. Prihodi u prošloj godini iznosi preko 45.000 dinara, a rashodi 21.000.

U novu upravu su ušli: za pretsednika g. Dušan Ostojić; tajnik g. dr. Roman Soretić, blagajnik g. Anton Hercog, odbornici g. g. Franc Hanga, Vića Grujić, Franc Tostenberg i Alojz Horšić. Izabrana su i dva odeljenska zapovednika g. Stefan Vuršter i g. Stefan Šme.

Za revnosnu službu odlikovani su g. dr Vilhelm Libiš, društveni lekar; g. Jozef Petrinović, narednik, g. Franc Tostenberger i g. Franc Gez. Na predlog g. Karla Servacija, g. X. A. Foltman, koji je već 51 godinu kao zapovednik proizveden je za počasnog nadzapovednika.

Pravda, 20. maj 1932.

Sudbonosne nevolje jednog društva

Sparta iz Rume nalazila se u prošloj sezoni, odnosno u sportskoj godini 1931–32, u prvom razredu Novosadskog nogometnog potsaveza. Kako je, međutim, Mačva iz Šapca prisiljena na odigravanje prvenstvenih utakmica, koje je dužna odigrati u ovom proletnjem delu, određeno je Sparti da nastupi u drugom razredu, iako je jednu sezonu bila u prvom. Društvo iz Rume pokorilo se ovoj odluci, ali već u prvoj utakmici, koju je morala igrati u Petrovaradinu, nije mu ništa isplaćeno na ime troškova za dolazak.

Sparta je podnela žalbu potsavezu, koji je odobrio postupak onog štedljivog domaćina i naveo da će se tako sve dotle raditi, dok ona ne izmiri svoje dugovanje prema nekim klubovima. Sa ovima je Sparta udesila da joj se baš u smislu jedne odluke potsaveza, kod svake igre oduzima po 200 dinara do konačnog oduženja svote koja iznosi 1600 dinara.

Kod takvog stanja stvari Sparta je rešila da ove utakmice, sem one u Rumi sa Građanskim, daje parforfe. Novosadski nogometni potsavez nije imao ništa protiv toga, ali jedan uplivni član Građanskog uspeo je da izdejstvuje

odluku, po kojoj se zabranjuje ovakav izlaz, ili bi Sparta imala svima da daje borbe par-forfe. Iako je ovo rešenje protivpravno, Sparta bi se povinovala, da tada nije bila prisiljena dati Građanskom, pored parforfe, još i svotu koju bi inače morala istome platiti za dolazak u Rumu. Dakle, ništa ne bi dobila za odlazak tamo, a morala bi platiti za njegov nedolazak ovamo.

Šta nadležni nameravaju da urade po ovome?

Pravda, 23. maj 1932.

Obijanje crkve u Rumi

Ruma, 21. maja. – (I. G. izvešt. „Pravdi). – Juče oko 4 časa izjutra starešinu rumske crkve izvestio je crkvenjak Georg Šnur da su sporedna vrata na crkvi sa zapadne strane obijena. Župnik g. Ivan Lakajner izašao je odmah na licu mesta i konstatovao je da su spoljna hrastova vrata nepovređena. Kod otvaranja kradljivci su se služili ašovom, lopaticom i drugim oruđem, koje je nađeno između staklenih i hrastovih vrata.

Po svemu sudeći, neki kradljivac se morao uvući još prekjuče uveče u crkvu, dok je crkvenjak zvonio u 8 časova, te sačekavši njegov izlaz iz crkve otpočeo je odmah svoj posao. On je kod Svetog Antona na dva mesta počeo da buši kasu, ali kako mu namera nije uspela on je tada pokušao dletom i turpijom da obije bravu što mu takođe nije pošlo za rukom. Drugo se u crkvi ništa ne primećuje sem tog jednog kvara.

Pravda, 5. juna 1932.

Razbojništvo u Kruškom (verovatno Kudoškom – p. p.) potoku

Ruma, 4. juna. – (I. G. izveštaj „Pravdi”). – U Kruškom potoku, nedaleko od Rume, u jednom vrbaku, seljaci su našli onesvešćenog ruskog izbeglicu Grigorija Mihailova, koji je po okolnim selima prodavao umetničke izrađevine. U prvi mah se mislilo da je Mihailov pokušao da izvrši samoubistvo, ali je ta pretpostavka odmah otpala. Po telu Mihailov je bio gotovo sav modar i povređen nekim tupim oruđem. Policija veruje da su Mihailova napali razbojnici i, videći da nema novaca, svirepo ga istukli.

Pravda, 26. jun 1932.

Matura u Rumi

Ruma, 24. juna. – (I. G. izv. „Pravdi”). — U ovdašnjoj gimnaziji završen je viši tečajni ispit. Na ispit je izašlo 26 učenika i 9 učenica. Šesnaest kandidata

položilo je maturu, dvanaest će polagati popravni ispit, a sedam je odbijeno na godinu dana. G-đica Vera Marković oslobođena je polaganja usmenog ispita.

Tema iz srpsko-hrvatskog jezika bila je „Uticaj geografskih, političkih i verskih prilika na kulturni razvitak našeg naroda”. Ispitima je prisustvovao izaslanik Ministarstva prosvete universitetski profesor iz Zagreba g. Skok.

Pravda, 25. jul 1932.

Nepogode nad Rumom

– *Žena onemela zbog groma* –

Ruma, 24. jula. – (I. G. izveštaj „Pravdi”). – Tokom celog jučerašnjeg dana nad Rumom je padao pljusak, praćen vetrom i strašnom grmljavinom. Gromovi su pali na više mesta. Jedan grom je udario u kuću gradskog policajca Mozera, te je teže povredio njegovu ženu, koja je izgubila dar govora. Ona je podvrgnuta bolničkom lečenju.

Vreme, 26. jul 1932.

Stogodišnjica smrti Atanasija Stojkovića pisca prve naše „fizike”

заслужио је бар да му се о стогодишњини дана смрти има спомена. Нема сумње, и не треба ни понављати, да би у других, «срећнијих» народа, катедре универзитетске, семинари и институти сматрали за част да тај дан обележе и видније с пијететом.

Питомац митрополита Стратимировића, Стојковић је био чини се, одабран да у познатом карловачком кругу тог нашег црквеног великодостојника, једног од најзначајнијих наших политичара и мецена XIX века, заузме своје место. Митрополит га је помагао на студијама и желео да од бившег сремског учитеља учини не само научника, већ и оданог поборника православља и својих идеја.

Денст, напојен западњачким знањем, просвећен књигама француске и немачке филозофије и књижевности т. зв. природних наука, Стојковић је изгледа имао мало воље да се понизно врати у завичај, у коме је худо учитељевао, и кад је већ једном доспео до школе, није мировао док није постао доктор филозофије и члан ученог друштва у Гетингену и у Јени, у Немачкој.

Природњак, занесен лепотом природних закона, Стојковић је своје идеје, пантенистичке и моралне, слагао у исти мах у стихове, у којима је говорио и о томе: «законим образом љубов у браку сахранити можно», али у живот узгледа да је био пул охолости и среброљубља.

Кад је год, 1798 митрополит престао да га потпомаже, решио се био да иде у Русију. Видео је да за жи-

Атанасије Стојковић

бата старог и неумољивог митрополита неће моћи да уђе као архимандрит у стал ученог и остарелог историчара Јована Раича, нашег првог историка. А без архимандритства није хтео ни да се замонаши. Митрополит је захтевао да прође редом све монашке чинове, а Стојковић се извињавао да нема ништа против, али хоћу «времја» да знам, понављао је непрестано у писмима, «времја» колико ће да траје до архимандрита.

Отишавши у Русију, Стојковић је постао професор на Харковском у-

ниверзитету, али још год. 1801, започео је из Будима да разатише својим «пренумерантима» I књигу своје **Физике**, прве наше физике уопште, за којом је изишло још два тома.

Митрополит Стратимировић, мислећи да је још рано у нас за таква дела, тражио је од Стојковича да му напише пре неки популарни «економически календар», али то није сметало Стојковичу да својом «Фисиком» заспе сав наш виши и нижи клир, па да и самом митрополиту натура 50 својих књига, у «пренумерацији».

Песник уз то, жељан да напише бар неки већи еп, «Милошпаду», или што слично, он је оставио за собом и један чудни дијалог «Кандор, или откровение египетских таин» и роман «Аристид и Наталија» дела ретко занимљива за своје доба, а која су заслужила абила један нов преглед са гледишта књижевне вредности (дела Стојковичева у нашој Универзитетској библиотеци).

Вук је причао о Стојковичу да је као ректор универзитета у Харкову, за паре, издавао ђацима лажна сведочанства, али после сто година од смрти ове занимљиве личности, на чијим је рукама издахнуо пламени и генијални Трлаић, требало би оставивши се његовог живота обратити пажњу стручњака на његову **Фисику**, занимљиву и филозофску.

Трагичан, као и Трлаић, изгледа

да је Стојкович био гори у анегдотама и преписи своје сабраће на Пегазу, него у истини. Занимљиво је како га, у том погледу описује у својим мемоарима прота Матеја.

Дошавши у Харков, прота и Чардаклија и Протић, наша Петроградска депутација, имала је да бира између два просвећена Србина, професора универзитета, позната у Русији, Теодора Филиповића и Стојковича, од којих је једног хтела свакако да поведе као «експерта» при преговорима.

И тог суморног вечера, путујући «преко неког таска белог што је Дњепр изнео», Карађорђеви људи изабраше мирног и тихог Филиповића, Стојкович им се чинио «сасма ватрен и плаовит».

Тако је тај сухи Сремац, немирни дугајлија, изгубио и ту велику прилику да свом роду о коме је толико говорио и при првом његовом устанку користи Депутација га је оставила, ратосиљајући га се, у Харкову, где је после и умро.

«Ако онога већег (т. ј. Стојковича) поведемо», рече Протић проти Матеји — «на на по пута без кавге нећемо моћи отићи, и најпосле узеће нам и кола, па се он возити, а ми ићи пешке».

Тако је савременик говорио о човеку, који је код нас први пут писао (I. стр. 100) о «Солнцу, кое се у среди системе наше находи, достојно да се код њега позадържимо» и т. д. и т. д.

М. ЦР.

Pravda, 10. novembar 1932.

Berba i tržište kukuruza u Sremu

Ruma, 9. novembra. – (I. G. izv. „Pravdi“). – Premda su kiše uveliko smetale berbi kukuruza, ipak se ona približila kraju. Berba kukuruza uopšte zadovoljava, a i cene su porasle. Početne cene kukuruzu bile su na našim tržištima vrlo niske: za 100 kilograma u klipu od 20 do 25 dinara. Sada je cena kukuruzu znatno porasla, ali se očekuje još veći porast, tako da ponude nisu velike. U nekim mestima je toliko kukuruza, da su zemljoradnici zabrinuti kako će ga smestiti. U nedostatku čardaka mnogi grade nove, da bi zadržali kukuruz dok mu cena bude bolja. U Rumi na tržištu plaća se kukuruz u klipu 52 dinara, a u zrnju i do 70 dinara 100 kilograma. Na selima kreće se cena kukuruzu u klipu između 37 do 42 dinara. Kako se između kukuruza sade i bundeve, to su i one ove godine vrlo dobro urodile. Mnogi seljaci imaju toliko bundeva da ne znaju šta će s njima. Potrošiti ih i prodati za potrošnju – prehranu svinja – ne mogu, pa stoga treba već u polju iz bundeva seme, sušeno i prodaju. Cena bundevinom semenu kreće se oko 150 dinara za 100 kilograma.

Pravda, 18. novembar 1932.

Proslava dvadesetogodišnjice Balkanskog rata u Rumi

Ruma, 17. novembra. – (I. G. izv. „Pravdi“). – Sokolsko društvo u Rumi priredilo je proslavu dvadesetogodišnjice Balkanskog rata svečanom akademijom u sokolskom domu. Akademiju je otvorio starešina Sokolskog društva g. dr. Gvido Soretić kraćim govorom. Gimnaziski hor je otpevao državnu himnu, pa je profesor gimnazije g. Borivoje Ekmedžić održao predavanje o Balkanskom ratu.

Pravda, 24. novembar 1932.

Uspeo lov na divljač u okolini Rume

Ruma, 23. novembra. – (K. izveštaj „Pravdi“). – Rumsko lovačko udruženje organizovalo je u nedelju veliki lov na lisice i zečeve, na koji je bilo pozvano i nekoliko poznatijih lovaca iz Beograda. Dugogodišnji predsednik Lovackog udruženja g. Hofman organizovao je lov odlično tako da je on, i pored rđavih vremenskih prilika, bio bogat po količini ubijene divljači. Lov je izveden na terenu od Rume prema Fruškoj Gori i lovci su išli čak do sela Bešenova.

U lovu se istakao kao odličan strelac naročito g. Košutić, pristav Ministarstva trgovine. Posle lova priređena je lovačka večera.

Vreme, 14. decembar 1932.

U Rumi po treći put cvetaju ljubičice

Ruma, 13. decembra. – U bašti nemačke osnovne škole u Rumi čiji je upravnik g. Dimitrije Stojčić po treći put su cvetale ljubičice. Prvi put su cvetale normalno s proleća po tom su cvetale u oktobru, a sada su pre dva dana po treći put procvetale. Miris ovih decembarskih ljubičica je mnogo jači nego što je bio u arilu, isto tako je i boja intenzivnija.

Pravda, 29. januar 1933.

Hapšenje falsifikatora dvadesetodinarki u Rumi

Ruma, 27. januar. – (I. G. izv. Pravdi"). – u Rumi je uhapšen Bugarin, baštovan Grga Gelo, koji je pravio lažne metalne dvadesetodinarka i uspeo da proturi nekoliko komada. Do otkrića ovog falsifikovanja došlo je na sledeći način. Krajem decembra prošle godine došli su u Rumu poslom Rimac Mata i Martin, baštovani u Šapcu. Kada su svršili svoj posao u gradu, svratili su se kod prijatelja Grga Gelo-a, koji ih je odveo raspuštenici Stavki Utvić. Mata i Martin Rimac su izvadili svaki po dve banke i dali Grgi da ih ovaj da Slavki. Grga je još ostao kod Slavke, dok su Mate i Martin otišli na stanicu, kako bi otputovali natrag u Šabac. Kad je Grga odlazio, on joj je dao dve lažne dvadesetodinarka, a novac koji je dobio od braće Rimac zadržao je za sebe. Kako u sobi nije još bilo svetlo Slavka se približila prozoru, kroz koji je dopirala svetlost sa ulice, te pogledavši metalni novac, zadovoljno ga je stavila u džep.

Idućeg dana ujutru, kad je Slavka htela nešto da kupi, ona je primetila da su dvadesetodinarka, koje je juče dobila lažne, te je odmah prijavila stvar ovdašnjoj policiji.

Žandarmerija je iznenada uhapsila Grgu Gelo-a, za kojim se tragalo zbog falsifikovanja metalnog novca od dvadeset dinara. Čim je uhapšen priznao je delo u potpunosti. Priznao je da je kupio kod ovdašnjeg trgovca Marića potreban materijal, gipsa, olova i cinka za 8 dinara, pošto je napravio kalup, izlio je nekoliko dvadesetodinarki. Grga Gelo je izjavio kod ovdašnje policije da je on taj novac pravio samo da vidi da li se može. Grga Gelo je pritvoren u ovdašnjem sreskom sudu i biće sproveden za Sremsku Mitrovicu.

Pravda, 2. februar 1933.

Godišnja skupština rumskih sokola

– *Osuda poslanice katoličkog episkopata.* –

Ruma, 1. februara. – (I. G. izv. „Pravdi”). – Juče pre podne u devet časova u prostorijama sokolane održana je redovna godišnja skupština Sokolokog društva Ruma. Prisustvovao je veliki broj članova Društva i od strane Sokolske župe Beograd kao delegat, starešina g. Branko Živković. Skupštinu je otvorio g. dr. Gvido Soretić, starešina. U govoru on je istakao da je poslanica katoličkog episkopata napad ne samo na sokole već u isto vreme i na jedinstvo naše države. Pročitana je poslanica Saveza sokola, koja je saslušana s najvećom pažnjom. Zatim je g. dr. Soretić pročitao telegram, koji je upućen g. dr. Milanu Srškiću predsedniku Kraljevske Vlade savezu sokola Kraljevine Jugoslavije. Telegram glasi:

„Dostojni svojoj svetloj sokolskoj borbenoj i nacionalističkoj jugoslovenskoj prošlosti, a držeći se našega sokolskog i nacionalnog osnovnog principa „Jedna država, jedan narod, jedno sokolstvo,” ogorčeno protestujemo protiv najnovijih napada na državni jugoslovenski integritet i na Sokolstvo, te izjavljujemo svim neprijateljima nacije i Sokolstva borbu do istrage, a to ćemo mi Sokoli provoditi i postići složnim i smišljenim sokolskim radom u duhu našeg neumrlog Tirša i ostalih naših sokolskih velikana. Molimo Vas da najenergičnije ustanete u odbranu naših nacionalnih i sokolskih svetinja. Živeo Kralj i ceo Kraljevski Karađorđev Dom!

Živela Jedinstveka Jugoslavija!

Živelo narodno jedinstvo!”

Zatim je pročitana i jednoglasno primljena jedna rezolucija u istome duhu.

Posle toga sekretar g. Miloš D. Vorkapić podneo je izveštaj o godišnjem radu, a zatim su pročitani izveštaji prosvetnog odeljenja, načelstva, blagajnika i statističara. Na kraju je izabrana nova uprava za starešinu ponovo je izabran g. dr. Gvido Soretić, za zamenika Dušan Petrović, lekar, za tajnika g. Miloš D. Vorkapić; za načelnika g. Vendelin Gertner, za načelnicu g-đa Ljubica Vorkapić; za blagajnika g. Bogoljub Maričić, za predsednika prosvetnog oteka g. Albert Lovasić. Izabrano je osam članova upravnog odbora i četiri zamenika. U nadzorni odbor ušli su g. g. M. Miočinović, St. Milić, B. Kosanić, C. Marković, Ž. Vesković i M. Janković. Zatim je izabran sud časti, u koji je ušlo pet članova.

Pravda, 5. februar 1933.

Osnivačka skupština turističkog društva „Priroda”

Ruma, 3. februar. – (Iv. G. izv. „Pravdi”). – Juče je održana glavna osnivačka skupština turističkog društva „Priroda” u prostorijama gostionice „Rajnpriht” u Borkovcu. Skupštinu je otvorio g. Fric Hondl, glavni osnivač društva.

Zatim je izabrana uprava, u koju su ušli: za predsednika g. Fric Hondl, apotekar, za potpredsednika g. Josip Čunić, za tajnika g. Stevan Vukadinović,

za blagajnika g. Karlo Banjac i za sportskog referenta g. Zvonko Cecikozić, a u upravni odbor su ušla pet člana.

Pravda, 23. februar 1933.

Bogati posednik iz Rume osuđen za ubistvo

Ubio čoveka zbog duga od 135 dinara

Sremska Mitrovica, 21. februar. – (M. Š. izv. „Pravdi“). – Pred krivičnim senatom Okružnog suda u Sremskoj Mitrovici održano je suđenje bogatom ekonomu iz Rume, Antunu Kohu, starom 39 godina i ocu četvoro dece, koji je 26. januara ove godine ubio iz revolvera trgovca Martina Riferta, ispalivši u njega jedan metak.

Iz Rume došlo je na pretres mnogo publike, bilo je dosta i iz Mitrovice, tako da je sudska dvorana bila puna zainteresovane publike.

Optuženi Koh odgovarao je pred velikim većem Okružnog suda, koje su sačinjavali g. g. dr. Rogulja, Gajdl, Bros, Ružević i Srdanović.

26. januara Koh je došao sa salaša u Rumu da nešto pazari. Svratio je u gostionicu „Korzo“ Jozefa Lindmajera, gde su kasnije došli i njegovi drugovi Tifenbah, Jugović i Klajn. Sedeli su i pili za jednim stolom. Oko dva časa po podne došao je u gostionicu Martin Rifert, koji je bio u svađi sa Kohom, jer je potraživao od njega neki dug. Rifert je sedeo sa Lindmajerom i još nekoliko ljudi. Kada je opazio Koha nekoliko puta se dizao da mu zatraži dug, ali su ga ovi zadržavali. Najзад, ipak je uspeo da ode do Koha i odmah uzviknuo:

- Ti si taj što piješ, a ne plaćaš!

Odmah je zatražio da mu Koh vrati dug od 135 dinara, što je u njegovoj radnji pio. Koh nije hteo o tome ni da čuje, govoreći da je dug već i po drugi put platio i to Rifertovoj ženi.

- Ti si propalica. Ti si nekad nešto bio, ali danas niš ništa, – uzviknuo je Rifert i pošao prema Kohu. Mašio se i desnog džepa, ali u tome Koh je mu njevitom brzinom izvukao revolver i opalio na Riferta i pogodio ga u grudi.

Pred sudom Koh kaže da ima 30 jutara zemlje, koja je zadužena na 300.000 dinara, ali da za piće nikad nije ostajao dužan. Revolver je kupio u vozu od nekog čoveka za 50 dinara i to osam dana pre ubistva Riferta. Silno se bojao Riferta, jer je on bio na glasu kao silovit i već jednom kažnjen zbog ubistva.

Jedan svedok je izjavio da je pokojni Rifert bio u gostionici kod Vuršta i da je tamo rekao:

- Teško onom sa kim se budem danas sukobio.

Drugi jedan svedok izjavio je da je Koh prvi psovao Rifertu majku. Klajn je rekao, da je video, kad je Koh izvukao revolver iz unutarnjeg džepa kaputa, a ne iz spoljašnjeg, kako se branio Koh.

Sud je Koha osudio na godinu dana strogog zatvora i da plati 5000 dinara troškova porodici pokojnika kao i sudske troškove. Državni tužilac najavio je priziv. Optuženi je uzeo trodnevni rok.

Pravda, 26. februar 1933.

Budžet Rumske opštine

Ruma, 24. februara. – (I. G. izv. „Pravdi“). – Na sednici opštinskog, veća raspravljen je i prihvaćen opštinski proračun za 1933. godinu. Prihodi su već u, prošloj godini prilično podbacili te se ova činjenica morala imati u vidu pri sastavljanju ovogodišnjeg budžeta. Ukupni rashodi iznose 3.526.458 dinara, a prihodi samo 2.599.406 dinara. Razlika će se pokriti prirezom na sve oblike državnog neposrednog poreza po jedinstvenoj stopi, koja iznosi 2.091.343 dinara po stopi od 60 posto. Specifikacija rashoda izgleda ovako: opšta upravna vlast 469.192 dinara, lična imovna sigurnost 254.490 dinara, narodna prosveta 110.781, za poljoprivredu, stočarstvo i šumarstvo 174.866 dinara, narodno zdravlje 105.490; trgovina, industrija i zanatstvo 74.900, opštinska privreda 130.920, opštinska preduzeća 55.730, pensije, dodaci i pomoći 143.000, finansijska grana 401.850, građevinska grana 316.545, socijalno staranje 122.500, privremeni i periodski izdaci za plate i t. d. 173.428, nepredviđeni izdaci 20.000, ukupno 3.526.458 dinara.

Na strani prihoda predviđene su ove stavke: od taksa 371.200 dinara, od trošarine 250.000; od kuluka 25.000; od imanja 243.000 dinara; nenaplaćeni prihodi 227.500; od opštinskih prireza 1.254.806; specijalni prihodi 189.400; od električne centrale 38.000 dinara. Ukupno prihodi iznose 2.599.406 dinara. Razlika će se pokriti sa 60% opštinskim nametom.

Pravda, 6. mart 1933.

Pred proslavu šezdesetgodišnjice Prve srpske zanatlijske zaduge u Rumi

ЈУБИЛЕЈ УГЛЕДНЕ И СТАРЕ ЗАНАТЛИЈСКЕ УСТАНОВЕ

Пред прославу шездесетогодишњице Прве српске занатлиске задруге у Руми

— ОСМРТ НА РАД У ПРОШЛОСТИ. — НЕИМАРИ ЗАДРУГЕ — ДОМ
СРБА ЗАНАТЛИЈА. —

РУМА, 5 април. — (Сп. извештај „Правди“). — Седамдесетих година прошлога века оснива се у Новом Саду „Задруга Срба занатлија“, а већ две године касније, дакле 1872 године, основана је Прва српска занатлиска задруга у Руми.

Оснивање Задруге пада у Милетићево доба, у доба националног превирања, кад је сва нада полагана на средњи сталеж и оно мало интелигенције, која није подлегла утицајима аустро-угарске бирократије.

Прва деценија Српске занатлиске задруге карактеристична је по борби за потврду правила. Послата правила на потврду увек су враћана ради извесних измена. Почетком 1876 године долази у Руму изасланик аустриске владе у Загреб и заплењује целокупну имовину.

Исте године, 11 маја, правила су најзад потврђена и тиме је и са званичне стране дато право опстанка Задруге.

Тешко материјално стање после одшесене имовине, која ни после потврђених правила није враћена, брзо се поправља захваљујући свесним занатлијама.

О неком активнијем раду може се говорити тек почетком друге деценије. На чело Задруге дођоше а-

гитни људи, Ненад Крстић и Сима Кокић, који, потпомогнути од осталих чланова, оснивају књижницу. Овом се књижницом, нажалост, могао служити само мали број писмених занатлија. Погрешка ових честитих људи била је та што нису могли увидети да рад треба почети у сасвим другом правцу. У то време на занате долазе младићи сиромашних родитеља, често са разним телесним недостатцима због којих нису били способни за тежак земљораднички посао. У то време ступа на снагу и занатлијски закон од 1884 године са својим принципима слободе рада. Окретнији и интелигентнији напуштају редове занатлија, посвећујући се разним другим професијама. Прилике постају још теже. Занатлијски позив, који је захтевао и по осамнаест часова дневног рада, није постао ни мало завидан. Трећи период или доба борбе за положајима оставио је у књигама Задруге сву своју карактеристику. Одборске седнице нису се одржавале, али су зато по више пута одржаване скупштине. У више махова дошао је у питање и сам опстанак Задруге. Појавом, сада почасног председника, пок. Милана Орловића, Задруга се враћа у нормалан живот. Крајем четврте деценије приређује Задруга успелу изложбу. Стара правила, која

су ограничавала сваки озбиљнији рад, иницијативом пок. д-ра Жарка Миладиновића, мењају се. У петој деценији испуњавају се петвековне наде. Бели орлови ослобађају Јужну Србију и избијају на плави словенски Јадран.

У то време појављује се личност, која истина не припада занатском staleжу, али која је примљена са раширеним рукама и која ће својим широким погледима дати прави правац Задрузи. И данас се још та личност налази у редовима Задруге, а то је опште симпатична особа г. Бранка М. Спајића. Долази кобна 1914 година. Задруга прекида сваки рад приморана суровостима модерног варварина. Али чим се јавише гласници слободе, Задруга наставља рад, где га је 1914 године прекинула. Иницијативом г. Бранка М. Спајића оснива се фонд за градњу „Дома Срба занатлија. Задруга активно суделује на конференцијама за оснивање Савеза занатлијских организација. Учествоје при оснивању Српског занатлиског удружења у Иригу. Успешно изводи организацију у румском срезу. Приређује изложбе занатских радова. Редовно се одржавају састанци и села. Активан рад бележи се на сваком кораку.

Цела шеста деценија, доба успешног рада. Фонд за „Дом Срба занатлија“ износи почетком 1922 године име 14.810.26 динара, на крају овог деценија достиже висину од 128.120 динара.

Крајем прошле године купила је Задруга зграду, која се сада преоправља у „Дом Срба занатлија“. У дому ће бити смештена књижница, читаоница и остале просторије Задру

ге. За свих шест деценија Задруга је помагала своје изнемогле чланове, прикупљала прилоге за свој дом, повећавала своју књижницу, награђивала занатске радове, на изложбама и помагала у васпитању шегрте, који се посветише занатству, да од њих постану честити мајстори. Поред свих занатлија, велика захвалност за овај успешан рад припада великим пријатељима Задруге за њихов двадесетогодишњи рад г. Бранку М. Спајићу, председнику Српске трговачке омладине, и г. Вићентију Грујићу, председнику Трговачког удружења.

Г. Бранко М. Спајић, председник Српске трговачке омладине у Руми

Ове године прославиће Задруга своју шездесетогодишњицу у просторијама свога новог дома и издати скромну споменицу захвалности својим добротворима и сарадницима.

Pravda, 12. mart 1933.

Skupština Srpske čitaonice u Rumi

Ruma, 11. marta. – (I. G. izv. „Pravdi“). – Srpska čitaonica u Rumi održala je u svojim prostorijama glavnu godišnju skupštinu, kojoj je prisustvovao veliki broj članova. Skupštini je predsedavao g. Jovan Dožudić. Sekretar g. Branko Petošević pročitao je izveštaj o radu u prošloj godini iz koga se vidi da je čitaonica pokazala lep uspeh. Izveštaj blagajne podneo je g. Dušan Crnobarić, a izveštaj nadzornog odbora g. Marko Miočinović. Pošto je data razrešnica staroj upravi, izabrana je nova. Za predsednika je izabran g. Jovan Dožudić, a za potpredsednika g. Andrija Sajler.

Pravda, 16. mart 1933.

Skupština Saveza agrarnih zajednica u Rumi

Ruma, 15. marta. – Sp. izv. „Pravdi“). – Savez agrarnih zajednica za Banat, Bačku, i Srem održao je u kavani „Orao“ svoju redovnu desetu godišnju skupštinu. Izaslanici su bili: od strane Ministarstva poljoprivrede g. g. Miloš Sretenović, pomoćnik ministra, i Cvijanović, načelnik Ministarstva, od strane Dunavske banovine g. Novaković, načelnik Poljoprivrednog odeljenja. Pre prelaza na dnevni red upućeni su telegrami Nj. V. Kralju, predsedniku vlade, ministru poljoprivrede i banu Dunavske banovine. Zatim je pročitao izveštaj upravnog odbora, iz koga se vidi da je Savez podigao 51 koloniju sa 6500 kuća, a takođe da je Savez imao u članstvu 138 agrarnih zajednica sa 9442 članova i uplaćenim ulozima 1.359.700. – dinara. Pošto je pročitao i izveštaj nadzornog odbora razvila se diskusija, u kojoj su učestvovali g. g. Zarije Anđelić, Jovan Kapor, Marković, i drugi, pa je doneta rezolucija, koja je jednoglasno usvojena. U upravni odbor, posle toga, izabrani su g. g. inženjer Jovan Stojić, Petar Lozjanin, Branko Čobanić, Đorđe Stojković i Luka Knežević. U nadzorni odbor su ušli g. g. Mirko Buntić i Obrad Barić. Na kraju je govorio pomoćnik ministra poljoprivrede g. Miloš Sretenović.

Prvda, 27. mart 1933.

Pomoć nezaposlenima i sirotinji u Rumi

Ruma, 26. marta – (I. G. izv. „Pravdi“) – Zakonom o vanrednim kreditima iz državnog budžeta za 1932/33. godinu banskoj upravi u Novom Sadu dodeljeno je 4,200.000 dinara za vanredne rashode i za pomoć osku-

dnom stanovništvu. Banska uprava je, na osnovu ovoga, izvršila raspodelu kredita, i to putem sreskih načelstava. Za neposrednu ishranu oskudnog stanovništva određeno je 400.000, za javne radove 2.500.000 dinara i za nezaposlene radnike 1,300.000 dinara. Od ove sume prvi deo od 650.000 dinara razdeljen je na nekoliko opština. Rumska opština dobila je 25.000 dinara, kao prvu pomoć za ovdašnju sirotinju.

Naročito izabrani odbor već je pristupio određivanju ove pomoći. Za sada će se svota od 6.500 dinara podeliti u manjim iznosima najsiromašnijima, a docnije će se podeliti i ostalim siromašnijim porodicama. Delenjem pomoći rukovodi opštinska uprava na čelu sa trgovačkim predstavnikom g. Ferdinandom Rajnprehtom, i naročito izabrani odbor, u koji su ušla g. g.: Toša Isajlović, Milan Živančević, Jakob Mozer i Jozef Lincner.

U Fruškoj Gori naišlo se na stari rimski grad

Ruma, 26. mart. – (I. G. izv. „Pravdi“). – Pukim slučajem apotekar g. Relinger otkrio je jedan stari rimski grad na imanju g. Gutmana u blizini manastira Rakovca. Zidovi potpuno su savršeni sa zemljom, a temelji su pokriveni tako da samo pokazuju uzvišicu obraslu gustim i sitnim šipražjem. Međutim, odmah nekoliko santimetara ispod površine ukazali su se čitavi zidovi, a na jednom mestu je otkriven i lagum koji je u vezi sa gradom.

Arheolog g. dr. Nikola Vulić, u društvu sa profesorima Univerziteta g. g. Stanojem Stanojevićem i Dušanom Popovićem, i članovima Istoriskog društva iz Novog Sada posetio je ovo mesto.

Utvrđeno je da su zidovi elipsastog oblika. Na platou ukazuje se jedan otvor za koji se veruje da vodi u neki lagum.

Uskoro će se pristupiti otkrivanjima, koja, po mišljenju stručnjaka, imaju da budu od znatne arheološke vrednosti.

Pravda, 1. april 1933.

Policija goni kockare u Rumi

Ruma, 31. mart. – (I. G. izv. „Pravdi“). – Rumska policija saznala je pre izvesnog vremena da se u jednoj ovdašnjoj kavani, u centru same varoši, u zasebnoj sobi, sastaju kockarska društva i da se tu igraju razne hazardne igre na veliko. Dežurni policijski činovnik uputio se sinoć sa dva policijska organa u tu kavanu i oni su u sobi pronašli za kockarskim stolom neke ugledne rumske trgovce i činovnike, koji su igrali poznate igre „naše-vaše“ i „ajnc“. Na stolu policijski organi zatekli su oko četiri do pet hiljada dinara i odmah celu tu sumu konfiskovali.

Policija će i dalje živo raditi da rasturi kockarska društva u Rumi.

Pravda, 10. april 1933.

Godišnja skupština društva „Dobrotvora” u Rumi

Ruma, 9. april. – (I. G. izv. „Pravdi”). – Društvo „Dobrotvor” održalo je u velikoj dvorani Doma vatrogasnog društva svoju 29. redovnu godišnju skupštinu. Pretsednik društva g. H. A. Foltman otvorio je skupštinu i izneo rad društva u prošloj godini. Zatim je pročitao izveštaj nadzornog odbora, te je donet proračun za 1933. godinu. Svi su izveštaju jednoglasno primljeni.

Pošto je data razrešnica staroj upravi, izabrana je nova, na čelu sa g. H. A. Foltmanom.

Pravda, 14. april 1933.

Skupština Srpskog pevačkog društva u Rumi

Ruma, 13. aprila. – (I. G. izv. „Pravdi”). – Srpsko pevačko društvo u Rumi održalo je svoju redovnu godišnju skupštinu. Skupštini je predsedavao g. dr. Veljko Georgijević. Društveni sekretar g. Branko Cvejić pročitao je izveštaj upravnog odbora o radu u prošloj godini. Izveštaj blagajnika podneo je g. Branimir Kosanić, a izveštaj nadzornog odbora g. dr. Dušan Petrović. Svi su izveštaji jednoglasno primljeni. Na kraju je izabrana ponova stara uprava. Pretsednik je g. dr. Veljko Georgijević, advokat, potpredsednik g. Stanimir J. Krstić, trgovac, sekretar g. Branko Cvejić, sudski pripravnik, blagajnik g. Branimir Kosanić, trgovac, odbornici g. g. Branko Kovačević, sreski školski nadzornik, Vića Grujić, trgovac, Jovan Latinkić, paroh, Vojislav Nikolajević, trgovac, Branko M. Spajić, trgovac, Miloš Rajišić, učitelj, Mirko Bajić, trgovac, nadzorni odbor sačinjavaju g. g. dr. Dušan Petrović, lekar, Nikola Mileusnić, trgovac, Mita Jarić, trgovac.

Pravda, 20. april 1933.

Duhovni koncert u Rumi

Ruma, 19. aprila. – (I. G. izv. „Pravdi”). – Ovdašnje Srpsko pevačko društvo održalo je u crkvi Svetog Duha duhovni koncert. Pošto je paroh g. Jovan Latinkić održao propoved, mešoviti hor je otpjevao „Suguba jektenija” i od Arhangeliskog „Milost mira”; „Dostojno svjat” i „Tebe pojem” i druge duhovne kompozicije.

Ovo društvo spada među najagilnija, a naročitu zaslugu za to ima dirigent g. Branko Cvejić, katiheta.

Pravda, 20. maj 1933.

Otvaranje stočne pijace u Rumi

Ruma, 18. maja. – (Sp. izv. „Pravdi”). – Na bazi izveštaja veterinara Sreza rumskog da je stočna zaraza prestala, Rumska opština otvorila je stočnu pijacu. Dozvoljen je dogon svakovrsne stoke, ali je potrebno da su lica, koja dogone stoku, snabdevena propisnim stočnim pasošem.

Pijaca za stoku održava se redovno svake subote i na sledeće godišnje vašare: Sv. Trifunski – 12. februara, Cvetni – 4. aprila, Spasovski – 23. maja, Petrovski – 10. jula, Miholjski – 10. oktobra i Arhangelški – 19. novembra.

Pravda, 26. april 1933.

Čitavo selo se preseljava zbog poplava

Ruma, 25. aprila. – (I. G. izv. „Pravdi”). – Selo Vitojevci, koje se nalazi u jugoistočnom delu Srema, u rumskom srezu, izloženo je periodičnoj poplavi reke Save. Prilikom prošlogodišnje katastrofalne poplave ovo selo je uputilo molbu vladi da dozvoli da se selo na neko sigurnije mesto preseli. Vlada je to odobrila. Posle toga, selo Vitojevci je uputilo molbu Petrovaradinskoj imovnoj opštini u Sremskoj Mitrovici, koja ima neposredno blizu sela Vitojevaca veliki šumski posed i tražilo je da ovaj šumski posed zameni za njihov atar. Na glavnoj godišnjoj skupštini Petrovaradinske imovne opštine zaključeno je bilo da se ova zamena zemljišta sprovede, a Banska uprava u Novom Sadu je tu odluku odobrila. Selo bi se imalo preseliti na mesto gde se danas nalaze šume Petrovaradinske imovne opštine, takozvane „Leskovar” i „Grabovačko Ostrvo”. Ove šume leže između sela Grabovca i Platičeva. To je mesto visoko i od poplave sasvim zaštićeno. Zamena bi se imala izvršiti na taj način što bi se privatnim licima dala potpuno jednaka površina koju oni daju. Petrovaradinska imovna opština bi dala zemljište u površini od oko 1620 katastarskih jutara. Zamena zemljišta bi se imala izvršiti u roku od četiri godine. U tome roku će Petrovaradinska imovna opština poseći šume. Krčenje panjeva u posećenim šumama preduzeli bi sami stanovnici sela Vitojevca. Prošle zime već je rad na krčenju šume počeo i posećena je šuma sa one površine, na koju treba da se preseli selo Vitojevci. Tehnički odeljak u Sremskoj Mitrovici dobio je dužnost da napravi plan za kolonizaciju ovog novog sela. Ovaj plan je već gotov. Selo Vitojevci broji otprilike oko 2000 do 2500 stanovnika. Stanovnici toga sela su neobično vredni i preduzimljivi ljudi.

Pravda, 10. jun 1933.

Двадесет и пет година плодног рада Српске трговачке омладине у Руми

— ПРОСВЕТНА ДЕЛАТНОСТ КЊИЖНИЦЕ И ЧИТАОНИЦЕ. —

РУМА, 9 јуна. — (Изв. „Правди“). — Први покушаји да се оснује књижица и читаоница Српске трговачке омладине у Руми датирају још од 1912 године. Тадањи члан управног одбора, а садањи председник школског одбора Српске трговачке омладине г. Вића Грујић предложио је да се оснује књижица и читаоница. Та жеља г. Грујића није у оно време могла бити остварена из више разлога, од којих је материјални разлог један од најглавнијих. Но та акција, ипак, уродила је плодом. За кратко време касније појавила се установа под именом Српска читаоница.

Г. Бранко Спајић

Исте године, 22 новембра прикупља Српска трговачка омладина прилоге за Српско-црногорски црвени крст и шаље му помоћ од 107 круна.

Последица ове акције била је да је 3 јануара 1913 године затворена, наређењем аустро-угарских власти, Омладинска трговачка школа, која је крајем исте године поново отворена.

За време Светског рата сваки рад био је онемогућен.

После рата, у слободној отаџбини, требало је прво обновити оно што је за време рата уништено. Затим долазе националне потребе. Српска трговачка омладина прикупља 4 јула 1919 године прилоге за инвалиде. 5 октобра 1919 године предаје сакупљену своту од 5.623 круна Румском војном округу да се употреби приликом свечаности полагања заклетве нових рекрута Краљу-Ослободиоцу.

Сносећи велике материјалне жртве око самосталног издржавања своје Омладинске трговачке школе, Српска трговачка омладина није могла све до прошле, 1932 године основати своју књижицу и читаоницу.

На редовној годишњој скупштини од 26 јуна 1932 године изабран је за председника Српске трговачке омладине г. Бранко М. Спајић.

Одмах по доласку на положај председника г. Спајић покрене питање

оснивања књижнице и читаонице. Као њен иницијатор и оснивач, желећи да да пример, поклања он књижници Српске трговачке омладине своју књижницу од 50 књига и 750 свезака разних часописа.

Колико је цењен рад ове установе од стране њених пријатеља, најбоље се види из помоћи, коју је примило друштво у књигама од г. г. Радивоја Ђ. Жигића из Руме 52; Димитрија Б. Спајића, новинара из Руме 50; Друштва „Привредник“ из Београда 40; г. г. Илића и Чутурића, трговца из Београда 12; г. Ивана Ј. Мајкснера, банкарског чиновника из Београда 10; г-ђе Марине Божић-Спајић, књижевнице из Новог Сада 10; г. Војислава Николајевића, трговца из Руме 8; г. Јована Вујића, трговца из Руме 8; Банске управе из Новог Сада 7; г. Луке Лазаревића, директора гимназије и бившег министра из Београда 6; г. Стевана Пушибрка, трговца из Руме 6; г. др. Јована Мишковића, среског лекара из Сенте 6; г. Оскара Весла, трговца из Руме 6; г. Добривоја К. Тончића, банкарског чиновника из Београда

5; г. Николе Петровића, трг. помоћника из Руме 5; г. Бранислава С. Косанића, трговца из Руме 3; г. Вићентија Грујића, трговца из Руме 3; г. Васе Недељковића из Новог Сада 2; г. Армина Бема из Новог Сада 2; г. Бранка Дражића, трговца из Вогња 2; г. Александра Дабића, трговца из Руме 2 и г. Јована К. Дожудића, трговца из Руме 2. У новцу је послала г-ђа Савета Николајевић из Руме 50 динара, а г. г. Мирко Бојић и Матија Јарић, поклонили су 143 свеске Српског књижевног гласника.

Овај број прилагача стално се повећава. Данас књижница располаже са преко 1000 књига, које је друштво примило, захваљујући организаторској способности председника који је постигао овај леп успех без икаквих материјалних жртава.

Ове године, 24 септембра, прославиће Српска трговачка омладина 25-годишњицу од свога оснивања, такође и од оснивања Омладинске трговачке школе, а годишњицу од оснивања књижнице.

С. П.

Pravda, 11. jun 1933.

Teško stanje zanatstva u Rumi

Ruma, 10. juna. — (I. G. izv. „Pravdi“). — Ovdašnje zanatstvo u poslednje vreme zapalo je u težak položaj. Da bi ta teškoća bila još veća, u Rumi i okolini zanatstvo je dosta razvijeno. Svoje izrađevine ovdašnje zanatlije prodaju po celoj zemlji. Oni obično svoju robu sami nose radi prodaje po svima većim gradovima. Ovaj posao je godinama išao dobro, ali otkako je nastupila priredna kriza ovi zanati su teško pogođeni.

Do pre dve godine ovdašnjim zanatlijama nije sa strane bila potrebna nikakva pomoć, ali sada, u ovim teškim prilikama, ona im je neophodna. Da bi stanje pravnih, protokolisanih, majstora bilo još teže ima veliki broj besposlenih majstora, koji vode nesolidnu konkurenciju.

Ovdašnje Zanatlijsko udruženje, na čelu sa svojim agilnim pretседnikom g. Karlom Šmajdom, preduzelo je energične mere, da spreči nesolidan rad neovlašćenih majstora.

Pravda, 12. jun 1933.

Neuspeh po pitanju osnivanja Trgovinske zadruge u Rumi

Ruma, 11. juna. – (B. Sp. izv. „Pravdi“). – Današnja skupština Udruženja trgovaca za srez rumski bila je sazvana radi rešavanja pitanja oko osnivanja Trgovinske zadruge za kredit i štednju u Rumi. Predlog o osnivanju ove zadruge podnela je ovdašnja Srpska trgovačka omladina redovnoj godišnjoj skupštini Udruženja trgovaca, koja je održana 28. februara.

U svom formulisanom predlogu, Trgovačka omladina osvrnula se na položaj novčanih zavoda uopšte, a posebno na težak položaj novčanih zavoda u Rumi. Ranije je u Rumi bilo nekoliko novčanih zavoda. Prošle godine zatvorila je svoju filijalu Prva hrvatska štedionica, a najveći ovdašnji novčani zavod, Srpska sremska banka, koja je imala i nekoliko filijala, tražila je poravnanje van stečaja. Postojeća dva novčana zavoda, sada nisu u teškom položaju, zbog toga što su veliki deo kapitala plasirali među zemljoradnike, od kojih sada ni su u stanju da naplate potraživanja. Trgovinska zadruga imala bi za zadatak da kratkoročnim zajmovima omogućiti ovdašnjim privrednicima redovno snabdevanje potrebnom robom, pošto se snabdevanje vrši sada jedino za gotov novac. Pitanje osnivanja Zadruga bilo je na dnevnom redu skupštine, ali usled kratkoće vremena odgođeno je za današnju vanrednu skupštinu. Pored ovog pitanja, na dnevnom redu bila su i pravila Zadruga, kao i izbor sekretara, za koji je bio raspisan konkurs.

Vanrednu skupštinu otvorio je danas pre podne u devet časova predsednik g. Vića Grujić, koji je prisutnima objasnio povod sazivanja ove skupštine. U diskusiji o osnivanju Zadruga učestvovali su g. g. Mitrašinović i poznati rumski privrednik g. Dušan Ostojić, koji je bio odlučno protiv osnivanja trgovinske zadruge, rekavši da je današnje vreme za to osnivanje nepogodno. Da bi se bar donekle dalo priznanje aktivnosti Srpske trgovačke omladine predsednik g. Grujić je predložio da se ipak izaberu četiri člana, koji će stupiti u pregovore sa Srpskom trgovačkom omladinom.

Time je pitanje osnivanja Trgovinske zadruge za kredit i štednju skinuto sa dnevnog reda. O drugom pitanju, primanju pravila nije rešavano, pošto na skupštini nije bio dovoljan broj članova, pa je rešeno da se to pitanje ponovo

stavi na dnevni red redovne godišnje skupštine. Najzad se pristupilo izboru sekretara. Za raspisani konkurs javilo se 12 kandidata, od kojih je primljen za sekretara g. Milivoje Panić, bivši trgovac iz Rume.

Povodom ovakvog rešenja pitanja Trgovinske zadruge, vašem dopisniku dao je izvesna obaveštenja predsednik Srpske trgovačke omladine, koji je izjavio da ovakvo rešenje Udruženja trgovaca neće imati uticaja na postojeći odnos između ova dva društva, ali da će Srpska trgovačka omladina pokušati da sama sprovede u delo ono što je odbilo Udruženje trgovaca. On je rekao da će se već na jesen pristupiti osnivanju Trgovinske zadruge u Rumi.

Pravda, 28. jun 1933.

Osnivanje Udruženja četnika u Rumi

Ruma, 27. juna. – (I. G. izv. „Pravdi”). – Inicijativom nekolicine uglednih rumskih građana osnovano je u Rumi Udruženje četnika. Na poslednjoj redovnoj sednici odbor Udruženja odlučio je da se osnuje i četnički podmladak. Na osnivačkoj skupštini izabrana je uprava na čelu sa predsednikom g. Dušanom Ostojićem, trgovcem u Rumi.

Pravda, 2. jul 1933.

Maturski ispiti u Rumi

Ruma, 1. jula. – (G. izv. „Pravdi”). – U ovdašnjoj gimnaziji završeni su viši i niži tečajni ispiti. Đacima je saopšten rezultat ispita. U osmom razredu je bilo 34 učenika. Posle pismenih ispita odbijeno je na godinu dana 3 kandidata, a jedan kandidat, Lazar Milin oslobođen je usmenih ispita. Tema iz srpsko-hrvatsko-slovenačkog jezika bila je: „Kako se u naših realističkih pisaca ogleda život našega naroda”. Usmeni ispit je završen ovako: 22 kandidata su prošli, 7 kandidata odbijeno je na dva meseca, a 2 su kandidata odbijena na godinu dana. Na niži tečajni ispit izišlo je 54 učenika. Od njih su oslobođeni osam učenika. Na ispitu je postignut ovaj rezultat: 28 su položili, 6 je odbijeno na godinu dana, a 12 na dva meseca. Izaslanik Ministarstva prosvete bio je g. dr. Miloje Stojiljković, profesor Universiteta u Beogradu.

Pravda, 3. jul 1933.

Da li će žitna rđa naneti i ove godine velike štete pšenici

Ruma, 2. jul. – Posle prošlogodišnje rđave letine, koju su pro-uzrokovale razne elementarne nepogode, ovogodišnja žetva očekivana je sa velikom nadom, naročito u pogledu pšenice, koja pretstavlja jedan od najvažnijih produkata ovog kraja. Kao što je poznato, Srez rumski važi kao jedan od najplodnijih srezova u Sremu, u kome se, naročito velike površine, zasejavaju pšenicom, te godišnja proizvodnja iznosi više desetina hiljada vagona. Ove godine, na najveće zadovoljstvo naroda, pšenica je ponela kao retko kada i očekivala se neobično bogata žetva. No, baš onda kada je težak i naporan rad seljaka trebalo da bude krunisan uspehom i uskoro da padne toliko žudeći i očekivani snop, pojavila se pšenična rđa, koja preti da i ove godine, kao prošle, upropasti letinu.

Koliko se do sada moglo konstatovati, rđa se pojavila na više mesta, i to na ranim pšenicama. Skoro istovremeno je primećeno da od rđe preti opasnost čitavim selima i opštinama, samo negde u manjoj, a negde u većoj meri. Postoji opasnost da se rđa vrlo brzo proširi i na ceo ostali srez i u tom slučaju usevima bi bila naneta vrlo velika šteta, tim pre što se usled dugotrajnih kiša i hladnog vremena zadržalo i usporilo cvetanje pšenice, tako da se ona sada nalazi mestimično u cvetu, a mestimično u mleku. U slučaju da pljuskovi kiše i dalje potraju opasnost će biti još veća, jer su suvišna vlaga i toplota glavni uslovi za razvijanje ove pšenične bolesti. Interesantno je napomenuti da ni ove godine, kao ni prošle kada je pšenična rđa nanela velike štete Rumskom srezu, rđa nije naškodila pšenici takozvanoj „prolifik“, ali su površine zasejane ovom vrstom pšenice ove godine vrlo male.

Pojava pšenične rđe, od koje je u opasnosti celokupna žetva mnogih opština Rumskog sreza, prouzrokovala je u narodu, a naročito po selima najveću zabrinutost. Zbog toga ovdašnji zemljoradnik očekuje sa velikom strepnjom dalje kretanje ove pšenične bolesti.

I. G.

Savezno streljačko udruženje u Rumi

Ruma, 2. jula. – (I. G. izv. „Pravdi“). – Savezno streljačko udruženje u Rumi ponova je nastavilo svoj rad. Inicijativom nekolicine uglednih rumskih građana, sazvana je skupština, kojoj je – pored starih članova – prisustvovao veliki broj građana koji su se sada upisali u članstvo. Na skupštini je sreski načelnik g. Jovan Dotlić govorio o cilju ovog udruženja. Zatim je izabrana uprava. Za predsednika g. Jovan Dotlić, sreski načelnik; za potpredsednika g. dr. Dušan Petrović, lekar; za sekretara g. Vlada Nikolajević; za blagajnika g. Radovan Strika, opštinski blagajnik; u upravni odbor su ušli i g. g. Marko

Gudurić, kapetan; Alfred King; Nikola Knežević; dr. Nikola Jančo; Josip Dajč; Desider Šlezinger; Matija Fleš; Danilo Pečnik; Maksim Popović; Dušan Ostojić i Dragiša Mileusnić.

Na društvenom strelištu je održano nekoliko uspehliha gađanja. Istakli su se: g. Vlada Nikolajević od sto mogućih gađa 90; g. poručnik Živanović 80, g. poručnik M. Popović 70 i g. Dragiša Mileusnić 66 krugova.

Pravda, 2. avgust 1933.

Rad Školske poliklinike u Rumi

Ruma, 1. avgust. – (I. G. izv. „Pravdi“). – Školska poliklinika u Rumi pristupila je radu 1931. godine, posle otvaranja Doma narodnog zdravlja. Poliklinika je otvorena u Domu narodnog zdravlja. Naročito kod učenika nižih razreda konstantovana je prilikom pregleda slabost i malokrvnost. Takva su deca zračena kvarc-lampom, sa dobrim rezultatima. U januaru prošle godine Školska poliklinika dobila je i zubnog lekara, koji je na žalost, radio svega tri meseca. Pri Školskoj poliklinici ustanovljeno je, kupatilo sa šesnaest tuševa. Prošle godine bilo je preko dve i po hiljade. Tokom prošle školske godine bilo je ukupno oko tri stotine oboljenja, a epidemija nije bilo.

Šef rumske školske poliklinike je g. dr. Stevan Suvajdžić.

Pravda, 11. septembar 1933.

Odlučeno je da Ruma postane selo

Ruma, 10. septembra. – (Sp. izv. „Pravdi“) – Zauzimanjem narodnog poslanika za Srez rumski g. Emilijana Grbića, novi Zakon o opštinama i njegovi propisi nisu predviđeni za Rumu. Smatralo se kao sigurno da će opštinsko zastupništvo jednodušno izglasati da Ruma postane grad. Stoga je i predviđeno da za Rumu važe propisi o gradovima.

Sve do 1896. godine Ruma je bila grad. Ona je pomenute godine, na-ređenjem državne vlasti, stavljena u red trgovišta. Stariji rumski građani misle da poslednjih stotinu godina Ruma nije bila selo, već trgovište i grad.

Pretsednik rumske opštine g. Ferdinand Rajnpreht i opštinski beležnik g. Radovan Strika posetili su gradove: Sremsku Mitrovicu, Zemun, Vinkovce i Novu Gradišku, i dobili najtačnije informacije o napretku ovih mesta otkada su postala gradovi. Zatim su konsultovali nekoliko poznatih stručnjaka za komunalna pitanja.

Vrativši se sa svoga puta, sastavili su iscrpan referat, u kome su predvideli šta će sve Ruma dobiti ako postane grad i u kakvoj će razmeri biti dosadanje opštinske dažbine sa onima, koje bi se plaćale ako bi Ruma bila grad.

Od rumskih trgovaca izjasnilo se 80% za grad, a 20% protiv, t. j. da postane selo. Zanatlije su se jednoglasno izjasnili za grad, a gostioničari protiv. Zatim su održali ovdašnji Nemci jednu konferenciju privatnog karaktera, kojoj je prisustvovalo oko 60 najuglednijih nemačkih seljaka. Svi su se izjasnili protiv toga da Ruma postane grad.

Juče, u 16 i po časova, otvorena je sednica trgovišnog zastupstva. Pre nego što je sednica pristupila radu, nastala je živa polemika između nekih zastupnika. Sednici je bio prisutan i narodni poslanik g. Emilijan Grbić. Završila se sednica time što su narodni poslanik i jedna četvrtina zastupnika napustili dvoranu. Zatim je otvorio sednicu pretsednik opštine g. Ferdinand Rajnpreht. On je konstatovao da je jedan deo zastupnika napustio dvoranu. Ostali zastupnici rešili su da se i pored toga pitanje grada stavi na glasanje. Potom je pročitao iscrpni referat od strane g. Radovana Strike, opštinskog beležnika. Iz referata moglo se razabrati da bi i Ruma, postavši grad, imala od toga jedino koristi, kao što je to slučaj i sa nekim gradovima, koji su u referatu navedeni.

Zatim je govorio zastupnik g. dr. Stevan Stojković, koji je oštro kritikovao referat, navodeći da je nepotpun. Naročito je istakao da bi građani bili opterećeni znatno više raznim novim taksama.

Prilikom glasanja g. g. dr. Stojković i Bajić glasali su za to da Ruma bude u selo. Pošto je g. Strika, opštinski beležnik, pobio tvrđenje g. dr. Stojkovića, pretsednik opštine, stavio je pitanje grada na glasanje. Od 24 pretstavnika prisustvovalo je 18, od kojih se za grad izjasnilo svega 4, a 14 je zahtevalo da Ruma postane selo. Pretsednik opštine glasao je za grad.

Interesantno je da su protiv grada glasali svi Nemci, koji se nalaze u trgovišnom zastupstvu, a onaj deo Srba koji nije napustio dvoranu glasao je za grad.

Time je ovo pitanje skinuto sa dnevnog reda i rumaska trgovišna opština biće pretvorena u seosku, pošto novi Zakon o opštinama predviđa samo dva oblika: sela i gradove.

Pravda, 21. septembar 1933.

Pomen palim ratnicima u Rumi

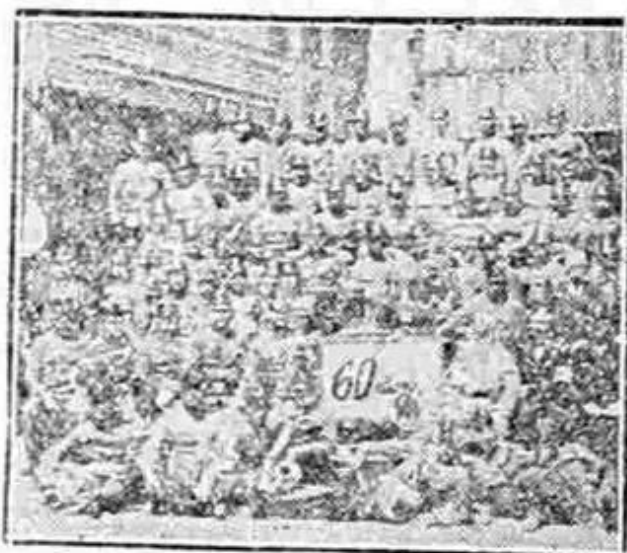
Ruma, 20. septembra. – (Sp. izv. „Pravdi“). – Udruženje rezervnih oficira i ratnika, pododbor u Rumi, i Srpska ženska dobrotvorna zadruga priredili

su godišnji pomen palim ratnicima, povodom dana Proboja Solunskog fronta na srpskom pravoslavnom vojničkom groblju. Na pomenu su činodejstvovali g. Bogoljub Trtica, sveštenik i profesor gimnazije, i g. Jovan Latinkić, katiheta. Pored rezervnih i aktivnih oficira prisustvovali su pomenu pretstavnici Jugoslovenskog sokola, Srpske trgovačke omladine, gimnazije, Omladinske trgovačke škole i drugih kulturnih ustanova. Na mnogobrojno građanstvo učinilo je prijatan utisak uređenje vojničkog groblja o kome se staraju prva dva udruženja. Prigodan govor održao je rezervni sudski poručnik i starešina sreskog suda u Rumi g. Knežević.

Pravda, 28. septembar 1933.

Proslava šezdesetogodišnjice rada Dobrovoljnog vatrogasnog društva u Rumi

Добровољно ватрогасно друштво у Руми

и градоначелник г. Фердинанд Рајн-
прехт.

У девет часова пре подне одржан је збор ватрогасних чета у друштвеним просторијама. Госте је поздравио претседник г. Душан Остојић пригодним говором. Нова ауто-моторна кола предата су овом приликом употреби. Говорио је г. Брендл, а г. Фолтман, почасни надзаповедник Друштва, преузео кола.

Секретар г. Соретић изложио је историјат Друштва.

По завршеној свечаној седници, одржана је јавна вежба ватрогасаца.

Свечаност је завршена дефиловањем ватрогасаца и мишина кроз главне улице.

Pravda, 12. oktobar 1933.

Streljačke utakmice u Rumi

Ruma, 11. oktobra. – (I. G. izv. „Pravdi“). – Velika nagradna streljačka utakmica u Rumi je završena. Za ovu utakmicu je vladalo veliko interesovanje, a za prva mesta nagrade velika konkurencija. Nagrade, koje su na svečan način podeljene, dobili su: prvu nagradu g. Vladislav Nikolajević, dip. ekonomist; drugu g. Tihomir Nikolajević, ekonom; treću g. Antun Hofman, trgovac; četvrtu g. Alfred King, advokat; petu g. Dragoslav Živanović, poručnik i šestu g. Lazar Nebrigić, pensioner. Sve nagrade su skupoceni predmeti.

Istoga dana uveče priređen je u hotelu „Orao“ svečan banket, kojem su prisustvovali narodni poslanik za Srez rumski g. Emilijan Grbić, sreski načelnik g. Jovan Dotlić, komandant mesta pukovnik g. Matejić, predsednik Opštine g. Ferdinand Rajnpreht i još veliki broj uglednih građana.

Pravda, 30. oktobar 1933.

Otvaranje školske trpeze u Rumi

Ruma, 29. oktobra. – (I. G. izv. „Pravdi“). – Inicijativom predsednika Oblasnog odbora podmlatka Crvenog krsta g. M. Radoševića, uz pomoć Srpske ženske dobrotvorne zadruge, Katoličkog gospojinskog društva, Jevrejskog dobrotvornog udruženja i drugih humanih mesnih organizacija, 1. novembra otvara se školska kuhinja, u kojoj će se hraniti besplatno siromašna deca. Prostorije za tu svrhu su u Domu narodnog zdravlja.

Streljačka družina u Rumi

Ruma, 29. oktobra. – (I. G. izv. „Pravdi“). – Rumsko streljačko udruženje pokazalo je lep uspeh u toku ove godine. Ono je priredilo 42 nagradna gađanja, u kojima je učestvovalo 1980 strelaca. Ovih dana pristupa se organizovanju Streljačkog okruga u Rumi. Vođi strelaca su g. g. Jovan Dotlić, sreski načelnik i dr. Dušan Petrović, lekar.

Vreme, 2. novembar 1933.

Od Celja do Beograda na lestvicama

Neobični putnici stigli su u Rumu, a u Beograd dolaze 4. ili 5. novembra

Ruma, 1. novembra. – U Rumu su stigli Franjo Verglez i Franjo Puhlin, koji su kao što je poznato na lestvicama krenuli na put od Celja do Beograda. Oni su iz Celja pošli 5. septembra a do sada su prešli 572 km. Ostalo im je još 70 km., koliko ima od Rume do Beograda. Računaju da će taj put na lestvicama preći za 4 do 5 dana, u koliko im to vreme bude dozvolilo. Prema tome, oni će stići u Beograd 4. ili 5. novembra.

Vreme, 27. novembar 1933.

Mlada seljanka puca na svog ljubavnika koji je odbio da je venča

Ruma, 26. novembra. – Ovih dana se odigrala jedna krvava ljubavna drama na poljskom imanju, nekoliko kilometara daleko od Rume. Mlada i lepuškasta seljanka Darinka Verčeković, kći zemljoradnika Milana Verčekovića, iz sela Sibača, zadala je smrtonosnu povredu iz revolvera svome ljubavniku Žarku Ivanoviću, radniku na obližnjem imanju. Ispalivši jedan metak na svog ljubavnika Ivanovića, Darinka je pokušala da ubije i sebe, ali joj to nije uspeo, jer se kuršum zaglavio u cevi.

Darinka je u nekoliko mahova pitala Ivanovića kada će je zvanično veriti, jer se o njihovoj ljubavi i čestim sastancima počelo govoriti po selu, tako da je to doprlo i do ušiju njenih roditelja.

- Čekaj, glasio je odgovor, dok otslužim svoj vojni rok.

Posle toga je Ivanović, iz dana u dan, postajao sve hladniji prema njoj i počeo se zabavljati i drugim devojkama, što je nesrećnu Darinku bacilo u očajanje. On je izbegavao susrete sa njom, dok ga je Darinka, ipak, pratila kao senka. Ivanoviću je, međutim, to dosadilo i jednom prilikom joj je otvoreno rekao kako je više ne voli. Kada je, najзад, videla da je između nje i Ivanovića sve svršeno, Darinka je skovala plan da mu se osveti.

Ujutru, tek što je bilo svanulo, Darinka je uzela iz fijke stari revolver svoga oca i uputila se na poljsko imanje, koje je nekih hiljadu metara udaljeno od sela. Kada je stigla Ivanovićevoj kući, on je baš u tom momentu izlazio iz sobe. Uputio se ka štali. Tek što je bio ušao u štalu, prišla mu je Darinka, rekavši mu da je došla da se sa njim poslednji put objasni. Ivanović je bio iznenađen njenim tako ranim dolaskom i to još u kuću. Darinka je bila kao izbezumljena, i govorila je isprekidano. Na njeno pitanje, da li hoće sa njom da se venča, on nije odgovorio ništa. Ne čekajući nikakva dalja objašnjenja, Darinka je uperila revolver na svog bivšeg dragana i ispalila jedan metak. Ivanović se srušio na zemlju, pogođen u desnu stranu grudi.

Misleći da je Ivanović mrtav, Darinka je prislonila revolversku cev na grudi, ali se kuršum bio zaglavio u cevi, tako da joj pokušaj samoubistva nije uspeo. Ostavivši u lokvi krvi svog smrtno ranjenog bivšeg ljubavnika, otišla je kući i sve je ispričala roditeljima. Međutim, mladić nije bio mrtav.

Darinka je izjavila na svom iskazu, da se ne kaje, tvrdeći da je on zaslužio smrt, jer je upropastio njenu devojačku čast.

Pravda, 30. decembar 1933.

Uhvaćen razbojnik koji je bio više puta osuđivan

Ruma, 28. decembar

Ovdašnja žandarmerija uhvatila je prepredenog i okorelog lopova Emila Kašo, koji je bio već više puta osuđivan. Emil Kašo bio je kažnjen presudom Okružnog suda u Sremskoj Mitrovici na 3 godine strogog zatvora za razne prevare. Emil Kašo, po zanimanju mašin bravarski pomoćnik, rođen u Rumi, osumnjičen je da je izvršio mnoge krađe i obijanja kako u mestu tako i u okolini Rume. Neke manje krađe priznaje, ali se pravda time što je izašavši iz Mitrovičkog kaznenog zavoda, ostao bez posla. Veće krađe i obijanja, za koje je osumnjičen, uporno poriče. Istragu vodi sudija g. Ranko Kostić sa sudskim pripravnikom g. Brankom Cvijićem.

I. G.

Pravda, 21. mart 1934.

Udruženje trgovaca iz Rume protiv bespravnog trgovanja

Ruma, 20. mart

Udruženje trgovaca za Rumu i Rumski srez održalo je ovde godišnju skupštinu u gostionici „Kod Zelenog venca”.

Skupštinu je otvorio g. Anton Servaci, pozdravivši delegata Trgovačke komore g. Branka Radaka i g. Đorđa Košutića, sekretara Sremskomitrovačkog trgovačkog udruženja. G. Servaci se, u svom govoru, osvrnuo na mnogobrojna lica, koja bespravno trguju, kao i na druga pitanja koja zadiru u interese trgovačkog staleža. Sekretar Udruženja g. Milivoj Panić pročitao je izveštaje upravnog i nadzornog odbora i blagajnika. Svi su izveštaji jednoglasno primljeni. Posle kraće diskusije je rešeno da Udruženje pristupi Savezu trgovačkih udruženja u Beogradu.

Upravu, koja se bira na tri godine, čine g. g. Anton Servaci, Marko Micić, Mirko Bajić, Anton Hofman, Milivoj Panić, Mata Jarić, Leo Kaufman, Natan Vajs, Samuel Polaček, Marko Miočinović, Daka Jakovljević, Branko Dražić i Paul Kraft.

M. R.

Pravda, 22. mart 1934.

Osnovano je marionetsko pozorište Sokolskog društva u Rumi

Ruma, 21. mart

Sokolsko društvo u Rumi osnovalo je marionetsko pozorište, koje je na svečan način otvoreno. G. Miloš Vormanović govorio je tom prilikom o ulozi ovakvih pozorišta u vaspitanju dece. Kao premijera prikazana je bajka u dva čina „Careva kći“, koja je uspjela preko svakog očekivanja.

M. G. R.

Pravda, 30. mart 1934.

Tenis klub u Rumi proslaviće desetogodišnjicu svoga rada

Ruma, 29. mart

U Rumi postoji dobro organizovan Tenis-klub, koji je osnovan još 1924. godine. Od Rumske opštine Klub je odmah posle osnivanja, dobio zemljište, na kome je izgradio moderno igralište sa svim potrebnim prostorijama. Kako su se kasnije materijalne prilike Kluba znatno poboljšale, sagrađeno je još jedno igralište, takođe sa potrebnim prostorijama.

U poslednje vreme rumski klub je imao susrete sa tenis-klubovima iz Novog Sada, Sombora, Kule i drugih mesta, u kojima se odlično pokazao. Nedavno je održana i godišnja skupština kluba, na kojoj je izabrana nova uprava na čelu sa g. Slavkom Vukadinovićem. Na ovoj skupštini rešeno je, pored ostalog, da klub juna meseca ove godine proslavi desetogodišnjicu svoga rada. U okviru ove proslave prirediće se i jedan veliki tenis-turnir, na koji će se pozvati tenis-klubovi iz Beograda i Zagreba.

M. R.

Pravda, 31. mart 1934.

Ping-pong

Novi Sad – Ruma 5:3

Ruma, 30 mart

U Rumi u hotelu „Orao“ priređen je međugradski ping-pong turnir Ruma – Novi Sad. Gostovali su u Rumi najbolji igrači ping-pong sekcije S. k.

Trgovačkog iz Novog Sada protiv ovdašnjeg Akademskog ping-pong kluba. Iz Novog Sada igrali su g. g. Karol Senaši, prvak na međunarodnom takmičenju, Ditrih i Frank prvaci ping-ponga iz Novog Sada, a iz Rume g. g. Nikola Šamšalović, Đorđe Vukadinović i Štajner Josip. Rezultat turnira je 5:3 za Novi Sad.

Pravda, 6. april 1934.

Bivši upravnik policije u Kijevu i carski savetnik umro u istražnom zatvoru

Ruma, 5. april.

Zločin ruskog pukovnika Potjehina u Skoplju, o kome je pre nekoliko meseci naša štampa opširno pisala, skrenuo je i pažnju činovništva Rumske opštine. Naime, u Rumi je 1926. i 1927. godine bio ruski izbeglica Anton Urbanović Pilecki, koji je dobio službu u Rumskoj opštini kao egzekutor. Sličnost između Potjehina i Pileckog bila je tolika da su njegove ranije kolege iz Rumske opštine bili uvereni da je Potjehin i Pilecki jedno isto lice.

POSLE PRONEVERE PILECKI BEŽI IZ RUME

Odmah po dolasku u Rumu, dakle početkom 1926. godine, Pilecki se trudio da u svakom pogledu zadobije poverenje svojih pretpostavljenih. Mora se priznati da je Pilecki u tome i uspeo. Početkom oktobra 1927. tadanji opštinski blagajnik g. Milorad Dimitrijević primetio je da u obračunu sa egzekutorom Pileckim ima neke razlike. Da bi pronašao grešku, pozvao je Pileckog da mu podnese račune. Pilecki se našao u očajnom položaju, pošto je smatrao da je njegova pronevera otkrivena. Kod kuće je hteo da se ubije, ali ga je u tome sprečila njegova nećaka g-đa Olga Dokoljenko, koja je u Rumi živela zajedno s njime. Pilecki se posle toga rešio na bekstvo u Bugarsku, a, ako u tome ne uspe, odlučio je da izvrši samoubistvo.

Svi su smatrali da je slučaj defraudanta Pileckog da svagda rešen njegovim uspelim begstvom. Međutim, kad su novine počele pisati o gnusnom zločinu pukovnika Potjehina i donositi njegove slike, činovnici Rumske opštine primetili su neobičnu sličnost između njega i defraudanta Pileckog. U novinama je tada objavljeno da je Potjehin boravio u Rumi pod imenom Pilecki i da je izvršio proneveru u iznosu od 18.000 dinara Tom prilikom istaknuto je da je Pilecki živeo u Rumi sa svojom nećakom g-đom Olgom Dokoljenko i njenom kćerkom, koja studira filosofiju u Beogradu. Navedeno je još da Pilecki ima ćelu, a prsti desne ruke da su mu dosta nepokretni. Označujući ove karakteristične osobine Pileckog, novinar je imao nameru da olakša vlastima identifikaciju između Potjehina i Pileckog.

U SMEDEREVU HAPSE PRAVOG PILECKOG

Pošto je Pilecki napustio Rumu, došao je u Smederevo, gde je dobio službu u tamošnjoj katastarskoj upravi. Kratko vreme zatim došla je u Smederevo i njegova nećaka g-đa Olga Dokoljenko sa svojom ćerkom. G-đa Dokoljenko zaposlila se u državnoj radionici, da bi lakše mogla izdržavati svoju ćerku u Beogradu na studijama.

Vest iz Rume o sličnosti Potjehina i Pileckog pročitali su i činovnici Katastarske uprave u Smederevu, koji su odmah bili uvereni da se kao „defraudant Pilecki” ne odnosi na zločinca Potjehina iz Skoplja, već na njihovog kolegu Urbanovića, čiju su sličnost sa ubicom Potjehinom i oni uočili. O tome su izvestili svoga šefa g. Antona Čudena. Svaka sumnja morala je otpasti, pošto je svima bilo poznato da Urbanović ima nedostatak u prstima desne ruke. G. Čuden je o tome obavestio Upravu smederevske policije, koja je izvestila rumsku policiju. Da bi se moglo tačno utvrditi da li je Urbanović i Pilecki jedno isto lice rumaska policija poslala je u Smederevo jednog svog činovnika, koji je ranije radio zajedno sa Pileckim. Naravno, on je odmah utvrdio da je to Pilecki, koji je 1922. godine oštetiо Rumsku opštinu sa 15.030 dinara.

Na osnovu toga Smederevska policija lišila je slobode Urbanovića i otpremila ga u Sremsku Mitrovicu, pošto je odatle poticala po-ternica.

Šef katastarske uprave u Smederevu g. Anton Čuden kaže da je Urbanović bio jedan od najvrednijih dnevničara i retko savestan na poslu. Njega je vest iz Rume, na koju su mu skrenuli pažnju njegovi činovnici, neobično iznenadila. Njemu je takođe bila poznata neobična sličnost između Urbanovića i skopskog ubice Potjehina.

TRAGIČAN ZAVRŠETAK U ISTRAŽNOM ZATVORU

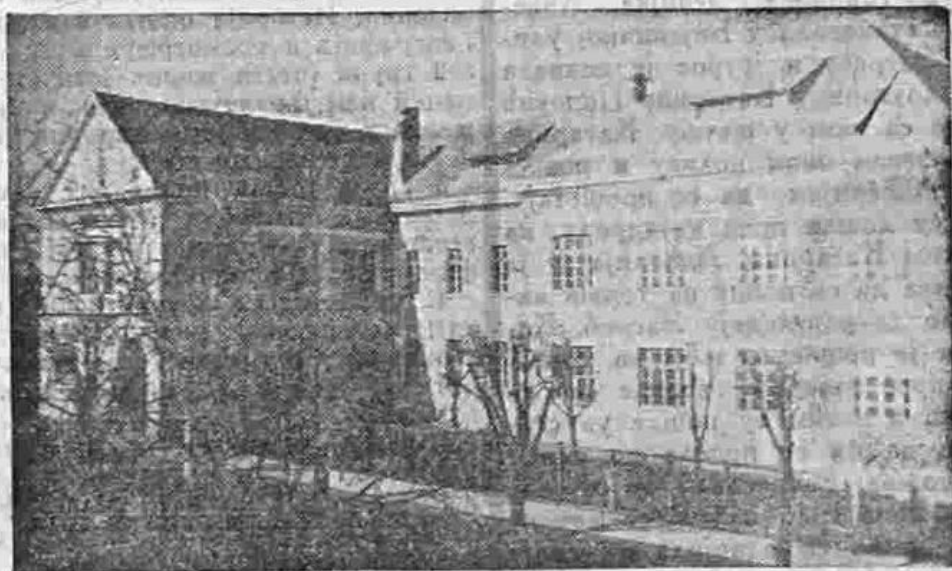
U istražnom zatvoru okružnog suda u Sremskoj Mitrovici umro je ovih dana Anton Urbanović Pilecki, bivši šef policije u Kijevu i carski dvorski savetnik. Ma koliko da je Pilecki hladno primio vest o svom hapšenju i prema svemu izgledao apatičan, ovaj događaj za njega imao je užasnih posledica. Njega je savest grizla. On, nekada visoki i ugledni činovnik u carskoj Rusiji, da odgovara pred sudom zbog pronevere. Pilecki je iz dana u dan sve više i više propadao, dok nije podlegao užasnim unutaršnjim borbama ne dočekavši svoje osude.

M. Rufert

Pravda, 17. april 1934.

Pre 150 godina postojala je u Rumi gimnazija

Пре 150 година постојала је у Руми гимназија

Државна реална гимназија у Руми

Рума, 16 април.

На ванредној скупштини румског Трговачког заступништва, која је одржана 6 августа 1912 године, обавезала се румска трговинска Општина да ће поднети све трошкове око основане реалне гимназије у Руми. На бази ове обавезе донела је Краљевска земаљска влада, (одељење за „богоштовље и наставу“) решење да се почетком школске године 1912/13 отвори у Руми први разред гимназије.

Међутим, разни извори доказују да је у Руми постојала гимназија још о Осамнаестом веку, пре 150 година. Цувај у својој „Грађи за повијест школства краљевина Хрватске и Славоније од најстаријих времена до данас“, забележило је ово:

„Одмах после укинућа исусовачког реда наложила је Марија Терезија да се састави нови научни програм за средње школе. Овај програм ступио је на снагу у септембру 1777“.

По завршеним већањима у Будиму сазвао је „окожни директор“ у Загребу директоре свих гимназија, и то ријечке, вараждинске, пожешке, крижевачке, осигејке и румске, да им саопшти увођење новог наставног програма, који има да ступи на снагу школске 1777/8 године.

Из овог се види да је директор гимназије у Руми био присутан састанку у Загребу. Према томе, јасно је да је већ 1777 године у Руми постојала гимназија — а вероватно и много раније.

Из старих архива може се видети да су 1779 године румску гимназију преузели Фрањевци и постављено је девет свештеника — Фрањеваца са провинцијалом оцем Блажом Тадијановићем. Школу је преузео Алојзије Краус, Фрањевац.

Фрањевци су обављали наставничку дужност у румској гимназији све до 1789 године.

Интересантно је да има извора, који сведоче да је у Руми око 1780 године постојала и Српска гимназија (књига др. Димитрија Кириловића, „Српске основне школе у Војводини у Осамнаестом веку“, Сремски Кар

ловци 1929 године). Ако је податак г. др. Димитрија Кириловића тачан, значило би да су крајем осамнаестог века у Руми постојале две гимназије, пошто раније наведена гимназија ни у којем случају није могла носити назив Српска.

Како је дошло до укидања ове две гимназије, за сада није познато. Вероватно да ће се у будућности и то утврдити.

Било би од значаја да се сав материјал о румским школама и гимназијама у прошлости, који је разбацан по разним архивама и у разним књигама прикупи и штампва у засеб

М. Р.

Pravda, 25. april 1934.

Suđenje profesorki koja ne prima lekarsko uverenje od „neozbiljnih“ lekara

Ruma, 24. april

U ovdašnjem sreskom sudu održano je interesantno suđenje, čiji ishod već odavno zanima građanstvo Rume. Suđeno je profesorki g-đici Kaći Stojanović, nastavnici gimnazije u Rumi, po tužbi g. dr. Aleksandra Ćirilovića, lekara.

Pre neka dva meseca doneo je jedan đak osmog razreda gimnazije lekarsko uverenje, da bi opravdao svoj izostanak od škole. Uverenje je izdato od lekara g. dr. Aleksandra Ćirilovića. G-đica Kaća Stojanović, razredni starešina osmog razreda, pregledala je uverenja i kad je videla od koga je, vratila ga je učeniku s motivacijom da bi od svakog drugog ozbiljnijeg lekara primila lekarsko uverenje, samo ne od neozbiljnog g. dr. Ćirilovića.

G. dr. Ćirilović tužio ju je sudu i na današnjem pretresu saslušani su optužena i osam učenika osmog razreda. G-đica Stojanović je priznala navode tužioca i svedočenje maturanata, te ju je sud osudio na 14 dana zatvora uslovno na godinu dana, 300 dinara novčane kazne i da plati sve sudske troškove.

Sudio je g. Ranko Kostić.

M. R.

Pravda, 28. april 1934.

Ruma će u najskorije vreme dobiti moderno uređenu bolnicu

Iako jedan od privrednih, trgovačkih, saobraćajnih i geografskih centara, Ruma još nema svoje bolnice.

Ruma, 27. april 1934.

Ruma kao centar Srema, kao jedan od najvećih privrednih centara Vojvodine, zasad još nema jednu moderno uređenu bolnicu. Po svom geografskom položaju Ruma leži tako reći u srcu Srema i na našoj najvažnijoj železničkoj liniji Beograd – Zagreb. Može se smatrati kao jedna od najvažnijih železničkih raskrsnica, a osobito će taj značaj porasti dok se konačno sasvim ne izgradi pruga do Šapca preko novopodignutog mosta Klenak – Šabac i spoji sa prugom Novi Sad – Beočin preko Vrdnika. Tada će naročito zemljoradnički i voćarski produkti bogate i plodne Mačve imati mnogo povoljniji pristup na naša i inostrana tržišta. Isto tako će se prirodna bogatstva Fruške Gore u šumama, uglju, a naročito odličnom kamenu tucaniku, koji ima svoju naročitu važnost, jer se tu nalaze najbliži kamenolomi Vojvodine, na brži i lakši način moći eksploatirati. Osim toga, Rumski srez je jedan od najplodnijih u Vojvodini i jedan od prvih u celoj državi s obzirom na količinu i poresku platežnu moć.

Ako se sada uzmu u obzir ukratko gore navedeni trgovački, saobraćajni, ekonomski i geografski razlozi, pored drugih, manje važnih, nije bilo bez osnove nastojanje još pre rata da se u Rumu prenesu iz Vukovara županiska oblast i iz Sremske Mitrovice okružni sud.

Sada se javilo pitanje podizanja bolnice u Rumi.

Strogo uzevši, u Rumi ipak ima bolnice. Postoji jedna kuća koja nosi naslov „Trgovišna bolnica“. Ali ako se govori o nekoj bolnici, ta reč se ne bi mogla i ne može upotrebljavati za navedenu zgradu. To je jedna stara kuća, koja više služi kao utočište nesposobnim, materijalno propalim građanima koji nemaju koga da ih izdržava, već padaju na teret zajedince. Moglo bi se reći – azil beskućnika.

Potreba za jednom modernom higijenski uređenom bolnicom osećala se već odavno, jer na tu bolnicu bio bi upućen velik deo Srema, uzimajući u obzir stanje bolnice u Sremskoj Mitrovici. Verovatno da je samo ratom i njegovim posledicama dosad kočeno rešavanje pitanja podizanja jedne bolnice.

Od imanja vlastelinstva grofova Pejačevića ostavljen je Rumskoj opštini jedan priličan kompleks zemljišta od nekih 20 jutara oranice specijalno za gradnju i izdržavanje jedne bolnice. Tako ima danas već ušteđenog kapitala od tog zemljišta, koji se ulaže u naročiti fond za podizanje bolnice. Uz pomoć samoupravnih i državnih vlasti, a eventualno i pojedinaca, moglo bi se konačno pitanje podizanja bolnice u Rumi povoljno rešiti.

To pitanje tretirano je i na poslednjoj sedinci opštinskog odbora. Opštinski odbornik g. Dušan Ostojić, banski većnik, izneo je na toj sednici želju načelnika odeljenja za socijalnu politiku i narodno zdravlje Dunavske banovine g. Jakovljevića, da se u Rumi što pre podigne bolnica. Obećana je pomoć od strane Dunavske banovine. Naloženo je zdravstvenom odboru, koji čine četiri odbornika, g. g. dr. Stevan Suvajdžić, Nikola Eškićević, Mihailo Markus i Antun Đurković, da što pre uzme u razmatranje to pitanje.

Uglavnom, sredstva za podizanje bolnice crpla bi se iz Fonda koji je za to utemeljen, zatim prodajom pomenutih 20 jutara zemljišta, prodajom kuće u kojoj se nalazi sadašnja „Trgovišna bolnica” i pripomoći samoupravnih vlasti. Možda će se naći i jedan ili više pojedinaca koji bi svojom pomoći pomogli da se što ranije otpočne sa gradnjom. Pored nedavno potpuno moderno i higijenski podignutog „Doma narodnog zdravlja”, imaće Ruma i uređenu bolnicu i na taj način bilo bi rešeno ovo vrlo važno socijalno-zdravstveno pitanje.

Pravda, 30. april 1934.

Novo rumsko streljište osvetiće se na Đurđev-dan

Ruma, 29. april.

6. maja ove godine, na Đurđev-dan, izvršiće se osvećenje streljišta Rumske streljačke družine. Novo streljište je potpuno moderno, a podignuto je u blizini varoši, na mestu zvanom „Borkovac”. Streljište nosi ime g. Jovana S. Dotlića, sreskog načelnika i predsednika Družine. Zaslugom g. Dotlića streljište je, uglavnom, i podignuto.

M. R.

Pravda, 22. maj 1934.

Pred proslavu dvadesetpetogodišnjice Srpske trgovačke omladine u Rumi

Dvadeset i pet godina nacionalnog, prosvetnog i vaspitnog rada

Ruma, 21. maj

Jedna grupa mladih i agilnih rumskih trgovaca osnovala je 1907. godine u Rumi Srpsku trgovačku omladinu i Omladinsku trgovačku školu.

Osnivači Srpske trgovačke omladine bili su: Sava J. Krstić, Đoka N. Žigić, Veljko Vilić, Danilo Udicki, Branko Spaić i Vićentije Grujić. Osnivač i dugogodišnji predsednik Omladinske trgovačke škole bio je Dušan Popović, direktor Srpske osnovne škole u Rumi.

Za vreme od dvadeset i pet godina svog plodnog rada društvo su vodili Sava J. Krstić, Đoka N. Žigić, Mirko Bajić, Jovan Vujić, Marko Miočinović, Vojislav Nikolajević, a od glavne skupštine, koja je održana 26. juna 1932. pa do danas, predsednik društva je Branko M. Stajić (Spajić – p. p).

Rad Srpske trgovačke omladine, danas uglednog kulturnog i vaspitnog društva, kroz dvadeset i pet godina vrlo je plodan. Ulažući sva svoja materijalna sredstva u Omladinsku trgovačku školu, društvo je sa velikim žrtvama krčilo put na ostvarenju i ostalih svojih ciljeva. Posle samog osnivanja Omladine i svoje glavne ustanove, Omladinske trgovačke škole, glavni cilj udruženja bio je: osnivanje knjižnice i čitaonice.

Prvi pokušaji da se osnuje knjižnica i čitaonica datiraju još 1912. godine. Tadašnji član Upravnog odbora i osnivač g. Vićentije Grujić predložio je da se osnuje knjižnica i čitaonica. Ova želja g. Grujića nije mogla u ono vreme biti ostvarena iz materijalnih razloga, Srpska trgovačka omladina prethodne 1932. godine, ostvarila je ovu svoju nameru i osnovala svoju knjižnicu i čitaonicu. Odmah po dolasku na položaj predsednika 26. juna 1932. godine, g. Branko M. Spajić pokreće pitanje osnivanja knjižnice i čitaonice. Kao njen inicijator i osnivač, poklanja knjižnici Srpske trgovačke omladine svoju knjižnicu od 500 knjiga i 7150 svezaka raznih časopisa. Njegovom primeru sledovao je veliki broj članova i prijatelja ove ustanove.

Knjižnica danas ima 1512 knjiga i veliki broj raznih časopisa. Svečano otvaranje knjižnice izvršeno je 12. novembra 1933. godine u zgradi hotela „Orao“, u prostorijama koje je ustupio vlasnik g. Lorenc Mikolaci, bez ikakve materijalne naknade.

Sem kulturnog i vaspitnog rada, Srpska trgovačka omladina istakla se i na polju nacionalnog rada. 22. novembra 1912. godine ona prikuplja priloge za srpski Crveni krst i šalje mu pomoć.

Posledica ove akcije bila je ta da je 3. januara 1913. godine zatvorena, ali je krajem iste godine ponovo otvorena. Za vreme velikog Svetskog rata svaki rad bio je onemogućen. Odmah po završetku rata Omladina pomaže u radu na ukazivanju pomoći invalidima.

Srpska trgovačka omladina proslaviće ove godine na Duhove, 27. i 28. maja, svečano dvadesetpetogodišnjicu svog opstanka i rada.

Program same proslave je vrlo obiman: u subotu 26. maja ove godine doček gostiju. Uveče je muzički koncert u bašti hotela „Orao“. Na prvi dan Duhova, 27. maja, bogoslužjenje, sečenje slavnog kolača i osvećenje zastave.

Posle svečane sednice u 13 časova banket u hotelu „Orao“. Uveče zabava uz sudelovanje nemačkog i srpskog pevačkog društva iz Rume. U ponedeljak, 28. maja, ispraćaj gostiju, a popodne izlet u „Borkovac“ i zajednička večera u bašti „Rajnpriest“. Društvenu zastavu daruju g. dr. Svetolik Malenković i gđa dr. Boriška Malenković, lekari iz Rume.

M. G. R.

Pravda, 31. maj 1934.

Svečana proslava dvadesetpetogodišnjice Srpske trgovačke omladine u Rumi

Ruma, 30. maj

Srpska trgovačka omladina u Rumi na svečan način proslavila je dvadesetpetogodišnjicu svog plodnog rada. Tom prilikom bilo je i sečenje slavskog kolača i osvećenje nove društvene zastave, koju su darovali ovdašnji ugledni lekari g-đa dr. Boriška i g. dr. Svetolik Malenković.

Do deset časova dočekani, su gosti i strani delegati, a zatim se prisustvovalo bogoslužnju. U 11 časova obavljeno je sečenje slavskog kolača i osvećenje zastave. Činodejstvovao je prota g. Jovan Latinkić a na jektenije odgovaralo je Srpsko pevačko društvo iz Rume. Pri osvećenju zastavu je predao kum g. dr. Svetolik Malenković omladini uz prigodan govor. Zastavu je u ime omladinaca primio g. Jovan Ignjatović, trgovački pomoćnik, koji se zahvalio darodavcu.

Posle toga bila je svečana sednica u osnovnoj školi kod Zmajevog spomenika. Pored mnogobrojnog građanstva sednici je prisustvovao izaslanik Nj. V. Kralja, pukovnik g. Svetozar Matejić, komandant mesta u Rumi, izaslanik ministra vojske i mornarice g. Đuro Lubarda, pešadiski potpukovnik, izaslanik Patrijarha prota g. N. Vuković, izaslanik bana Dunavske banovine g. Konstantin Konstantinović, pristav, kao i delegati Trgovačkih omladina. Sednicu je otvorio predsednik Srpske trgovačke omladine u Rumi g. Branko M. Spajić, trgovac, pozdravivši prisutne. Na početku je upućen telegram Nj. V. Kralju.

Čitanje telegrama prisutni su burno pozdravili sa uzvicima „Živeo”. Osim toga poslali su još telegrami g. g. ministrima vojske i mornarice, prosvete, trgovine i industrije, Patrijarhu i banu Dunavske banovine. Zatim su govorili upravnik Omladinske trgovačke škole g. Ivan Baretić, pretstavnici Trgovačke omladine i gosti.

U trinaest časova bio je u hotelu „Orao” svečani banket, na kome je palo više zdravica. Uveče je održana vrlo uspela zabava uz prijateljsko sude-lovanje pevačkih društava iz Rume. Horovima su upravljali g. g. prof. Rudolf Paulus i Bogoljub Trtica.

R.

Pravda, 2. jun 1934.

Sport u Rumi

Nedeljna prijateljska utakmica između s. k. Građanskog iz Iriga i s. k. „Železničara” iz Rume završila se rezultatom od 2:1 (0:0) za s. k. Građanski.

Sudio je objektivno g. Petrović.

Vreme, 2. jun 1934.

Devojka, u svađi, sasula sodu u oči svom izabraniku

Ruma, 1. juna. – Martin Lincner, radnik iz Rume, doveo je pre nekoliko meseci Etuš Galanguš, rodom iz Novog Sada, obećavši joj ženidbu. Kako se, međutim, njegovim roditeljima Etuš nije svidela oni su nastojali da ih rastave kao i spreče Martinovo venčanje sa Etušom.

U poslednje vreme dolazilo je stalno do svađa i tuče i Etuš je uvidela da joj život sa Martinom, iz dana u dan, postaje sve nesnosniji, a pri tome je primetila da je Martin prema njoj u poslednje vreme i ohladneo, pa počeo i sam da je tera. Zbog toga se Etuš odlučila da pitanje daljeg života sa Martinom najzad raskrsti. Danas je opet došlo do svađe između njih dvoje.

U svađi, između ostalih reči, Etuš je rekla Martinu da ona zna zašto je on tera od sebe da je saznala da će ga njegovi roditelji oženiti drugom devojkom. Ove reči, međutim, toliko su radražile Martina da je on počeo da tuče Etušu. Ali, i ona je reagirala i takođe razdražena dohvatila već unapred spremjeni lonac sa rastvorom kamene sode i jedan deo rastvora sasula Martinu u lice, a drugi popila. Soda je Martinu izgorela levo oko, a i desno teško povredila tako da postoji opasnost da Martin potpuno oslepi. I Etuš je zadobila teške povrede, pa su oboje upućeni u Državnu bolnicu u Novom Sadu na lečenje.

Istu vest donosi i *Pravda*, od 5. juna 1934, pod naslovom „Sasula ljubavniku rastvor kamene sode u oči i otrovala se” i sa malim razlikama u opisu događaja. Prema *Pravdi*, devojka je „umrla u najvećim mukama”. (primedba priređivača)

Utakmice u odbojci, koje su odigrane prilikom javne vežbe sokola u Rumi završene su rezultatima: Ruma – Sr. Mitrovica 2:1. i Šabac – Ruma 2:1.

R.

Vreme, 7. jun 1934.

Nepogoda nad Rumom i okolinom

Ruma, 6. juna. – Danas oko 4 i po časa po podne besnela je nad Rumom i okolinom oluja sa jakim vetrom i kišom. Oluja je bila toliko jaka da je polomila mnoga drveta po ulicama, dok je na periferiji neke slabije kuće znatno oštetila. Na salašima između Rume i Vognja oluja je porušila mnoge gospo-

darske zgrade, povredili stoku i živinu, a radnici koji su bili zatečeni u polju, usled jakog vetra i pljuska, bili su poobarani po zemlji i lakše ili teže povređeni. Usled ove oluje telefonske linije su na mnogim mestima pokidane. Zbog pokidanih žica danas po podne od 5 časova nije bilo telefonskih veza između Rume, Vrdnika, Sremske Mitrovice i Šapca.

Posle kiše padao je grad, koji je pričinio dosta štete vinogradima i voćnjacima, kao i nekim slabijim usevima. Grad je naneo štete najviše salašima u okolini Rume. Šteta je velika, ali još nije procenjena.

Vreme, 22. jun 1934.

Ako ne nastupe nove komplikacije

Posle smrti kneza Kantakuzena, upravitelja imanja pok. Ekaterine Momolo rođ. Georgijević, naslednici iz Rume nadaju se da će dobiti – milijardu

Ruma, 21. juna. – Kao što je „Vreme” već javilo prilikom avionske nesreće kod Varšave, poginuo je poznati rumunski amater-pilot, princ Kantakuzen i njegova žena kneginja Kantakuzen rođena Leka. Smrću nje-govom i njegove žene nastao je senzacionalni obrt u milijarderskom nasleđu, koje je ostalo posle smrti pok. Katarine Momolo rođ. Georgijević iz Bukurešta. Princ Kantakuzen je zet poznatog rumunskog advokata sada pok. Konstantina Leke, koji je posle smrti svoga tasta, postavljen za upravitelja ogromnog imanja pokojne Ekaterine Momolo.

Konstantin Leka kao što je već poznato, uspeo je pre četrdeset godina, da raznim smicalicama i odličnim vezama, prigrabi veliko imanje, prvo kao upravitelj a posle kao vlasnik odnosno proglašen je za naslednika lepe Ekaterine. Velikih teškoća imao je Leka sa zakonitim naslednicima, koji žive u Rumi, ali zahvaljujući novcu, kojega je u izobilju imao kao upravitelj milijarderskog imanja pokojne Ekatarine Momolo, uspevao je, da sva zakazana ročišta po nasleđu odgodi na neizvesno vreme.

Pre rata dolazio je pokojni Konstantin Leka u Rumu i tu je nudio naslednicima nagodbu, naime da im svakom isplati kao otštetu jedared za svagda po 800 hiljada forinti, ali su naslednici tu ogromnu svotu odbili, verujući da će do svojih prava doći tim pre što im Konstantin Leka nudi nagodbu i novac. Kako je Leka već bio zamoren u borbi sa naslednicima a pretila je opasnost, da izgubi imanje, kada se za zastupnika naslednika primio pok. dr. Žarko Miladinović, tražio je uticajnu i uglednu ličnost među rumunskom aristokracijom, za koju bi mogao uz dobar miraz udati svoju jedinicu i spasti imanje. Izbor je pao na mladog princa Kantakuzena, strastvenog sportistu, uglednu ličnost i čoveka sa „dobrim” vezama, ali materijalno slabo stojećeg. Naravno da je princ Kantakuzen vrlo

rado pristao da se oženi ćerkom Konstantina Leke, koja je bila vrlo lepa a uz to kao miraz imala je veliko imanje i milione uložene u inostranim bankama.

Udajom svoje kćeri za princa Kantakuzena, mislio je pokojni Konstantin Leka, da osigura imanje svojoj ćerki i njenim potomcima. Kada je princ Kantakuzen postavljen za upravitelja velikog imanja uspevao je, sve do svoje smrti, da uvek vešto odgodi sva ročišta po ostavini pokojne Ekatarine Momolo. Postojalo je mnogo verovatnoće, da zakoniti naslednici ogromnog imanja ništa ne dobiju, ali je sada nastao senzacionalni obrt u toj stvari, smrću princa Kantakuzena i prema obaveštenjima rumunskog advokata dr. Georga Akera iz Bukurešta, princ Kantakuzen i njegova žena nastradali su u avionskoj nesreći kod Varšave, te kako nemaju zakonitih naslednika, postaje opet milijarderska baština pokojne Ekatarine Momolo, nasleđe i verovatno da će sada Sreski sud u Bukureštu, posle četrdeset godina održati ročište i dodeliti imanje naslednicima iz Rume i to g. Nikoli Geleneku, njegovoj sestri i ostaloj rodbini iz Srem. Kamenice, Novog Sada, Beograda i Zemuna. Tako bar javlja advokat dr. Aker iz Bukurešta.

Pokojni princ Kantakuzen uspeo je i zakazano ročište 2 o. m. po pitanju nasleđa da odgodi, nekoliko dana pred tragičnu smrt. Prilikom jedne ekskurzije rumunskog Auto-kluba u Jugoslaviju, pre četiri godine, došao je u našu državu sa ostalim turistima princ Kantakuzen, te je inkognito došao do Rume i Srem. Mitrovice, gde je pokušao stupiti u vezu sa naslednicima i njihovim zastupnikom, tražeći da likvidira nasleđe.

Jedino sada u pitanju nasleđa postoji jedna teškoća a to je železnička stanica u Bukureštu, koja je sa svima nuzgrednim prostorijama, podignuta na zemljištu koje je pripadalo imanju pokojne Ekatarine Momolo rođ. Georgijević a koje je još pre 25 godina pokojni Konstantin Leka kao „dobar patriota” poklonio državi, misleći da uz tu žrtvu sačuva imanje sebi i svojim potomcima. Tako bi sada zakoniti naslednici morali sudskim putem tražiti povraćaj zemljišta, odnosno poništenje darovnog ugovora pokojnog Leke i voditi parnicu sa državnim erarom, što ne bi bilo baš tako lako i verovatno da bi se pitanje nasleđa za dugo vreme odgodilo, zato su naslednici odlučili da tu stvar ne pokreću, već da poštuju odluku Konstantina Leke.

Kako je advokat dr. Aker javio, postoji sada velika opasnost da ogromno imanje ne dobiju naslednici iz Jugoslavije, pošto se sreskom sudu u Bukureštu prijavili preko svojih zastupnika, nekih poznatih i uticajnih advoka ta iz Bukurešta, dalji rođaci princa Kantakuzen i princeze Kantakuzen rođene Leka, tražeći da ih sud proglasi za jedine naslednike milijarderskog imanja. Pojavom ovih novih „Konstantina Leke” postoji za naslednike iz Rume velika opasnost, da kao i pre četrdeset godina sreski sud „Ilfov” u Bukureštu proglasi za naslednike rođake princa i princeze Kantakuzen ili jednog od njih postavi za upravitelja spornog imanja pokojne Ekatarine Momolo – Georgijević.

Da bi se ta nova opasnost izbegla uspeo je dr. Georg Aker advokat naslednika iz Jugoslavije, kod sreskog suda u Bukureštu da se zakaže ročište za 2. juli ove godine, kada će biti donesena konačna odluka o ogromnom

imanju, koje je, prema novoj proceni izvršenoj posle smrti princa Kantakuzena, procenjena na milijardu dinara.

Pravda, 23. jun 1934.

Zbog pokušaja ubistva osuđen na godinu dana robije

Sremska Mitrovica, 22. jun

U Okružnom sudu u Sremskoj Mitrovici održan je pretres po krivici Branka Adnađevića, mesara iz Rume, koji je 20. novembra 1932. godine ispalio jedan metak na Pavla Rajmprehta, iz Rume i ozbiljno ga povredio.

Kritičnog dana popodne upravljao je svojim traktorom g. Pavle Rajmpreht. Prolazeći glavnom ulicom u Rumi susreo je Adnađevića, koji se vozio kolima. Konji su se od traktora poplašili, jurnuli ka trotoaru i izlomili rukunice. Adnađević je pojurio za Rajmprehtom i posle svađe trgao na njega revolver i ispalio jedan metak. Srećom ovaj je odmakao glavu te ga je metak samo lakše povredio.

Pred sudom Adnađević se brani da uopšte nije pucao na Rajmprehta. Međutim, svedoci su ga teretili. Sud ga je osudio na godinu dana robije i jednu godinu gubitka časnih prava.

M. Š.

Pravda, 11. jul 1934.

Pripreme za velike četničke svečanosti

Ruma, 10. jul. Četničko udruženje u Rumi počelo je sa pripremnim radovima za veliku svečanost osvećenja četničke zastave u septembru mesecu ove godine. Na prethodnoj konferenciji udruženja izabrani su odbori za proslavu, na čelu kojih stoji g. Branko M. Stajić. U odbor za doček gostiju ušli su g. g. dr. Dušan Petrović, Stevan Milić, Radovan Strika, Stanimir Koščićarić, Žarko Pavlović, Mihajlo Radovanović, Veljko Marčetić, Živko Vukmirović, Sima Stanković, Ivan Šimulak, Kosta Stojanović, Stevan Stojanović, Svetozar Kašanin i Miloš Potkonjak. U odbor za propagandu g. g. Jovan Dotlić, Nikola Knežević, Dimitrije Spajić, dr. Dušan Petrović, Konstantin Konstantinović i Stevan Jakovljević.

Odbor za zabavu sastavljen je ovako: g. g. Branko Spajić, Ranko Kostić, dr. Dušan Petrović, Nikola Srškićević, Radovan Strika, Žarko Vasić, Dimitrije Stojačić, Dimitrije Spajić, Božidar Stojanović i Stanko Milivojević.

Na ovoj konferenciji određen je i program proslave:

U subotu, 15. septembra, biće doček gostiju. U nedelju, 16. septembra, u 6 časova izjutra muzika svira zornicu i ide ulicom Kralja Petra do trga Kraljice Marije. U 8 časova opet doček gostiju. U 9 časova zajednički sastanak svih članova i kulturnih i nacionalnih društava, odlazak do kuma gde zastavnik preuzima zastavu. U 11 časova osvećenje za stave i prigodni govori. Posle toga svečana zakletva četnika. U 18 časova svečan banket u prostorijama hotela „Orao”. Uveče će biti priređena velika narodna zabava. Pored nedavno održane proslave Srpske trgovačke omladine, ova četnička svečanost biće jedna od najvećih u Rumi.

M. R.

Koncert svih muzičkih i pevačkih društava

Ruma, 10. jul

Novinari u Rumi priredili su u saradnji sa Radio a. d. iz Beograda, veliki vokalni i instrumentalni koncert svih muzičkih i pevačkih društava iz Rume. Na koncertu, koji je održan u dvorani ton-bioskopa „Vašaš”, sudelovala su ova društva: Srpsko pevačko društvo (dirigent g. Bogoljub Trtica). Nemačko muzičko i pevačko društvo (dirigent g. Rudolf Paulus). Paulusov kvintet, Nemačko ratarsko pevačko društvo (dirigent g. Johan Esterajher), Hrvatsko pevačko društvo (dirigent g. Ferdo Krista) i Duvački orkestar dobrovoljnog vatrogasnog društva (dirigent g. Johan Esterajher).

M. R.

Pravda, 14. jul 1934.

Ponovno gostovanje g-de Žanke Stokić u Rumi

Ruma, 13. jul

Posle uspešnog gostovanja g-de Žanke Stokić u Pecijinoj komediji „3:1” u pozorištu g. Nikole Dinića, na zahtev publike g-đa Stokić će se ponovo pojaviti na sceni, ovoga puta u komediji „Između noći i zore” od O. Štajn-pflugove. Ovom predstavom trupa g. Dinića završiće svoje uspelo jednome-sečno gostovanje u Rumi.

Pravda, 18. jul 1934.

U Rumi je osnovan Aero-Klub

Ruma, 17. jul

Inicijativom g. g. Žarka Žigića, rezervnog kapetana-pilota i Stevana Jakovljevića osnovan je u Rumi Mesni odbor Aero-kluba. Osnivačka skupština

održana je u opštinskoj sali i u ime Središnje uprave iz Beograda prisustvovao je g. Nenad Miroslavljević, generalni sekretar. Pošto je predsedavajući g. Nikola Knežević, starešina Sreskog suda, otvorio skupštinu, održao je predavanje o značaju vazduhoplovstva i aerokluba g. Nenad Miroslavljević.

Zatim je izabrana uprava u koju su ušli za predsednika g. Nikola Knežević, starešina Sreskog suda, a za članove g. g. Martin Osvald, trgovac; Stevan Jakovljević, Svetozar Matejić, Emilijan Grbić, Jovan Dotlić, Dragoljub Teodosijević, dr. Dušan Petrović, Radovan Strika, Radoslav Neofitović, Milivoje Teodorović i Branko Petošević. U nadzorni odbor izabrani su g. g. Đura Lubarda, Ranko Kostić, Lorenc Mikolaci, Dragoljub Mitrašinović, Bogoljub Milovanović, Anton Vašaš, Johan Kupek, Andrija Herceg i Vojislav Šamšalović.

Skupština je rešila da se u Rumi održi 26. avgusta aero-miting.

M. R.

Pravda, 26. avgust 1934.

Drska pohara u rumskoj crkvi

Ruma, 25. jun

Nepoznati lopovi obili su ovdašnju pravoslavnu crkvu i iz nje, pored novca, odneli razne druge vrednosti. Pre kratkog vremena na isti način obijene su crkva u Indiji i katolička crkva u Rumi. Sumnja se da su ove krađe izvršili jedan odbegli robijaš i jedan poznati kradljivac iz Putinaca.

R.

Pokradena manufakturna radnja u Rumi

Ruma, 25. jun

Pretprošle noći obijena je manufakturna radnja N. Jovanovića. Kradljivci su odneli robe u vrednosti oko pet hiljada dinara, a u gotovu blizu 200 dinara. Vrata od radnje su otvorena kalauzom. Istraga se vodi.

Izložba đачkih radova Ženske stručne škole u Rumi

Ruma, 25. jun

Inicijativom nastavnika Ženske stručne škole u Rumi priređena je izložba đачkih radova u prostorijama osnovne škole Kralja Petra Prvog. Na izložbi su bili zastupljeni, pored velikog broja radova sa nacionalnim motivima, još i razni jastučići, miljei, pidžame, haljine, kuhinjske garniture i drugi radovi iz domaćinstva. Između mnogobrojnih radova, koji se odlikuju finoćom i pre-

ciznošću, naročito su zapaženi radovi učenica Zore Rodić, Mine Mecinger i Marije Drer.

M. R.

Pravda, 29. avgust 1934.

Izložba ulja i grafike u Rumi

Ruma, 28. avgust

U zgradi državne realne gimnazije u Rumi priređena je jedna uspela izložba uljanih slika i grafike. G. Milivoje Nikolajević izlagao je ulja, a g. Bogdan Šuput grafičke radove.

Za izložbu je vladalo interesovanje, te je i bila prilično posećena.

M. R.

Aeromiting u Rumi

Ruma, 28. avgust

Mesni odbor Aero kluba „Naša krila” u Rumi priredio je uspeli aeromiting pod pokroviteljstvom bana Dunavske banovine g. Matkovića. Na mitingu, koji je posetilo desetina hiljada građana i seljaka, uzelo je učešća i vojno vazduhoplovstvo sa izviđačkim avionima. Isto tako učestvovali su i putnički avioni Aeroputa i nekoliko aviona privatnih. Interesovanje za ovaj aeromiting bilo je veliko. Od 9 do 11 časova pre podne dočekivani su gosti, a vršeno je i „vazdušno krštenje” publike. Nj. Kr. Vis. Princ Pavle zastupao je g. T. Sondermajer, komandanta armije ppukovnik g. Č. Lubarda, bana g. Dotlić, komandanta vazduhoplovstva ppukovnik g. St. Živković i dr.

Miting je završen u 6 časova uveče. U hotelu „Orao” priređeno je i zabavno veče.

M. R.

Pred velike četničke svečanosti

Osvećenje zastave Udruženja četnika u Rumi

Ruma, 29. avgust

U subotu i nedelju, 1. i 2. septembra, u Rumi će se održati velike četničke svečanosti. Udruženje četnika osvetiće svoju zastavu, koju daruje i kojoj kumuje industrijalac g. Petar Isajlović. Program svečanosti već je i sad sastavljen.

Prvoga dana svečanosti, u subotu, biće doček delegata i gostiju. U 9 časova uveče pred kavanom „Kalenića” i zajednički odlazak na stanicu pred delegate i goste.

U 9 časova doček delegata i gostiju na Železničkoj stanici i zajednički povratak na trg Kraljice Marije. U 10 časova formiranje povorke na trgu Kraljice Marije sa delegatima mesnih ustanova i zajednički odlazak po kuma. Pred kumovom kućom muzika svira himnu. Komandant četničke povorke predaje raport vojvodi Kostu Pećancu. Barjaktar prima zastavu. U crkvi se u 10 časova drži parastos blaženopočivšem Kralju Petru Velikom Oslobodiocu, velikom prijatelju četništva, dr. Žarku Miladinoviću i svim poginulim vojvodama i četnicima. Posle parastosa osvećenje četničke zastave u 11 i po časova. Pretsednik odbora za proslavu, g. Branko Spajić govoriće posle čega će četnici i svi članovi pododбора u Rumi polagati zakletvu. O značaju četništva govoriće g. Lazar Nebriđić. Posle toga Srpsko pevačko društvo otpevaće komitske pesme, a posle toga defile pred izaslanikom Nj. V. Kralja i vojvodom Kostom Pećancem. U podne zajednički ručak u obližnjem rumskom izletištu, Borkovac. Uveče je narodno veselje pred kavanom „Konvikt”.

Izabrani su i posebni odbori za doček gostiju, za propagandu, za zabavu i za razošiljanje spomen-klinaca.

Odbor za doček čine g. g. dr D. Petrović, St. Košćićarić, Ž. Pavlović, M. Radovanović, V. Marčetić, Ž. Vukmirović, S. Stanković, M. Šimulak, K. Stojanović, Sv. Kašanić i M. Potkonjak; Odbor za propagandu g. g. Jovan Dotlić, N. Knežević, D. Spajić, dr. Petrović i St. Jakovljević; odbor za zabavu g. g. Br. Spajić, R. Kostić, dr. D. Petrović, N. Eškićević, G. Strika, Ž. Vasić, D. Stojčić, D. Spajić, B. Stojanović i St. Milivojević; odbor za razošiljanje spomen-klinaca čine g. g. N. Eškićević, P. Isajlović, M. Vorkapić, G. Kostić, Ž. Vasić, N. Orlović i B. Stojanović.

M. R.

Pravda, 4. septembar 1934.

Da li će Ruma biti proglašena gradom

Ruma, 3. septembra. – (I. G. izv. „Pravdi”). – Opština i građanstvo Rume nalaze se ovih dana pred jednim značajnim pitanjem, koje stoji u vrlo tesnoj vezi sa daljim napretkom ovoga mesta. Kao što je poznato, Ministarstvo unutrašnjih poslova naredilo je da se 24. septembra ove godine izvrše opštinski izbori u Dravskoj, Drinskoj i Dunavskoj banovini, dakle i u Rumi. Ali, kako je po zakonu o opštinama Ruma izuzeta, pošto je svrstana u red gradova, to se neće – pomenutog datuma – izvršiti izbori opštinskih časnika. Kako je, ipak, pre konačnog rešenja pitanja da li Ruma da bude proglašena gradom ostavlja mogućnost opštinskom odboru da se izjasni da li Ruma želi da postane grad, ili

da i za nju važe propisi već postojećeg zakona o opštinama, to se ovo pitanje već uveliko raspravlja u građanstvu.

U tu svrhu, da bi baš sami građani izjavili svoju želju, opštinski odbor priredio je anketu, u kojoj su učestvovala sva mesna udruženja i korporacije. Rezultat ankete bio je pozitivan, jer su sva udruženja dala pozitivan odgovor. Povodom toga opštinski odbor će ovih dana održati plenarnu sednicu, na kojoj će se doneti konačni rezultat.

Zakonodavac, samim tim što je ostavio mogućnost da se Ruma proglasi gradom, uvideo je i uverio se da Ruma za to ima uslova. Bez obzira na to što će, u slučaju proglašenja gradom, javne dažbine i drugi izdatci biti eventualno malo i veći nego dosad, svesni građani Rume, koji žele napretka svome mestu, moliće i tražiće da se njihovo mesto proglasi gradom, jer su uvereni da će to biti u korist njihovog mesta, kome će se omogućiti veći napredak.

Pravda, 26. septembar 1934.

Dečak se u Rumi opio rakijom i od toga umro

Sremska Mitrovica, 25. septembar

Pred Okružnim sudom u Sremskoj Mitrovici odgovarali su Proka Lukić i Milan Stolić iz Rume zbog toga što su opili rakijom devetogodišnjeg Simu Radojčića od čega je dečak posle dva dana umro. Proka i Milan pekli su rakiju. Po običaju, dolazilo je mnogo sveta da vidi kako se peče rakija i da ispije po koji gutljaj. Tu se zatekao i mali Sima koga su Proka i Milan poslali da im kupi kutiju palidrvaca. Za uslugu, koju im je učinio, Milan i Proka ponudili su mu rakije, iako je dečak za uslugu tražio jedan dinar. Ali Milan i Proka dali su mu, ipak, kao nagradu tri polića rakije. Mali Sima se opio i jedva došao kući. Rakija je kod Sime prouzrokovala paralizu srca i zapaljenje pluća i bubrega, od čega je umro. Na tužbu mališanovog oca Jovana Radojčića Sud je Proku i Milana osudio na po tri meseca strogog zatvora i da plate 7.000 dinara. Radojčiću.

M. Š.

Vreme, 3. oktobar 1934.

Kineski novinar g. Li-San-Feng u Rumi

„Treba ukloniti neistinite predrasude o Kinezima”

„Треба уклонити неистините предрасуде о Кинезима“

Рума, 2 октобра. — Један егзотичан и редак гост налази се већ неколико дана у Руми. Пре неки дан стигао је из Аустрије у нашу земљу г. Ли-Сан-Фенг, сарадник „Шангајског Дневника“ и студент минхенског универзитета. Он је у Руми отсео код свога школског колеге г. Ђуре Буркуша, с којим се упознао још у Немачкој, па се у Руми налази као гост, иако

његов пут у Југославију и остале балканске државе има сасвим други циљ.

По народности Кинез и онако егзотичан, у Руми је одмах изазвао општу пажњу. А његова појава по улицама Руме, мада европски елегантног, изазивала је сензацију. Када се чуло да ће г. Ли-Сан-Фенг у Руми одржати и нека предавања интересовање за овог човека се знатно повећало. И заиста, 28 и 30 прошлог месеца г. Ли-Сан-Фенг одржао је два предавања.

На врло занимљив начин, он је углавном говорио о историји, обичајима и културном напретку данашње Кине. Предавање од 30 прошлог месеца, било је допуњено скиоптиконским сликама из многих крајева ове највеће светске нације. Нарочита атракција биле су без сумње данашње модерне Кине.

Ваш дописник посетио је данас овог ретког госта и замолио га, да му нешто поближе каже о циљу свог путовања на Балкан.

У невезаном разговору г. Ли-Сан-Фенг каже да је његов пут на Балкан чисто репортерског карактера. Необично је весео да је опет у друштву свог најбољег пријатеља г. Ђуре Буркуша.

Г. Ли-Сан-Фенг, репортер „Шангајског дневника“

На питање како му се допада у Југославији, г. Ли-Сан-Фенг пре свега констатује, да га је врло угодно изненадио пријем код нас, који је био више него срдчан. Није веровао да ће у Југославији наићи на тако разумевање и симпатије, за коју, док је био у Кини, ништа поближе није знао. Иначе, наша му се земља допада, а о нашем народу понеће најбоље мишљење.

О својим предавањима каже, да га је руководио једини циљ да нас упозна са обичајима и културним

напретком питомог, али и сиромашног кинеског народа, који сада преживљава своју најтежу историју.

— Треба да вас упознам, као и многе друге, са питомом и пријатељском душом моје несрећне и потлачене нације; да уклоним лоше мишљење и неистините предрасуде о нама, јер када се једном сви народи буду добро познавали, настаће међу њима заувек општи мир — завршио је г. Ли-Сан-Фенг.

К. ФАБРИ

Pravda, 9. oktobar 1934.

Prvenstvo Rume

Ruma, 8. oktobar

Ovdašnja Šah-sekcija društva trezvenosti „Istina” priredila je prvi zvanični turnir za Rumu.

Sudelovalo je 15 igrača, od kojih su ušli u finale 6. Igralo se po bod-sistemu. Prvo mesto zauzima Stjepan Detoni, kandidat prava, koji je odigrao sve partije bez jednog poraza ili remi-a. Drugi je Đorđe Košutić, ekonom, koji je iznenadio, a treće mesto zauzeo je Dragutin Klauzer, student tehnike. Za ovim dolaze Ivan Momčilović, Andrija Jans i Stjepan Lajpold, koji je dao odlične partije. U nedelju odigraće Detoni simultanu partiju sa ostalih pet finalista.

M. R

Vreme, 12. oktobar 1934.

Narodna žalost

Smrt Kralja – Ujedinitelja bolno je odjeknula i u najmanjem mestu Jugoslavije

...

U Rumi

Ruma, 11. oktobra. – Tragična smrt Nj. V. Kralja Aleksandra I odjeknula je u Rumi i celoj okolini vrlo bolno. Čim se saznalo za prve vesti mase građanstva počele su se skupljati po kafanama i ulicama uznemireno i sa najvećom zebnjom raspitujući se o ovim zlokobnim vestima. Što se više išlo ka noći ove jezive vesti su postajale sve istinitije a žalost u narodu time je bivala sve veća. Ubrzo su zatvorene sve kafane bez ikakvog naloga u znak žalosti. Građanstvo u velikim masama, potreseno dubokim bolom, počelo se razilaziti svojim kućama. U mnogim kućama, gde su instalirani radio-aparati, ukućani i susedi probdili su skoro celu noć slušajući strašne vesti.

Danas je u svima ovdašnjim bogomoljama održan parastos za pokoj duše Blaženopočivšeg tragično preminulog Kralja. Mnogobrojno građanstvo prisustvovalo je ovom parastosu. Posle završenih molitava građanstvo je napuštalo bogomolje uplakanih očiju. Ceo grad je uvijen u crno. Po kućama se viju crne zastave a po izlozima se vide slike Blaženopočivšeg Kralja Aleksandra uokvirene crnim florom.

Pravda, 13. oktobar 1934.

Komemorativna sednica gradskog veća u Rumi

Ruma, 12. oktobar

Povodom mučeničke smrti Blaženopočivšeg Kralja Aleksandra Prvog održana je danas u gradskoj većnici komemorativna sednica gradskog veća u Rumi.

Pretsednik gradske opštine g. Todor Isajlović, u svome govoru, istakao je dosadanji rad na delu mira i očinsku brigu za svoj narod Blaženopočivšeg Kralja Aleksandra Prvog. U tom smislu govorio je i narodni poslanik g. Emilijan Grbić, pa su upućeni telegrami saučešća Nj. V. Kraljici Mariji i Predsedniku vlade g. Nikoli Uzunoviću, a zatim su predsednik i svi gradski većnici položili zakletvu na vernost i odanost Kralju Petru Drugom. U celokupnom ovdašnjem građanstvu povodom tragične smrti Kralja vlada duboka žalost.

S. B.

Pravda, 14. oktobar 1934.

Doček Petra Drugog na stanici u Rumi

Ruma, 13. oktobar 1934.

Jutros na ovdašnjoj železničkoj stanici masa građana od oko četiri hiljade ljudi, na čelu sa predsednikom opštine g. Todorom Isajlovićem i na-

rodnim poslanikom g. Emilijanom Grbićem, kao i predstavnicima vojnih i civilnih vlasti, dočekala je sa neopisivim oduševljenjem mladoga Kralja Petra Drugog, koji se pojavio na prozoru svoga vagona.

U tuzi koja ovde vlada povodom tragične pogibije Kralja – heroja, uz poklike svome mladom Kralju, mnogi prisutni su plakali. Mladi Kralj, verovatno iznenađen nepredviđenim ovako veličanstvenim dočekom, otvorio je prozor vagona i prisutnima na pozdrave otpozdravljao mahanjem ruke.

Posle odlaska voza, produžene su manifestacije Kralju i Kraljevskom Domu.

Vreme, 15. oktobar 1934.

Ruma. – Javni beležnik dr. Šandor Fišer koji je umro u Beču, ostavio je testamentom 100.000 dinara za siromahe grada Rume i 100.000 dinara opštini sela Jaska s tim da se osnuje fond iz koga će se svake godine najbolji učenik osnovne škole uputiti na školovanje u Nižu poljoprivrednu školu.

Vreme, 16. oktobar 1934.

Film teške tuge i nazadrživog plača

(posle atentata na Kralja Aleksandra)

...

Ruma. 10.000 ljudi. Ista teška slika. Pred našim očima već se spušta zavesa od umora. Nikada ništa čoveka ne može toliko da slomi kao ovaj neprekidni bolni krik. Sokoli stoje i ne mogu održati ravnu liniju: suze su ih sasvim poremetile. Draga omladina, gle koliko ima srca...

Vreme, 28. oktobar 1934.

Šta znaju o Servaciju u Rumi, njegovom rodnom mestu

Ruma, 27. oktobra. – Već nekoliko dana naša dnevna štampa vrlo opširno piše o istrazi protivu emigrantskih terorista, otkrivajući svakoga dana o njima i njihovom zločinačkom radu nove momente. Među emigrantima pominje se ovih dana naročito ime Vjekoslava Servacija, jednog od najistaknutijih terorista i članova zločinačke Pavelićeve bande. Za njim se traga na sve strane. Verovalo se najpre da se on nalazi u Italiji, ali je ustanovljeno da njegov trag vodi u Mađarsku, i da se po svoj prilici krije u samoj Pešti.

Danas je „Vreme” donelo vest da su organi vlasti u Pešti uhapsili jedno lice pod imenom Janoš Šendrej u Atilinoj ulici broj 81, koje je, po svoj prilici, identično sa Vjekoslavom Servacijem.

U Rumi je vest o ovome hapšenju izazvala veliko interesovanje među stanovništvom, jer je Vjekoslav Servaci rodom iz Rume. U Rumi žive njegov otac, njegova majka i ostala mnogobrojna rodbina. Otac i majka su mu vrlo mirni i povučeni ljudi, i svoga sina su se odrekli već prilično davno.

„Vreme” je javilo da je uhapšeni Janoš Šendrej, odnosno Servaci, izjavio na saslušanju pred mađarskim vlastima da je rođen u Segedinu 1889. godine. Ovi podaci međutim, ne odgovaraju istini. Vjekoslav Servaci rođen je 1886. godine u Rumi, gde je proveo i svoje detinjstvo. Za vreme rata Servaci je regrutovan. Za sve vreme rata bio je u sedamdesetom pešadijskom puku. U vojsci je imao čin narednika.

Posle rata Servaci se nastanio u Mađarskoj, i to u samoj Budimpešti, ali mu ni to nije bilo stalno mesto boravišta, jer je on naizmenično odlazio u Italiju, na Rijeku, i kako je našim vlastima poznato uzimao vidnog učešća u akciji protiv integriteta naše države.

Na Rijeci Servaci se obično kretao u društvu naših neprijatelja, najviše italijanskih fašista. Sudelovao je u radu lista „Vedeta d’ Italija”, koji je poznat zbog svojih tendencioznih napada na našu državu. U poslednje vreme Servaci se nastanio u Mađarskoj, gde je uzimao vidnog učešća u terorističkoj organizaciji emigranata na Janka Pusti. Servaciju je bilo lako da živi u Budimpešti, jer tamo živi i njegov rođeni brat, pa se tamo i prikrivao u vreme kada su ga tražili. Posle rata Servaci se nije vraćao kući. Međutim, u Rumi se govori da je Servaci pre kratkog vremena kupio jednu kuću u ulici Kralja Petra, u vrednosti od 50–80.000 dinara. Ovo, međutim, još nije utvrđeno.

Otac Servacijev, Stevan Servaci, ima 75 godina, i živi u ulici Sveti Ivan vrlo povučeno. Ne pojavljuje se gotovo nikad na ulici, jer ima slab vid.

Drugovi Vjekoslava Servacija, koji ga znaju iz rata, kažu da je Servaci srednjeg rasta, mršavog lica, smeđe kose i kestenjavih očiju. Dalji tok istrage protiv Vjekoslava Servacija očekuje se ovde sa velikim interesovanjem.

Pravda, 14. novembar 1934.

Da li je to pedagoški?

Divna je rumska gimnazija. Još Rumljani za nju duguju. Ali za takvu zgradu nije šteta ni dugovati.

Lep i širok ulaz, elegantna fasada. Zaseban izlaz za one koji ulaze i za one koji izlaze. Vrata su patentna i sama se zatvaraju. Međutim, učenici i učenice ulaze i izlaze na neki sporedan prolaz, na neka stara vrata tesna i sporedna.

Uprava gimnazije naredila je nedavno učenicima, kojih ima oko šest stotina, da moraju prolaziti samo kroz sporedan ulaz.

Glavnim ulazom mogu se služiti samo nastavnici i nastavnice. Njih ima svega oko dvadeset.

Ako naiđete u trenutku kada zazvoni zvono za izlazak, videćete čudnu i neprijatnu sliku.

Odjednom tada počinju ispadati gomile učenika i učenica u dvorište, pa zatim preko dvorišta kroz neku staru kapiju na ulicu.

Utišak je strašan. Kao gomila divljaka uz dernjavu i vrisak vaspitnici rumske gimnazije odlaze kućama.

A na glavni elegantni izlaz s vremena na vreme iziđe u velikom razmaku po koji nastavnik ili nastavnica.

Da li je ovo pedagoški, to ostavljam pedagozima da razmisle.

M. G. R.

Pravda, 15. novembar 1934.

Što su joj roditelji zabranili da se sastaje sa jednim mladićem devojka se otrovala

Ruma, 14. novembar

U selu Vognju u blizini Rume odigrao se juče popodne jedan tragičan slučaj. Kći jednog od najuglednijih seljaka u ovom selu, Jelisija Maletića, Ivanka, izvršila je samoubistvo zbog toga što su joj roditelji zabranjivali da se sastaje sa mladićem koga je volela, Dimitrijem Popovićem, dnevničarem iz Sreskog suda u Rumi.

Ivanka je već duže vremena volela Dimitrija, ali roditelji su joj zabranjivali da održava veze sa ovim mladićem i zbog toga su je zlostavljali. Pre izvesnog vremena Dimitrije je otišao u vojsku, a u nedelju je došao na odsustvo i hteo da se vidi sa Ivankom. Ugovorili su sastanak u Vognju i ona je, protiv volje roditelja, otišla iz kuće i sastala se sa svojim ljubavnikom. Njen otac saznao je da je Ivanka otišla na sastanak sa Popovićem, pa je izašao i počeo da je traži, i pošto je našao odveo je kući, gde ju je zbog toga istukao. Malo kasnije, Ivanka je ponovo izašla na ulicu i sastala se sa Popovićem. Otac je ponovo primetio, a zatim je odveo kući i opet zlostavljao.

Juče je između oca i Ivanke došlo ponovo do svađe zbog ovoga slučaja. Ivanka se posle toga povukla u svoju sobu i zaključala vrata. Odnela je u sobu izvesnu količinu rastvorene kamene sode i popila rastvor. Roditeljima se učinilo sumnjivo što Ivanka nikako ne izlazi iz sobe, pa su pomislili da je ona nešto učinila. Zbog toga su obili vrata koja su bila zaključana. Kada su ušli u sobu videli su Ivanku kako leži na krevetu, izgovarajući još reči koje su se jedva mogle razumeti.

- Da pozovem lekara? pitao je Ivanku otac.

Nesrećna devojka mogla je samo da izgovori:

- Jao Dimitrije pomoz mi.

(Mislila je na svog ljubavnika Dimitrija Popovića)

Posle desetak minuta Ivanka je izdahnula u najtežim mukama.

Ovaj slučaj izazvao je u celoj okolini žaljenje, utoliko više što je Ivanka poznata kao valjana i skromna devojka.

M. R.

Vreme, 31. oktobar 1934.

Dvanaestogodišnji dečak izvršio samoubistvo

Obesio se ili zbog straha od oca ili zbog filma „Beštija”

Ruma, 30. oktobra. – Ovde je na tragičan način završio svoj život Ilija Dokić, dečak od 12 godina. Maloletni Ilija sin je Miloša Dokića piljara iz Rume, koji ima šestoro dece. Po pričanju suseda Miloš je u poslednje vreme bio vrlo strog sa svojom decom. Ta strogost pojačala se naročito posle smrti njegove žene Mare. Otac je naročito pazio na 12 godišnjeg Iliju, koji je bio najstariji. Usled toga mali Ilija imao je neobičan respekt prema ocu i bojao ga se.

U toku jučerašnjeg dana otac je kolima otišao u Mačvu po jabuke. Pri odlasku, on je Iliji dao neke naloge, koje je do povratka očevog imao da izvrši. Sin se verovatno pobojao batina koje ga očekuju i nestao je. Ilijina mlađa sestra prala je rublje i kada je završila posao, otišla je na tavan da prostre veš. Na tavanu joj se ukazao strašan prizor. Njen brat Ilija visio je sav unakažen, obešen o jednu gredu na tavanu. U strahu devojčica je odmah otrčala dole i pozvala susede. Ali bilo je dockan, mali Ilija je bio mrtav. Postoji međutim još jedna verzija, zbog čega je ovaj 12 godišnji dečko otišao u smrt. U nedelju se u ovdašnjem tonbioskopu braće „Vašaš” davao komad Beštija. Sadržina komada je vrlo tajanstvena i strašna. Po pričanju Ilijinih drugova, film je verovatno tako silno na njega uticao, da je izvršio samoubistvo. Najžalosnije je u celoj stvari to, da Ilijin otac, koji je na putu, o tragičnom događaju još nije obavešten.

Vreme, 11. novembar 1934.

Чудо од шећерне репе пронашао је на свом репишту млади економ г. Милан Шатрић из Руме. — Ова репа тежи 14.5 кг. Када се узме у обзир да проценат чистог шећера ове го-

Г. Милан Шатрић са репом тешком
14 и по килограма

дине у Срему износи 8—10%, онда ова репа садржи око један и по килограм чистог шећера. Просечни принос репе по јутру на економији г. Шатрића износи преко 200 мтц.

Vreme, 21. novembar 1934.

Preksinoć je u Rumi ubijen svinjarski trgovac Obrad Šijak

Ruma, 20. novembra – Sinoć kasno uveče u gostionici Đure Habenšusa, u međusobnom obračunavanju, poginuo je Obrad Šijak svinjarski trgovac iz sela Jarka. Ubio ga je zemljoradnik Milan Mihajlović, zvani Kojić iz Rume.

Između ubice Milana Mihajlovića i ubijenog Šijaka postojala je od ranije mržnja. Sinoć su obojica bili u gostionici Habenšusa, ali svaki u svom društvu. Mihajlovićevo društvo bilo je veselo u jednom separeu gostionice. U jednom momentu digao se Mihajlović i pošao gostioničaru da naruči još jedan litar vina, ali na veresiju jer njegovo društvo više nije imalo novaca. Gostioničar mu međutim nije hteo da da piće. To ga je ozlojedilo i on je pozvao celo društvo da napusti gostionicu. Pri izlasku Mihajlović je slučajno opazio u jednom uglu Šijaka. Pošao je k njemu i nekoliko puta ga ošamario rekavši mu:

- Eto, to ti je za ono ranije.

Mihajlović je već bio zgrabio nož, ali je u tome momentu priskočio gostioničar i izbacio ga na ulicu. Šijak je ostao još neko vreme u gostionici, ali je ubrzo izašao jer mu je Mihajlović dovikivao:

- Izadi napolje ako smeš. Čim se Šijak pojavio, odmah mu je priskočio Mihajlović i sa četiri udarca nožem oborio ga na zemlju. Posle pola sata je izdahnuo. Mihajlović je zajedno sa društvom uhapšen.

Pravda, 23. novembar 1934.

Trke u Rumi

Oko dva časa popodne ulicama Rume, koje vode ka gimnaziji, redovno može čovek videti školsku decu kako u punom trku žure u školu. A i kako neće? Prepodnevni rad u školi im se završava u 12 i po časova, popodnevni počinje u 2 časa, a školska zgrada je udaljena od kuća mnogih đaka najmanje pola časa. Tako jednome detetu ostane i za ručak i za odmor samo pola časa, i to u najboljem slučaju. Dođu ta deca umorna kući od rada u školi i trčanja od škole, ručaju na vrat na nos i odmah moraju ponova u školu. I tada nastane prava trka. Rekao bi čovek da su to neka nagradna trčanja dece pod opremom.

A znate li na koji čas tako deca trče? Na čas gimnastike.

Ne znam da li je tako samo u Rumi, ali glavno je da to ne valja.

K.

Vreme, 1. decembar 1934.

Divlji zec zalutao je juče i trčao po najživljem centru Rume. Ovaj zec je, po pričanju očevidaca, ušao u varoš Iriškom ulicom, zatim gonjen masom dečurlije i ljudi trčao ulicom Kralja Petra, dok se nije našao pred portom katoličke crkve. Gvozdена vrata porte bila su slučajno otvorena, pa je preplašeni zec ovo iskoristio i uleteo unutra, gde je najzad živ uhvaćen.

Pravda, 13. decembar 1934.

Odlikovanje Srpske trgovačke omladine u Rumi

Ruma, 12. decembar

Na predlog ministra trgovine i industrije, ukazom Kraljevskih Nameznika, odlikovana je Srpska trgovačka omladina u Rumi ordenom Svetog Save četvrtog reda.

Srpska trgovačka omladina u Rumi postoji preko dvadeset pet godina. Pre dve godine osnovala je svoju knjižnicu i čitaonicu, koja danas raspolaže sa 4500 svezaka. Uz to izdržava iz svojih prihoda Omladinsku trgovačku školu u Rumi. Predaja odlikovanja izvršiće se na svečan način.

M. R.

Dete sa dve glave rodila jedna seljanka u Rumi

Ruma, 12. decembar

Žena Matije Hermana, zemljoradnika iz Rume, rodila je dete sa dve glave. Pored normalne glave izrasla je još jedna. Dete živi već pet dana, ali se sumnja da će ostati duže u životu.

Ovaj slučaj poznat je u medicini pod imenom „hermikramija sa eksel-cefalijom“. Slučaj je redak, pa se veruje da će se njega zainteresovati Patološki institut.

M. R.

Vreme, 12. avgust 1936.

Uskoro će se kod Rume nastaviti otkopavanje rimskog grada Basijane

Ruma, 11. avgusta. – U blizini Rume kod sela Sremskih Petrovaca nastaviće se ovih dana otkopavanje starog rimskog grada Basijane. Iskopavanja ovog rimskog grada vršena su već ove godine.

Vreme, 17. avgust 1936.

Deset uboda nožem zadobio je jedan mladić zbog lepe Mađarice

Ruma, 16. avgusta. – U gostionici Franca Černolke došlo je noćas do krvavog obračunavanja između seoskih mladića zbog jedne lepuškaste Mađarice.

Svake subote i nedelje priređuju Mađari igranku u gostionici Franca Černolke. Kako je juče bio katolički praznik to se na igranku iskupio veliki broj Mađara i sa okolnih pustara. Oko ponoći jedna grupa mladića okupila se oko jedne 17-godišnje lepuškaste Mađarice. Među ostalima bili su Joža Gorža momak kod posednika Dušana Ostojića iz Rume, braća Janoš i Anton Markuš zemljoradnici iz Hrtkovaca i braća Johan i Franc Kenig iz Rume. Kako je Gorža bio malo više napit počeo je sve redom da vređa, pa i Janoša Markuša s kim je odavno u svađi.

Janoš, njegov brat Anton i prijatelji napali su noževima Goržu. Nastala je gužva. U tren oka sala je bila prazna. Napadači su nestali u mraku, a napadnuti Gorža pao je u jarak pred gostionicom sav ogrezao u krvi.

Gorža je zadobio pet uboda u grudima, tri u leđa i jedan u glavu. Ozlede su vrlo teške prirode.

Vreme, 21. avgust 1936.

Sahara usred Rume

Ruma je lepa, napredna i vrlo bogata varoš, sa jednim nedostatkom samo – što nije kraj vode. To su nadležni u opštini u svoje vreme uvideli i, da bi bar koliko-toliko uneli svežine u ovu varoš, podigli su i gradski park. Zamisao lepa i za svaku pohvalu, pogotovu kad se uzmu u obzir ogromni i gusti oblaci prašine, kojima je Ruma u sušnim danima svojski obavijena ...

Park je i dan današnji tu, ali... vredno je samo otići do njega i videti ga, na šta liči: nekoliko sumornih drveta sa belim lišćem od prašine i nekoliko klupa. To je sve! Ni osvetljenja, ni travke, akamoli cveća. Prava Sahara! Zašto? Zato

što se od veleuvaženih u ovoj bogatoj opštini još niko nije setio da park treba i zalivati.

O, maj, ko bi i na to mogao pomisliti!

Vreme, 22. avgust 1936.

U Rumi će se podići klanica sa kapacitetom dva vagona zaklane stoke dnevno

Ruma, 21. avgusta. – Problem izgradnje gradske klanice je već duže vremena na dnevnom redu gradskog veća. Na preksinoćnoj sednici izabran je odbor od 14 članova, kome je dužnost da razmotri planove i ponude Škode a. d. iz Praga, koja je ujedno i najpovoljnija. Isti odbor će odrediti sa jednim inženjerom mesto gde će se klanica podići.

Zidanje klanice i montiranje strojeva sa kapacitetom od dva vagona zaklane stoke dnevno stajaće opštinu oko 2,000.000 dinara. Ova klanica će biti od velike važnosti zato, što neće biti samo za podmirivanje domaće potrebe, već će se u njoj klati i za eksport. Kada se ima u vidu da u Rumi ima više tovljača svinja od po nekoliko hiljada komada, i da u Sremu kao i u bližoj okolini nema eksportne klanice, onda se tek može oceniti značaj podizanja ove klanice.

Opštinska uprava u Rumi razrešila je dužnosti komandira gradske straže koji je ucenjivao kafedžije i pijan dolazio na dužnost

Ruma, 20. avgusta. – Sinoć je gradsko veće održalo redovnu sednicu, na kojoj je pored ostalog rešeno da se razreši dužnosti dosadašnji komandir gradske policije g. Dimitrije Stojanović.

Pretsednik gradske opštine g. Lazar Jovanović u podužem govoru izneo je sve neispravnosti, koje terete g. Dimitrija Stojanovića. Neposredni povod za disciplinski postupak protiv g. Stojanovića je njegov izgred protiv predsednika gradske opštine za vreme uredovnog časa, kada je bio u pijanom stanju. U optužbi se tereti, da je iskorišćujući svoj položaj ucenjivao vlasnike noćnih lokala i u vezi s tim tolerirao blud. Tako je od jednog vlasnika noćnog lokala primio 3000 dinara, zatim po 600, 300 i 200 dinara mesečno. Osim toga je češće dolazio na dužnost u pijanom stanju.

Prema zakonu o gradovima g. Stojanović je udaljen od dužnosti do okončanja disciplinskog postupka, a dužnost komandira policije vršiće najstariji redar.

Vreme, 5. oktobar 1936.

Konferencija JRZ u Rumi

Ruma, 4. oktobra. – Danas pre podne održana je konferencija JRZ za Srez rumski u hotelu „Karakašević”. Konferenciji, koja je bila obilno posećena, pored mnoštva građana prisustvovali su svi predsednici mesnih organizacija i ostali funkcioneri stranke iz celog sreza.

Posle otvaranja konferencije uzeo je prvi reč g. dr. Vojislav Janić, ministar u penziji i narodni poslanik za Srez rumski, koji je burno pozdravljen sa „Živeo!”. U svom iscrpnom govoru g. dr. Janić je izneo političku situaciju u zemlji. Naročito je naglasio da je JRZ uhvatila dubokog korena u narodu što se naročito manifestovalo pri opštinskim izborima u Moravskoj banovini. Uz ostalo g. dr. Janić se dotakao i pitanja zemljoradničkih dugova, koje je poslednjim rešenjem vlade g. dr. Stojadinovića skinuto sa dnevnog reda, a uz to zadovoljstvo potpuno kako dužnike tako i poverenike.

Na kraju govora g. dr. Janić apelovao je na jednodušnost i energičnu saradnju svih članova JRZ pri nastupajućim opštinskim izborima u Dunavskoj banovini. Posle g. dr. Janića govorilo je još nekoliko članova stranke, pa je potom donet zaključak da JRZ u svim opštinama Sreza rumskog za pretstojeće opštinske izbore postavi svoje liste.

Vreme, 1. oktobar 1936.

Major Miler priča kako je još nad Rumom izgubio utakmicu jer mu je nestalo benzina

мајор Милер

Мајор Милер, који је као учесник у великој трци Портсмаут-Јоханесбург морао принудно да атерира између Руме и Инђије, јуче је још цео дан остао у Београду. Он је угошћен код заступника енглеских фирми г. Маплбека и јуче је био на земунском аеродрому

Нашли смо г. Милера у канцеларији г. Маплбеа. Замолили смо га да нам изложи своје импресије за време овог напорног лета.

— Да, имате права. Лет је био веома напоран. Напоранiji, него што би то изгледало на први поглед. Пошао сам као пети такмац из Портсмаута тачно у 6.35. И код нас је било лутно време

као и код вас, па сам морао одмах да грабим висине. Ускоро сам већ био толико високо, да сам могао да развијем повољну брзину. Мој апарат „Ди голдсита“ (надимак Јоханесбурга) развија са својих 224 коњских снага брзину од 360 км. на сат.

— Је ли то максимална или путна брзина...

Г. Милер прича даље о незгодама над Европом.

— Хтео сам да хватам што краћи пут, па нисам обишао Алпе.

Ипак, све је ишло добро и тачно, све се одвијало како сам био предвидео. Али, кад сам већ био зашао дубоко у Панонску низију малаксао ми је мотор. Погледао сам на апарат и морао да констатујем завршетак мог такмичења: нестало ми је бензина. Нешто ме је тргло. Сви напори, сав тренинг и тешко спремање, све сад треба да буде узалуд. Ипак, није ми преостало ништа друго, него да изаберем повољан терен и да се спустим. По карти сам знао да се налазим у Југославији и то недалеко од Београда. А мислио сам да ће ми бити довољно бензина до ваше престонице, где сам и тако имао намере да атерирам и да се снабдем горивом.

Погледао сам на свој часовник: 11.45. Знао сам да сам први. Спустио сам се. Нигде око мене није било ни живе душе. Онда је наишао један сељацин. Стао је и радознало ме је посматрао. Хтео сам га замолити да ми покаже пут до најближег насеља, где могу да добијем бензина. Можете замислити колико је то било тешко. Малишан је толико знао енглески колико ја српски. Ипак, најзад смо се споразумели. Одвео ме је у место за које сам доцније сазнао да се зове Рума. Ипак сам имао и нешто среће. Док сам ишао са малим сељаком, наишао је један аутомобил. Мали је искочио на друм и живо је махао рукама. Ваљда је интуитивно осетио да ми се жури. Кола су стала и остатак пута сам провео као гост једног веома љубазног аутомобилисте. У Руми сам изгубио много времена. Мука је била у томе,

што нисам имао динаре. Тешком муком са најзад променио нешто новаца и понео бензин до мог авиона. За време мог боравка у Руми видео сам капетана Хелса, како прелеће место. То је било два часа после мог атерисажа. Можете замислити како ми је било. Ја сам ту био већ толико друго времена, а они наилазе тек сада. По томе сам тек видео колико сам био измакао свима осталим. Кад сам дошао у Београд, чуо сам да је капетан Хелс први прошао.

Када сам се у Руми снабдео бензином више није било тешко. Попео сам се и за 8 минута сам стигао овамо. Разуме се, сад бише није имало смисла да продужим лет. Моји конкуренти су били већ нсувиће измакли.

Сад имам намере да се вратим у Лондон.

Vreme, 10. novembar 1936.

Ruma – Novopodignuta sinagoga u Rumi biće uskoro osvećena. Zgrada je vrlo lepa i svakako će biti jedna od najlepših u Dunavskoj banovini.

Pravda, 1. februar 1937.

„**ISTORIJA GRADA RUME I ZNAMENITI RUMLJANI**”, izići će iz štampe bogato ilustrovana sa mnogim značajnim podacima iz prošlosti ovoga grada. Podatke je prikupio i srediо g. Dimitrije Spajić, publicista. Knjiga će biti

štampana u ograničenom broju. Sve informacije daje pisac koji boravi u Brčkom.

Pravda, 25. februar 1937.

Dvadesetpetogodišnjica od osnivanja gimnazije u Rumi

Ruma, 14. februar

Ove godine navršava se 25 godina od ponovnog otvaranja gimnazije u Rumi. U isto vreme navršava se ove godine 150 godina od prestanka rada srpske gimnazije u Rumi, koja je postojala od 1770. do 1787. godine, a nešto manje od franjevačke – Pejačevićeve – gimnazije od 1765. do 1785. godine.

Kraljevskoj zemaljskoj vladi u Zagrebu uputila je trgovišna opština u Rumi 3. marta 1912. godine pretstavku u kojoj je molila da se u Rumi otvori gimnazija i da će Opština snositi sve troškove oko njenog izdržavanja. Povodom te pretstavke sazvana je za 6. avgust 1912. godine vanredna sednica opštinskog odbora. Istoj je prisustvovao Franja Krema, kraljevski zemaljski školski nadzornik za srednje škole Ivan 3. Galić, sekretar kraljevske zemaljske vlade. Na toj vanrednoj sednici pristao je opštinski odbor, na sve uslove, koje je postavila kraljevska zemaljska vlada. Uslovi zemaljske vlade bili su, da celu upravu zavoda odnosno nameštanje i premeštanje profesora, propisivanje naučnog programa, ima da vodi zemaljska vlada, a sve troškove da snosi Rumska opština.

U vremenu od 1765. pa do 1785. godine postojala je u Rumi franjevačka gimnazija. Među prve srpske gimnazije smatra se i ona, koja je postojala u Rumi od 1770. do 1787. godine. Gotovo ni jedan pisac, koji se bavi pitanjem franjevačke gimnazije u Rumi, ne spominje ovu srpsku gimnaziju, iako je postojala gotovo u isto vreme kada i franjevačka. Srpsku gimnaziju osnovali su Srbi i u njoj su predavali Srbi i više je posećivana od franjevačke gimnazije.

U ponovo otvorenoj gimnaziji u Rumi 1912. godine postavljen je za direktora Mojo Medić, a profesori su bili: Evgen Rajn, Franja Zelenko, Ivan Baretić, Đuro Mrkobrad, Ivan Fridrih i Aleksandar Kostić od internih, a eksterni su bili: Pavle Klajn, Franja Rihtman, Dušan Popović i Dragutin Hekman.

D. B. Sp.

Pravda, 4. mart 1937.

Srpska sremska banka u Rumi uskoro će potpuno likvidirati

Ruma, 3. mart

Srpska sremska banka d. d. u Rumi, koja se nalazi u vanstečajnoj likvidaciji, uskoro će potpuno likvidirati. Rešenjem likvidacionog odbora, kojemu je na čelu g. Stevan Milić, šef Poreske uprave u penziji, banka će svima svojim ulagačima isplaćivati utvrđenu kvotu i to: ulozi, koji ne prelaze 500 dinara, biće isplaćeni potpuno; od 500–4.200 dinara po 500 na svaku uložnicu; od 4200–8000 dinara po 12 od sto; od 8000 pa naviše po 8 od sto. Ulagaci, koji se nalaze van Rume, mogu svoje uložne knjižice poslati banci, pa će im se novac poslati poštom. Banka dužuje svojim ulagačima 5.083.659 dinara, a ostalim poveriocima 261.340 dinara. Za ovaj dug banka ima pokriće u gotovom 500.000 dinara, u vrednosnim papirima 175.000 dinara, deo kupovine za kuću 100.000 dinara, kod Privilegovane agrarne banke za zemljoradničke dugove 2.000.000 dinara, nezemljoradnički dugovi po menicama iznose 1.900 000 dinara, a od toga je naplaćeno 900.000 dinara. Nezemljoradničkih dugova po tekućem računu naplativih 625.000 dinara, što u svemu iznosi 5.300.000 dinara.

E. K.

Pravda, 12. april 1937.

Oglas

Augo NEŠ sa 8 cilindera, malo upotrebljen, 7 sedišta, prodaje se. Za uslove i sporazum obratiti se Georgijević ul. Regenta Aleksandra 23, Ruma.

Pravda, 20. april 1937.

Roman češkog sveštenika Glocara, koji služi u Dalju kod Osijeka, sa predmetom iz života sremskog sela Vitojevci biće snimljen za film

Roman „Od proleća do proleća” nagrađen visokom nagradom u Londonu

Ruma, 18. april

Naša štampa nedavno je ukratko zabeležila da je sveštenik g. Emilijan Glocar svoje delo „Od proleća – do proleća” nagrađen nagradom književne agenture Džemsa B. Painterera u Londonu.

Nagrađeni roman, koji je pisan na češkom jeziku, jer ga je i pisao Čeh, a nosi naziv „Od Jara do Jara”, iznosi tragediju malog sremskog sela Vitojevaca u Rumskom srezu.

Specijalni književni žiri u Pragu, koji je u okviru pomenutog svetskog Konkursa odabirao nekoliko dela za nacionalno takmičenje, od 60 poslatih rukopisa između nekoliko odabranih uzeo je i delo Emilijana Glocara. Tim izborom on postiže dvostruki uspeh. Svaka nacija, od 14 koliko ih je učestvovalo, za ovo nacionalno takmičenje uzimala je delo kroz koje su provejavali duh i mentalitet izvesne nacije.

Delo sveštenika Glocara menja to pravilo i ulazi u takmičenje, iako sadrži sliku srpskog sela Vitojevaca, dakle život drugog naroda u drugoj zemlji.

Selo Vitojevci, najmanje selo Sreza rumskog, opkoljeno hrastovim šumama i barama s jedne, a rekam Savom s druge strane, vodi „Od proleća do proleća” borbu s nabujalom i pobesnelom Savom. Sveštenik Glocar kroz više godina prati ovu neravnu borbu. Dolazi 1932. godina, najstrašnija i najtragičnija. Pobesneli talasi ruše i obaraju sve.

Voda – svuda voda.

Sava se povlači u svoje korito ostavljajući pustoš. Sela Vitojevaca je nestalo. Ljudi, žene i deca razbegali su se, pa i sam sveštenik Glocar sa ženom i decom jedva je spasao glavu. Strahovita je to bila tragedija. U duši pesnički nastrojenog Glocara ostavila je neizgladivi utisak.

Vitojevčani, iako u većitom strahu pred čudima prirode, žive zadovoljno. Znoj i muku seljaci zaboravljaju uz vino i veselje. Vatrene ciganske muzike, veseo kikut i pesma devojaka odjekuju selom. Seća se pisac i poznatog sremskog narodnog pesnika Negovana Ranitovića, koji po potrebi za pola dana „ispeva” i do osam stotina stihova; za Glocara je on, ipak, samo šarlatan, dok sam Negovan smatra da nastavlja tradiciju slepih guslara.

Mladi „pop Nikolaj”, koji je tek došao u selo, centralna je ličnost, ali ne i glavni junak romana. „Pop Nikolaj” svojom ličnošću samo vezuje ljude i događaje. Glavnog junaka Glocar u svome delu ne poznaje. Tako životarenje, koje je seljaku, ipak, vedro, „božja provinost” šteti, već nosi i zauvek briše. Opisujući sve to pisac je bio na visini.

Dao je hroniku sela Vitojevaca u knjizi, koja je osećajno srasla sa srpskim narodom i koja je do vrhunca ispunjena ljubavlju prema tom narodu...”

„... Sunčana svežina i jezgrovitost snaga njegovog stila budi izvestan užas, kao i uvek kada se pojavi ne samo nov talent, već i pesnik, koji nam novim očima ukazuje na nepoznat svet...” (Literarni novini Prag).

„... U toj hronici malog sremskog sela Vitojevaca pisac je stvorio jezgrovitim stilom deo sveta, koji nam do danas nije bio poznat, u kojemu ljudi žive usred hrastovih šuma i bara”. (Naše knjiha, Prag).

Češka kritika uglavnom se svodi na tri zaključka: 1) neobična plastičnost reči i jezgrovitost stila; 2) novi krug motiva i 3) osećanje koje „miriše zemljom”.

Sam život Emilijana Glocara pun je bola i tragedije. To ostavlja vidni pečat u njegovoj duši i ta bol i životne nedaće provlače se stalno kao nit kroz njegov stil i opažanja.

Emilijan Glocar rođen je 1906. godine u Moravskoj. Otac mu gine na bojištu 1916. godine, a mati umire 1917. Sa bratom ostaje sam, skoro na ulici. Dolazi 1918. godina. Oslobođenje i stvaranje nove Čehoslovačke. U oduševljenju se peva i – puca. Jedan zalutali metak pogađa tada još dečaka Emilijana. Njegovo zdravlje je teško narušeno; u svojoj trinaestoj godini nesretni dečak pomišlja i na samoubistvo.

Čehoslovačka pravoslavna crkva šalje ga u Jugoslaviju. U Sarajevu svršava Bogosloviju, pa zatim se upisuje na Teološki fakultet u Beogradu. Kasnije odlazi na kraće vreme u Čehoslovačku. Vladika Gorazd, episkop čehoslovačke pravoslavne crkve, nudi mu Plzen, ali Emilijan Glocar odbija ovu sjajnu ponudu i dolazi u zabačeno selo Vitojevci da u tragediju toga sela donese najveće književno priznanje.

Nagrađeno delo „Od proleća do proleća” izdala je nedavno najveća čehoslovačka izdavačka kuća Sfinks-Janda iz Praga u vrlo raskošnoj opremi. Pisac je sa ovim izdavačkim preduzećem načinio ugovor i za neka svoja daljnja izdanja. Pa ne samo to. Delo Emilijana Glocara biće snimljeno za film. Sveštenik Glocar je već u tom smislu sa istim knjižarskim preduzećem potpisao ugovor po kojemu ovo preduzeće ima isključivo pravo da u njegovo ime sklopi sporazum o detaljima filmovanja. Snimanje će priličnim delom biti vršeno na mestu tragedije, a imalo bi uslediti još ove godine.

Emilijan Glocar ne misli stati. Njegovo pero sprema nam novo iznenađenje. Pisac ima nameru opisati život pojedinih sveštenečkih porodica na Balkanu, ili kako sam kaže: „Pripremam opsežno delo o starim popovskim porodicama, koje na Balkanu predstavljaju izvesnu vrstu plemstva, koje bez prekida kroz stoleća popuje u jednom istom mestu ili kraju”.

Emilijan Glocar, koji je sada inače sveštenik u Dalju kod Osjeka, s pravom očekuje da će mu baš te i takve sveštenečke porodice pružiti „živ i snažan materijal”.

Eugen Karati

Pravda, 6. maj 1937.

Pred proslavu Srpske ženske dobrotvorne zadruge u Rumi

Ruma, 4 maj. – Pre pedeset tri godine u Rumi je osnovana Srpska ženska dobrotvorna zadruga na zauzimanje dr. Jovana Ševića, bivšeg beležnika u Rumi. Iste godine, izabran je privremeni odbor koji je izradio i pravila. Delatnost Zadruga ispoljila se već u idućoj godini, kada je odenuto dvadeset sedmoro siromašne dece. I otada, Zadruga svake godine odeva dvadeset pet do trideset siromašne dece. Akcija Zadruga ne zadržava se samo na tome, već nabavlja školske knjige za siromašne učenike, upućuje u bolnice obolele udovice i starice, daje stalnu mesečnu pomoć i školuje po nekoliko stipendista. Zadruga održava veze i sa ostalim vojvođanskim zadrugama, pa i sa ženskim društvima u Srbiji, a naročito u Beogradu. Inicijativom zadružnih funkcionera prikupljana su novčana sredstva za podizanje spomenika Jovanu Jovanoviću Zmaju, koji je u Rumi otkriven 23. oktobra 1911. godine. Za vreme balkanskog rata, Zadruga je prikupljala priloge i spremala rublje i odeću za srpske ratnike. Posle rata Zadruga pristupa uređenju srpskog vojničkog groblja, a 1920. godine ponovo podiže spomenik Zmaju koji je za vreme rata srušen. 13. juna ove godine obaviće se velika jubilara proslava, za koju se čine velike pripreme.

D. Sp.

Pravda, 4. jun 1937.

Tenis Indija – Ruma 3:2

Tenis utakmica između Indije i Rume, za pehar Starobečejskog tenis kluba, završena je pobedom Indije. Rezultat 3:2.

Za Indiju su nastupali: dr. Vilko Baum i Milenko Mičić, a za Rumu O. Banjac i Servaci.

U sledećem kolu Indija igra sa Titelom.

Pravda, 5. jun 1937.

Poslednji dani Jovana Jovanovića Zmaja

Iz beležaka Milene dr Žarka Miladinovića

ПОСЛЕДЊИ ДАНИ

Јована Јовановића Змаја

Из бележана Милене др. Жарка Миладиновића

1.

Рума, јуна

„Кад се чика-Јова 1901 године преселио у Каменицу, тада сам га први пут видела. Тада је већ био болестан, али његове очи су одавале какав се велики дух крије иза њих. Он је нас мога мужа и мене необично волео, а пошто се мој муж много бавио као посланик на Сабору у Сремским Карловцима и у седницама Саборског одбора, то сам цело то време, до смрти чика-Јовине, провела код њега. Три године свога живота посветила сам њему, дворећи га и негујући, као свога оца. Кад му је позлило, лебдела сам над њим... Све само зато да велики песник може своје народу поклонити још по који бисер, још по коју песму. И он је знао за ту моју жељу и испуњавао је колико је могао.

С колико сам се пажње и љубави бринула за чика-Јову и колико сам обожавала старог песника, то су знали најбоље мој муж и сви пријатељи чика-Јовине, који су га често посећивали, а међу њима Јаша Томић, др. Ђура Крстојевић, др. Милан Савић, др. Милан Шевић и други.

Лепе вечери проводили смо са чика-Јовом. Разговор је вођен само о литератури. Причао ми је многе анекдоте из свога живота и живота других српских песника и књижевника, о њиховим бављењима у Бечу, Црној Гори и Русији. Већином, то нисам и забележено.

Чика-Јови је, међутим, бивало све горе. Молила га да позове још којег лекара, осим свог сталног. Пристао је да позове др. Лазу Станојевића из Новог Сада.

Једног дана саопштио ми је чика-Јова жељу да дође у Руму и да

Змај Јован Јовановић, из млађих година

у њој живи до краја свога живота. Његова физичка слабост није то омогућила и та му се жеља није могла испунити.

Болест се погоршавала, катастрофа је била неизбежна, т. ј. и насту-

пила. Била сам очајна. Дане сам про-
водила поред његовог гроба.

Последњом жељом песниковом,
његове некретнице имала је да ужи-
ва до смрти његова дугогодишња
газдарница, а власништво да припад-
не друштву „Змај“ у Сремским Кар-
ловцима.

Међутим, сазнала сам да његова
бивша газдарница, продаје и све по-
кретнине у бесцење. Похитала сам у
Каменицу и све покретнине купила
од његове бивше газдарнице, за дру-
штво „Змај“. О томе сам одмах из-
вестила професоре Милана Недељко-
вића, секретара и Св. Коларовића,
благајника друштва „Змај“. Ствари
су пренете у Сремске Карловце.

Друштво „Змај“ немајући сред-
става да уреди Змајев музеј у Карлов-

цима, обратило се српском министар-
ству просвете, да оно откупи ствари
и да оснује Змајев музеј. Око тога
нарочито се заузимао мој муж и
чешће ишао у Београд и, најзад,
успео. Србија је откупила Змајеву
заоставштину, исплативши друштву
„Змај“ 2.650 динара.

Мислила сам да је потребно да се
у београдском музеју оснује чика-
Јовина соба, налик на собу Вука Ка-
раџића. Међутим, дошао је рат и ма-
џарска војска разнела је те ствари.
Ко зна да ли ће се оне икада про-
наћи?.

Д. Спајић

Pravda, 8. jun 1937.

Sto godina je prošlo od prvog organizovanja vatrogastva u Rumi

Сто година прошло је од првог организовања ватрогаства у Руми

Рума, 7 јун

Организација ватрогаства у Руми спада у најстарије у нашој земљи. Она датира од пре сто година.

1836 године подигнута је у Руми садашња општинска зграда. Већ првих година румски магистрат имао је у новој згради собу у којој су се налазиле помоћне справе за гашење пожара. 1854 године издата су и штампана упутства за грађанство, у којима је тумачено како треба гасити пожаре. Повод штампању тих упутстава био је велики пожар. те године изгорело је у Руми дванаест кућа.

Пожари су тада били врло чести, а располагало се примитивним средствима за гашење, тако да се пожар из једне куће преносио на суседну, чак иако је била удаљена од тридесет до педесет метара, као што је било 1854.

Један страховит пожар дао је касније потстрека за оснивање организовања ватрогасне чете снабдевене спремама за гашење пожара: у јуну 1872 године горела је у Руми католичка црква. Том приликом нарочито се осетило да су средства за гашење пожара недовољна и да недостаје стручно људство. Убрзо по

сле пожара основана је у Руми Дрбровољна ватрогасна чета, 1873 године. По старости она је четрнаеста организација те врсте у целој нашој земљи.

1874 године ватрогасна чета добила је модерне справе, а тридесеторица ватрогасаца потпуну опрему.

Подигнута је ватрогасна кула која и данас постоји. Две године касније чета добија модерне справе из Беча. Пола века прошло је од времена када је Рума подељена на ватрогасне квартове када су и уведена дежурства сваке ноћи. Своју зграду Ватрогасна чета добила је пре четири деценије. 1905 године подигнуто је пет ватрогасних станица. Данас су све справе модернизоване, а ватрогасци имају положене стручне испите. На челу Ватрогасне чете налазе се г. г. Душан Остојић, Вића Грујић, др. Роман Соретић, др. Вилим Либиш, Карло Серваши, Јосип Петриновић, Јован Јанковић и други.

Од оснивања пожарна чета пружила је помоћ у 668 случајева. Одржано је 729 јавних вежби, а у 2.488 случајева била је момчад у приправности.

Pravda, 14. јун 1937.

Danas je svečano proslavila pedesetogodišnjicu Ženska dobrotvorna zadruga u Rumi

Ruma, 13. јун

Pod pokroviteljstvom Nj. V. Kraljice Marije, Srpska ženska dobrotvorna zadruga u Rumi proslavila je pedesetogodišnjicu svoga rada na nacionalnom, humanom i kulturnom polju. Za vreme ratova članice ove zadruge su prelazile u Srbiju i srpskim vojnicima donosile odelo i hranu. Negovale su ranjenike izlažući često opasnosti i svoje živote. Posle rata Srpska dobrotvorna zadruga uredila je grob srpskih vojnika i svake godine priređuje im pomen. Članice ove zadruge skupljale su dobrovoljne priloge i pomagale siromašne. Jedan od poslednjih

rezultata rada ove Zadruge jeste osnivanje Doma iznemoglih staraca i starica koje Zadruga izdržava. O velikim praznicima mnoga siromašna deca dobijaju od Zadruge odela.

Proslava je izvedena veoma svečano, u prisustvu izaslanika Nj. V. Kraljice, predstavnika kulturnih i nacionalnih društava iz Rume i okoline i velikog broja građanstva. Jubilarna sednica održana je pred spomenikom Jovana Jovanovića – Zmaja koji je Zadruga i podigla. Odano je priznanje osnivaču Srpske ženske dobrotvorne zadruge dr. Jovanu Ševiću, dugogodišnjem narodnom poslaniku, i sadašnjoj predsednici g-di Darinki Vujić.

E. P.

Pravda, 27. jun 1937.

Novosadski frizer Sava Mihajlović je jedan od dvojice živih rođaka pesnika Branka Radičevića

Drugi rođak je kapetan g. Gradić iz Rume

Novi Sad, 26. jun

Jedan bliski rođak pesnika Branka Radičevića živi u Novom Sadu. To je g. Sava Mihajlović, poznati novosadski frizer koji ima svoju radnju na Bulevaru Kraljice Marije. G. Mihajlović je rođeni sestrić našeg velikog pesnika, jer je mati oca g. Mihajlovića bila rođena sestra matere Branka Radičevića.

G. Mihajlović koji je inače dugo radio u Beču kao frizer navodi da, sem njega, od Brankovih rođaka živi još i njegov unuk po materi kapetan druge klase g. Đorđe Gradić, u Rumi. Drugih živih rođaka Branko Radičević više nema.

Svake godine po nekoliko puta g. Mihajlović odlazi sa svojom porodicom na Brankov grob na Stražilovu, gde zapali sveću i provede po ceo dan.

T.

Pravda, 3. jul 1937.

103 seljaka odgovaraju pred sudom zato što su polupali prozore učiteljici

Ruma, 2. jul

Pred ovdašnjim Sreskim sudom održan je jedan vrlo zanimljiv pretres. Pred sud je izvedeno 103 seljaka iz susednog sela Hrtkovaca. Među okrivljenima nalazi se veći broj mladića od 16 do 17 godina, a najveću pažnju i interesovanje u sudu izazvala je pojava dva desetogodišnja dečaka, učenika tamošnje osnovne škole. Optužnica, koja je podnesena protiv Mijata Tačkovića i drugova, obuhvata i njih. Među okrivljenima nalazi se i mesni seoski župnik Ante

Mijaković. Na pretres nisu došli svi okrivljeni, nego samo njih oko 60. Okrivljene brane dr. Ivan Dvornik, dr. Andrija Karčić i dr. Marko Lamešić, advokati iz Rume. Optužba stavlja okrivljenima na teret da su 26. aprila došli pred seosku osnovnu školu i zakovali školsko odeljenje u kojem je predavao učitelj Miladin Ivanović, sada učitelj u Guči, Srezu dragačevskom.

Zatim da su opkolili stan učiteljice Marije Filić, sada u selu Andrijaševcima, Srezu vinkovačkom, doznajući da se učitelj Miladin Ivanović u to vreme nalazio u njezinom stanu. Na stanu učiteljice Marije Filić polupali su veći broj prozora. Na kraju nekolicina mladića je preko noći razbila više prozora seoskom gostioničaru Aleksi Hristiću, jer je on, veli se osuđivao njihova ranija dela. Zanimljivo je da optužba tereti župnika Anta Mijakovića kao njihovog potstrekača, i to iz lične mržnje i zavade u kojoj je bio sa učiteljem Ivanovićem.

Pošto su od svih uzete generalije, advokat g. dr. Marko Lamešić stavlja predlog da se prvenstveno nabave uverenja o vladanju svih okrivljenih, zatim krštenice nepunoletnih i maloletnih, a da se zamolnim putem saslušaju učitelj G. Miladin Ivanović i učiteljica g-ca Marija Filić. Sudija g. Dragan Stojanović usvojio je ovaj predlog odbrane, pa je proces odložen.

Za ovaj „monstr” proces vlada vrlo veliko interesovanje u Rumi i okolini.

Pravda, 15. jul 1937.

U Rumi je podignuta moderna fabrika za preradu kudjelje

Ruma, 14. jul

Sremski oblasni savez žitarskih zadruga podigao je u Rumi modernu fabriku za preradu kudjelje.

Fabrika je podignuta van grada a zahvata prostor od deset jutara. Fabrika je pre nekoliko dana proradila i u njoj je već zaposleno preko sto pedeset radnika i radnica.

Ovih dana počće izgradnja velikih močila za natapanje kudjelje koja će predstavljati najmodernija močila koja su do danas u našoj zemlji podignuta.

U Rumi podignut zadružni dom Kralja Aleksandra

Ruma, 14. jul

Nemačka kolonija u Rumi podigla je lep zadružni dom i dala mu ime „Dom Viteškog Kralja Aleksandra Ujedinitelja”.

U Domu je dečje obdanište, a u izgledu je da se smeste i sva kulturna prosvetna nemačka društva u Rumi. Dečje obdanište danas ima preko stotinu siromašne dece, čiji se roditelji preko celog dana nalaze na radu.

E. K.

Pravda, 20. jul 1937.

Prvi deo Sokolskog doma u Rumi već je završen

Ruma, 19. jul

Prvi deo novog Sokolskog doma u Rumi već je pod krovom. Taj deo biće potpuno završen i svečano osvećen u septembru ove godine, kada će u Rumi biti priređene i velike sokolske svečanosti. Drugi deo Doma gradiće se tek iduće godine, a delom će se adaptirati i na zgradu sadanje pošte, koja se nalazi u neposrednoj blizini prvog dela Doma. Inače ceo taj kompleks kao i zgrada pošte vlasništvo je Sokolskog društva u Rumi. Starešina Sokola u Rumi je g. dr. Petar Jović, advokat.

E. K.

Vreme, 28. jul 1937.

Nove avanture i razbojništva odbeglog robijaša Ostojića

Ruma, 27. jula. – Zloglasni razbojnik Ostojić, koji je pre nekoliko dana sa svoja četiri druga pobegao iz kaznenog zavoda u Sremskoj Mitrovici, došao je odmah u Rumu. Na periferiji Rume, u predgrađu Brankovcu (Borkovcu – p. p), video ih je Stevan Donji, čuvar vinograda. Na saslušanju Donji je izjavio da je našao dva nepoznata lica kako spavaju pod jednim drvetom. Pored njih je video i paradajz. Verujući da su mu nepoznati krali paradajz, Donji je uzeo pušku, koja je ležala pored razbojnika, a zatim se uputio u baštu da se uveri, da li su stvarno krali. U tom međuvremenu Ostojić se sa svojim drugovima probudio i uputio se prema starom Stevanu sa rečima:

- Dedo, zašto si uzeo našu pušku?

Stari Stevan ih je počeo zatim grditi što su mu krali paradajz, ali su mu oni odgovorili da su bili gladni. Starac se smilovao i uveo nepoznate u kuću, gde ih je bogato ugstio.

Posle toga razbojnici su se uputili iz kuće i otišli u nepoznatom pravcu. Istog dana u podne oni su izvršili razbojništvo nad Elizabetom Kladin, koja je ranije bila Ostojićeva ljubavnica, a koja se, pošto je on uhapšen, udala. Izgleda da joj se Ostojić radi toga hteo osvetiti. Ispalio je jedan metak iz karabina na nju i naneo joj tešku povredu.

Pošto su izvršili ovo razbojništvo napadači su se uputili u pravcu sela Kraljevaca. Na putu su sreli Jocu Jocića, koga su pod pretnjom revolvera, primorali da ih poveze u kolima do Kraljevaca. Tom prilikom Ostojić je Jociću rekao:

- Čućeš šta će biti kroz dva dana!

Razbojnici su mu dalje govorili kako imaju nameru da izvrše pljačku kod jednog bogatog posednika, koji ima salaš blizu sela Beške. Od Kraljevaca do

Pećinaca vodio ih je drugi seljak. Posle toga oni su se uputili u Kupinovo, gde su izvršili dvostruki zločin.

Pravda, 19. avgust 1937.

I u Rumi građani vode akciju protiv skupe struje

Ruma, 18. avgust

Kako izgleda, uskoro će i u Rumi izbiti „električni rat”. Na zahtev građana, Rumska opština odlučila je da se njen ugovor sa Sremskom elektranom a. d. revidira ili raskine. U Rumi se rđava struja plaća sedam dinara po kilovatu. To je jednomisljena struja koja se upotrebljava u vrlo malom broju mesta. Kad je gradska mreža preopterećena, osvetljenje je toliko slabo da ulice uopšte izgledaju neosvetljene. Struja je nedovoljna za industrijska preduzeća sa električnim pogonom.

Ugovor sa Sremskom elektranom Opština je predala na proučavanje advokatu g. Nikoli Vukadinoviću.

Električna centrala u Državnom rudniku uglja koja se nalazi u susednom mestu Vrdniku sprovodi elektrifikaciju skoro svih fruškogorskih sela. Vrdnička centrala nudi sada i Rumi svoju struju. Ova ponuda mnogo je povoljnija od ugovora Rumske opštine sa Sremskom elektranom, ističe se u Rumi. Govori se da će Rumska opština prihvatiti ovu ponudu i naći načina da raskine sadašnji ugovor.

E. K.

Pravda, 25. avgust 1937.

„Pravda” vas intervjuiše svakog dana

Tri časa posle podne. Napolju vrućina. Julsko sunce nesnosno pripeklo. Pošao sam u jednu noćnu gostionu. Malo me začuđeno pogledaše kad uđoh u ovo doba u noćnu gostionu. „Dobar dan, želi gospodin?” Tim pozdravom i pitanjem predusrete me neki dečak, koji je čistio baštu gostionice.

- Da li je tu g-đica Smilja? Hteo bih s njom nešto da govorim.
- Tu je, ali u ovo doba ona spava, pa dočite, ako vam je zgodno, večeras od 8 pa nadalje.
- Radi fotografisanja trebalo je da je probudim.
- Smiljo, Smiljo, jedan gospodin te traži, – povika dečak.

- Šta će u ovo doba! Neka dođe večeras – odgovori dremljivo g-đica Smilja Nikolić, kavanska pevačica.

- Ustani, Smiljo, hoće sigurno da te slika. Ima i „slikerski” aparat kod sebe...

Ovo izgleda da je dejstvovalo. Posle pola časa kafanska pevačica Smilja Nikolić pojavi se elegantno obučena, doterana.

- Dobar dan, gospodine. Čula sam da pišete za novine, pa šta sam vam ja potrebna? Ja sa svojih 17 godina nisam nikome ništa učinila, niti sam šta skrivila.

- Pa zar vi mislite da se u novinama piše samo o onima, koji nešto rđavo učine.

- Pa pitajte me, samo nemojte ništa ružno da pišete o meni.

Zamolio sam je da mi priča nešto o sebi.

- Eto, danju spavamo, a noću radimo, upravo pevamo. Živi se, a to je glavno. Stan i hranu dobijamo besplatno i što skupimo na tasu. Kako kada. Deset – petnaest, pa i dvadeset dinara na noć. Naide li neko veselo društvo bude i više. Kao što vidite zarada je mršava. Za pesmu se daje 10 dinara, a slušala sam od starijih pevačica da se nekada, ovde u Sremu, za pesmu davalo po nekoliko stotina, pa čak i hiljadu dinara. Verujem da je tako bilo, ali ta su vremena prošla.

- A kako se inače osećate? Da li ste zadovoljni svojim pozivom?

- Kako zadovoljna! Ovako neću dugo. To je tek onako da drugima nisam na teretu. Samo zasada ne znam kuda bih. Na rastanku njoj nikako nije išlo u glavu da se neko može interesovati i za njen život.

Produžio sam dalje i potražio čuvenog rumskog primaša malog „Pajicu”. I on je spavao. Samo što je on spavao u svojoj kućici u kojoj drži i gostilnicu, koju je i stekao na violini. Ono što mi sedamnaestogodišnja pevačica Smilja nije mogla reći, znao sam da će mi kazati najčuveniji sremski primaš Pajica Milošević.

- Otkada sviraš na violini, Pajice?

- Svirao sam još kao dete, a u gostionicama sam počeo kada sam imao 14 godina. Dakle, punih 30 godina.

- Pa kako je bilo nekada, a kako sada.

- E, samo to me ne pitajte. Ne volim o tome da mislim. Teško mi je kada se setim starih dobrih vremena. Zamislite samo pre rata. Dobijao sam za pesmu često dinar, pa i dva, a dinar je bio veliki kao kuća. A ni posle rata nije bilo loše. Kada podelimo zaradu, padalo mi je u deo i do 2.000 dinara. Nije to bilo, istina, svake noći, ali, hvala Bogu, dosta često. Trgovci, zanatlije, pa i gospoda – sve je to pilo i veselilo se. Samo činovnici, i to oni državni, nisu. Oni se jadni nisu veselili ni onda, a Boga mi ni sada. Njima mora da je oduvek ovako kao što je nama sada.

Pitam ga gde je sve svirao i gde je najbolje prolazio.

- Svirao sam svugde. Ali za davanje najbolji su uvek bili, a i sada su još, Sremci. Bačvani su takođe vrlo dobri, dok su oni preko, Mačvanci, i oni tamo dole već mnogo slabiji. Tamo, brate, svaki zove po jednu dve i više „crnih”. Stalno zovu. Meni „crnu”... A recite vi meni, ko je još pored crne kave lumpovao! Oni tamo inače više zalaze u lokale, nego ovde kod nas. A koja vajda kada ne troše! E, samo da sam bio pametan, ne bih više morao drugome da gudim. Mislio ludi Pajica da će celog veka biti tako, pa kako “fajruntiram”, a ja u drugi lokal, pa da meni drugi sviraju. I tako mi odoše hiljade i hiljade.

Tešim ga da će se povratiti ta vremena, ali on samo odmahuje glavom.

- Nikada, nikada... „Nekad bilo, sad se spominjalo”. Sada 15 do 20 ili 30 dinara. To je moje. Kada nakupim 50 ili 70 radujem se više nego nekada hiljadama. A o stotini ni govora. Ej, pusto tursko! Gde su one hiljade? Ta zaboravio sam i kako izgledaju. Čuo sam da su izašle i neke nove od 500 dinara. Ta da ih makar vidim i pomilujem malo.

Bilo mu je žao što sam ga podsetio na ga stara i dobra vremena.

Pravda, 29. avgust 1937.

Dvadesetpetogodišnjicu proslavilo je danas Nemačko ratarsko pevačko društvo u Rumi. Osvećena je društvena zastava i održan veliki horski koncert na kojemu je sudelovalo oko 20 nemačkih pevačkih društava iz raznih mesta. Ovaj koncert prenosiće od 5–6 časova popodne i Beogradska radio stanica.

Vreme, 31. avgust 1937.

Elektrifikacija Srema

Ruma, 30 avgusta. – U izgledu je da u najskorije vreme Srem bude elektrificiran, jer se sada Gradska opština u Rumi nosi mišlju da raskine stari ugovor sa „Sremskom elektranom d.d.” koja je do sada davala električnu struju gradu. Rumska opština dobila je vrlo povoljnu ponudu od električne centrale u državnom rudniku Vrdnik, koji se nalazi nedaleko od Rume i koje već odavno snabdeva strujom fruškogorska sela.

Pravda, 7. septembar 1937.

Svečanosti u Rumi

Ruma, 6. septembar

Proslava rođendana Nj. V. Kralja Petra Drugog počela je još juče. Kroz grad je prošla veličanstvena povorka s bakljadom i muzikom na čelu. U povorci je uzelo učešća i mnogobrojno građanstvo s predstavnicima vlasti. Povorka se zaustavila pred hotelom Konvikt, gde je održao govor predsednik Rumske opštine g. Lazar Jovanović, poželevši dug život Nj. V. Kralju. U ime Nemaca govorio je g. dr. Vilhelm Libiš, lekar, a u ime sokola g. Albert Lovasić.

Danas pre podne u devet časova održano je blagodarenje u svima bogomoljama, a u 11 časova svečana akademija u Sokolskom domu.

E. K.

Pravda, 8. septembar 1937.

Teškoće oko snabdevanja građanstva Rume dobrom pijaćom vodom

Ruma, 7. septembar

Ruma nema dovoljan broj bunara sa zdravom vodom za piće. Zbog toga se građanstvo do sad snabdevalo vodom iz bunara ovdašnjeg Doma narodnog zdravlja. Arterski bunar Doma narodnog zdravlja dubok je oko 200 metara i daje odličnu vodu. Prošle godine Centralni higijenski zavod u Novom Sadu bio je doneo rešenje, kojim se Domu narodnog zdravlja zabranjuje snabdevanja građanstvo vodom. Ovo je rešenje poništilo Ministarstvo narodnog zdravlja. Sada je Centralni higijenski zavod ponova doneo isto rešenje. Kako je opština grada Rume za izgradnju Doma narodnog zdravlja dala sto hiljada dinara, a punih sedam godina daje godišnju subvenciju od 14.000 dinara, to je ovo rešenje izazvalo nezadovoljstvo, jer je tim novcem opština sama mogla podići i veći broj arterskih bunara. Ponovo je povedena akcija da se rešenje Centralnog higijenskog zavoda poništi.

E. K.

Vreme, 10. septembar 1937.

Izabran gradonačelnik Vukadinović

Novi Sad, 9. septembra. – Odlukom bana Dunavske banovine g. Svetislava Rajića uvažena je ostavka dosadanjem predsedniku opštine u Sremskoj Mitrovici g. dr. Lazaru Rašoviću, a na njegovo mesto je postavljen za predsednika opštine g. Jovan Tomić, žitarski trgovac i gradski većnik iz Sremske Mitrovice. Na mesto g. Tomića koji je bio većnik postavljen je g. Svetozar Milićević gvoždarski trgovac.

Zamenik bana g. Rajić smenio je i predsednika grada Rume i na mesto g. Lazara Jovanovića krojača za predsednika je postavljen g. Nikola Vukadinović advokat iz Rume.

Novi gradonačelnik Rume je najmlađi predsednik opštine u Jugoslaviji.

Ruma, 9. septembra. – Danas po godine uveden je u dužnost novopostavljeni predsednik Opštine g. Nikola Vukadinović advokat iz Rume. G. Vukadinović primio je dosadašnju dužnost od dosadašnjeg predsednika g. Lazara Jovanovića.

G. Nikola Vukadinović rođen je 1907. godine, pa je prema tome najmlađi predsednik opštine u državi, jer je tek junu navršio 30 godina.

G. Vukadinović je sin g. dr. Vase Vukadinovića sreskog lekara u Rumi. Gimnaziju je svršio u Rumi, a pravni fakultet u Beogradu. Advokatski pripravnik bio je u Rumi, Križevcima i Irigu.

Dolazak g. Vukadinovića na ovaj položaj građanstvo je toplo pozdravilo, jer je g. Vukadinović poznat kao neobično vredan i savestan. Posle nekoliko decenija on je prvi intelektualac na položaju predsednika Opštine u Rumi.

Vreme, 18. septembar 1937.

Na novčanu kaznu osuđeni su šoferi i fijakeristi iz Rume koji su onemogućili rad jednom autobusu

Ruma, 16. septembra. – Sukob koji je izbio prošle godine okončan je danas pred Sreskim sudom u Rumi.

Pred sudijom g. Momčilom Stojanovićem izišlo je danas oko trideset taksi-šofera i fijakerista po tužbi vlasnika ovdašnjeg auto taksia g. Stevana Pintera. G. Pinter je tužio fijakeriste i šofere, da su meseca jula prošle godine sa svojim prevoznim sredstvima u dva maha opkolili njegov autotaksi, sa kojim je on održavao vezu između grada i ovdašnje železničke stanice. Šoferi i fijakeristi tom prilikom nisu dopustili g. Pinteru da prevozi putnike.

Advokat tužioca g. dr. Veljko Georgijević tražio je da okrivljeni Sima Lužajić i drugovi plate sve troškove i da budu strogo kažnjeni. Branilac okrivljenih g. Nikola Vukadinović dokazivao je da su optuženi to učinili u borbi za opstanak. Okrivljeni Sima Lužajić, Đuro Stanojević, Kremer i Dušan Milutinović kažnjeni su na novčanu kaznu od 120 dinara, a Mile Majstorović na 240 dinara.

Vreme, 30. septembar 1937.

Ruma nekada poznata po dobrim fudbalskim klubovima danas nema ni jednog predstavnika

Ako vam neko kaže da u mestu od 15.000 stanovnika nema tenis ili plivačkog kluba to vas neće iznenaditi, ali ako vam kaže da nema ni jednog fudbalskog kluba vi nećete verovati.

Takvo jedno mesto koje je nekada po fudbalskom sportu bilo poznato u celom Sremu je Ruma. Do pre dve godine fudbal se sa oduševljenjem igrao i gledao. Postojala su dva kluba S. k. Sparta i S. k. Železničar. Interesovanje za fudbalske utakmice još i danas je veliko. Međutim, danas, kada i okolna selca sa po 500 žitelja imaju svoje fudbalske klubove istina većinom „divlje“, Ruma je, kao centar, bez ijednog fudbalskog kluba. Razlog za ovako stanje treba potražiti u nedovoljnom zauzimanju i slabim organizatorskim sposobnostima ljudi koji su pozvani da vode prvu reč u sportskom životu Rume. Igrača ima i na pretek čak vrlo talentovanih, sredstava takođe, čak je i igralište lako stvoriti ali nema preduzimljivih i ambicioznih ljudi koji bi preduzeli na sebe organizaciju fudbala.

Zanimljivo je da u Rumi ima osam kuglaških klubova koji svaki broji po 30 aktivnih igrača. Sem toga u Rumi postoji i ping-pong klub, samo fudbalskog kluba nema, zaista neverovatno!

.***

Vreme, 13. oktobar 1937.

Plaža u Vrdniku živa je kao usred leta jer je temperatura vode u bazenu 30 stepeni

Ruma, 12. oktobra. – Plaže su svuda zamrle. Izuzetak čini donekle Dalmacija, i veliki bazen kod Vrdnika. Ovaj bazen, u kome je stalna temperatura vode oko 30 stepeni Celzijevih, podigla je uprava državnog rudnika uglja u Vrdniku.

Pre više godina u toku noći u jedno okno rudnika provalila je iznenada voda. Srećom niko nije stradao. Sutradan su radnici pokušali da pumpama iscrpu vodu, ali je svaki napor ostao uzaludan. Nove količine vode stalno su nadolazile.

Odmah je sastavljena specijalna komisija, koja je ustanovila da je stub vode, koja je ispunila okno visok oko 200 metara, zatim da ova voda stalno prodire iz dubinskih vodonosnih slojeva Fruške Gore i najzad da je mineralna i lekovita sa stalnom temperaturom do 30 gradi.

Da ova voda, koja je uništila najveće ili bar jedno od najvećih majdanskih okana, nebi ostala neiskorišćena, uprava rudnika podigla je ove godine jedan veliki bazen.

Međutim pokazalo se da je jedan bazen nedovoljan, tako da je usled velike navale stranaca meštanim a bilo zabranjeno da se kupaju nedeljom i praznikom. A sada, kada su sve plaže zamrle, bazen u Vrdniku vrvi kupačima.

Već početkom iduće godine biće podignut još jedan, a moguće i dva bazena, a i samo kupatilo biće uređenije.

Tada će i sam hemijski sastav vode, kao i njezin pozitivan uticaj na pojedine bolesti biti objavljen široj javnosti.

S. G.

Ruma. – Dvestogodišnjicu proslaviće selo Nikinci kod Rume. Tačno pre 200 godina, 1737. godine, u Nikince su prvo došli, Klimenti, Jedno pleme Arnauta iz okoline Sv. Klimenta u Albaniji. Oni su selo i osnovali. Do toga vremena u sadanjem selu nalazilo se samo nekoliko nemačkih porodica. Klimenti su se održali sve do današnjega dana tako da se i sad u Nikincima tačno zna koja je porodica klimentaška, a koja ne. Osim u selu Nikincima oni su se nastanili i u susednom selu Hrtkovcima. Proslava će se održati ove jeseni, na vrlo svečan način.

Vreme, 19. oktobar 1937.

Mesto – skupim drvima građani Rume se greju kudelnim ostacima

Ruma. – Do jeftinog goriva došli su građani Rume. Pošto je cena gorivom drvetu znatno skočila, tako da hvat stoji 600–650 dinara ovdašnja fabrika kudelve objavila je da će po vrlo niskoj ceni prodavati kudeljsku „piljevinu”. Ujedno je pustila u prodaju naročite peći za ovu vrstu goriva. Sto kilograma kudeljske piljevine prodaje se za osam dinara. Vrlo veliki broj građana već se snabdeo ovim gorivom i tako na lak način rešio pitanje ogreva za zimu. Koliko je ova piljevina praktična i koliko uštedi, dokazuje slučaj jednog ovdašnjeg hotela, koji sa jednom ovakvom peći kroz puna 24 časa progrije dve velike prostorije, a potroši ovog goriva u vrednosti oko četiri dinara.

Pravda, 27. oktobar 1937.

Komemoracija Svetozaru Pribićeviću u Rumi

Ruma, 26. oktobar

U Rumi je održana komemoracija pokojnom Svetozaru Pribićeviću. Komemoraciju je otvorio g. Aleksandar Šević, ekonom iz Rume. Posle njega govorili su g. g. dr. Milan Kostić, potpredsednik bivše S.d.s., dr Andrija Karčić advokat, u ime bivše H.s.s., dr. Marko Lamešić, advokat, Sava Selenić i dr. Dušan Bošković. Posle komemoracije održana je u stanu g. Aleksandra Ševića konferencija članova bivše S.d.s.

Vreme, 27. oktobar 1937.

Jedan student iz Rume koji studira u Frajburgu poginuo u dvoboju

Ruma, 26. oktobra. – U Rumi je veliko interesovanje izazvala vest o smrti Ervina Libiša studenta medicine na univerzitetu u Frajburgu u Nemačkoj.

Ervin je sin ovdašnjeg građevinskog preduzimača g. Karla Libiša, a na studijama u Frajburgu nalazi se već pet godina. Ovih dana roditelji su iznenada u kratkom razmaku primili tri telegrama. U prvom je stajalo „Ervin je smrtno bolestan”, u drugom „Ervinovo stanje je beznadežno”, i u trećem „Ervin je umro”. Prvi telegram primili su u 9 časova pre podne, drugi u 10 i treći oko 12 časova.

Ovde se uporno šire glasovi da je Ervin poginuo u dvoboju. On je tamo bio član jedne viteške studentske nacional-socijalističke organizacije, pa je na osnovu odredbe morao krvlju da pere uvredu, koja je nanesena njemu lično ili organizaciji. U tom dvoboju Ervin je poginuo.

Vreme, 18. novembar 1937.

„Neprijatelj policije broj jedan”

zvao se vođ lopovske družine maloletnih dečaka koja je pohvatana u Rumi

Ruma, 17. novembar – Policija u Rumi otkrila je jednu organizovanu lopovsku družinu maloletnih dečaka, koji su pune tri godine vršili krađe u Rumi i okolini. Banda je imala i svoga vođu, svoja pravila i skrovišta, gde su ostavljali kradene stvari, ukoliko ih ne bi prodali.

Najmlađi u ovoj družini bio je Perica Perić star svega 12 godina, a najstariji Toma Radić ima 19 godina.

Ostali članovi su Aleksandar Tomić (13 godina), Miladin Bogojević (16 godina) vođ družine, koga su „potčinjeni” zvali „Neprijatelj policije broj jedan”, zatim Ilija Petrić (16 godina), Aleksandar Petrović (16 godina) i Jakov Tosman.

Policija je otkrila dva skrovišta: jedno privremeno u grmlju gradskog parka, a drugo glavno u jednoj napuštenoj ciglani izvan grada. U toj ciglani oni su sakrivali ukradene stvari i provodili veći deo slobodnog vremena. Nekolicina je tu i spavala. U ovome glavnom skrovištu policija je pronašla veliki broj kradenih stvari, kao i oružja. Između ostalog nađena je u zidu jedna velika slika, ispod koje je bilo napisano: „Džon Delinger”.

Maloletni lopovi krali su džepne satove, zatim šunke, slaninu, brašno i druge stvari, koje su prodavali u bescenje. Do ovoga lova policija je došla slučajno, pošto je jednog od njih uhapsila radi jednog izgreda i on je otkrio celu

družinu. Oni su krađe vršili u Rumi i okolini, a jedna im je krađa uspela i u Beogradu. Jedan od njih ukrao je džepni sat beogradskom frizeru Savi Radiću.

Od oružja policija je pronašla jednu skoro potpuno novu pušku dvocevku, koju su mladi lopovi odneli u susedno selo Jazak i tamo je zakopali.

Vreme, 20. novembar 1937.

Grupa dečaka iz Rume organizovala bandu koja je imala da se bori protiv policije

Ruma, 18. novembar

Policiskim organima u Rumi uspelo je da pohvataju članove jedne bande, koju su sačinjavali dečaci ispod osamnaest godina.

Cilj ove organizacije bio je da se bore protiv policije, a svom klubu dali su zvučan naziv „Neprijatelj policije broj jedan”. Pohvatani dečaci Perica Perić, Toma Radić, Aleksandar Tomić, Miladin Bogojević, Ilija Petrić, Aleksandar Petrović i Jakov Tosman imali su dva „glavna štaba”. Jedan je bio u grmlju gradskog parka, a drugi u jednoj napuštenoj ciglani izvan Rume.

Dečaci su pod utiskom sadržaja raznih kriminalnih romana napustili svoje redovne poslove i rešili da se ovako organizuju da bi postali slavni i doživeli kakvu avanturu.

Oni su i nekoliko krađa izvršili od kojih jednu i u Beogradu.

Vreme, 27. novembar 1937.

Ruma – gladnog i prozeblog našla je na ulici policija u Rumi jednog dečaka starog 12 godina. On je odmah priveden u policiju. Međutim nije znao ništa da kaže o sebi, samo da se zove Ante i da mu se otac zove Ivan. Istovremeno je objasnio, da ga je jedna ciganska banda dugo vodila, dok mu nije uspelo da pobegne. Policija, pošto ne zna ime njegovih roditelja, smestila ga je u ovdašnju bolnicu. Veruje se da je dečak iz Bosne.

Pravda, 9. decembar 1937.

Kulturni film u Rumi. – Kolarčev narodni univerzitet daje u četvrtak, 9. decembra u dvorani gimnazije u Rumi, kulturni film „Indo-kina – zemlja slonova i pagoda”. Uvodno predavanje održaće g. Petar Ljubić, profesor. Ulaznice po 2 i 3 dinara. Početak u 5 sati popodne.

Pravda, 1. januar 1938.

Starica koja je napunila sto dve godine a nema ni jedne sede vlasi

Старица која је напунила сто две године а нема ни једне седе власи

Свакодневно попије оброк ракије и има одличан апетит

Рума, 31 децембар

На периферији Руме живи старица Милица Филиповић, која је недавно навршила 102 године а нема ни једне седе власи. Поред тога, вид јој је врло добар; доста времена проводи у крпљењу одела и чарапа осталих укућана, а за наочаре још није чула. Слух јој је одличан. Креће се сасвим лако. Дневно, понекад, пређе и више километара. Поред тога, како сама каже, још од прве удаје, а удавала се три пута, пије дневно просечно по седам деци ракије, па и данас. Пиће, вели, до последњег часа, јер јој прија. Апетит има одличан. Од петоро укућана једе највише. Једино јој муке задају зуби, или, боље, то што нема зуба.

Милица је, иначе, родом из Футога, у Бачкој. У ове крајеве пребегла је с родитељима за време мађарске буње. 1848 годи-

Милица Филиповић

не. Милица се помало бави и врачанњем и баца карте за полни ракије.
Е. К.

Pravda, 15. januar 1938.

Porez na „bečarenje”

To nije nikakav vic, već stvarnost. Postoji još samo u Rumi, pošto je nedavno ukinut u Vinkovcima, i zvanično se tako zove.

To je taksa koja se, u korist opštinske kase, naplaćuje od posetilaca kavana koji se u lokalima zadrže posle ponoći.

Pomisliće mnogi da bi ovo bio zgodan izvor prihoda i za ostale opštine, naročito u velikim gradovima. Nažalost, i u Rumi je poveljena akcija za ukidanje ove takse.

Dokaz da se noćni život sve više razvija i ne trpi nikakva ograničenja. Pa ni ovakvo koje iznosi dinar po osobi.

E. K.

Pravda, 15. januar 1938.

Gangsterski podvig u ambulantnim kolima na pruzi između Beograda i Rume

Varalice su odnele 288.750 dinara

Beograd, 14. januar

Nepoznato lice u uniformi policijskog komesara, u pratnji jednog lica u građanskom odelu, noću između 31. decembra i 1. januara 1938. godine, aktima sastavljenim na pisačkoj mašini, snabdeveni lažnim pečatima i štambiljima Uprave grada Beograda, kabineta ministarstva pošta, telegrafa i telefona i pošte Beograd 2 i lažnim potpisima šefova odnosnih državnih nadležnosti, uspelo je da obmane činovnika ambulantne pošte Beograd – Ljubljana 3 i dežurnog saobraćajnog činovnika u Rumi i da od ovog primi jednu vreću sa novčanim pismima.

Istragom je utvrđeno da su varalice na ovaj način odnele u gotovu 238.750 dinara. Isto tako je nesumnjivo utvrđeno ko je izradno pomenute štamбилje i pečate.

Izvršiocima ovog dela bacili su u blizini železničke stanice u Rumi jedan deo zavoja novčanih pisama, jednu policijsku kapu, policijski mač sa kajišom i komesarske epotele.

Izvidi se i dalje intenzivno vode.

Pravda, 27. januar 1938.

Hapšenje varalice koji je imao „stalni mesečni prihod”

Ruma, 26. januar

Više prevara „na bombu” izvršio je u Rumi u toku poslednjih godina Petar Goman iz susednog sela Popinaca.

Tek sada Goman je pao u ruke policiji.

On je obilazio radnje, u kojima je broj kupaca uvek veliki, i tražio da mu sopstvenik radnje razmeni hiljadarku.

Prilikom prebrojavanja stotinarki i srebrnog novca. Goman je uvek uspevao na spretan način da prevari trgovca za sto, dvesta ili trista dinara.

To mu je davalo mesečni „prihod” od hiljadu do hiljadu dvesta dinara.

Juče je Gomanu izgledalo da će imati srećan dan, jer je prevario trgovca g. Gavru Hranisavljevića za dvesta, a Savu Sivčevića za sto dinara.

Međutim, prilikom trećeg pokušaja prevare, u radnji g. Lazara Avramovića, Goman je uhvaćen.

Na saslušanju u policiji on je sve priznao.

Upućen je sudu.

E. K.

Pravda, 30. januar 1938.

Komasacija konačno odobrena u ataru Rumske opštine

Ruma, 28. oktobar

Stiglo je rešenje kojim je komasacija zemljišta definitivno odobrena. Povodom ove odluke održana je prva sednica Komasicionog povereništva, na kojoj su procenici sa tehničkim veštakom inženjerom g. Nikolom Cvejićem iz Zemuna položili zakletvu. Tom prilikom utvrđeno je da površina zemljišta koje će se komasirati iznosi oko 8300 jutara. Za melioraciju atara biće prosečeno 100 kilometara kanala, što će doprineti sprečavanju nadiranja divljih voda, koje su nedavno nanosile ogromnu štetu. Vinogradi, pašnjaci i bašte ne podležu komasaciji. Svi ovi poslovi moraju biti završeni do 30. septembra iduće godine.

E. K.

Pravda, 31. januar 1938.

Prodajem dva samohodna cirkular motora po četiri konjske snage koji se mogu videti svakog dana u radu. Đarmati Đura, Ruma.

Pravda, 5. mart 1938.

Lokomobil 6 ks. Hofer Šranc, u dobrom stanju, prodaje Stevan Janković, Ruma.

Vreme, 12. mart 1938.

Ruma. – „Na kraj sveta” spremala su se dva dečaka od 8 i 10 godina iz Rume. Pod uticajem avanturističkih romana rešili su da izvedu neki veliki podvig. Tako su kroz tavan upali u stan g. Dušana Šatrića rentijera, koji se već duže vremena nalazi van Rume. U stanu g. Šatrića mali gangsteri počeli su da kupe najskuplje stvari, naročito nakit. Međutim kako je u stanu g. Šatrića bilo svetlo, a policijskoj patroli palo je to u oči, to su mali kradljivci brzo ulovljeni, Oba mala zanešenjaka pričali su kako su hteli da idu na put oko sveta i da bi putem ubijali vrapce revolverom koji bi ukrali svome ocu. Tako bi išli dok ne bi stigli „na kraj sveta”.

Pravda, 9. jul 1938.

Đaci iz Rume putuju u Grčku

Ruma, 8. jul

Učenice i učenici sedmog razreda ovdašnje gimnazije otputovali su ovih dana na ekskurziju u Grčku. Učenici će, pored ostalih mesta, posetiti i Solun i Atinu. Ekskurzija će trajati oko dve nedelje.

Pravda, 22. avgust 1938.

Vodeći akciju protiv skupe struje, Rumljani su osnovali zadrugu

Рума, 21 август.

Сремска електрана а. д. имала је уговор с Градском општином у Руми, по коме се обавезала да даје електричну струју грађанима двадесет пет година, а за јавне потребе педесет година. Први уговор је пре месец дана истекао. Како грађани нису били задовољни (струја је била једносмислена, а киловат час стајао је седам динара), то се повела акција да бар грађани добију добру и јевтину расвету.

Акциони одбор је ступио у везу с државном електричном централом у оближњем Врднику, која је спремна да разносмерну струју да под много повољнијим условима. Сад је основана Задруга румских грађана која ће преузети сав посао на себе. За претседника привременог Управног одбора изабран је г. Лоренц Миколаши. Ако дође до остварења уговора, са Врдничком централом, одмах ће се приступити подизању електричног вода, потцентрале и свега потребног. Али како по уговору Градске општине са Сремском електраном а. д. Оп-

Рума

штина мора сваку понуду новог концесионара да поднесе и старом концесионару ова има првенство ако изјави да пристаје на услове новог преговора, то се сад очекује одлука Сремске електране а. д. Е. К.

Pravda, 25. avgust 1938.

Ruma je ponova dobila svog fudbalskog pretstavnika

РУМА ЈЕ ПОНОВА ДО БИЛА СВОГ ФУТБАЛ- СКОГ ПРЕТ СТАВНИКА

С. к. „Трговачка омладина“ — Рума

Рума, 23 август

Рума, која је некада распола-
гала са два одлична и напредна
клуба, „Спартом“ и „Сремцем“,
недавно је била остала без свог
футбалског претставника.

У последње време овај спорт-
ски град у Трговачком добио је

свог новог претставника на зе-
леном пољу. Како Трговачки
има врло добар тим, то се може
очекивати да ће се с успехом бо-
рити. Претседник клуба је г. Бо-
жа Стојановић, трговачки по-
словођа.

Pravda, 26. avgust 1938.

Изабран технички већтак који ће спровести комасацију у Руми

Рума, 25. август

У комасационом одбору Румске општине најзад је дошло до сагла-
сности, после великих несугласица и свађа. У општинској згради одбор је одржао
седницу, која је била прекинута због sukoba међу члановима, и завршио је у
потпуном реду и миру.

Na ovoj sednici, kojoj je predsedavao g. Stjepan Vukovac, viši savetnik Komascionog povereništva iz Vukovara, izabran je tehnički stručnjak koji će sprovesti komasaciju. Izbor je pao na inženjera g. Nikolu Cvejića, čija je ponuda bila najpovoljnija. Prema njegovoj ponudi, troškovi komasacije i kanalizacije iznosiće 300–315 dinara po jutru.

Što se tiče pašnjaka, zbog kojih je uglavnom i došlo bilo do sukoba među članovima odbora, odlučeno je da se oni ne dele, niti premeštaju, već – eventualno da se odaju pod zakup.

E. K.

Vreme, 28. septembar 1938.

Ljubavna tragedija na ulici Rume

Ljubomorni policijski agent ubio ljubavnicu a zatim ispalio sebi metak u glavu

Фатална љубав Васе Герића који је имао жену и троје деце

Марија Чујеш дошла је пре неколико година из Словеније у Нови Сад и запослила се код једног новосадског судије. Када је дошла у пријавно одељење новосадске полиције, упознала се са Васом Герићем који је тога дана био дежурни. Неко време они су разговарали, а пошто је канцелариско време било при крају, то је Васа пошао да отпрати Марију. После кратког времена, опет су се средили и договорили се да се поново састану. Тако се развила љубав.

Васа Герић у почетку није уопште рекао Марији да је ожењен и да има троје деце, од којих је најмлађем 15 година. За Марију

се до сада није могло установити да ли је била удовица, распуштеница или девојка. Неким познаницима говорила је, да јој је муж умро, док је неким причала да је због Васе напустила мужа, а другима да се уопште није удавала.

Њихова љубав трајала је дуго. Васа је био толико заљубљен у Марију, да је због ње почео да занемарује своју службу.

Због љубавничке жене Марија је побегла у Нови Сад

За ову велику љубав коначно је сазнала и Васиња жена. Она је почела да пребације Васи, а затим је почела да напада и Марију. Марији је ово досадило па је решила да напусти Нови Сад. Она је дошла у Руму где је добила запослење у хотелу „Орао“, у јулу ове године. Изгледа да је Васа био опоразуман с тим да она напусти Нови Сад јер би тада имао мира од своје жене, па се верује да јој је он ово место и нашао.

Марија и Васа састајали су се у Руми често. Недавно је неко анонимно доставио Васи, да Марија овде одржава љубавне везе са неким шоферима, нако то није било тачно.

Васа је данас после осам часова дошао аутобусом из Новог Сада. Право се упутио у хотел „Круну“, поред хотела „Орао“.

Љубазница тражи заштиту полиције од пијаног љубавника

Затим је пошао у хотел „Орао“ да потражи Марију. Чим су се

Убијена Марија Чујеш

састали Васа је почео да јој пребацује неверство, али га она није много слушала него је побегла у кухињу, одакле је на други излаз изишла на улицу и отрчала у полицију, где се пожалила да је Васа напада рекавши да је пијан и да хоће да је бије. Уједно је замолила од полиције заштити.

Градски капетан одредио је редара Стевана Плавшића да пође са Маријом и да Васу приведе полицији. Марија је спасила Васу у центру града и показала га редару, који га је замолио да пође са њим. Васа се није противио, већ је мирно пошао са редаром рекавши да он чак зна зашто га зову. Када се са редаром приближио Марији, поздравио се са њом рекавши:

— Здраво, Марија. Зар си ме ти то тужила?

Љубавно разрачунавање пред полицијом

Марија је ухватила Васу испод руке и заједно су пошли у полицију са редаром. Редар се срео са једним другом, па је хотимиче пошао неколико корака напред да би Васи и Марији дао прилике да се сами објасне и измире. При томе је чуо како се Марија куне да га никада није варала и Васа је почео да попушта.

Међутим, у непосредној близини полиције оба редара су се изненађени тргли, зачувши иза себе револверске пуцње. У једном часу када уопште није било оштре препирке између њих, Васа

Убица Герих

је потегао револвер и почео да пуца Марији у уста. Редари су одмах прискочили, али је Васа потрчао неколико корака натраг, а затим опалио и себи неколико метака у главу. Све се одиграло таквом брзином, да је била немогућа свака интервенција.

Огромна маса народа искупила се на месту несреће. Убрзо је дошао и болнички аутомобил, али је Марија издахнула у аутомобилу, док је Васа пренет у Сремску Митровицу. Према вестима које су до сада стигле његово стање је веома критично и нема наде да ће остати у животу.

**УБИЈЕНА
МАРИЈА ЧУЈЕШ
БИЛА ЈЕ ЖЕНА
БАНСКОГ САВЕТНИКА
КОЈИ ЈЕ ПРОНЕВЕРИО
150.000 ДИНАРА**

Рума, 27 септембра. — У вези са љубавном трагедијом дознале су се накнадно интересантне појединости.

Марија Чујеш, када је дошла у Руму, прећутала је своју болну животну историју, праву истину је рекла само најближим особама, са којима је долазила у додир на послу. Њено девојачко презиме је Добришек. Родом је из села Пољчани у срезу Словенска Бистрица. Презиме Чујеш остало јој је од мужа, некадашњег банског саветника у техничком одељењу Банске управе у Новом Саду. Њен муж је пре неколико година проневерио у Банској управи око 150.000 динара и побегао у иностранство.

Pravda, 18. oktobar 1938.

Konferencija Udružene opozicije u Rumskom srezu

Ruma, 17. oktobar

U Rumskom srezu održano je nekoliko konferencija Udružene opozicije. Na konferencijama u Dobrincima i Kraljevcima bio je glavni govornik g. Aleksandar Šević, ekonom i kandidat na prošlim izborima, a u Hrtkovcima, Nikincima i Platičevu govorili su g. g. dr. Marko Lamešić i dr. Andrija Karčić, advokati iz Rume.

Pravda, 26. oktobar 1938.

Konferencija pristalica g. Ace Stanojevića u Rumskom srezu

Ruma, 25. oktobar

Pristalice g. Ace Stanojevića, g. g. Vojislav Nikolajević, Branko Spaić, Mirko Bajić, dr. Svetolik Malenković i Đoka Subotić, održali su u Rumskom srezu veći broj konferencija. Raspravljana je današnja politička situacija i pitanje kandidata za ovaj srez.

Pravda, 28. oktobar 1938.

U Rumskom srezu kandidat JRZ biće ministar g. Magarašević

Ruma, 27. oktobar

Ministar prosvete g. Dimitrije Magarašević biće kandidat Jrz za Rumski srez. To je juče odlučila sreska organizacija u Rumi. Njegov zamenik biće g. dr. Dušan Petrović, lekar iz Rume.

Pravda, 22. februar 1939.

Osnovan je „Fond profesora dr. Nikole Ricofija”

Zagreb, 21. februar

Povodom smrti profesora veterinarskog fakulteta dr. Nikole Ricofija osnovali su Seljačku privrednu zadrugu i „Seljački dom” u Mrzloj Vodici u Gorskom Kotoru fond pod imenom pokojnika. Fond će se staviti na raspoloženje Univerzitetu u Zagrebu, a prihodi se po želji osnivača imaju trošiti za godišnje nagrađivanje đачkih radova bez obzira kojem fakultetu studenti pripadaju iz područja stočarstva i seljačke privrede.

Profesor dr. Nikola Ricofi rođen je u Rumi, a školu je učio u Rumi, Osijeku i Zagrebu godine 1897. položio je diplomski ispit iz privrednih nauka u Križevcima. Zatim je bio redovan slušalac Visoke veterinarske akademije u Lavovu i Visoke veterinarske škole u Beču, gde je 1902. godine diplomirao. Iste godine je bio imenovan za sreskog veterinara, radeći u zemaljskom bakteriološkom zavodu u Križevcima, a delimice kao sreski veterinar u Karlovcu. Novom Marofu i Zlataru. Zbog naročitih uspeha u radu oko unapređivanja stočarstva bio je upućen na službovanje otseku za stočarstvo zemaljske vlade u Zagrebu. Godine 1926. preuzeo je dužnost poljoprivrednog referenta primorsko-

križevačke oblasti u Karlovcu. Ovde treba istaći uspešan rad dr. Ricofija oko organizovanja banovinsko-planinskog imanja u Mrzloj vodici u Gorskom Kotoru i njegov uspešan rad oko unapređivanja stočarskog zadrugarstva. Godine 1928. postaje nastavnik na veterinarskom fakultetu univerziteta u Zagrebu. Godine 1930. promovisan je bio, na osnovu disertacije „Prinos poznavanju turopoljskog svinčeta”, za doktora veterinarske medicine na Veterinarskoj akademiji u Lavovu. Iste godine je imenovan za poljoprivrednog inspektora banske uprave Savske banovine u Zagrebu, a 1932. za vanrednog profesora zagrebačkog veterinarskog fakulteta za katedru Enciklopedija poljoprivrede sa stočarstvom, vratio se u Zagreb. Pokojni dr. Ricofi umro je u 59. godini.

N. Š.

Pravda, 12. jul 1939.

Obori u centru

Hranjenje svinja „na debelo” uzelo je poslednjih godina velikog maha u Rumi. Skoro nema kuće koja ne gaji svinje. Ne samo da to čine seljaci na periferiji, nego i građani u centru grada.

Kakve su posledice ishrane svinja u gradu, o tome ne treba mnogo govoriti. Čim su nastale vrućine, počeo je da se oseća smrad u svim ulicama.

U Rumi nije, kao u drugim varošima, zabranjeno držati u običnom oboru više od sedam, a u betoniranom više od devet svinja. Neki građani, mećutim, drže i po 50–60, a jedan čak i 90 svinja.

Jasno je da će cela Ruma biti zakužena smradom i da zbog ovolikih svinja može da se pojavi i epidemija.

Nekoliko uglednih građana Rume povelu su akciju i obratili se nadležnima moleći da se zabrani držanje svinja u varoši.

X.

Pravda, 23. jul 1939.

Nesrećni „Pinja”

Poslao ženu i decu u Ameriku sa celom ušteđevinom a ona se tamo za drugog udala

Несрећни „Пиња“

Послао жену и децу у Америку са целом уштеђевином, а она се тамо за другог удала

**Данас је она сопственица велике фабрике,
један син диригент опере у Кливленду, други
познат инжењер, а „Пиња“ лута кроз Руму,
гладан и презрен**

Рума, 20 јул

Тешко је пронаћи Раду „Пињу“. Сада у ове топле дане нарочито. Кућа му је свуда. Нека стара напуштена зграда, шта-ла, где може са пауцима, мишевима и пацовима у миру да проведе ноћ. Ускоро после вршидбе биће рај за њега. У некој камари сламе „Пиња“ ће начинити склониште, па је миран до зиме. Зиму проводи у градској болници, где опет жељно очекује прве пролетње дане.

Тако то траје годинама... а годинама ће још трајати.

Рада Бељански, сада звани „Пиња“, био је некада познат као угледан кројач. Био је познат скоро толико, колико је сада познат као скитница. „Пиња“ је сада толико озлоглашен, да

га чак ни они са дна живота не примају и не признају. Њему чак нема места ни у заједничким „херберзима“, где се иначе скупљају сви који морају негде на слами да проведу ноћ.

— Их, како је пропао! Све због жене.

То Ради „Пињи“ нико не може да опрости.

Иза повеће гомиле наслаганих дрва „Пиња“ је нашао хладовину и ту се одмара.

Ако ко хоће да га нађе, упутити ће га Румљани, али само отприлике. Некад се претражи све, али „Пињи“ ни трага.

А он се заклони иза једног дрвета опкољен ђубретом, у хладовини, јер изгледа да му је хладовина главно. „Пиња“ спава, гласно хрче.

Прљав... једном речју, очајан. Сео је да „руча“ гомилу трулих патлиџана, црвљивог воћа, учмалих чварака и тврдог хлеба. Хлебац је толико тврд да га „Пиња“ прво мора да кваси водом. Затим га умота у прљаве папире и ставља на сунце. Хлебац се упари и омекша, тако да га „Пиња“ може гристи.

Смард, мишеви, пацови, комарци... То је његов амбијент.

— Зар је могуће, „Пиња“, да си ти некада био најбољи кројач у Руми, да си имао прве муштерије, да си имао две куће, земље и готовог новца око пола милиона динара, да си занат изучио у Бечу, да си тамо годинама живео...?

— Тужна је историја Раде „Пиње“... — поче, грцајући у плачу.

Ради „Пињи“ је сада педесет две године. Неколико година пред рат оженио се. Тада се баш некако повратио из Беча, где се усавршио у кројачком занату. У Руми је затим отворио најбољи кројачки салон и отпочео срећан живот са женом Ленком и синовима Милошем и Момчилом. Вредно је стицао. После рата „Пиња“ је још више разгранао посао. Стекао је читав капитал. И онда је са женом, на своју несрећу, почео данима да разбија главу у шта да уложи новац. Било је више предлога и комбинација. Коначно један је у својен. Био је то план жене Ленке.

— Продаћемо, Радо, све, па ћемо у Америку. Хвала Богу, капитала имамо, па ћемо тамо отпочети неки посао.

Рада је пристао. По несрећи пристаде и на то да Ленка са децом оде прво сама и понесе сав новац, па када извиди ситуацију да му пошаље карту да и он дође.

Продано је све за милион и четири стотине хиљада динара. Ленка је са синовима и са парамата отишла, не оставивши Ради ништа, јер он ће за то време живети од неколицине дужника.

Пролазили су дани. Жена није слала карту, „шифкарту“, како каже Рада, ни новац, а није се ни јављала. Рада је у почетку све приписивао случају; касније се почео обраћати конзулату, тражећи обавештења. Убрзо је добио одговор да је Ленка Бељански из Руме стигла, настанила се у Кливленд-Охају и тамо се — удала.

На Раду је ово деловало поразно. Просто је занемео. Пријатељи су му саветовали да поново приступи послу, а против жене да поднесе тужбу. Све то није помогло. Рада „Пиња“ био је очајан, утучен, избезумљен.

Престао је да ради... Клонио се људи. Почео је све више да пропада и да се запушта.

— Па зар ради једне жене „Пиња“ да се тако упропастиш? Та, бар жена има на свету доста.

Рада „Пиња“

— Волео сам је... тешко ми је и сада...

Несрећни „Пиња“ и сада уздише. Лице му се почиње грчити.

И док јадни „Пиња“ из дана у дан на ђубришту халапљиво једе, старији син Милош познат је инжењер у Јангстону, великом граду Сједињених Америчких Држава. Млади Момчило завршује медицину. Али он је из младости још показивао више смисла за музику, којој се касније и посветио. Сада је диригент опере у Кливленд-Охају. Његову склоност музици запазио је био и „Пиња“. У слободним часовима, поучавао га је у тамбурицу. Жена Лен-

ка је сад власница једне фабрике у Кливленд-Охају. Новцем који је „Пиња“ у зноју стицао за старе дане, купила је прво мање предузеће. У доба послератног просперитета успела је да посао разграна. Сада са својим другим мужем — индустријалцем — ужива плодове „Пињиног“ зноја. Има и два луксузна аутомобила, дивну вилу и све што јој срце жели.

— Јављају ли ти се бар синови?

— Жена им је рекла да сам мртав... иначе би ми се сигурно јавили. Оно што знам о њима и њој, то с времена на време чујем од једне Ленкине рођаке. А да им ја пишем? Како ћу... када сам већ подивљао...

— Па докле мислиш тако, „Пиња“?

— Док Бог хоће, или док ме моји не спасу.

У очима му се види да се нада и да верује у боље дане. Нада га још једино подржава.

— Идем...

— А куда, „Пиња“?

— Па мало до Милке пиџарнице, да видим има ли воћа и патлиџана. Милка ме једина није заборавила. А онда ћу мало на спавање...

И, утирући сузе, „Пиња“ иде, праћен потсмехом, погрдама и презиром многих.

Е. К.

Pravda, 24. jul 1939.

„Čudotvorna vodica“ na koju dolazi narod da se leči i okrepi

Католик подигао православну капелу „Чудотворна водица“ на коју долази народ да се лечи и окрепи Капелу код „водице“ посећују колико православни толико и католици

Рума, 22 јул

На „водици“, код села Вогња, недалеко од Руме, где већ годинама православни народ одлази на ходочашће, подиже се капела. Случај је утолико занимљивији што ову православну капелу подиже католик г. Јохан Гиг, из Руме.

„Водица“ у селу Вогњу посвећена је мученици и испосници св. Петки који иначе поштује велики број побожног народа. После манастира Раванице где почитају мошти кнеза Лазара, „водица“ је најпосећеније светиште овдашњих Срба. Па не само Срба. „Водицу“ поштују и остали, а нарочито сви болни, тражећи лека некој тешкој болести.

КАКО ЈЕ ПОСТАЛА „ВОДИЦА“

У малој долини поред села Вогња налазио се од давнина извор воде на коме су гасили жеђ путници и чобани. Чобани су засадили врбу која је у топлим дањима многим пружала дебелу хладовину.

Ктитор г. Риг са госпођом

Једне године, баш на св. Петку, 8 августа, подигла се силна олујина. Неки чобани да не би покисли потражили су склониште под том врбом. Поче да грми, сева... Небо се пролама-ло... Један страховити удар грома оборио је врбу и разбио је на више делова. Затим ју упалио и она је скоро потпуно изгорела од силног удара чобани су

попадали... али им се ништа није догодило. Убрзо је чак синуло и сунце. У знак захвалности

Капела код „водице“

још истога дана тадањи свештеник Стеван Рогоћ са неколико побожних жена, углавном из породица ових чобана, дошао је са црквеним барјаком и крстом на извор. Извор је тада освећен, а на једном камену који је случајним путницима и намерницима служио за одмор, уклесано је: „У славу св. Петке водица овог извора освећена је 1854 године“.

Ово место, касније названо „водица“, народ је почео сматрати светим, а изворску воду лековитом. Од тада из године у годину на дан св. Петке 8 августа село је славило. Тога дана на „водици“ је редовно вршена служба Божја. Св. Петку село Вогањ слави и данас.

Селима равног Срема пронео се глас о лековитости „водице“ и милости коју мученица св. Петка даје онима који јој се на извору помолe и умију водом.

Старији људи и сада причају о чудима која „водица“ чини. Тако по причању једног старца једна девојка из неког сремског села потпуно је изгубила сан. Не наставши нигде лека родитељи доведоше своју јединицу на „водицу“. И тек тада после дугог времена уснула је мирним сном. Сан јој је заувек био повраћен. Ово се брзо прочуло и култ св. Петке као и веровање у моћ „водице“ почело је бивати све веће. На „водицу“ да се помолe св. Петки почели су да долазе и католици.

Стари свештеник Милош Узелац, који је у Вогању провео скоро 40 година причао ми је заиста занимљиве ствари.

Пред тридесет и више година — каже стари свештеник — црквена општина решила је да се на „водици“ подигне мања кућица како би болесници, којих је било све више, имали где да се уклоне у случају невремена. Када је та кућица била подигнута дошао сам са тадањим учитељем Петром Гавриловићем да видим како је сазидаана. Пред извором затекли смо једног човека. Клецао је и скрушено се молио. Био је већ у годинама. Посматрали смо га, не говорећи му ни речи, а он завршивши са молитвом некако болно и забрињено једва чујним гласом запи-

тао нас је, где се налази камен у који је уклесан дан када је „водица“, после оне олује, први пут освећена. Не знајући ништа о томе запитали смо зидаре, а они нам рекоше да су један камен нашли, али не знајући о чему се ради узидали су га у зидове кућице. Камен смо одмах извадили, па смо га пренели у сеоску цркву, а када капела буде готова поставиће се унутра. Тада уклесани натпис и сада се распознаје. У разговору са странцем дознали смо да је он главом син покојног свештеника Рогића, који је камен и осветио. У младости се није спагао са родитељима, па је по тадашњим обичајима пошао у свет. Сада, после много година и после много горких дана које је проживео, вратио се у родни крај. Све га је вукло ад се на „водици“ помоли св. Петки, јер је на извору био за време силне олује, сретно се са осталима спасао, а присуствовао је и освећењу „водице“. Затим је — прича даље седи свештеник — једне године на „водицу“ дошла једна млада девојка са оцем. Био је то постарији и упадљиво крупан човек, шантав на једну ногу. Била је баш св. Петка, па су ме замолили да им прочитам молитву. После молитве девојка се на извору умила. Идуће године истога дана ова девојка приступила ми је поново, молећи ме за једну молитву. Овога пута била је сама. Тада сам ју запитао зашто у ствари долази и ко јој је био оно прошле године.

— Дошла сам сама, јер ми је отац умро — поче она — довео ме је слепу, а онога дана св.

Петка повратила ми је вид на једно око.

— Треће године дошла је поново. Тада је видела доста добро и на друго око. Собом је донела икону св. Петке на којој је писало „у знак захвалности ову икону св. Петке полкањам „водици“ Јелена Ткалац из Хртковаца“.

Та икона, када капела буде завршена, биће постављена на олтар. Важно је напоменути да је Хртковци чисто католичко село. Од тада је нарочито велики број болесника долазило баш из овога села — завршио је стари свештеник.

Један од нарочито великих поштовалаца св. Петке и „водице“ јесте г. Јохан Риг и његова супруга Вилма. Г. Риг је индустријалац из Руме. Он је врло побожан човек. Неколико пута био је и у Јерусалиму да се поклони Христовом гробу. На „водицу“ са својом супругом долази бар двадесет пута годишње. Посматрајући стару и већ дограјалу кућицу и неуређени извор, он је још раније обећао сељацима села Вогња да ће извор довести у ред. Некако у марту ове године једног лепог пролетњег дана са женом је поново био на „водици“. Изворска вода, коју и же на и он толико цене, била је замућена и блатњава. Одводни канал био је скоро више од извора, тако да се вода враћала.

— Ја то морам поправити — рекао је одмах жени. — Поправићу и кућицу, додао је знајући да жена много цени и поштује мученицу св. Петку. Тада се жена решила да му призна да је

баш нарочито данас хтела да обиђе водицу ради једног необичног сна.

— Светицу св. Петку, коју мој муж и ја много поштујемо замишљала сам увек као стару жену. Ове ноћи у сну указала ми се њезина слика. Била је сва у белини, млада и дивна. У рукама је држала две свеће. А када сам мужу испричала тај сан, решили смо да на „водици“ у знак поштовања према светој мученици подигнемо православну црквицу.

Са зидањем капелице ускоро се почело према пројекту инж. Славка Вукајловића из Руме. Капелица је већ под кровом. Биће прилично пространа. Осим олтара имаће и два предворја, која су нарочито за то подигнута да служе „болнима“, који на „водици“ у молитви проводе и по више дана тражећи лека својој болести.

Извор воде биће уређен.

О овој капели народ, као што то обично бива, нарочито онде где је култура нижа, прича права чуда. Разуме се да и ово лечење и чудотворну моћ водице, као и остало, треба схватити као народно, али занимљиво, непросвећено веровање.

Занимљиво је да је у побожном народу остало веровање да је све до светског рата св. Петку једанпут годишње обилазио огњени змај. Тако деда - Божа Адамовић, старац од 83 године, прича, да је у младости са још своје два друга, налазећи се код оваца, видео змаја.

— Појавио се после сумрака, некако баш пред св. Петку. Долетео је на „водицу“, али није дуго био. Убрзо је одлетео према Шашинцима, па даље према Србији. Имао је огромна крила, којима је просто „кресао“, а испод пазуха врсале су му варнице.

Од прилике то исто, само око двадесет година касније прича да је видео и сељак Стева Малетић, чича шездесетих година.

— Змај је као и други људи, само што је дугачак као „бандера“, а у руци држи пламени мач, тврди чича Стеван. Изгледа да је у машти сујеверних сељака појава змаја била у вези са тадашњим националним заносом и стремљењем, а већ и с обзиром, што је змај долазио и одлазио у Србију, а престао се појављивати после рата.

На дан св. Петке 8 августа ове године „водица“ у селу Вогњу имаће нарочито славље. Сам чин освећења нове капеле, која ће ускоро бити потпуно завршена, обавиће се у недељу 6 августа, наиме прву недељу пред св. Петку. Ово освећење биће раније обављено ради тога, јер ће славан народ, од којих стотина болних и невољних, доћи већ дан-два пред св. Петку.

Ктитори, Вилма и Јохан Риг из Руме, католици, примиће нарочити благослов викарног епископа сремског г. Викентија Проданова, који ће на ову свечаност такође бити позван.

Е. К.

Pravda, 29. jul 1939.

Otac koji je bio poznat kao naprasit čovek i ubojica ubio sina u jednom bifeu

Kad je pogrebna povorka prošla pored sudske zgrade, otac je pevao na sav glas, simulirajući ludilo

Ruma, 28. jul. U bifeu Paula Korhamera odigrala se krvava tragedija. Zemljoradnik Paul Dorn Jednim nožem ubio je svoga sina Martina. Ubijeni Martin došao je u bife posle podne i počeo da pije pivo. Predveče došao je i Paulika. Njih dvojica nisu bili u dobrim odnosima. Među njima je dolazilo često do sukoba uglavnom iz porodičnih razloga. Pre dve godine došlo je između njih čak i do težeg obračuna koji se dosta krvavo, završio. Za sve bio je kriv obično Paulika. Po prirodi vrlo naprasit, on bi za svaku sitnicu potezao vile, sikiru ili nož. Zbog raznih prestupa on je za poslednjih nekoliko godina bio sedam puta osuđivan.

Kritične večeri kada je došao u bife, nakupovao je neke stvari pa je pošao napolje. Sin Martin obratio mu se kada je već bio na vratima:

- Stani da ti nešto kažem!

- Nemam ja s tobom šta da govorim...

Nastala je svađa, a ubrzo je došlo i do gušanja. Pulika je fizički snažniji od sina pa ga je ubrzo savladao. Zatim je potegao nož i zadao mu nekoliko teških povreda. Jedva su ga nekako odvukli. Martin je bio smrtno povređen jer mu je bila presečena srčana aorta. Pre nego što je stigla lekarska pomoć, bio je već mrtav. Videći šta je učinio Paulika je počeo simulirati pijanstvo. Legao je na zemlju i počeo se valjati. Policiji kada je htela da ga odvede u zatvor, stao je da se opire neprestano vičući:

- Šta hoćete od mene, ta ja sam pošten! Šta sam učinio? Iako je već noć, na mesto događaja počela se sakupljati masa naroda. Ubica je nastavio da glumi.

U zoru kada su ga iz zatvora izveli na saslušanje, nije prestao da se pravi pijan, iako tamo nije ni video alkohola, a da je i bio pijan do toga bi se vremena svakako morao istrezniti. A najstrašnije je bilo ono što se odigralo za vreme sahrane. Budući da je baš toga dana u Rumi umrlo mnogo lica, jedini katolički sveštenik, jer su ostali bili na dopustu, nije stigao da sahrani ubijenog po danu, tako da je sahrana pošla od kuće prema groblju već u sumrak.

Kada je sahrana onako u mraku praćena zvonjenjem crkvenih zvona prolazila pored sudske zgrade sinoubice, ovaj, da bi se poverovalo da je lud, počeo je iz sveg glasa da peva neke pesme. One koji su ispraćali nesrećnu žrtvu slušajući sve to, prolazila je jeza.

Inače sinoubica Paulika Dorn bio je nekoliko godina i odbornik gradske skupštine.

E. K.

Četrnaestogodišnji dečak izvršo samoubistvo

Ruma, 28. jul.

U Rumi je veliku senzaciju izazvalo samoubistvo jednog dečaka, starog svega 14 godina. Georg Durković, zaposlen u ovdašnjem Paromlinskom društvu, nađen je obešen u jednoj šupi. Dečak je omču načinio od dosta tanke žice, koja mu se prosto usekla u meso. Razlozi ovom njegovom koraku nisu mogli biti razjašnjeni, a inače je zanimljivo da je samoubistvo vešanjem izvršio i njegov otac Franja još 1925. godine, kada je Georgu bilo svega nekoliko meseci. I otac je samoubistvo izvršio iz nepoznatih razloga.

E. K.

Ruma, 28. jul

U jednom srećnom domu u Rumi odigrala se dirljiva scena. Posle 24 godina jedna majka pala je u zagrljaj svoje ćerke, koju je kao dete od 3 meseca za vreme povlačenja izgubila na bojištu. G. Nikoli Beriću naredniku-vodniku sa službom u rumunskom (rumskom – vojnom okrugu često je bilo teško, gledajući s vremena na vreme suze u očima svoje žene Stanke. Ona je ratno nahoće. Naćena je 1915. godine pored jedne bolesne i ranjene žene. Bila je predana Domu za mesnu zaštitu u Beogradu. Taj Dom je likvidiran 1925. godine, pa je Stanku tada usvojio g. Božidar Mladenović, potpreglednik finansijske kontrole. Kasnije se udala. Njezin muž g. Berić, kao i sama Stanka, znali su da je Stanka nađena u blizini Kraljeva i da joj se otac zvao Ilija Nešović.

Polovinom prošlog meseca g. Berić odlučio je da preko dnevnih listova iznese ovaj slučaj svoje žene, a u nadi da će se javiti bar neko od rodbine. Ovaj slučaj objavljen u novinama proćitali su mnogi, pa su g. Berića odmah obavestili o porodici Nešović. Slučaj je hteo da ovo proćita i jedan Stankin roćak, koji je o tome odmah obavestio njezinu majku Darinku, koja živi u selu Skraćanima, u Srezu maćvanskom.

Darinka, kada joj je proćitana vest o tome, od radosti je prosto zane-mela. Sve se podudaralo. Ona je zaista 1915. godine za vreme povlaćenja u jednom polju ranjena u ruku, pa još i bolesna od tifusa, a držeći na rukama tromesećno ćedo, iznemogla je i pala. Kada se probudila deteta više nije bilo. Traćila je dete svuda, ali uzalud. Jedna vojna patrola, misleći da je Darinka mrtva predala je dete u već spomenuti dom. Pored toga njezin, sada već pokojni, muž stvarno se zvao Ilija.

Sretna majka poslala je u Rumu rođaka Milana Kovačevića iz sela Dublje nedaleko od Skrađana da vidi da li Stanka bar liči njoj ili 18-godišnjoj sestri i 15-godišnjem bratu. Milan Kovačević došavši u Rumu i ugledavši Stanku u dvorištu u početku nije mogao ni jednu reč da kaže. Stanka je neverovatno ličila na svoju majku, a bila je potpuno ista kao i mlađa sestra, tako da se Milanu učinilo da ovu gleda pred sobom.

- Pa ti si to? Niko drugi....

- Koga vi tražite, zapitala je Stanka, ali ubrzo sve se je razjasnilo. Stanka je po svim podacima i očitoj sličnosti svojoj majci i sestri zaista bila Darinkina kći, izgubljena na bojištu 1915. godine.

Nekoliko dana kasnije na Stankino navaljivanje u Rumu je došla i mati Darinka. Susret majke i ćerke posle pune 24 godine bio je zaista dirljiv. Gušeći se u suzama ostale su dugo u zagrljaju. Darinka je plačući stalno ponavljala:

- Dobar je Bog, znala sam ja to....

Naročito dugo grlila je i ljubila svoju svoju mladu unučad. Inače ovih dana Stanka će sa mužem i dvoje dece otići u selo Skrađane da vrati posetu svojoj majci i da se upozna i izljubi sa 18-godišnjom sestrom i 15-godišnjim bratom za koje nije ni znala da postoje. Izljubiće se i sa brojnom rodbinom Nešovića, koji žive u Skrađanima kao i u susednim selima.

E. K.

Pravda, 16. avgust 1939.

14-godišnji dečak hteo da nauči nekoliko cirkuskih akrobacija

Rasvetljena je smrt malog Georga Đurkovića

Njemu je žica presekle vrat kada je pokušavao da izvede jedan cirkuski trik

Ruma, 15. avgust

Ovih dana javljeno je da je 14-godišnji dečak Georg Đurković izvršio samoubistvo. Motivi su ostali nepoznati. Sam položaj, u kojem je Georg nađen, bio je zaista čudan.

U šupi, na imanju Paromlinskog društva u „Vrbarama“, visio je na jednoj žici. Ona je bila vezana u krug, sa promerom od pola metra. Jedan kraj tako obručasto savijene žice Georg je okačio o ivicu grede. Donji deo ove žice obuhvatao mu je vrat. Sve skupa bilo je čudno i neobično, pogotovo stoga što dečak nije visio u vazduhu, nego se nalazio u poluklečećem stavu, sa nogama na jednom balvanu. Pored toga žica nije bila načinjena u obliku zamke, koja se pod teretom steže.

Samoubistvo vešanjem ipak je bilo verovatno, tim pre što je i otac dečakov, Franja, odmah nekako posle njegovog rođenja izvršio samoubistvo i to baš vešanjem. Prema tome, smatralo se da je dečak nasledno opterećen...

Ali, vršnjaci nesrećnog dečaka počeli su da zuckaju...

- Georg je rekao da će ići u cirkus...

- Georg je govorio da mora naučiti sve ono što izvodi onaj akrobata u „Kanstreliju”...

- Imao je Georg još mnogo žica na kojima je vežbao...

Tako su otprilike govorili i pričali Georgovi parnjaci.

Zainteresovalo je to kasnije i ostale, pa je slučaj ponovo pretresen.

Georgovi vršnjaci izgleda da su imali pravo. Nesrećni dečak silno je voleo cirkus. Nijednu predstavu odličnog cirkusa „Kanstrelija”, koji je nedavno gostovao u Rumi, nije propuštao. Razrogačenih očiju i otvorenih usta sa divljenjem pratio je svaki pokret jednog sjajnog akrobate.

- Moram to i ja naučiti, govorio je drugovima.

Na mlin bi dolazio čitav čas ranije, da bi u jednoj usamljenoj šupi mogao dostići slavu akrobate iz cirkusa „Kanstrelija”. I tako, tražeći cirkusku slavu našao je smrt.

Kako je Georg nastradao tačno se ne zna. Najverovatnije je da mu je žica malo prignječila grlo, a budući da je bila tanka, malo je zasekla u meso. Dečak je ostao bez svesti sve do časa dok smrt nije nastupila.

Na njegov mrtvački sanduk, u grobu, stavljene su i sve njegove karike i žica.

E. K.

Pravda 16. septembar 1939.

Ždrepci – blizanci

Ruma, 15. septembar

Dva ždrebeta iste boje i iste veličine oždrebila je kobilica zemljoradnika Jovana Živkovića iz Rume. Oba ždrebeta su zdrava, krupna i napredna. Ždrebac – blizanci, to je vrlo retka pojava u ovom kraju. Zbog toga su se mnogi zainteresovali za ovaj slučaj. Kobilica Živkovićeve imala je ranije malu vrednost, dok mu sada mnogi za nju i dva ždrebeta nude 15.000 dinara.

Pravda, 17. septembar 1939.

Kurs odbrane od napada iz vazduha u Rumi

Ruma, 16. septembar

Jedna grupa učenika gimnazije u Rumi sa uspehom je završila kurs za odbranu od napada iz vazduha. Maske za sve učesnike kursa nabavila je Opština grada Rume. Kurs je vodio g. Dimitrije Rotov, profesor hemije na rumskoj gimnaziji.

E. K.

Pravda, 25. septembar 1939.

Mače sa šest nogu, tri oka i dva repa

Ruma, 24. septembar

Mače sa šest nogu, tri oka i dva repa omacila je mačka Franje Slobodanca penzionera iz Rume. Što je najzanimljivije, mače je bilo živo i potpuno pravilno je sisalo, tako da bi možda i odraslo, ali ga je g. Slobodanac bacio odmah u vodu.

E. K.

Krađa u mesarskoj radionici u Rumi

Ruma, 24. septembar

Nepoznati lopovi prodrli su preko noći u mesarsku radionicu Ivana Ćende, u Kralja Aleksandra ulici u Rumi. Iz kase lopovi su odneli nekoliko hiljada dinara. Inače, zanimljivo je da nisu odneli nijedan komad mesa ili ostalih namirnica, kao kobasica, slanine i drugo. Verovatno je, da se radi o lopovima koji su raspored radionice veoma dobro poznavali. Vlasti vode istragu.

E. K.

Pravda, 20. februar 1940.

Važna sednica gradskog veća u Rumi

U Rumi će biti podignuto šest fabrika za izradu i preradu životnih namirnica

Izjava direktora Beogradske komisije banke koja podiže ove fabrike

Ruma, 18. februar

Na poslednjoj sednici gradskog veća pretresana su važna pitanja. Veće je prvo uzelo u razmatranje ugovor o koncesiji sa zadrugom za nabavku električne struje.

Ruma je, do danas, dobijala struju od „Sremske elektrane” d. d. iz Sremske Mitrovice. Ugovor je potpisan na dvadeset i pet godina za privatno osvetljenje, a na pedeset godina za davanje javnog, uličnog osvetljenja. Pre izvesnog vremena, koncesija za privatno osvetljenje prestala je da važi.

Pošto su građani Rume oduvek bili nezadovoljni strujom, jer je, s jedne strane, bila skupa (preko sedam dinara po kilovatu) a s druge strane bila je vrlo slaba i neujednačena.

Zbog svega ovoga izvestan broj građana pokrenuo je akciju da se ovo stanje izmeni. Prilikom sklapanja novog ugovora imala bi „Sremska elektrana” prvenstvo, ako se ne bi pojavio koji konkurent sa povoljnijim uslovima. Da bi ovo osujetili neki građani, na čelu sa g. Lorencom Mikolacijem, osnovali su Zadrugu za dobijanje struje. Zadruga nije osnovana na komercijalnoj bazi. Takva zadruga bila je u mogućnosti da da struju po nižoj ceni, pa su njeni uslovi na sinoćnoj sednici i primljeni.

Sprovođnici struje, koju će davati Zadruga, nalaziće se na suprotnoj strani ulice od sprovodnika „Sremske elektrane”, jer ugovorom nije oduzeta ni koncesija „Sremskoj elektrani”, te će građani grada Rume biti osvetljavani sa „dve strane”, t. j. s koje hoće.

Pošto je doneseno rešenje prvom pitanju prešlo se na drugo koje će biti od najvećeg značaja po ceo Srem.

Komisiona banka iz Beograda podnela je, pre nekog vremena, opštini ponudu da opštinskom zemljištu koje se nalazi u blizini stanice, a zahvata prostor dvadeset i šest jutara i 900 kvadratnih hvati podigne fabriku butera, fabriku za konzerviranje voća, povrća i mesa, fabriku za rafineriju masti, fabriku ulja, fabriku za preradu mesa i fabriku kazeina (mleka u prahu).

Zemljište bi opština ustupila besplatno. Pored toga opština neće za prvih 20 godina naplaćivati ma kakvu trošarinu na uvoz mašinerija i uvoz sirovina koje će se u fabrici prerađivati, a takođe i na izvoz prerađenih proizvoda. Koncesionar se obavezuje da rumskoj opštini o svome trošku podigne jednu klanicu sa najmodernijim tehničkim uređajem.

Gradsko veće odobrilo je ovaj ugovor. Za koncesionara, Komisionu banku d. d. iz Beograda, ugovor stupa odmah na snagu, dok za opštinu tek kad ovu odluku potvrdi nadležna banska uprava u Novom Sadu. U koliko tako odobrenje ne stigne za šest nedelja za koncesionara prestaje svaka obaveza.

Pošto ovaj ugovor ima ogroman značaj za ceo Srem i okolinu to je direktor g. Polzović dao izjavu o izgledu i radu fabrika. G. Polzović je rekao, između ostalog, i ovo:

- Ovaj ogroman posao imaće veliki značaj kako za ceo Srem, tako i za ceo jedan kraj države. Uz pomoć inostranog kapitala Komisiona banka investiraće na početku u sva preduzeća sto pedeset miliona dinara, ali zadržavajući za sebe 51 % akcija. Za fabrike butera i kazeina biće potrebno sto pedeset hiljada litara mleka. Mleko ćemo nabavljati u selima, a za tu svrhu osnovaćemo specijalne stanice, čiji je plan već izrađen. U Beogradu ćemo, takođe, osnovati centralnu mlekaru za snabdevanje Beograda mlekom. Kupljeno mleko dovoziće se u Rumu, a i u Beograd, naročitim autotenzovima. Auto-tenkovi, kao i sva postrojenja u fabrikama, biće poslednja reč tehnike. Tenkovi će iznutra biti obloženi staklenim emajlom, a udešeni će biti tako da se mleko ni za vreme najvećih vrućina neće moći pokvariti. Mleko u Beograd prenosiće dvadeset takvih tenkova.

Takvo preduzeće, što se tiče mleka, ne postoji u ovome delu Evrope. U Beču postoji preduzeće „Mijag” u koje je investiran kapital od sto miliona dinara, ali je po kapacitetu, a i po samom načinu rada, mnogo slabije od onog što ćemo mi podići. Za fabriku za preradu mesa i za rafineriju masti kupovaćemo svaku količinu masti i mesa, pa bile to svinje, goveda ili živina. Za fabrike konzerviranog voća, povrća i mesa uzimaćemo svaku količinu pomenutih proizvoda koje budu na tržištu. Svakako će se u ovom kraju popraviti i nivo voćarstva, jer ćemo na kompleksu zemljišta od 50 jutara, koje ćemo posebno zakupiti, napraviti oglednu povrtarsku stanicu.

Podizanje fabrike počće već prvih proletnjih dana. Zgrada fabrike butera i kazeina moraju biti podignute već prvoga jula. Osam nedelja trajaće instaliranje mašina, tako da 1. septembra već počinje rad u tim fabrikama. Klavnica za fabriku mora biti gotova do 1. septembra, a počće rad već 1. novembra. Fabrika za konzerviranje voća i povrća počće da se gradi polovinom ove godine, a počće rad tek iduće, pošto ovogodišnju povrtarsku i voćarsku sezonu ni u kom slučaju nećemo moći uhvatiti...

*

Na kraju, gradsko veće rešavalo je o promenama u tabeli trošarine. Ubuduće će se tabela trošarine u Rumi ravnati prema trošarinskoj tabeli Beograda. Tabela beogradske trošarine uzeta je za bazu, a rumska je prema njoj udešena tako da je za deset puta manja. Tako će se za količinu masti, za koju se u Beogradu, plaća 50 dinara trošarine, u Rumi plaćati 4 dinara. Time je ova sednica završena, a rešenja dostavljena Banovini na odobrenje.

N. Dž.

Vreme, 27. februar 1940.

Unija za zaštitu dece u Rumi

Ruma, 25. februara. – Akcioni odbor za osnivanje mesnog odbora Jugoslovenske unije za zaštitu dece u Rumi, koji sačinjavaju g. g. Stevan Rajković komandant mesta, Mladen Marčetić sreski načelnik, dr. Antun Radočaj starešina Sreskog suda i dr. Nikola Vukadinović advokat i predsednik grada Rume, sazvali su građanstvo radi osnivanja Mesnog odbora Jugoslovenske unije za zaštitu dece u Rumi i Srezu rumskom.

Na ovaj poziv odazvao se veliki broj građana, tako da je velika dvorana gradske opštine bila prepuna.

Izabrana je sledeća uprava:

Predsednik g. dr. Ante Radočaj, starešina Sreskog suda, potpredsednici g. g. Mladen Marčetić, sreski načelnik i dr. Nikola Vukadinović advokat i predsednik gradske opštine, sekretari g. g. Milivoje Todorović pešadijski kapetan prve klase u penziji i Stevan Vukadinović, referent Sreskog načelstva, blagajnici g. Miloš Vorkapić, gradski činovnik i gđa Zorka Orlović blagajnik Srpske ženske zadruge, pregledači računa g. g. Rađe Dedeić šef Poreske uprave u Rumi i Milorad Dimitrijević, gradski većnik. Odbornici su: g. g. Mihailo Milinković direktor gimnazije, Miloš Mihajlović školski nadzornik, Branko Petošević upravitelj osnovne škole Kralja Aleksandra I, dr. Dušan Petrović lekar, dr. Đorđe Maksimović lekar, dr. Stevan Suvajdžić lekar, dr. Veljko Georgijević advokat, komandant mesta pešadijski pukovnik Stevan Rajković i pretstavnici svih kulturnih i nacionalno-humanih društava iz Rume.

Vreme, 18. mart 1940.

Opklada plaćena životom

Ruma, 16. marta. – Za opkladu je popio sedam deci ljute rakije, ali je ubrzo umro otrovan alkoholom Hanc Šic, testeraš iz Rume. Hanc je svratio kao obično u kafanu Petra Mušickog gde se nalazno i njegov drug Nikola Langmajer, takođe testeraš. Tu je došlo i do opklade i Hanc je odjednom iskapio bocu od sedam deci ljute rakije. Njegova žena, našla ga je na ulici bez svesti i odvela kući. Hanc nije ni dolazio k svesti već je ubrzo izdahnuo.

Vreme, 19. mart 1940.

Neslaganje samostalaca sa HSS u Rumi oko pitanja opštinske uprave

Ruma, 18. marta. – Ovih dana izbio je dosta težak sukob u redovima SDK. Povod za ovaj sukob je akcija pretstavnika HSS koji živo rade na izmeni opštinske uprave u Rumi.

Pretstavnici HSS za grad Rumu g. g. dr. Andrija Karčić i dr. Marko Lamešić, advokati iz Rume, vodili su jednu deputaciju članova HSS u Beograd. Ovu deputaciju pomenuta gospoda predstavila su kao delegaciju SDK, pošto se među članovima delegacije nalazio i jedan član SDS.

Ova je deputacija molila da se izvrše promene u sadašnjoj opštinskoj upravi u Rumi, o čemu je predata i pismena pretstavka. Njom je traženo da SDK dobije polovinu opštinskih odbornika, a drugu polovinu da zadrži JRZ.

Odmah po povratku iz Beograda prvaci HSS g. g. dr. Karčić i dr. Lamešić posetili su pretstavnika organizacije JRZ g. dr. Dušana Petrovića i podneli mu u ime SDK sličan predlog, napominjući da je ceo ovaj rad u saglasnosti sa pretstavicima SDS koja treba da dobije četiri odbornika, a HSS 14. G. dr. Petrović je primio ovu ponudu i tom prilikom izjavio pomenutoj gospodi de će je podneti na rešavanje nadležnom partiskom forumu JRZ, odnosno g. Dimitriju Magaraševiću, koji je pretsednik sreskog odbora JRZ.

Za ceo ovaj rad saznao je g. Aleksandar Šević, pretsednik SDS, koji dotle o svemu nije znao ništa. Stoga je odmah sazvaio sednicu članova SDS na kojoj je o ovome diskutovano. Konstatovano je da vođstvo SDS o celoj ovoj akciji nije bilo obavešteno, zbog čega je postupak članova HSS kvalifikovan kao nelojalan prema drugom članu koalicije. Zatim je jednoglasno donesena odluka da se ni jedan član SDS ne primi članstva u opštinskom odboru, a ako bi čla-

novi vođstva SDS na to dali pristanak, onda da se ne postupi po predloženom ključu, pošto od 4000 glasača, koliko ih ima grad Ruma, Hrvata ima svega 250.

Vreme, 9. oktobar 1940.

U Rumi i u Sremu sa punim poverenjem očekuje se primena Uredbe

Ruma, 8. oktobra. – Donesene Uredbe Kraljevske vlade primljene su u Rumi sa najvećim interesovanjem i odobravanjem. Trgovina žitarica u Rumi potpuno je u rukama Jevreja. Raspoložujući velikim kapitalima Jevreji su trgovinu zemaljskih proizvoda postavili na spekulativnu bazu, postizavajući ogromne zarade. Sva ova njihova spekulacija išla je na uštrb zemljoradnika i najširih potrošačkih slojeva.

Vodeća jevrejska izvoznička firma u Rumi Natan Vajs raspolaže kapitalom od nekoliko desetina miliona dinara, stečenih poslednjih godina. Uticaj te firme bio je toliko veliki da je ona formalno dirigovala cene otkupa zemljoradničkih proizvoda.

U ovdašnjim krugovima smatra se da to treba suzbiti i u ostalim privrednim granama. Tako se u Rumi i sva trgovina nalazi isključivo u rukama Jevreja, pored toga i nekoliko trgovina na veliko iz kojih se snabdeva gotovo čitav Srem.

Vlasnik najveće trgovine manufakturne robe na veliko jeste peštanski Jevrejin Dezider Šlezinger, strani podanik, koji danas raspolaže sa najvećim kapitalom u Rumi, iako je iz inostranstva došao bez ikakvih materijalnih sretstava.

Rumsko građanstvo sa punim poverenjem očekuje primene odluka Kraljevske vlade.

Vreme, 12. oktobar 1940.

Jevreji u Rumi žele u da pređu u pravoslavlje

Ruma, 11. oktobra. – Povodom donesenih uredbi o Jevrejima nastavljena su u njihovim redovima konzultovanja šta treba činiti. Jevreji smatraju da donetim uredbama njihovo pitanje nije skinuto sa dnevnog reda i po svom običaju hteli bi da preduhitre sve one mere koje će iz tih uredbi da proizađu.

Karakteristično je mišljenje jednog istaknutog Jevrejina, koji je stavio predlog da u masi pređu u pravoslavlje, kako bi bar donekle ublažili neminovnu efikasnost donetih i budućih uredbi. Samo što ni ranije prelaz iz jevrejske

verispovesti u pravoslavlje nije bio ni malo lak ni jednostavan, a još manje će biti sada.

Takođe smatraju da će se imati obzira prema Jevrejima koji su dosada sarađivali na nacionalnim stvarima. Samo nesreća je u tome što se nacionalne zasluge ne mogu steći za kratko vreme.

Nacionalni elemenat u Rumi očekuje da će se odluke Kraljevske vlade striktno sprovesti i onemogućiti Jevrejima dalju zloupotrebu širokogrudosti sredine u kojoj žive.

Vreme, 18. oktobar 1940.

U Sremu su uredbe o Jevrejima primljene sa najvećim zadovoljstvom

Ruma, 17. oktobra. – Kao što je već objavljeno, uredba Kraljevske vlade o Jevrejima primljene su u Sremu sa najvećim zadovoljstvom. Jevrejsko je dosada naročito pogađalo Rumu koja je trgovački centar Srema. Jevreji su za minulih dvadeset godina u Rumi preuzeli u njihove ruke skoro celokupnu trgovinu.

Dva jedina mlina, koja se pored toga bave i kupovanjem žita, zatim smeštanjem u silose, nalaze se u rukama Jevreja, braće Rig, a drugi u rukama Jevreja Puncengruber, Šmea i Hercoga. Žitarska trgovina sa najvećim magazinima i sušarom nalazi se opet u rukama braće Šme-Kulac, takođe Jevreja, koji su ovu trgovinu preuzeli od poznatog novosadskog Jevrejina Sirteša. Jednu od velikih trgovina životnim namirnicama takođe drži jedan Jevrejin A. Volf.

Proizvodi sremskih seljaka dolaze po najnižoj ceni prvo u magacine ovih Jevreja, da bi docnije postigli dvostruku, pa često i veću cenu.

Najveća manufakturna trgovina na detalj nalazi se u rukama Jevrejina Filipa Hercoga, koji je samo poslednje godine u Rumi kupio pet kuća. Čak se i jedno državno nadležstvo (Poreska uprava) nalazi u jednoj od njegovih kuća.

Jednu od najuvedenijih trgovina mešovite robe ima pokršteni Jevrejin Ivan Banjac (sada katolik) koji ima u Beču petospratnu kuću. U Rumi inače stanuje u palati, ali mu se trgovina nalazi u vrlo neuglednom lokalitetu da bi dao utisak o skromnoj zaradi. Kod ovog trgovca poznato je naročito to da nikada ne drži pomoćnike, jer njih treba plaćati, već samo šegrte koji razumljivo predstavljaju besplatnu radnu snagu.

Najveću knjižaru i štampariju ima Jevrejin Robert Veninger. Industriju cigle drži u svojim rukama Stevan (Ištvan) Tašner, takođe Jevrejin. Jedno od najunosnijih autobuskih preduzeća liniju Ruma – Novi Sad ima Jevrejin Stevan (Pišta) Pinter. Trebalo bi mnogo prostora da bi smo mogli izređati i sve ostale ovdašnje Jevreje.

Građani Rume su radi toga sa naročitim zadovoljstvom primili ove uredbe sa verom da će se energičnim merama koje misli da preduzme vlada konačno stati na put ovakvom razornom radu ovdašnjih Jevreja.

(Napomena priređivača: svi navedni „Jevreji” su u stvari Nemci)

Vreme, 21. oktobar 1940.

Kancelar g. Hitler poslao slepoj starici radio aparat

Sremska Mitrovica, oktobra. – Jedna ovdašnja starica dobila je iz Zagreba, iz Doma slepih, jedno pismo svoje slepe drugarice Magdalene Habensuš.

Pismo je pisala druga osoba po diktatu slepe Magdalene, koja je inače iz Rume, a od pre nekoliko godina nalazi se u zagrebačkom domu slepih starica.

Između ostalog Magdalena javlja svojoj drugarici i jednu veliku svoju radost. Magdalena je, pre nedelju dana, pisala pismo kancelaru Rajha g. Adolfu Hitleru, kako je oslepila i kako ne može da uživa ljudske radosti, pa ga moli da joj pokloni jedan radio aparat, kako bi mogla slušati pesme, muziku i svetske novosti. Na njenu najveću radost kancelar g. Hitler poslao joj je veoma lep radio aparat.

Vreme, 14. februar 1941.

Ispravka Puncengruber Franje, Šme Julijane i Hercog Franje iz Rume

Na članak „Vremena” pod naslovom „U Sremu su uredbe o Jevrejima primljene sa najvećim zadovoljstvom”, objavljenom u broju 6729 od 18-H prošle godine na 6. strani dobili smo sledeću ispravku:

„Istina je, da u Rumi postoje dva mlina koja se bave i kupovanjem žita te imaju silose, ali nije istina, da su ovi mlinovi u rukama Jevreja. Istina je da se jedan od ta dva mlina nalazi u našim rukama, u rukama Puncengruber Franje, Šme Julijane i Hercog Franje, kako stoji u citiranom napisu, ali nije istina da smo Jevreji, ni mi niti naši pretci ni sa verskog niti pak sa rasnog gledišta mi nismo Jevreji. Netačna je i ona tvrdnja da uzimamo u naš magazin proizvode sremskih seljaka po najnižoj ceni, jer mi plaćamo najviše pijačne cene za te proizvode, kako su, ih delom i vlasti propisale. Prema tome ne može biti ni govora da smo postigli dvostruku ili još veću cenu za te proizvode.

Puncengruber Franja, Šme Julijana i Hercog Franja.

ГОРБОРГА СДЕНМ

ледао сам их са 3000 метара висине, док се „Сесквалин“ у оредуо саисе пробијао кроз ветри, како се појаљују у се.

се из сирених, раностропних јачи цркви улази у гавеза бршине Горе. Јаи су били су: Крушево, Гемета, Равнина и Белини, Холмо и Грегет, и тајни, са високе леда висили златни белим са као окрсно грањено камење.

Динирије Аиромовић, живописак и глумица, узбудио се када је, прошлог месеца, ушао у цркви ит. е. крст са четирема окнама у Цирељу, израсн на белом мрамору Аз-Калије у Галати, итацији знак, млада, кољаном војводе Нолана Грегостека; тако се и ми данас узбуђујемо када утиском кроз ваздух, узбуђујемо луту са 400 коња, неочекивано открили смо нове и нове земље наших манастира и цркава — остатке доба када се отаџбина носила у крсту и мачу — расејане од Сент-Андреје код Булина до Златице у Гемети, где манастир Са. Борба Стефан Душан хрватском пољског царског печатом дарова великог монаха. Кроз векове смо изгубили културне и правне моје црквених културних и ториских, као што су их други бележили златнист кастела и златни са м. тврђава са бистомским, зеленим и ошавним ланама.

„Ово Пастевице смо земља Светих Тора. Са. Гора — Ситоска Црна Гора, Га Гора — охридске обале, Са Гора — Грбље, виле Беле, Са Гора — Златице пријелски, Фрушка Са Гора...

Поштом у прашумама горским као на острву, у средини, фронтоторским манастирима, несмеле ошавне или пре себје да се скрива, а потом ниси споменили и мога срећита, нису сачували многе писане податке о својој историји. Сачували су само дивна уочишта бегуница, који су у данашњи доба народа селили и своју историју са Са. Кнезом, печатима и заставима.

Још у 14. веку постали су Шинатови Јасак, Крушево и Грегет, а папа је саво извештава да гора православни Јерек у Среци и Савојерије.

У месечнику Јеремиса Гора поимено се издана Тир-Манастир у Врбину 1589. године, и то је најстарији помен о тој манастир, тада атрофичан од шине дри и мачета.

О дана када су Чарлсјевић бегуници пренили тло кнеза Лазара из Сент-Андреје у Вилеке — нову Равнину — од тада манастир постаје великом духовном централом, оно што је Хавенато у Са. Гори на Атоси, и још више значајним изворним збориштем.

Док су грађански ратници на Рајни и да Гуткина под црквеним обртамима, док су нестали и врске депутације, док су из црквених манастира изашли прени дејте и конфирмације са ратником и печатом Марии Терезије. Делом и Карла шестог, али се и тада из Бео немило гласало тако се у црквеним градинама сави културног имена Лазара и сави једна манастирска мача.

Када се 1589. године припремало за Видовдан петогодишња Косова у Равноу-Раванин, појави се аустријски заштити на свом путу из Равноу, Петроварадина и Пољани. Бела капа је злата да стрелци шестог. Ошавици из Бео и Банага ноку су препеливали Дунај кроз путнике, хаптали се на жике зрбине, а сави су им трепали као змеје, прва ошавица и поштарница. Кршћини се кроз шави стисли су прозеби и завољени у Равноу, а једног отијело. Савоу Лазару за покој дана, како пета Белина.

Данас, када се у манастирима више шавитом не срубе, када се не воуу крстои са 4 ошави на пешкирима и не сливају српске тробојне на шавима — и још то ише неспадичијски — а дана Равнина има своје госте и своје поштоване.

„Поздравите нове сектаци из Маче — жене побале, у кокусима — долазе сваки дан по неколико да црвеним црну, осушени као од дрвета, корисају руку савица мачара, са које су савици отијели парови и ошавици једни нокав да амалију да им створа буре зраца а жене да роје.

Године 1591, када је десет Стефан извештавао са Косова Лазара ко суд — нашо тепа као руку мачици и узели ги са савица и кавидина доносима га и положеши у његовом манастиру... Историју су га почили из „Саворне Црне“ у Пештини и два месеца су га носили на рукама. Црн Мачица са своја два писка и лепа сива савица ги је код Препела и у своје неодољиве бале, ошавица, почили је собом митог црн.

Витисли у кавидици долазима, ви диници мачица, на месеца су корчали, пелим тихо и палили.

Четириста век је остало најдеша врска узбуђена у јашин народу. Век као да смо почили да патимо, да се казимо и да плачемо. Тада су у Даваници ошавица фанатично корчорифајали своја врска ошавица.

На дворишту су уздиале неле покроре за вртале или молитве. Нико није био изише весто. Најзближа и најближа жена песа Јефимирова, песа бела, пригласише страсти и желишу за животом који пролази, данас је у Раваници.

Међу лепотама овога света висио си се од своје мачице, о нове кучице, кнеке Лазаре, и кнепа кула. Гостива ланака те жрели и савица међу свом земљском пошловом.

А сада обоје нозам, да не искршати, и да утишати луту брну душе и тло маче. Јефимирова, приноси ово Теби Савицељу.

Јасак из манастира Геметовића: Пела и Белина, „Бела“ Темнишарова и држави Јасакотска Геметовића, Темнишарова Геметовића и поштарница Савицељина Геметовића мача прославни.

Готило забрљављено, тужна виси у угу манастирских витрине најискренија мача — песма над песмама. У Ватикану би мо

Крушево

га да међу сиритским минастима и врскама извештава најдеша маче зауме.

Калуђери су положили под стакоу савици ошавица са утакани жавица изопшени — по предању — кралу Лазаревом, са које су олет ранје за стоку и неротичне мачица комили ошавици.

Копиет 17. века, када су Савицељини пролази кулаи и држави из Лиге, са једном златном најдешајем ратници турске војске пред најдешајем беним бема, а чети лотарискиног војводе развили их по други пут код Булина, на хришћанском завољеница савица се о новим крстаним ратима. Делом аустријски шавице прогисе савица народима Србије, Мачије, Илнорје и Равни ошавица ad patres nostros accedant contra Turcas atque sumunt како је то Христот Јефимирова у бавру узрало.

Заборањен је поселим десет спикси, отпели господина граб и бавру Борбе Браникови, затом тако преваром у Хебу, и док су грађанци у ошавици ошавица Јурици на фронтисе ошавице на Рајни, у Даваници се знаку уско-

ни, а у војску црквотка генерала Пино-завица прстали српски хајдучи.

Румелијски јавици секу цркве са кривококе заглављене у ватиканском блатима. Са брата Пинозавица гласа како његови савицици генерали бистинама пали Савице које наплати. Отпонице врска савица српских народа. Четирије виле бени из Пели носели данас путнике диници унијали олет на рачена ковчег Кнеза Лазара.

Долмазе да у мичном, топлим и ватиканским романтици отпоници нов живот, ошавице савици у Фрушкој Гори око цркава и тробојне.

Ово савица Фрушкогорских манастира старала се историја, која ише увек бележена у мачицима. Савици је од њих чувао кошти гавица савица и савици је шавице ошавице женеју.

Увек ошавицајем народним песмама пачири и мачица бавици савици савици су једна нежана замиса. Истрајно по данас. Души који за једну реку могу да распоје, још увек пачири казу чују гусици и ише Душана Обавица. Савица савица ише нове ошавице фотографиса Пола Цар Лазарева кола убице и Југ Боза са једне Јурици.

Манастири су ошавица Лубав за прошлову, и зато је ише у Среци најдеша. У Раваници се развијао култи Косова и мача Лазара. У Крушевоу се ошавица успонила на последње српске десете и на последњу породицу Браниковица, који су до краја са пошавици своје проклето ише, проу као десетица од Србије и кршавица од Равне Једни међу поселима од мача Пела ише Браниковица назива се: Банага Темнишарова и држави Јасакотска Геметовића, Темнишарова Геметовића и поштарница Савицељина Геметовића мача прославни.

Историје судбине су врска Крушево за жавице трагичне и турне трагична по савици савици десетица.

Ошавицајем Стефан ушавице син Турба десетица, почили из Савицељина, ошавица Скендер-бег у Арбанију. У старијим кавидицима писано је о мачицима аубавици ратнику мачице савици десетица и Ангелине, Берије Аријаница, господара Ембасије и Чарике. Судбине га провала са жавици арбавици принчевица као на венецијанској ошавица. Дука ги не докучице на „Бучурићу“, вех скриван у француском манастиру надали ошавици. Његова сестри, грофица Њељска, да би изгнана савица на отпачири, купује ги пошавици ашавица Бучица на ошавица Таландица код Ушавице. У Бео јави Стефан са жавици и жавици у Фрушкогорском мачици и тешко болестану међу мачица, бавица мачица аубавицица ише мачица, бавица да пену. Дуборични му шавице мичицисту од 50 дука. Пошавица га пачири и мичици дука.

После његове смрти судбине је мало бавица према врскама ишавице. Ушавица са жавици путује на ашавице у Бео и Бујиница у Бео Мару за мачица од Монферата, потомка Палеолога, син Борбе постаје српски десетот. На ошавици Кушавици, аубавицицу у турси у савици бавицица — још са жавици Набавици, приликом аргавици-нашавици.

Као мачица Растко Мачици, Боре оставља бавици капу десетици и жави

приваку аргавици, и вођу га ишавица мачици Јасакотска Геметовића на Мачици пошавица за мачица Мачици.

Турци освајају Кушавици, Изавица ошавица у Италију да се претица за једног од Сфорца, Ангелина носила увек остатке мачица Стефана бавици са синим Јованом у Крушево. Када су мачица и мачица брат мачица, вавица Мачици јавица да као пошавица десетот мачици крпачи у манастиру пошавица мачици ковчег и успоница.

У Фрушкој Гори се жавица стара српска државица и поселим мачица ашавица у Крушево.

Две стотине година после смрти десетица Мачици Турба, ратници цркве и грађавице ратници код Петроварадина, пачири Крушево и разоравали га до темела. Печушци вавица Никанор напучица епархију и у Фрушкој Гори на ратници пошавица мачица Крушево. Оа Бучица мачица ошавица је у манастиру само рука мачица Ангелине, мачица Равице, са браницима претеница, ошавица једног сини и рачица друга, највише савица то после пошавица.

У Крушево десетица Јована и Мачица и пачицица Катарице Бавица чула се у витрини крушевојској и троголи шавици са зеленим перлима државица Стефана Шупавица, која је истог дана када је Фрушка Јосиф потписала прогисе којим га поставља за војску српскога народа у миро пошавица кавици у Панчево.

Крушево је увекло у себе трагичну још једнога ашавица. Ту је краљ Милин провао пре дана најдешајем, и ту је по смрти о аустријскоме трошку по својој мачица, пренил на Бео.

Франца Јосиф му је у цркви поставио црну пачири.

Данас, када је Косово ошавице, мачица су Турци у Алпи, манастири пошавица турско патристичко лице, али они добојају једну другу мачицицу врсност. Почеви смо да прихетицемо да и ми изише старине. Интерес још савица, али се код нас савицица даном савице ише ошавица.

Ми живишмо у времену када бавица ошавица проу, розулово, а ово друго интересито и ново тек почиње да настаје.

Станислав Краков

10

10

